Vichtis Läroplan 2016

Uppdaterad 5/2023

Innehållsförteckning

1 DEN LOKALA LÄROPLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDET AV DEN 5

1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen 5

1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen 5

1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen 6

I Vichtis 7

2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING 10

2.1 Förpliktelser som styr undervisningen 10

2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen 11

2.3 Synen på lärande 13

2.4 Frågor som avgörs på lokal nivå 13

I Vichtis 14

3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL 17

3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag 17

3.2 Nationella mål för undervisning och fostran 18

3.3 Mångsidig kompetens som mål 19

I Vichtis 25

4 VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING 28

4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den 28

4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen 29

4.3 Lärmiljöer och arbetssätt 32

I Vichtis 35

5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE 37

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen 38

5.2 Samarbete 38

5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder 40

5.4 Olika sätt att anordna undervisningen 41

5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran 45

I Vichtis 47

Gemensamma temakvällar eller evenemang kan vara en del av skolornas vardag, t.ex. utomhusaktiviteter. Föräldraföreningen är en viktig del i föräldrarnas deltagande i skolans vardag. Att ha en lärare närvarande under föräldraföreningens möten är önskvärt. 48

6 BEDÖMNING AV LÄRANDE 61

7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG 69

7.1 Principerna för stöd 69

7.1.1 Handledning i samband med stöd 70

7.1.2 Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd ... 70
7.2 Allmänt stöd ... 71
7.3 Intensifierat stöd ... 71
7.3.2 Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd ... 72
7.4 Särskilt stöd ... 74
7.4.2 Beslut om särskilt stöd ... 75
7.4.4 Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier ... 78
7.4.5 Förlängd läroplikt ... 79
7.4.6 Undervisning enligt verksamhetsområde ... 80
7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning ... 81
7.5.1 Stödundervisning ... 81
7.5.2 Specialundervisning på deltid ... 82
7.5.3 Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen ... 83
I Vichtis ... 84
8 ELEVVÅRD ... 107
8.1 Yrkesövergripande samarbete inom elevvården ... 108
8.3 Individuell elevvård ... 109
8.4 Elevvårdsplaner ... 111
I Vichtis ... 114
9 UNDERVISNING FÖR OLIKA SPRÅK- OCH KULTURGRUPPER ... 135
I Vichtis ... 135
10 UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK ... 136
10.1 Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk ... 137
10.1.1 Omfattande undervisning på två språk ... 138
10.1.2 Mindre omfattande undervisning på två språk ... 140
11 UNDERVISNING SOM BASERAR SIG PÅ EN VISS VÄRLDSÅSKÅDNING ELLER PEDAGOGISK PRINCIP ... 141
11.1 Principer för undervisningen ... 141
12 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ... 141
12.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen ... 141
12.2 Valfria ämnen ... 142
12.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk ... 142
12.4 Frågor som avgörs på lokal nivå ... 142
I Vichtis ... 143
Den finlandssvenska kulturstigen ... 145

Språkstrategi inom Nätverket Vi10 för den svenska småbarnsfostran och dengrundläggande utbildningen i kommunen. ... 148

KAPITEL 13 ÅRSKURS 1–2 ... 150

13.1 Övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och uppdraget i årskurs 1–2 ... 150

13.2 Mångsidig kompetens i årskurs 1–2 ... 152

13.4 Läroämnen i årskurs 1–2 ... 155

13.4.1 Modersmål och litteratur ... 156

13.4.2 Andra inhemska språket ... 169

13.4.4 Matematik ... 175

13.4.5 Omgivningslära ... 184

13.4.6 Religion ... 192

13.4.7 Livsåskådningskunskap ... 201

13.4.8 Musik ... 205

13.4.9 Bildkonst ... 211

13.4.10 Slöjd ... 215

13.4.11 Gymnastik ... 220

13.4.12 Elevhandledning ... 225

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6 ... 229

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå ... 233

14.4 Läroämnen i årskurs 3–6 ... 234

14.4.1 Modersmål och litteratur ... 234

14.4.3 Främmande språk, A2 lärokurs engelska ... 270

14.4.5 Omgivningslära ... 297

≡ Sisältö14.4.6 Religion ... 318

14.4.7 Livsåskådningskunskap ... 329

14.4.8 Historia ... 334

14.4.9 Samhällslära ... 341

14.4.10 Musik ... 348

14.4.11 Bildkonst ... 358

14.4.12 Slöjd ... 369

14.4.13 Gymnastik ... 378

14.4.14 ELEVHANDLEDNING ... 389

1 DEN LOKALA LÄROPLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDET AV DEN

1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

Styrsystemet för den grundläggande utbildningen ska garantera jämlikhet och kvalitet i utbildningen samt skapa goda förutsättningar för elevernas växande, utveckling och lärande. Styrsystemets normdel består av lagen och förordningen om grundläggande utbildning, statsrådets förordningar, grunderna för läroplanen samt den lokala läroplanen och läsårsplanerna som baserar sig på den. Syftet med revideringen av styrsystemet är att undervisningen bättre ska kunna ta hänsyn till förändringarna i omvärlden och att stärka skolans uppdrag att bygga en hållbar framtid.

Grunderna för läroplanen bygger på lagen och förordningen om grundläggande utbildning och på statsrådets förordning som fastställer målen och timfördelningen[1]. Grunderna för läroplanen är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt vilken den lokala läroplanen görs upp[2]. Syftet med grunderna för läroplanen är att stödja och styra undervisningen och skolarbetet samt främja en enhetlig grundläggande utbildning på lika villkor.

Den grundläggande utbildningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran där målen och innehållet för olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Därför innehåller grunderna för läroplanen utöver föreskrifter om mål och innehåll även text som belyser dessa. Grunderna för läroplanen innehåller också, till de delar det behövs, hänvisningar till den lagstiftning som grunderna baserar sig på.

Den lokala läroplanen är en viktig del av styrsystemet. Den beskriver och styr genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Den lokala läroplanen ger en gemensam grund och riktlinje för det dagliga skolarbetet. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och skolornas arbete. Läroplanen förenar skolornas verksamhet med övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens och de ungas välbefinnande och lärande.

1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att göra upp en lokal läroplan och utveckla den[3]. I läroplanen bestäms om det fostrande arbetet, undervisningen, bedömningen av lärande och om hur stöd, handledning och elevvård, samarbete mellan hem och skola samt övrig verksamhet ska ordnas och förverkligas. Där kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv de mål, riktlinjer och centrala innehåll samt övriga frågor som gäller undervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen. Utbildningsanordnaren ska utarbeta läroplanen med beaktande av elevernas behov, lokala särdrag samt resultat från utvecklingsarbete och intern utvärdering.

Läroplanen ska främja en fortlöpande utveckling av undervisningens kvalitet och stärka utbildningens kontinuitet. Den ska skapa en god grund för övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium. Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- förskoleundervisningens läroplan

- eventuell plan för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen[4]
- likabehandlingsplan enligt lagen om likabehandling[5]
- eventuell plan för hållbar utveckling, kulturell fostran och övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat i synnerhet angående utbildning, barn, ungdomar och familjer.

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen separat för undervisning på svenska, finska eller samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk[6]. Utbildningsanordnaren kan utarbeta en gemensam lokal läroplan för alla sina skolor eller en plan som innehåller både utbildningsanordnarens gemensamma delar och delar som är gemensamma för flera skolor och/eller skolspecifika delar. Utbildningsanordnaren fattar själv beslut om hur läroplanen utarbetas. Utbildningsanordnare kan också komma överens om gränsöverskridande samarbete och gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna.

När läroplanen uppgörs beaktas att undervisningen kan vara huvudsakligen indelad i läroämnen eller förverkligas genom helhetsskapande undervisning. Om undervisningen är helhetsskapande kan också årskurshelheterna i läroplanen vara helhetsskapande.

Elevernas alla individuella planer ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen[7]. I läsårsplanen ska preciseras hur läroplanen kommer att genomföras i den enskilda skolan under läsåret. Förordningen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att informera eleverna och deras vårdnadshavare om centrala frågor som fastställs i läsårsplanen.[8]

Samarbete kring läroplanen och läsårsplanen bidrar till att alla parter förbinder sig till de gemensamma målen och ökar enhetligheten i undervisningen och det fostrande arbetet. Utbildningsanordnaren ska se till att personalen inom undervisningsväsendet har möjlighet att delta i samarbetet samt främja samarbetet både mellan läroämnena och mellan aktörer inom olika sektorer. Det ska finnas möjlighet att delta oberoende av hur planerna utarbetas. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen och de planer som anknyter till den[9]. Det är viktigt att också vårdnadshavarna har möjlighet att delta i läroplansarbetet, utarbetandet av läsårsplan och i planeringen av skolans verksamhet, i synnerhet gällande målen för fostran, verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola. Det är särskilt viktigt att eleverna och vårdnadshavarna kan delta i arbetet på ett meningsfullt och mångsidigt sätt. Elevernas utvecklingsstadium ska beaktas då man planerar deras delaktighet.

Samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör elevvård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som ansvarar för social- och hälsovården i kommunen[10]. Det behövs även samarbete med övriga förvaltningar för att kunna garantera alla elevers skolgång, trygghet, säkerhet och välbefinnande. Samarbete med andra organisationer och olika experter förbättrar ytterligare kvaliteten på planerna och skolarbetet.

En elev har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att varje skoldag få undervisning enligt läroplanen[11]. Utbildningsanordnaren ska se till att denna rättighet uppfylls och alla som arbetar med eleverna ska verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet.

1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande[12]. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen användas[13]. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

I Vichtis

Utbildningsstyrelsen har fastställt nya grunder för läroplanen för förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och för påbyggnadsundervisningen 22.12.2014. Vichtis lokala läroplan är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och skolornas arbete. Skolorna gör årligen egna läsårsplaner som kompletterar och uppdaterar läroplanen. Läroplanen för den grundläggande utbildningen och skolornas läsårsplaner godkänns av Barn och ungdomsnämnden, skilt för bägge språkgrupperna.

Vichtis läroplans uppbyggnad

I Vichtis kommun uppgörs en lokal läroplan. I den lokala läroplanen fastställs bedömningen och stödet för grundutbildningens fostringsarbete, undervisningoch inlärning samt hur handledningen, elevvården, samarbetet mellan hem och skola samt övrig verksamhet ordnas och verkställs. Ytterligare lyfts det i den lokala läroplanen fram målsättningar och övriga för undervisningen väsentliga linjedragningar ur en lokal synvinkel. Läroplanen för Vichtis kommun publiceras enligt de nationella kriterierna**.** Läroplanerna publiceras på kommunens hemsida.

Vichtis kommun ordnar grundläggande utbildning på finska för årskurserna 1-9 och på svenska för årskurserna 1-6. Den finska läroplanen är gemensam för hela kommunen, Den svenska har utarbetats utgående från den finska efter att den finska kommunala delen blivit färdige. Den lokala läroplanen görs på finska och svenska. Den svenskspråkiga läroplanen används i Nummela skola. Eleverna från Nummela skola fortsätter i huvudsak till Lojo eller alternativt till Helsingfors för åk 7- 9.

Skolornas årliga läsårsplan uppgörs av undervisningspersonalen. Läsårsplanen presenteras åt vårdnadshavarna vid läsårets början. Skolorna tar, utgående från den egna verksamhetskulturen, med eleverna i utarbetandet av läsårsplanen. Hur eleverna och vårdnadshavarna deltar i planeringen av läsårsplanen dokumenteras separat i skolornas egna läsårsplaner.

I de nationella grunderna för grundskolans läroplan ingår statsrådets fastställda timfördelning. I den fastställs hur många årsveckotimmar per ämne som eleverna studerar under den grundläggande utbildningen. Timfördelningen för den svenskspråkiga undervisningen förbereddes av personalen i Nummela skola. *Timfördelningen presenterades på föräldramötet i Nummela skola samt finns till påseende på kommunens hemsida. Nummela skola tog i bruk den nya timfördelningen 1.8.2016.*

Nämnden för fostran och utbildning (Kasvatus- ja koulutuslautakunta) har 11.8.2015 godkänt timfördelningen.

Timfördelningen uppdateras på nytt under våren 2019.

Skolan som verksamhetsmiljö

Eleverna har rätt till en trygg skolmiljö, på samma sätt som undervisningspersonalen har rätt till en trygg arbetsmiljö. Skolans läsårsplan som uppdateras varje år, innehåller verksamhetsmodeller och planer på hur man kan främja elevernas skolgång, säkerhet och välmående. Fostrandet och främjandet av elevernas välbefinnande hör till varje vuxens uppgift oberoende arbetsuppgift. Samarbetet är systematiskt och resultaten utvärderas tillsammans med alla samarbetspartners. Elevvården och samarbetet mellan hem och skola är en del av läroplanen som har planerats tillsammans med samkommunen Karviainen.

Hela kommunen är upptagningsområde för den svenska grundläggande utbildningen. Nummela skolas mångprofessionella team är centrum teamet. Det mångprofessionella teamet målsättning är att stärka den grundläggande utbildningens enhetlighet och arbetar med att sänka tröskeln för eleven då hen byter skolstadium. Eftersom eleverna från Nummela skola främst fortsätter till Källhagens skola i Lojo är det svenska samarbetet mellan skolorna uppbyggt på ett annat sätt. Hur det mångprofessionella teamet och samarbetet med Lojo är uppbyggt presenteras närmare i kapitel 7 Stöd för lärande och skolgång,

Vichtis kommun försöker på olika sätt försäkra sig om lärmiljöns fysiska och psykiska välmåga:

Personalens arbetsskyddsärenden, som inomhusluftschema och nära ögat-situationer samt försäkringsärenden hittas på kommunens intranät,

- Principerna för serviceavtal för underhåll av fastigheter hittas också på intranätet. http://www.vihti.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vihti/embeds/22075_tekympa_esite.pdf

Handlingar som kompletterar läroplanen

Läroplanen har utarbetats med hänsyn till kommunens övriga lokala planer, såsom

- Vichtis kommuns strategi
- Planen för småbarnsfostran (finns nu på svenska, borde godkännas av nämnden)
- Förskoleundervisningens läroplan (den svenska läroplanen är under arbete)
- Förberedande inlärningsplan för grundutbildning (finns enbart på finska)
- Integrationsprogrammet
- Plan för för- och eftermiddagsverksamheten (finns enbart på finska)
- Välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen
- Elevvårdsplan
- Jämställdhetsplan enligt jämställdhetslagen

I jämställdhetsplanen finns det utfärdat instruktioner (Sivistyskeskus - den grundläggande utbildningen - elevvården), som står som grund då de skolspecifika jämställdhets- och likabehandlingsplanerna skrivs in i läsårsplanen.

- Kommunens jämställdhetsplan blir klar i oktober 2016.
- Planen för hållbar utveckling, miljöstrategi och verksamhetsplan
- Den finlandssvenska kulturstigen (finns nu i kap 13.1)
- Språkstrategi inom Nätverket Vi10 för den svenska småbarnsfostran och den
- grundläggande utbildningen i kommunen. (hittas i kap 13.2)

-

Skolspecifika planer för kulturfostran och -aktiviteter skrivs in i läsårsplanen.

- Informationsstrategi
- Vichtis kommuns elektroniska välfärdsrapport blev färdig våren 2016.

I Vichtis finska läroplan finns det noggrant beskrivet hur man på finska arbetat med läroplanen. Den svenska läroplansfortbildningen har skötts av Nätverket Vi10 (nuvarande Språkönätverket), Utbildningsstyrelsen och i samarbete med Lojo kommun. Den svenska läroplanen för årskurserna 1 – 6 skrivs våren 2018 och utgår då från både Vichtis finska läroplan (uppdaterad våren 2018) samt Lojo svenska läroplan.

Andra organ som deltagit i att sammanställa och förverkliga läroplanen

- Vårdnadshavare
- Elevvårdspersonal
- Karviainen
- Mat- och städservice
- Tilapalvelut
- Biblioteket
- Ungdomsverksamheten
- Sport och idrottsverksamheten
- Vichtis museum
- Vichtis församling
- Naturskolan
- Företagsbyn
- Föreningar och organisationer som verkar i Vichtis

Hur man följer upp hur läroplanen förverkligas, utvärderas och utvecklas

Läroplanerna utvärderas årligen. De förändringsförslag som skolornas personal kommit fram med och övrig nödvändig uppdatering behandlas under läroplanens utvärderingsdag. Förändrings- och uppdateringsförslagen behandlas i nämnden och träder i kraft vid ingången av följande läsårs början.

I slutet av vårterminen utvärderas läsårsplanen av den pedagogiska personalen och efter det sammanställs grunderna för följande års läsårsplan. Utvärderingen ges till den pedagogiska sekreteraren, som sammanställer utvärderingarna för nämnden. Respons och förbättringsbehov tas i beaktande i följande års budget samt vid formuleringen av målsättningarna.

Genom att uppdatera läroplanen utgående från både nationella och lokala krav tar kommunen också vid verkställandet av undervisningen i beaktande de förändringar som sker i omvärlden utanför skolan och stärker skolans roll i att bygga upp en hållbar utveckling.

2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING

Den grundläggande utbildningen ska lägga grunden för elevernas allmänbildning. Kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning för de barn i läropliktsåldern som bor inom kommunens område[1]. Förpliktelserna som styr den grundläggande utbildningen grundar sig på grundlagen, lagen och förordningarna om grundläggande utbildning, statsrådets förordning och grunderna för läroplanen. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning och internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då undervisningen ordnas. Den grundläggande utbildningen bygger på en gemensam värdegrund och syn på lärande.

2.1 Förpliktelser som styr undervisningen

Den grundläggande utbildningen ska följa de enhetliga nationella grunderna för läroplanen enligt lagen om grundläggande utbildning. Utbildningen ska ordnas utgående från elevernas ålder och förutsättningar och främja en sund uppväxt och utveckling. Utbildningen ska genomföras i samarbete med hemmen[2].

Eleverna har rätt att få undervisning enligt läroplanen samt elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår[3]. Undervisningsgrupperna ska sammansättas så att målen i läroplanen kan nås i undervisningen[4]. Eleverna har rätt till avgiftsfri undervisning, avgiftsfria läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial. Eleverna har dessutom rätt att avgiftsfritt få den elevvård som förutsätts för att de ska kunna delta i undervisningen samt studiesociala förmåner och tjänster enligt lagen[5]. Elevvården regleras av lagen om elev- och studerandevård[6]. Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö[7]. Eleven ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad. Måltidssituationen ska vara övervakad[8].

Enligt Finlands grundlag och lagen om likabehandling får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, sexuell läggning, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hens person[9]. Jämställdhetslagen förpliktar alla läroanstalter att se till att alla har lika möjligheter till utbildning, oberoende av kön. Undervisningen och **lärostoffet** ska stödja syftet med jämställdhetslagen[10].

Undervisningen ska dessutom ordnas med beaktande av bestämmelser om undervisningspersonalens antal och behörighet och föreskrifter om bl.a. säkerhet och arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd, upphovsrätt samt bestämmelser om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna är en grundläggande historisk och etisk tolkning av betydelsen av mänskliga rättigheter[11]. Finland har förbundit sig att följa de flesta internationella

avtal om mänskliga rättigheter som förutsätter att varje barns lärande och välbefinnande ska tryggas. De mest centrala är FN:s konvention om barnets rättigheter, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter det vill säga den s.k. ESK-konventionen, Europakonventionen samt FN:s konvention om handikappades rättigheter[12]. För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter beaktas[13].

FN:s konvention om barnets rättigheter ger juridisk grund för den grundläggande utbildningen. Enligt konventionen är alla som arbetar med eller för barn skyldiga att följa avtalets grundläggande principer, som är att alla barn har samma rättigheter och lika värde, att barnet ska skyddas mot diskriminering, att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn, att alla barn har rätt till skydd, omvårdnad och utveckling och att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. Enligt konventionen har varje barn rätt till ett gott liv och till individuell, fysisk, psykisk, andlig, moralisk och social utveckling.

2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats i enlighet med den värdegrund som beskrivs här.

Alla elever är unika och har rätt till god undervisning

Den grundläggande utbildningen bygger på övertygelsen om att barndomen har ett egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd. Eleven behöver känna sig hörd och uppskattad i skolgemenskapen samt känna att hen får stöd för sitt lärande och välbefinnande. Lika viktigt är också erfarenheten av delaktighet och av att tillsammans bidra till det gemensamma arbetet och välbefinnandet.

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen. Samtidigt skapar eleverna en relation till sig själva, andra människor, samhället, naturen och olika kulturer. Att marginaliseras från lärande innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling. Den grundläggande utbildningen ska skapa möjligheter för livslångt lärande, som är en förutsättning för ett gott liv.

Betydelsen av värdegrundsarbetet i skolan ökar i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar barnens och de ungas värderingar. Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund. Gemensam reflektion kring värderingar i skolan och hemmen och det samarbete som bygger på denna bidrar till att trygga elevernas helhetsmässiga välbefinnande. Skolans personal ska bemöta hemmens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hemmens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation.

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen ska stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både

individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter ger upphov till reflektion över vad som är värdefullt i livet. Bildning syns i sättet att förhålla sig till sig själv, till andra människor, till omgivningen och till kunskap samt i sättet och viljan att agera. En bildad människa strävar efter att handla rätt och att respektera sig själv, sin omgivning och andra människor. En bildad människa kan använda information på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället. Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Skolan och undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Inom den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och bekantar sig med olika seder och bruk, synsätt och livsåskådningar. Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och ekosocial bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom ekosocial bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig samt att samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Ekosocial bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan utvecklar, använder och fattar beslut om teknologi utifrån sina värderingar. Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar människans och naturens framtid. Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions- och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korrigerar en icke-hållbar livsstil. Eleverna handleds att även identifiera samhällsstrukturer och -lösningar som har en inverkan på utvecklingen och påverka dem. Den

grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

2.3 Synen på lärande

Grunderna för läroplanen har utarbetats utgående från en syn på lärande där eleven har en aktiv roll. Eleven ska lära sig att ställa upp mål och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Lärandet är en oskiljbar del i den process då individen växer som människa och då man skapar ett gott samhällsliv. Att använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för tänkande och lärande. Eleven tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor. Positiva känslor, glädje över att lära och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar eleven att utveckla sin kompetens.

Lärandet sker genom kommunikation med andra elever, lärare och andra vuxna samt i olika grupper och sammanhang och i olika lärmiljöer. Lärande innebär individuellt och gemensamt arbete, tankeverksamhet, planering och utforskning samt mångsidig utvärdering av dessa processer. Därför har elevernas vilja och växande förmåga att arbeta och lära sig tillsammans stor betydelse för lärprocessen. Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen. Gemensamt lärande främjar elevernas problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt samt förmågan att förstå olika perspektiv. Det bidrar också till att vidga elevernas intresseområden. Lärande är mångfacetterat och knutet till det som eleven ska lära sig, till tid och plats.

Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. En elev som är medveten om och tar ansvar för sin lärprocess lär sig att handla allt mer självständigt. Under lärprocessen utvecklas elevens förmåga att arbeta och tänka och eleven lär sig att förutse och planera olika faser i lärandet. För att eleverna ska kunna lära sig nya begrepp och fördjupa sin förståelse för det som de lär sig, ska de handledas att koppla innehållet och de nya begreppen till sina tidigare kunskaper. Lärande är en kumulativ process som ofta kräver lång och ihärdig träning.

Lärprocessen och motivationen styrs av elevens intressen, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som lärande individ. Elevens självbild i kombination med självkänslan och tron på sin egen förmåga inverkar på hurdana mål eleven ställer upp för sig. Uppmuntrande respons under lärprocessen stärker elevens tro på sina egna möjligheter. Att ge och få mångsidig, positiv och realistisk respons är en viktig del i en kommunikation som både stödjer lärandet och vidgar intresseområdena.

2.4 Frågor som avgörs på lokal nivå

Värdediskussionerna utgör grunden både för uppgörandet av läroplanen och för det gemensamma undervisnings- och fostringsarbetet. Man beslutar lokalt om hur värdediskussionerna ska förverkligas vid uppgörandet av läroplanen och i övrigt regelbundet under skolarbetets gång. Samtidigt besluts också om hur man skapar möjligheter för personalen, eleverna och vårdnadshavarna samt andra eventuella samarbetspartner att delta i diskussionen.

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- eventuella lokala aspekter eller prioriteringar som kompletterar den grundläggande utbildningens värdegrund och syn på lärande och hur dessa kommer till uttryck (till övriga delar kan den text som finns i grunderna för läroplanen gällande värdegrunden och synen på lärande användas som sådan)

- hur man följer upp och utvärderar att värdegrunden och synen på lärande förverkligas.

Eventuella skolvisa kompletteringar skrivs in i skolans läroplan och/eller läsårsplanen i enlighet med utbildningsanordnarens beslut.

I Vichtis

Den grundläggande utbildningens värdegrund är i linje med Vichtis kommuns värden. Värderingarna uppdateras och utvärderas i samband med kommunens strategiarbete. Skolorna utvärderar kontinuerligt sin verksamhet, sina värderingar och hur dessa tar sig uttryck i praktiken dvs. i inlärningen och vid bedömningen.

Värderingar för den grundläggande utbildningen i Vichtis

Varje elev är unik och har rätt till god undervisning

Vichtis kommuns strategi och värderingar 2018-2021 (kundfokusering, ansvarsfullhetoch gemenskap) är i linje med läroplanens kapitel Alla elever är unika och har rätt till god undervisning. Speciellt kundfokuseringen och rättvisa poängterar här varje elevs rätt till en god undervisning och framgång i skolarbetet .

Medmänsklighet, allmänbildning, jämställdhet och demokrati

Vichtis kommun uppmärksammar i skolutvecklingen principerna kring jämställdhet och jämlikhet.

Kulturell mångfald är en rikedom

Vichtis kommun vill betona att barn och ungdomar med olika kultur- och språkbakgrund deltar i en kontinuerlig växelverkan i lekar, spel och annan typ av inlärning inom skolgemenskapen.

En hållbar livsstil

I Vichtis samarbetar grundutbildningen med lokala aktörer för att upprätthålla värderingarna för en hållbar livsstil.

Vichtis syn på lärande

Eleven har en aktiv roll i inlärningen och lärandet sker i växelverkan med andra elever, lärare och andra vuxna i olika lärmiljöer. Eleven söker, sammanställer, delar, bedömer och skapar tillsammans med andra eller självständigt. Att lära tillsammans främjar elevernas kreativa, kritiska tänkande och främjar deras problemlösningsförmåga. Att lära sig att lära och sätta upp målsättningar samt att utvärdera sina egna framsteg övar man på under hela grundskolan.

I att lära sig att lära tar man i beaktande elevens ålder, naturliga nyfikenhet, intressen, styrkor och det eleven uppskattar,. Målsättningen med att lära sig att att hitta den inre motivationen.Det stöder studerandens välbefinnande och förstärker elevens jag-bild. Då eleven blir medveten om vad hen vill lära sig och hur man kan lära sig, klarar hen sina fortsatta studier och självförtroendet förstärks.

Nummela skolas uppdrag är att undervisa och fostra. Skolans verksamhet baserar sig på skolans värdegrund. Värdegrunden har diskuterats fram under hösten 2016 med vårdnadshavare, elever och lärare.

Vi i Nummela skola arbetar för att:

- eleven har ett gott språk, svenska

- eleven klarar av att ta hand om sig själv, sitt arbete och sin grupp

- eleven har social kompetens

- eleven tar eget initiativ till att lära sig

- eleven är positivt inställd till att lära sig

- eleven har god självkänsla och en positiv syn på livet

- eleven kan själv lösa problem och söka information

- eleven visar hänsyn, empati och respekt

Varje elev är unik och har rätt till en god undervisning, att bli hörd, få stöd och känna sig trygg i skolan. Skolans värden syns i skolans verksamhet. Skolan har som uppgift att stöda eleverna i deras utveckling till självständigt tänkande, skapande och harmoniska individer med kunskaper och färdigheter som behövs i ett samhälle som förändras.

Uppföljning och utvärdering av värdegrunden och synen på lärandet

I Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 är synen på lärandet och värdegrunden det centrala i all inlärning. Synen på lärandet är kopplat till varje ämnes målsättningar och mångsidiga kompetenser. Lärandet bedöms därmed via de olika ämnena.

Förverkligandet av synen på lärandet syns i skolornas lärmiljöer, verksamhetskultur, arbetssätt samt att bedömningen förändras utgående från de nya principerna..

Årskalendern för den grundläggande utbildningens uppföljning och utvärdering av värdegrunden och synen på lärandet

- *Oktober: Läsårsplanernas statistik ,godkänns i nämnden*
- *Januari: Skolornas egen utvärdering av läroplanen*
- *Mars: Förslag på förändirng och uppdatering av läroplanen*

- *April-maj (1/2 fortbildningsdag: Skolspecifik bedömning av läsårplanen ”bedömning av verksamheten”*
- *Juni: Sammanställning till Lasten ja nuorten lautakunta*

[1] Lagen om grundläggande utbildning 4 § 1 mom.

[2] Lagen om grundläggande utbildning 3 § 2 och 3 mom.

[3] Lagen om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

[4] Lagen om grundläggande utbildning 30 § 2 mom.

[5] Lagen om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003)

[6] Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013)

[7] Lagen om grundläggande utbildning 29 § 1 mom.

[8] Lagen om grundläggande utbildning 31 § 2 mom.

[9] Finlands grundlag (731/1999) 6 § 2 mom. och lagen om likabehandling 6 § 1 mom.

[10] Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 5 §

[11] FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna 1948

[12] FN:s konvention om barnets rättigheter FördrS 59-60/1991, ESK-konventionen FördrS 6/1976, Europakonventionen FördrS 85–86/1998 och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2007

[13] FN:s konvention om urfolkens rättigheter 2007

[14] Diskrimineringslagen (1325/2014) 6 §

3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge

eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhälleligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag. Den grundläggande utbildningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder. Varje skola som ger grundläggande utbildning har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Den grundläggande utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kompetens och det sociala kapitalet av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Tillsammans främjar de individens och samhällets välbefinnande och utveckling. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att för sin del förebygga ojämlikhet och utslagning och att främja jämställdhet mellan könen. Den grundläggande utbildningen ska på ett jämlikt sätt uppmuntra flickor och pojkar i studierna i olika läroämnen och öka kunskapen och insikten om könets mångfald. Varje elev ska få hjälp med att upptäcka sina möjligheter och skapa sin lärstig utan könsbundna rollmodeller.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa eleverna att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, där var och en aktivt kan medverka.

Omvärldens förändringar påverkar oundvikligen såväl elevernas utveckling och välbefinnande som skolans verksamhet. I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska om möjligt samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

3.2 Nationella mål för undervisning och fostran

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och mera ingående i statsrådets förordning[1]. Målen ska styra utarbetandet av samtliga delar av grunderna för läroplanen. Målen ska också styra det lokala läroplansarbetet och skolarbetet.

Utveckling till humana människor och samhällsmedlemmar

I 2 § i statsrådets förordning framhålls betydelsen av undervisning och fostran. Det centrala målet är att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja att eleverna utvecklas till harmoniska människor med god självkänsla. Enligt förordningen ska undervisningen främja förståelsen för och kännedomen om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen. Eleverna ska lära sig att respektera livet, andra människor och naturen men också människovärdets integritet, de mänskliga rättigheterna och demokratiska värden i det finländska samhället, såsom jämlikhet och jämställdhet. I bildning ingår också samarbete och ansvar, främjande av hälsa och välbefinnande, ett gott uppförande och strävan efter en hållbar utveckling.

Behövliga kunskaper och färdigheter

Enligt 3 § i förordningen är det huvudsakliga målet med undervisningen att eleverna ska få en bred allmänbildning samt vidga sin världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kunskaper och kunskaper som kombinerar olika vetenskapsgrenar. Betydelsen av färdigheter ökar. I förordningen konstateras att den kunskap som lärs ut ska stå på vetenskaplig grund. I förordningen fastställs också om mål och anordnande av undervisning som ges på annat språk än modersmålet och undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Främjande av bildning, jämlikhet och livslångt lärande

I 4 § i förordningen beskrivs de mål och principer som ska ligga till grund för undervisningen och fostran samt elevvården. All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra färdigheten att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. I förordningen betonas att lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet. Även betydelsen av en verksamhetskultur som främjar växande och lärande och av en fungerande elevvård betonas.

Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen såväl mål och innehåll för gemensamma läroämnen som mål för kompetensområden och mångvetenskapliga lärområden som förenar olika läroämnen. För att målen ska nås krävs systematiskt samarbete och utvärdering av hur målen förverkligats.

3.3 Mångsidig kompetens som mål

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

I det följande beskrivs de sju delområdena inom mångsidig kompetens och deras betydelse. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna i kapitlen 13, 14 och 15. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämnesbeskrivningarna.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tänkandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tänkandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otydlig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska sporras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska sporras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolgemenskapen får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och

använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att

kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska sporras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsumenter och kritiskt granska reklam. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

Digital kompetens (K5)

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenter. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får

erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellers inverkan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att

reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

I Vichtis

Lokala perspektiv som kompletterar den grundläggande utbildningens uppdrag och som syns i det praktiska genomförandet

I Vichtis verkställer man den nationella synen på den grundläggande utbildningens uppgift. Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt.

Varje skola i Vichtis har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar.

Den grundläggande utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling.

Den grundläggande utbildningens mål

Det centrala målet för den grundläggande utbildningen är att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja att eleverna utvecklas till harmoniska människor med god självkänsla. Undervisningen ska främja förståelsen för och kännedomen om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen. Eleverna ska lära sig att respektera livet, andra människor och naturen men också människovärdets okränkbarhet.

All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra färdigheten att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. Lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet.

Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen såväl mål och innehåll för gemensamma läroämnen som mål för kompetensområden och mångvetenskapliga lärområden som förenar olika läroämnen. För att målen ska nås i Vichtis krävs systematiskt samarbete och utvärdering av hur målen förverkligats.

Lokala perspektiv för att förverkliga den grundläggande utbildningen

Timfördelning till den svenska undervisningen: Skall uppdateras så att eleverna får möjlighet till mera tillvalsämnen

Nummela Skola Timfördelning 2019

Ämne	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Totalt
Modersmål och litt	7	7	5	5	5	4	33
A1-språk (finska)	1	1	2	2	2	2	10
A2-språk (engelska)				2	2	2	6
Matematik	3	3	4	4	4	3	21
Omgivningslära	2	2	2	2	3	3	14
Religion	1	1	2	1	1	1	7
Historia					1	2	3
Samhällslära					1	1	2
Musik	1	1	1	1	1	1	6
Bildkonst	1	1	2	2	1	2	9
Slöjd	2	2	2	2	2	2	12
Gymnastik	2	2	2	2	3	3	14
Valfria ämnen				1	1	1	3
obligatoriska	20	20	22	24	27	27	140

Skolorna bestämmer utifrån resurserna hur man förverkligar allmänt, intensifierat och särskilt stöd.

Vichtis tillämpar närskoleprincipen, För Nummela skolas del är hela kommunen skolas upptagningsområde. Kommunen uppdaterar årligen behovet av specialundervisning.

Mångsidig kompetens som mål

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver.

*De nationella grunderna om mångsidig kompetens finns i kapitel 3.3 ovan***Eventuella prioriteringar när det gäller mångsidig kompetens enligt grunderna för läroplanen och hur prioriteringen kommer till uttryck***

De lokala betoningarna på mångsidig kompetens beror på elevens ålder och utvecklingsnivå. Varje skola väljer varje år olika betoningar på mångvetenskapliga studiehelheter och annan undervisning. Eleverna deltar i planeringen och verkställandet av den. Planen för mångsidig kompetens beskrivs i skolans läsårsplan.

Arrangemang, åtgärder och uppföljningar för att säkerställa målsättningarna för mångsidig kompetens.

Mångsidig kompetens är en del av lärstigen, som inte asvbryts under grundskoletiden. Mångsidig kompetens kan man inte bedöma med en nummer, eftersom det är att lära sig kompetenser. Bedömningen är muntligt stöd och positiv uppmuntran. Elevens självutvärdering är att känna efter om hen kan vara självreglerande, eleven gör det hen gör synligt, visar aktivt åt andra att hen kan: och klarar av att analysera/diskutera med en vuxen hur hen klarade uppgiften (reflektion).

Mångsidig kompetens är inflätat i målsättningarna för olika läroämnen. När läraren planerar undervisningen plockar hen ur det egna ämnet de målsättningar som hen vill betona i bedömningen under ifrågavarande inlärningshelhet. Hen planerar utvärderingen utgående från detta utgående

från formativ processutvärdering: självbedömning, kamratbedömning och summativ utvärdering. Mer specifika målsättningar finns i läroplanens ämnesavsnitt.

I samband med utvärderingen av läsårsplanen, utvärderar man målsättningarna för mångsidig kompetens har förverkligats. Eleverna tas med i utvärderingen på ett för åldern lämpligt sätt. Utgående från utvärderingen planerar man nästa års betoningar för mångsidig kompetens.

Vichtis kommuns läroplan för IT översätts under våren 2019 då den finskspråkiga delen blivit klar

[1] Grundlagen 2 § och statsrådets förordning (422/2012) 2–4 §

4 VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. Utbildningsanordnaren ska garantera samarbete och enhetlighet i undervisningen, oberoende av om förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen eller olika årskurser i den grundläggande utbildningen administrativt fungerar i olika enheter eller byggnader. Om möjligt ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att skapa enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Den inverkar alltid på hur eleverna upplever kvaliteten i skolarbetet[1]. En skolas verksamhetskultur är dess historiskt och kulturellt formade sätt att arbeta. Verksamhetskulturen kan utvecklas och förändras. Den är en helhet som bygger på

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet

- ledning samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet

- kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet

- pedagogik och professionalitet

- kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer.

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor. Till exempel överförs modeller för kommunikation

och språkbruk samt könsroller till eleverna. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan och lägga märke till icke-önskvärda drag och korrigera dem.

Verksamhetskulturen syns mest i de gemensamma handlingssätten. All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran. Skolans verksamhetskultur ska stödja att alla förbinder sig till målen och främja att den gemensamma värdegrunden och synen på lärande förverkligas i skolarbetet. En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen ska hjälpa utbildningsanordnarna och skolorna att styra sin verksamhet. Principerna beskrivs i synnerhet utifrån skolans perspektiv. Utbildningsanordnaren ska skapa förutsättningar för att skolorna ska kunna tillämpa principerna och utveckla sin egen verksamhetskultur i samma riktning. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande, delaktighet, välbefinnande och en hållbar livsstil. För att principerna ska kunna förverkligas krävs att man beaktar lokala behov och möjligheter, att man samarbetar med vårdnadshavarna och andra samarbetspartner och att eleverna på riktigt får vara med och utveckla skolgemenskapen.

En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa två aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en

mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag. Gemensam elevvård är en viktig del av verksamhetskulturen.

Eleverna ska ha jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande, både som individer och som medlemmar i gruppen. Välvillighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsam miljö främjar arbetsron.

Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetssätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta

begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevkårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevs- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga[2]. Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnen, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för ekosocial bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

4.3 Lärmiljöer och arbetssätt

Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation[3]. Alla medlemmar i skolgemenskapen påverkar lärmiljöerna genom sitt agerande. Välfungerande lärmiljöer främjar kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lärmiljöerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lärmiljöer beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster så att de också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions-, konst- och naturcenter, museer och många andra samarbetsparter erbjuder mångsidiga lärmiljöer.

Informations- och kommunikationstekniken är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Elevernas delaktighet och förmåga att arbeta kollaborativt ska stärkas och elevernas personliga lärstigar stödjas med hjälp av digitala verktyg. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta den mångformiga mediekulturen. Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet. Elevernas egna digitala verktyg kan användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

Erfarenheter och upplevelser av att lyckas i olika miljöer och lärsituationer sporrar eleverna att utveckla sina kunskaper. Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov[4]. På det viset kan man förebygga behovet av särskilt stöd för lärande och skolgång. Lärmiljöer som skräddarsys utifrån behovet av stöd kan utgöra en del av en elevs planenliga stöd.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av varje elevs och hela skolans totala välbefinnande. Miljöerna ska vara trygga och hälsosamma och främja elevernas sunda utveckling och välbefinnande i enlighet med deras ålder och förutsättningar[5]. Eleverna ska lära sig att handla på ett ansvarsfullt och tryggt sätt i alla lärmiljöer. Arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet.

Arbetssätt

Utgångspunkt för valet av arbetssätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl

undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande. Arbetssätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetssätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetssätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Mångsidiga arbetssätt bidrar till glädje i lärandet och till att eleverna upplever att de lyckas samt stödjer kreativ verksamhet som är karakteristisk för olika åldrar. Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetssätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen. Också arbetssätt som stödjer självreglering och känslan av att höra till gruppen stärker motivationen. Drama och andra konstnärliga uttrycksformer hjälper eleverna att lära känna sig själva och att utvecklas till kreativa människor med sund självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att uttrycka sig mångsidigt och kommunicera konstruktivt med olika människor och grupper. Genom valet av arbetssätt kan man också stödja kollaborativt lärande, där kunskap och förståelse byggs upp genom interaktion med andra. Eleverna ska få agera i olika roller, dela uppgifter med varandra och ta ansvar för både individuella och gemensamma mål.

Vid val av arbetssätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas. Genom att använda arbetssätt som är typiska för olika läroämnen hjälper man eleverna att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig färdigheter. Viktiga färdigheter med tanke på lärandet är förmåga att söka, behandla, analysera, presentera, tillämpa, kombinera, bedöma och skapa information. Undersökande och problembaserat arbete, lek, användning av fantasi och konstnärlig verksamhet utvecklar abstrakta och metodiska kunskaper, kritiskt och kreativt tänkande och förmåga att tillämpa sina kunskaper.

Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetssätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetssätt och studera i egen takt. Elevernas individuella olikheter och skillnader i elevernas utveckling ska också beaktas vid valet av arbetssätt. Genom differentiering stödjer man elevens självkänsla och motivation och tryggar arbetsron. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Även en helhetsskapande undervisning styr valet av arbetssätt. Helhetsskapande undervisning behandlas i det följande underkapitlet 4.4.

En mångsidig och ändamålsenlig användning av informations- och kommunikationsteknik ökar elevernas möjligheter att utveckla sitt arbete och sin förmåga att skapa nätverk. Det ökar deras förmåga att söka, behandla och producera information på ett kreativt, självständigt, interaktivt och kritiskt sätt. Vid valet av arbetssätt ska man använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder.

Läraren ska välja arbetssätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetssätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta. Förmågan att lära sig lära utvecklas bäst när läraren också uppmuntrar eleverna att planera och utvärdera sina arbetssätt. Det motiverar och hjälper eleverna att ta ansvar för lärandet och arbetet i skolgemenskapen. Gemensam reflektion kring mål och bedömningsgrunder förbinder till målmedvetet arbete.

4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Helhetsskapande undervisning är en viktig del av den verksamhetskultur som stödjer pedagogisk enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Målet är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ger eleverna bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då eleverna undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjlighet att tillämpa sina kunskaper och får dem att känna sig delaktiga i att bygga upp gemensam kunskap. Detta stärker elevernas förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleverna redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnesgränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen kan t.ex. genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt

- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra

- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor

- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnen och som kan innehålla ovan nämnda helhetsskapande metoder

- skapa helheter där många läroämnen samverkar

- erbjuda samordnad undervisning, så att all undervisning är helhetsbaserad såsom i förskoleundervisningen.

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att ta del av arbete med lärområden och att få undersöka det som de är intresserade av ska utbildningsanordnaren se till att elevernas studier innehåller minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Om de mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och om hur de förverkligas ska beslutas i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. I den lokala läroplanen och i läsårsplanen kan man också besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande.

De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens. Innehållet i lärområdena ska planeras lokalt så att de återspeglar de principer för verksamhetskulturen som beskrivs i kapitel 4.2.

De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala resurserna och möjligheterna. Lärområdena erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Lärarnas och elevernas motivation ökar när de ämnen som behandlas har lokal anknytning, är aktuella och har samhällelig betydelse. Det är viktigt att eleverna deltar i

planeringen. Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld, varvid målet är att

- stärka elevernas delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetssätten i studierna

- lyfta fram frågor som eleverna upplever som viktiga och skapa tillfällen att behandla och påverka dem

- öka elevernas möjligheter att studera i olika grupper och med elever i olika åldrar och att arbeta med många olika vuxna

- ge eleverna möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med skolarbetet

- ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer

- göra det möjligt att tillämpa kunskaper och färdigheter i praktiken och ge övning i att handla i enlighet med en hållbar livsstil

- sporra eleverna att handla på ett sätt som gynnar skolgemenskapens och samhällets bästa.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnen som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnen ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnen och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.

Eleverna ska ges respons under den tid man arbetar med lärområdet och deras kunskaper och färdigheter ska beaktas i den verbala bedömningen eller när man ger vitsord i de läroämnen som varit involverade i lärområdet.

Mångvetenskapliga lärområden (ML) är helhetsskapande studieperioder som grundar sig på samarbete mellan läroämnena. Lärområdena ska avspegla skolans värden och syn på lärande. De ska återspegla principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen och stödja utvecklingen av mångsidig kompetens.		
Uppdrag		
Grund för arbetet	Arbetsredskap	Mål för arbetet

I Vichtis

Lokala mål och specialfrågor som styr val av lärmiljöer, arbetssätt och deras utveckling

Varje skola specificerar den egna verksamhetskulturen samt målsättningar för att utveckla arbetssätt, gemensamma verksamhetsprinciper samt samarbete och övriga praktiska lösningar i

läsårsplanen. Läsårsplanerna görs i början av höstterminen och utvärderas under fortbildningsdagen på våren. De skolspecifika utvärderingarna sammanställs och ges till Lasten ja nuorten lautakunta. I ämnesavsnitten förklaras målsättningarna för inlärningsmiljö och arbetssätt noggrannare.

Mångvetenskapliga lärområden

Undervisningen ordnas dels ämnesspecifikt dels helhetsskapande. Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnesgränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Inom småbarnsfostran används begreppet helhetsskapande undervisning. Målsättningen med undervisningen är förståelsen och undervisningen tar fast på elevernas intressen och frågeställningar de själva lyfter fram.

Olika sätt att ordna en helhetsskapande undervisning är att ha gemensam inlärning och samarbeta med andra lärare, ordna temadagar eller evenemang och mångvetenskapliga lärområden.

Vid helhetsskapande undervisning är det viktigt att förhålla sig positivt till samarbetet och förbinda sig till det gemensamma målet. Att uppmärksamma andra, ge positiv och konstruktiv respons. Att alla vill och har möjlighet att påverka och ta ansvar underlättar den helhetsskapande undervisningen.

Mångvetenskaåliga lärområden

Genomförandet styrs av lokala mål

Lokala mångvetenskapliga lärområdens mål överensstämmer med målen i kap 4.4.

Vid planeringen av läsårsplanerna fastställer skolorna den skolspecifika helhetsskapande undervisningen utformas och de mångvetenskapliga lärområdena.

Gemensamma verksamhetsprinciper, samarbete och övrigt praktiskt genomförande

På lokal nivå kan man slå fast gemensamma teman och verkställa de mångvetenskapliga lärområden utifrån dem. Om det något år inte ett gemensamt tema på lokal nivå kan skolorna verkställa egna mångvetenskapliga lärområden utifrån eget intresse, resurser och inom ramarna för den egna intressegruppen.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnen som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnen ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnen och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.

De mångvetenskapliga lärområdena kan vara olika långa, pågå flera dagar, en månad, ett helt läsår, 1h/vecka, det bestäms av skolan. Utbildningsstyrelsens rekommendation är 1 vecka/år beroende på elevens årsveckotimmängd. Flexibla grupper kan och skall användas för att stöda inlärningen. Eleverna deltar i planeringen av helheterna.

Innehåll och mål

Målsättningen är att eleverna tillsammans läraren väljer det mångvetenskapliga lärområdet. Målsättningen är att eleverna deltar i planeringen och att innehållet i lärområdena intresserar eleverna. Innehållet skall vara i enlighet med skolans värderingar, inlärnings- och verksamhetskultur.

De mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och hur de förverkligas fastställs i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan

Utvärdering

Både elever och lärare deltar i utvärderingen av mångvetenskapliga lärområden. Mångsidig kompetens är inflätat i målsättningarna för olika läroämnen. När läraren planerar undervisningen plockar hen ur det egna ämnet de målsättningar som hen vill betona i bedömningen under ifrågavarande inlärningshelhet. Hen planerar utvärderingen utgående från detta utgående från formativ processutvärdering: självbedömning, kamratbedömning och summativ utvärdering.

Eleverna får respons under tiden de arbetar det mångvetenskapliga lärområdet. De kunskaper eleven uppvisat beaktas då man bedömer läroämnet.

Uppföljning, bedömning och utveckling

Varje skola ser till att varje elev deltar i minst ett mångvetenskapligt lärområde årligen. I skolans årliga utvärdering bedöms och utvecklas de mångvetenskapliga lärområdena.

[1] Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen, undervisnings- och kulturministeriet 2012

[2] Lag om likabehandling (21/2004)

[3] Statsrådet förordning (422/2012) 4 §

[4] Statsrådet förordning (422/2012) 4 §

[5] Statsrådet förordning (422/2012) 4 §

5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oavsett deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd samt till en trygg lärmiljö[1]. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och stödarrangemangen i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnen. Det inkluderar också att förebygga problem och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska lösningar och sitt sätt att handleda. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handleda och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdspersonalen.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt[2]. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning[3]. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hens ansträngningar. Det är skolans uppgift att ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

5.2 Samarbete

Undervisningsväsendet och skolan ska bedriva mångsidigt samarbete för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen, öka öppenheten i verksamheten och stödja elevernas lärande och växande. Samarbete behövs även för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i sin egen undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Delaktigheten stärks på ett naturligt sätt när eleverna deltar i planeringen av sitt skolarbete och arbetet i den egna gruppen. Elevernas insats är viktig vid planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena. Eleverna ska också uppmuntras att påverka planeringen och utvecklandet av skolans gemensamma verksamhet och lärmiljöer. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredningen av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler[4]. Eleverna ska också vara med och utvärdera och utveckla skolans samarbete.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan ha en elevkår som består av skolans elever. Elevkåren och dess organ har som uppgift att främja samarbetet mellan eleverna och öka elevernas påverkningsmöjligheter och delaktighet[5]. Elevkåren ska sporra eleverna att framföra sina åsikter, att vara aktiva och påverka egna och gemensamma ärenden. Elevkåren, liksom andra strukturer och verksamhetssätt som stödjer delaktighet i skolan och kommunen, erbjuder möjligheter att träna demokrati i praktiken.

Samarbete mellan hem och skola

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen[6]. Genom samarbetet stöds undervisningen och fostran så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda växande och utveckling. Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostringssamarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran. Vårdnadshavaren ska också se till att läroplikten fullgörs. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten fullgöras genom att eleven deltar i undervisning eller på annat sätt inhämtar de kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs[7]. Skolan ska stödja hemmens fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. För ett lyckat samarbete förutsätts att skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen i övrigt är mångsidig. Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro[8]. Centrala frågor som gäller undervisningen, till exempel läroplanen, målen för lärandet, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för lärandet och elevvård, bedömning och betyg samt om val i samband med studierna och om olika evenemang under läsåret ska diskuteras med vårdnadshavarna. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling i positiva ordalag. När vårdnadshavarna regelbundet får information, kan de för sin del stödja sina barn i deras lärande och skolgång. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång. Utöver personliga möten och gruppmöten ska även informations- och kommunikationsteknik utnyttjas i samarbetet.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning. Samarbete mellan vuxna, såsom kompanjonlärarskap, ger också eleverna en bild av skolan som en lärande organisation. Samarbete behövs i synnerhet vid planering och genomförande av de mångvetenskapliga lärområdena, vid bedömning och stöd för lärande samt inom elevvården.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens. Samarbete behövs vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleverna flyttar från en skola till en annan. Ofta förutsätter även undervisningen för olika språk- och kulturgrupper, stöd för lärandet och smidig elevvård ett gott samarbete mellan skolorna. Medverkan i lokala, nationella och internationella nätverk stödjer den pedagogiska utvecklingen.

För att trygga en enhetlig lärstig ska skolan samarbeta med småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen samt gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Ett gott samarbete med klubb- samt morgon- och eftermiddagsverksamheten främjar elevernas välbefinnande. Samarbete med ungdoms-, biblioteks-, idrotts- och kulturväsendet, polisen samt församlingar, organisationer, företag och andra aktörer i närmiljön såsom naturskolor, museer och ungdomscentraler bidrar till mångsidigare lärmiljöer och stödjer skolans fostrande uppdrag.

5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning[9].

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet

eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende[10].

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt[11]. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen[12]. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat social- och hälsovården stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

5.4 Olika sätt att anordna undervisningen

Undervisningen ska ordnas med hänsyn till elevernas behov och lokala möjligheter. Målet är att hitta lösningar som främjar lärandet och välbefinnandet på bästa sätt.

Årskursintegrerade studier

Årskursintegrerade studier möjliggör en flexibel studiegång. Årskursintegrerade arrangemang kan tillämpas i undervisningen i en hel skola, endast i vissa undervisningsgrupper eller enskilda elever. De kan tillämpas till exempel för att stödja elever med särskild begåvning eller som ett sätt att förebygga studieavbrott. Årskursintegrerade studier förutsätter ett beslut i den lokala läroplanen. Möjligheten till årskursintegrerade studier ska anges också då studierna gäller enskilda elever.

I fråga om en hel skola eller enskilda elevgrupper förutsätter årskursintegrerade studier att målen och innehållet i de olika läroämnena anges enligt studiehelhet i läroplanen. Studiehelheterna ska i varje ämne utformas i enlighet med den timfördelning som anges i statsrådets förordning och i enlighet med grunderna för läroplanen. Studiehelheterna kan också utformas genom att målen och innehållet i olika läroämnen kombineras. I läroplanen skall fastställas vilka studiehelheter som är

obligatoriska och vilka som är valfria. Ett studieprogram skall utarbetas för alla elever som deltar i årskursintegrerad undervisning.

Om årskursintegrerad undervisning endast ges en enskild elev, skall ett studieprogram som grundar sig på läroplanen göras upp för eleven. Där anges mål för elevens studier, i vilken ordning och enligt vilken tidtabell studiehelheterna genomförs och eventuella särskilda mål. Elevens studieframgång ska följas upp regelbundet.

I kapitel 6 bestäms om bedömning av lärande vid årskursintegrerade studier.

Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp som består av elever från olika årskurser eller, vid årskursintegrerade studier, elever i olika åldrar. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl. Undervisningen i en sammansatt klass kan i sin helhet genomföras enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen om växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Särskilt viktigt är att måna om att elevernas studiefärdigheter utvecklas. Ifall de olika årskurserna i en sammansatt klass i vissa läroämnen har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna i läroämnena också uppdelas i delar för att på det viset jämna ut undervisningstimmarna. Vid utjämning av undervisningstimmarna i läroämnena ska elevernas rätt till det totala antal timmar som fastställs i läroplanen alltid tryggas. Om en elev övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis ska eleven få individuell undervisning för att avlägga en eventuell lärokurs eller en del av en lärokurs som saknas.

Studier i en sammansatt klass kan också genomföras som årskursintegrerade studier i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning[16]. I det fallet fastställs lärokursen i läroplanen som studiehelheter och delas inte in i årskurser. De årskursintegrerade studierna kan gälla alla skolans elever, en viss sammansatt klass eller enskilda elever.

Undervisningen i sammansatt klass ger goda förutsättningar för en helhetsbetonad undervisning där man använder mångvetenskapliga lärområden. I undervisningen i sammansatt klass ska de möjligheter som i synnerhet kollaborativt lärande och modellinlärning ger utnyttjas. I sammansatta klasser kan närundervisningen också stödjas och berikas med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen.

Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att komplettera undervisningen samt erbjuda mångsidigare studiemöjligheter i olika läroämnen. Undervisning med hjälp av fjärruppkoppling kan ges endast av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Vid val av pedagogik ska man i synnerhet beakta elevernas ålder och förutsättningar.

Genom fjärruppkoppling kan i synnerhet undervisningen i mera sällsynta språk och religioner och valfria ämnen stödjas. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundläggande utbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Användning av fjärruppkoppling i undervisningen ökar i sin tur skolans ekologiska hållbarhet.

Med hjälp av fjärruppkoppling kan undervisningen både differentieras och göras mera helhetsbetonad. Man kan möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utvecklandet av specialbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Fjärruppkoppling och användning av digitala verktyg bidrar till mångsidigare lärmiljöer. Genom fjärruppkoppling kan man utnyttja olika lärares kompetens, sakkunskapen hos skolans samarbetspartner och eventuella internationella nätverk utgående från elevernas behov och målen för undervisningen.

Lärmiljön ska vara trygg och eleverna ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. En ansvarig lärare ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevernas möjligheter till kommunikation som främjar lärande. En god undervisning förutsätter pedagogisk planering som beaktar elevernas behov och utnyttjar teknikens möjligheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid lagstiftningen om upphovsrätt.

Flexibel grundläggande utbildning

Enligt lagen om grundläggande utbildning kan en kommun, i den omfattning kommunen beslutar, ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9[17]. Här används benämningen flexibel grundläggande utbildning för flexibel grundläggande utbildning. Utbildningen ska ordnas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Syftet med den flexibla grundläggande utbildningen är att minska studieavbrott i den grundläggande utbildningen och förebygga utslagning[18]. Målet är att stärka elevernas studiemotivation och livskompetens. Förutom att eleverna ska slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs får de stöd vid övergången till följande utbildningsstadium och ges färdigheter som behövs för att klara av studierna.

Den flexibla grundläggande utbildningen är avsedd för sådana elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som man bedömer riskeras av att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan olika organisationer. Också yrkesläroanstalter och gymnasier, läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt verkstäder för unga kan delta i samarbetet. En styrgrupp kan inrättas för att planera och organisera flexibel grundläggande utbildning.

Skolans arbetssätt och undervisningsmetoder ska utvecklas så att de motsvarar de individuella behoven hos de elever som valts till utbildningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid arbetsformer som ökar elevernas delaktighet och samhörighet i skolan samt stärker det fostrande arbete som är gemensamt för vårdnadshavarna och alla som arbetar inom den flexibla grundläggande utbildningen. Aktiverande och arbetsinriktade studiemetoder ska prioriteras i undervisningen.

Flexibel grundläggande utbildning ska ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete samt med hjälp av stöd- och rådgivningstjänster[19]. Flexibel grundläggande utbildning ska utöver läraren involvera en av utbildningsanordnaren utsedd yrkeskunnig person som vet hur man stödjer ungas sociala växande, samarbetet med familjerna och är insatt i annat stöd- och rådgivningsarbete. Undervisningen kan vid behov också delvis genomföras i anslutning till en annan undervisningsgrupp.

Undervisningen ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla grundläggande utbildningen. Under dessa perioder har eleverna rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen. Personal på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer som arbetar med elever ska göras förtrogna med föreskrifter som berör arbetarskydd, dataskydd och sekretess och andra nödvändiga föreskrifter.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning på anhållan av eleven eller vårdnadshavaren. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas vid antagningen av elever. Utbildningsanordnaren ska besluta om grunderna för antagningen av elever och om antagningsförfarandet[20]. Om elevantagningen fattas ett förvaltningsbeslut som bereds på ett yrkesövergripande sätt. Om den flexibla grundläggande utbildningen för en enskild elev avslutas innan den grundläggande utbildningen är slut, förutsätts ett förvaltningsbeslut.

Elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevvård. En elev kan vid behov få allmänt eller intensifierat stöd. I undantagsfall kan även en elev som får särskilt stöd antas till flexibel grundläggande utbildning, om eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och om arrangemanget kan anses vara till fördel för eleven[21].

För en elev som deltar i flexibel grundläggande utbildning ska man utarbeta en plan för elevens lärande eller justera den plan som tidigare utarbetats. Planen ska utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Den ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd. Planen ska dessutom beskriva speciella omständigheter i den flexibla grundläggande utbildningen för eleven, till exempel om undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Ifall eleven får särskilt stöd, ska den flexibla grundläggande utbildningen på motsvarande sätt beskrivas i en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Den grundläggande utbildningen kan i sådana fall ordnas bland annat som sjukhusundervisning, på skolhem, upptagningshem, förläggningar eller i fängelser eller andra straffanstalter.

Den kommun där sjukhuset ligger är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning det är möjligt med hänsyn till elevens hälsa. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra läropliktiga elever som får specialiserad sjukvård i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och terapeutiska och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt. Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till sjukhusundervisning eller återgången tillbaka till sin egen skola. Elevens utbildningsanordnare ska tillsammans med den kommun där det sjukhus som ansvarar för vården finns i yrkesövergripande samarbete komma överens om och ordna det stöd för undervisningen som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till

den tidigare undervisningen i den egna skolan[22]. Inom sjukhusundervisningen kan man också använda fjärruppkoppling i undervisningen. Elevens hemkommun är skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som får undervisning i en sjukhusskola.

För undervisningen av barn som har placerats utanför hemmet ansvarar den kommun där barnet är bosatt. För undervisningen av en elev som har placerats på en barnskyddsanstalt svarar den skola som verkar på anstalten, om anstalten har tillstånd att anordna utbildning. För elever som blivit placerade med stöd av barnskyddslagen är elevernas hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning[23]. För fängelseundervisningen av läropliktiga svarar den kommun där fängelset ligger.

Enligt avtal kan en kommun också, i stället för en skola i den egna kommunen, som närskola anvisa eleven en skola i en annan kommun, en skola som drivs av en privat sammanslutning eller en stiftelse som har tillstånd att anordna utbildning, eller en statlig skola.

5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

För eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet som nära anknyter till utbildningen[24]. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet och omfattningen av verksamheten. Också skolmåltider, rastaktiviteter, morgonsamlingar, fester, utfärder, studiebesök och lägerskolor samt om möjligt skolresor ska ordnas så att de stödjer de mål som ställts upp för elevernas lärande, mångsidiga utveckling och välbefinnande. De förstärker också för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag och möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig, uppiggande och omväxlande dag. I den lokala läroplanen fastställs målen för verksamheten och principerna för att ordna verksamheten. Om de skolvisa arrangemangen bestäms i läsårsplanen.

Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Verksamheten är en del av den avgiftsfria grundläggande utbildningen främjar för sin del gemenskap och berikar skolans verksamhetskultur. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Klubbarna erbjuder eleverna möjlighet att bekanta sig med olika fritidsaktiviteter. Målet är att inspirera eleverna att ta del av fritidsaktiviteter och ge dem möjlighet att arbeta tillsammans, känna glädje och uppleva att de kan och lyckas. I klubbverksamheten ges eleverna tillfällen att tillämpa det som de har lärt sig i skolan och tillfällen för kreativ verksamhet och mångsidig kommunikation med vuxna och andra elever. Klubbarna kan öka elevernas delaktighet och möjligheter att påverka samt hjälpa dem att hantera vardagen och känna sig trygga.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Klubbverksamheten utvecklas och lärmiljöerna utformas så att de stödjer deltagande i fritidsaktiviteter. Eleverna får i större utsträckning delta i planeringen av klubbverksamheten. Klubbverksamheten erbjuder möjligheter att stärka fostringssamarbetet mellan hem och skola samt samarbetet med det omgivande samhället. Skolorna kan då de ordnar klubbverksamhet använda sig av den kompetens som finns inom olika sektorer, föreningar, företag och organisationer och hos andra samarbetspartner.

Skolbiblioteksverksamhet

För att stödja skolans undervisning och fostrande arbete kan man ordna skolbiblioteksverksamhet och förverkliga den i samarbete med närbibliotek och andra bibliotek. Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka elevernas allmänbildning och till att bredda och vidga deras världsbild. Mångsidig skolbiblioteksverksamhet stödjer förverkligandet av synen på lärande i verkliga lärsituationer och ger eleverna möjligheter att sköta olika ansvarsuppdrag. Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Verksamheten ökar möjligheterna att differentiera undervisningen, att arbeta utgående från elevernas personliga intressen samt att samarbeta med hemmen. Tillsammans handleder skolan och biblioteket eleverna till livslångt lärande och aktivt medborgarskap.

Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad[25]. Skolmåltiden ska ordnas med hänsyn till måltidens hälsomässiga, sociala och kulturella betydelse. Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings- och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkrar man sig om att eleverna orkar under skoldagen. En trivsam skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Eleverna ska uppmuntras att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolmåltiden och i synnerhet av måltidssituationerna. Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras ska diskuteras med hemmen och tillsammans stödjer man elevernas utveckling. Man ska regelbundet följa upp hur många som deltar i skolmåltiden och utvärdera kvaliteten på maten och måltidssituationen.

Skolmåltiden ska ordnas och verksamheten utvecklas genom samarbete mellan undervisningspersonalen och personalen som ansvarar för måltiden. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovården komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden[26].

Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning och den tid som används för undervisning ska indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt. En del av arbetstiden kan användas för arbetslivsorientering, avslutningar och andra gemensamma evenemang[27]. Förordningen gör det möjligt att på olika sätt strukturera skoldagen och att ordna rasterna på sätt som främjar elevernas välbefinnande. Gemensamma evenemang kan vara bl.a. skolans fester, temadagar och utfärder. Studiebesök och lägerskolor kan omfatta hela skolan eller endast några eller någon undervisningsgrupp. Även då utnyttjas möjligheten att ordna skolarbetet på ett flexibelt sätt i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. Dagens arbete ska inledas med en kort morgonsamling[28].

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. De kan också ingå som en del i de mångvetenskapliga lärområdena. De stärker elevernas mångsidiga kompetens och synliggör skolans kulturella och språkliga mångfald. Studiebesök och lägerskolor ger för sin del möjligheter att vidga lärmiljön och att lära sig i autentiska situationer samt att samarbeta med olika aktörer.

Utbildningsanordnaren har stor möjlighet att påverka hur skoldagen delas in i undervisningsavsnitt och raster, vilken annan verksamhet som ingår i skoldagarna och hurdana verksamhetsformer som används. Dessa val formar skolans verksamhetskultur. De beslut man gör gällande skoldagens struktur görs med beaktande av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen.

Skolväg och skoltransporter

Eleverna ska uppmuntras att ta sig till och från skolan på ett sätt som främjar hälsan och konditionen. Både när de rör sig självständigt och när de får skoltransport ska de lära sig att värna om sin egen och andras säkerhet och att uppföra sig väl under skolvägen.

Man ska komma överens om tillvägagångssätt och ansvarspersoner gällande övervakning och handledd verksamhet för dem som väntar på skoltransport samt gällande säkerheten under resan[29]. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om tillvägagångssätten och transportarrangemangen. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna till de skyldiga och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda[30].

I Vichtis

Organisering av skolarbete – Gemensamt ansvar för skoldagen

En bra och trygg skoldag – centrala mål och arbetssätt

Skoldagens främsta mål är inlärning och fostran i en trygg miljö. Skolans personal främjar tryggheten i skolan. Grunden för bra inlärning är trygghet, flexibilitet, trivsel, närvarande lärare och övrig personal i samarbete med vårdnadshavarna. I enlighet med den kommunala elevvården skall hela personalen, oberoende av arbetsuppgifter hjälpa till att främja elevernas välmående och fostran. Det är viktigt att komma ihåg, att kompisar, olika sociala situationer (bl.a. raster och matpauser) samarbete, gemenskap, möjlighet att påverka, lugn och ro, skratt och glädje borde höra till varje elevs skoldag. Lärmiljön skall stöda en trygg, motiverande och varierande skoldag.

Skoldagen består av lektioner, tillräckligt med pauser och matservering. Skoldagen kan också innehålla stödundervisning, utvecklingssamtal, kvarsittning, klubbar och eftermiddagsverksamhet. Skolorna fungerar aktivt tillsammans med olika företag, föreningar och organisationer för att möjliggöra en mångsidig skoldag. Skolans placering, storlek och elevernas ålder inverkar på skoldagens struktur. Skoldagens uppbyggnad beskrivs i skolans egen läsårsplan. Allt samarbete med utomstående planeras och utvärderas i samband med uppgörandet av läsårsplanen.

Samarbete

Samarbetet inom skolan beskrivs i läsårsplanen såsom även samarbetet med utomstående aktörer.

Till kommunens samarbete hör elevvårdsmöten, rektorsmöten och pedagogernas fortbildningsdagar. Vichtis kommuns grundläggande utbildning gör utvecklingsrabete speciellt med Kuuma-kunnat. Nummela skola och den svenska grundläggande utbildningen i Vichtis samarbetar med andra svenska skolor via Språkönätverket r.f och med Källhagens skola i Lojo

Elevernas delaktighet

I Vichtis varierar elevernas delaktighet från skola till skola. Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Målet är att elevernas åsikter allt mer tas i beaktande samt att man erbjuder olika kanaler för eleverna att uttrycka sina åsikter på individnivå, klassnivå, skolnivå och på samhällsnivå, med beaktande av elevens ålder. På individnivå är det viktigt att uppmärksamma också de elever som inte vill eller vågar göra sin röst hörd i en stor grupp. I besvärliga situationer skall man ge möjlighet åt eleven att berätta hur hen skulle lösa problemet. I Vichtis vill vi stöda och uppmuntra eleverna att delta i olika möten och i klassplanering, och vara öppna och försöka påverka i de arbetsgrupper de tillhör. För att ge eleverna en känsla av delaktighet bör lärarna ge eleverna valmöjligheter i skolvardagen. Eleverna deltar i utformningen av undervisningen och lärandet på ett lämpligt åldersanpassat sätt. Eleverna har en egen planeringsdag i början av läsåret, och regelbundet under hela läsåret. Elevernas deltagande beskrivs noggrannare i skolans läsårsplan. Eleverna skall ha en egen planeringsdag vid läsårets början samt regelbundet under skolåret.

Centrala målsättningar och praktiska lösningar i samarbetet mellan hem och skola.

I läsårsplanen beskrivs på vilket sätt elever och deras vårdnadshavare har möjlighet att delta i skolårets och skoldagarnas planering.

I skolans vardag kan man dra nytta av föräldrarnas och mor/farföräldrarnas expertis och fritidsintressen på olika sätt. De vuxna kan vara med och bygga utställningar, delta i lektioner, vara med på simhallsbesök eller vara ”läsmormor”. Vuxna kan på ett naturligt sätt tas med i undervisningen t.ex. genom att eleverna får som hemuppgift att intervjua dem.

Gemensamma temakvällar eller evenemang kan vara en del av skolornas vardag, t.ex. utomhusaktiviteter. Föräldraföreningen är en viktig del i föräldrarnas deltagande i skolans vardag. Att ha en lärare närvarande under föräldraföreningens möten är önskvärt.

Fjärruppkoppling i undervisningen

Fjärruppkoppling används för att stöda och komplettera inlärningen både inom kommunen och med utomstående experter. Fjärruppkoppling utnyttjas för att med hjälp av en expert fördjupa sig i ett ämne, t.ex. från en skola till en annan.

Fjärruppkoppling kan utnyttjas i följande situationer: religionsundervisning och sällsynta språk, distansundervisning åt sjuk elev (kompletterande undervisning, kan inte ersätta närundervisningen

helt), om läraren arbetar på två olika skolor (distans/närundervisning/vecka), samarbete med bibliotek och museum (virtuell), eller för distanstolk/elektronisk tolk.

Fjärruppkopplingens målsättningar, organisering av undervisning, gemensamma tillvägagångssätt och olika aktörers ansvar.

Syftet är personlig ledning, genom fjärruppkoppling, i situationer där närstudier inte är möjliga. Vichtis har den tekniska kapaciteten att verkställa och ordna fjärruppkoppling. Fjärruppkoppling används ansvarsfullt i system till vilka Vichtis har ingått avtal. Kommunen fäster särskild uppmärksamhet vid att följa lagen om upphovsrätt. Pedagogiska färdigheter och möjligheter utvecklas och granskas aktivt.

Rektorerna är ansvariga för fjärruppkopplingen i sin skola och de befullmäktigar lärarna och handledarna att övervaka uppkopplingen då det handlar om fjärruppkoppling från en annan skola och det behövs övervakning av en vuxen.

Årskursintegrerad undervisning

En elev i Vichtis kan studera enligt ett eget studieprogram. Årskursintegrerad undervisning kan i Nummela skolan t.ex. tillämpas för elever med särskilt stöd.

Skolorna i Vichtis kan erbjuda en treårig nybörjarundervisning. Livsåskådningslära och religionsundervisning kan undervisas årskursintegrerat.

Rektorn beslutar om undervisningsarrangemangen tillsammans med vårdnadshavarna och eleven.

Innan man fattar beslut om årskursintegrerad undervisning går skolans representant, eleven och vårdnadshavarna igenom hur studierna framskridit, arrangemangen kring den årskursintegrerade undervisningen och dess inverkan på studierna.

Beslutet om hur elevens studier framskrider grundar sig på förordningen om grundläggande utbildning (1998/852) § 11 mom 3.

Hur den årskursintegrerade undervisingen som sker i främsta hand i de finska skolorna finns i den finska läroplanen. Ifall det blir aktuellt med årskursintegrerad undervisning på svenska så följer vi den finska läroplanen i tillämpliga delar (sid 28)

Undervisning i sammansatt klass

I Vichtis har man sammansatta klasser antingen p.g.a. lågt elevantal eller av pedagogiska skäl. Undervisning i sammansatt klass ger en bra möjlighet till gemenskap, jämförelse- och modell lärande, helhetsbetonad undervisning samt användning av mångvetenskapliga lärområden.

Timfördelning mellan läroämnen

I sammansatta klasser undervisas några ämnen växelvis. Vid växelkurser kan årskursernas timfördelning avvika från den kommunala timfördelningen. I sådant fall försäkrar man sig om att totala timantalet förverkligas under lågstadietiden. Så om timantalet något år är större än i kommunala timfördelningen, så jämnar man ut det nästa år.

Hur man förverkligar undervisningen i sammansatta klasser preciseras i läsårsplanen.

Grundläggande utbildning som sker utanför skolan beskrivs i den finska läroplanen sid 30 -

Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

Annan verksamhet som stöder undervisning och fostran är viktig för helheten. Eleven har nytta av att få en mångsidig bild av samhällets olika aktörer redan i grundskolan. Syftet är att öka vidsynthet och jämlikhet och jämställdhet.

Skolorna beskriver i sina läsårsplaner hur verksamheten ordnas och vilka målsättningarna är.

Klubb- och eftermiddagsverksamhet i Vichtis

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten (2011). Utgångspunkten när man ordnar eftermiddagsverksamhet är att kunna erbjuda en trygg miljö efter skoldagens slut. Verksamheten stöder barnets fostran, utveckling och hjälper familjerna i deras uppfostrande roll. Eftermiddagsverksamhet i Vichtis ordnas i huvudsak i skolorna och sammanflätas med deras verksamhet. Nummela skolas eftermiddagsverksamhet ordnas tillsammans med Nummela koulus, i en egen svensk grupp.

http://www.vihti.fi/kasvatus-ja-koulutus/koululaisten-iltapäivätoiminta

Samarbete med biblioteket

Syftet med samarbetet mellan den grundläggande utbildningen och bibliotek är att biblioteket skall bli en bekant plats för alla elever. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Biblioteket stöder lärarna i mediafostran.

Huvudteman för årskurs 1- 3

- Huvudmålsättningen är att väcka elevernas intresse för hobbyläsning. Alla elever i årskurs 1 – 2 besöker biblioteket (eller biblioteksbuss), och alla får ett eget bibliotekskort. Eleverna motiveras med boktips och barnen lär sig skillnaden mellan fakta- och skönlitteratur.

Huvudtema för årskurs 4 – 6

- Biblioteket stärker elevernas hobbyläsning, och stöder eleverna i att skapa sin berättelse. Biblioteken har beredskap att stöda lärarna i upphovsrättsfrågor och informationssökning på

nätet. Biblioteket stöder lärarna i fortutbildning kring mediakunskap med syfte att utveckla elevernas mediakunskap.

-

http://www.vihti.fi/kultuuri-ja-vapaa-aika/kirjasto

Övrigt samarbete

I enlighet med de nationella grunderna, deltar Vichtis kommun aktivt i samarbete med olika aktörer. Exempel på samarbetspartners:

- Idrottsföreningar
- Kulturföreningar
- Evangelisk-lutherska församlingen
- Musikinstitutet/musikskolor
- Företag, bl.a. Företagsbyn
- Ideella organisationer
- Folkhälsans förbund
- Språkönätverket r.f.
- Hem och Skola
- Barnavårdsföreningen i Finland

Skolorna beskriver i sina läsårsplaner hur de främjar samarbetet med olika lokala aktörer.

Hur man ordnar religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap

Utbildningsstyrelsen har utarbetat en anvisning om hur man i den grundläggande utbildningen anordnar undervisning i religion och livsåskådningskunskap.

Syftet med anvisningen är att trygga att de kulturella grundrättigheterna och de grundrättigheter som gäller religionsfrihet förverkligas inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen, att främja tolerans och pluralism samt att säkerställa att undervisningen är religiöst och konfessionellt obunden.

Religionsundervisningen och undervisningen i livåskådningskunskap ordnas enligt de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och enligt de lokala läroplaner som har gjorts upp i enlighet med grunderna.

Kunskap om den egna religionen är en väsentlig del av religionsundervisningen. Till kunskapen om religionen hör även att bekanta sig med formerna och sätten för religionsutövningen. Att göra eleverna bekanta med böner, psalmer och religiösa förrättningar är en del av religionsundervisningen (betänkande av riksdagens grundlagsutskott 10/2002 rd). Till exempel ett studiebesök som görs i samband med undervisningen för att de studerande ska få bekanta sig med en kyrka, moské eller motsvarande religiös byggnad eller få följa med en religiös förrättning utan att medverka i den är inte ett religiöst evenemang utan en del av undervisningen. All undervisning och övrig verksamhet ska utgå från pedagogiska grunder.

I den finländska grundskolan firas många traditionella högtider såsom julfest, vårfest och självständighetsdagen. Utbildningsanordnarna beslutar om festerna och deras innehåll.

Festerna kan också ha religiösa inslag. Sådana festtraditioner är en del av den finländska kulturen. En fest som eventuellt inkluderar en enstaka psalm gör inte att festen i den religiösa toleransens namn kan betraktas som ett evenemang där religion utövas (grundlagsutskottets betänkande 10/2002 rd och 2/2014 rd). Den grundläggande utbildningens fester är en del av undervisningen och verksamheten, som eleverna ska delta i.

Undervisningen ska genomföras i samarbete med hemmen. Skolan ska bla informera vårdnadshavarna om de evenemang som ordnas i skolan och om deras innehåll. Vid behov kan man komma överens med vårdnadshavarna om individuella arrangemang och eventuell alternativ verksamhet för en elev när vårdnadshavaren inte vill att eleven ska delta i festen i sin helhet.

Religiösa evenemang och förrättningar är religionsutövning. I Vichtis grundläggande utbildning kan man ordna religiösa tillställningar i samarbete med de lokala församlingarna. Vårdnadshavarna får på förhand information om dessa tillställningar. Till religions- och samvetsfriheten hör enligt 11 § 2 mom. i grundlagen rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse och rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund.

Syftet med 11 § 2 mom. i grundlagen är inte att förhindra andras positiva frihet att utöva sin religion. Utbildningsanordnaren ska se till att friheten att inte delta i religionsutövning också uppnås i praktiken, t.ex. om vårdnadsinnehavaren har meddelat om det via Wilma, till exempel så att de alternativa evenemangen ordnas på en fysiskt annan plats. I synnerhet när man överväger att ordna religiösa evenemang och förrättningar och alternativ verksamhet till dem under skoldagen, ska man i det praktiska genomförandet försäkra sig om att likabehandlingen av eleverna inte äventyras och att inga elever stämplas. Den alternativa verksamheten ska, med undantag för det religiösa innehållet, till sin natur och sina mål vara så lika som möjligt det evenemang i vars ställe verksamheten ordnas.

Utbildningen och fostran har som mål att stödja elevernas utveckling till att respektera olikheter, att ta ansvar och samarbeta samt till verksamhet som främjar respekten och förtroendet mellan människogrupper, folk, idéer, religioner och kulturer (2 § 2 mom. i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012)). Dessa mål ska vara utgångspunkt även då man slår vakt om och utvecklar den finländska skolfesttraditionen.

Grundlagsutskottet har betonat beaktandet av religiös tolerans och pluralism i skolornas verksamhet (betänkande 2/2014 rd). Även med tanke på integreringen av elever som representerar olika språkliga och kulturella grupper är det viktigt att dessa elever i studierna och i samband med skolans fester har möjlighet att bekanta sig med den finländska kulturen.

Vårdnadshavaren meddelar vid läsårets början i Wilma vid personuppgifterna om eleven deltar i religiösa evenemang och förrättningar eller i alternativ verksamhet. Detta kan göras en gång för alla. Efter mottagandet av meddelandet ska utbildningsanordnaren se till att elevens deltagande i religiösa evenemang och förrättningar eller i alternativ verksamhet till dem förverkligas i enlighet med vårdnadshavarens meddelande.

Undervisning i den egna religionen

Utbildningsanordnaren har skyldighet att ge undervisning även i andra religioner eller i livsåskådningskunskap, om minst tre elever deltar i undervisningen. För elever som hör till ett annat i Finland registrerat religionssamfund än den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet och som inte deltar i majoritetens religionsundervisning ska undervisning ordnas i deras egen religion om vårdnadshavaren begär detta och regeln om minst tre elever uppfylls. Eleverna ska vara medlemmar i religionssamfundet i fråga eller så ska religionsundervisningen på basis av den fostran som eleven erhållit och elevens kulturella bakgrund uppenbarligen motsvara elevens religiösa åskådning (13 § 6 mom. i lagen om grundläggande utbildning). Skolan kan vid behov begära att elevens vårdnadshavare ger en tillförlitlig utredning av medlemskapet i religionssamfundet eller av att elevens fostran och kulturella bakgrund motsvarar den religion i vilken undervisning ges.

- På grund av de små undervisningsgrupper som bildas i annan religionsundervisning än majoritetens religionsundervisning kan man i praktiken vara tvungen att ordna undervisningen så att det i samma undervisningsgrupp finns elever från olika årskurser och att undervisningen ges i annan än elevens egen skola
- Ifall vårdnadshavaren önskar att eleven får undervisning i sin religion skall vårdnadshavaren lämna in en skriftlig ansökan
- i val av undervisning i åskådningsämne efterstävar man på samma sätt som i valen av övriga studier bestående beslut, och att valet inte går att ändra. Elevens vårdnadshavare har dock rätt att ändra valet om elevens religionssamfund ändras eller eleven inte längre hör till något religionssamfund. För dessa ändringar behövs en skriftlig ansökan av vårdnadshavaren.

https://www.oph.fi/lagar och anvisningar/skollagstiftningen vanliga fragor/disciplinara atgarder och atgarder for att trygga sakerheten i den grundlaggande utbildningen

Skolmåltiden

I Vichtis är skolmaten och lunchpauserna som en praktisk övning i näringslära. Enligt lag skall skolmaten vara avgiftsfri och övervakad av lärare.

Vid skolmåltiden övar eleverna sig på att sammanställa en hälsosam måltid enligt tallriksmodellen samt tränar sociala färdigheter. Skollunchen skall vara avkopplande paus från studierna och man skall reservera tillräckligt med tid (minst 30 min.). Om skollunchen uppfyller goda kriterier näringsmässigt, utbildningsmässigt och ekologiskt, så kan skolan bli belönad med nationellt diplom. Som grund för skolornas matlistor används Finska näringsrekommendationer (2014), skolmatens måltidsrekommendationer (2008) och fullmäktiges beslut om fyra grönsaksrätter per sex veckor (14.2.2011 34§). Matlistorna planeras tillsammans med representanter för skolornas elevkår och Vichtis föräldraföreningar, som minst två gånger per år deltar i möten som gäller matlistorna. 1 – 4 ggr per läsår serveras mat som eleverna önskat. Eleverna ger årligen via en enkät respons på maten.

I skolan samarbetar lärarna och kökspersonalen med att organisera och utveckla skolmåltiden. Man kommer överens om skolspecifika rutiner under regelbundet återkommande möten. För föräldrarna kan man planera gemensamma föräldramöten eller tematträffar. Under dessa evenemang kan man bjuda på skolmat, presentera skolköket och berätta för dem hur Vihdin ateria fungerar.

Barnens föräldrar kan ansöka om specialdiet om barnet av hälsoskäl behöver det. För individuella specialdieter krävs läkarintyg.

Enligt nationella allergiprogrammet (2008-2018) skall lindriga allergiska reaktioner, som t.ex. snabbt övergående kliande i munnen, skötas genom försiktig exponering istället för att totalt undvika kosten. Från dieten lämnas bort de ingredienser som orsakar betydande allergiska reaktioner. Således begärs inte specialdieter från matköket p.g.a. lindriga allergiska reaktioner.

http://www.vihti.fi/kuntana/ateria-ja-puhdistus/erityisruokavalioon-ilmoittaminen

-

Skolväg och skoltransporter

Vårdnadshavarna informeras i början av läsåret om skolskjutsar via skolans information, läsårsplanen och via Wilma och via kommunens internet

Man går igenom och informerar eleverna om hur man skall gå till väga under skolresan. Speciellt uppmärksammas alla elevers rätt till en trygg skolresa. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

http://www.vihti.fi/kasvatus-ja-koulutus/koulukuljetukset

Plan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Planen för fostrande samtal och disciplinära åtgärder är gjord av rektorerna och är en del av den lokala läroplanen. Planen är gemensam för alla skolor i Vichtis. Varje skola specificerar sina ordningsregler som eleverna skall följa. I läsårsplanen preciseras hur tillrättavisning sker.

Eleven har enligt lagen om grundläggande utbildning § 35 skyldighet att delta i undervisningen, sköta sina uppgifter plikttroget och uppföra sig sakligt. Om eleven inte uppfyller sina lagenliga skyldigheter eller bryter mot skolans ordningsregler, kan eleven tillrättavisas eller så kan skolan ta till disciplinära åtgärder.

Utbildningsstyrelsens anvisningar :

Fostrande samtal

Fostrande samtal används som första åtgärd för att så snabbt som möjligt efter det oönskade uppförande höra eleven. Eleven har då möjlighet att förklara vad som hänt och reda ut eventuella missförstånd. Skolans personal kan samtala med eleven innan de meddelar vårdnadshavarna och bedöma om det finns behov för fostrande samtal där vårdnadshavarna kan delta. Vårdnadshavaren har inte rätt att kräva närvaro när eleven hörs. Samtalen dokumenteras.

Fostrande samtal är i första hand ett samtals-, tillrättavisnings-, lednings-, och förmaningstillfälle för att ta tag i elevens olämpliga beteende. Fostrande samtal används då eleven bryter mot skolans ordningsregler, och/eller uppför sig olämpligt, stör andra elevers studier, orsakar farosituationer för sig själv eller andra, eller då eleven inte fullföljer sina skyldigheter.

Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera

omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras.

Metoder för att hålla fostrande samtal

Beslut om fostrande samtal fattas av en lärare vid eller rektor för skolan. Fostrande samtal ska registreras och elevens vårdnadshavare ska informeras om det. Vårdnadshavaren ska ges tillfälle att delta i samtalet eller i en del av det, om detta anses behövligt med beaktande av 2 mom.

Läraren samtalar med eleven så snabbt som möjligt efter det inträffade och samtalet kan fortsättas tillsammans med vårdnadshavarna ifall det anses nödvändigt. Man behöver inte vårdnadshavarens tillstånd för att ha fostrande samtal. Det fostrande samtalet kan ordnas en gång, eller så kan man ha flera tillfällen under eller utanför skoldagen. Samtalet får dock ta maximalt 2 timmar i anspråk. Det fostrande samtalet och deltagarna dokumenteras i Wilma. Det kan finnas situationer då det är önskvärt att ha vårdnadshavarna på plats (t.ex. då det fostrande samtalet upprepas)

Skolan amvänder sig av offentlig makt. Läraren har rätt att bestämma i vilken mån det är nödvändigt att vårdnadshavaren deltar i samtalet. Vårdnadshavarens tillstånd för disciplinära åtgärder behövs inte. Vårdnadshavarna kan inte heller ogiltigförklara det straff som skolan utfärdat

I årskurserna 1 – 6 sköter klassläraren och/eller den lärare som varit närvarande vid tillfället det fostrande samtalet.

Lagstiftning som specificerar och kompletterar tillvägagångssätten och arbetsfördelningen, hörandet och hur man dokumenterar i brotts-, bedrägeri- och trakasseriärenden

Ansvarsfördelningen vid brotts-, bedrägeri- och trakasserisituationer.

Läraren är ansvarig för hörandet, fostrande samtal, att utreda det inträffade, för information till vederbörande och dokumentation. Läraren kan också avlägsna en elev att lämna klassrummet, ta bort föremål som stör inlärningen eller ge kvarsittning.

Vårdnadshavarnas ansvar: Vårdnadshavarna har det primära fostringsansvaret för sina barn. Om vårdnadshavaren vill reda ut orsakerna till bestraffningen, skall hen kontakta den lärare som beordrat bestraffningen eller vid behov rektorn. I Lagen om den grundläggande utbildningen definieras vilka tillrättavisningsåtgärder som kan användas i skolan.

Rektorn kan dessutom förvägra en elev rätten att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen samt ges en skriftlig varning. Elevvårdsgruppen konsulteras då förseelserna är återkommande och man behöver mångprofessionell hjälp, samt vid tidsbunden avstängning.

. Vid våldssituationer det vid behov göras anmälan till polis och barnskyddet .

Övriga tillvägagångssätt

Frånvaro (Lagen om grundläggande utbildning § 35)

Vårdnadshavaren skall omedelbart meddela om frånvaro till skolan via Wilma eller andra kommunikationsmedel. Läraren skriver in orsaken till frånvaron i Wilma.

Ifall det förekommer mycket frånvaro ännu efter fostrande samtal, bör det i skolan finnas en egen övre gräns för frånvaro (ungefär 50 h per läsår). I den kan man inkludera all frånvaro, både utredd och outredd. Man utreder vidare outredd frånvaro och kontaktar vid behov elevvården.

Vårdnadshavaren ansvarar för att eleven fullföljer sin läroplikt. Om fullföljandet av läroplikten försvåras p.g.a. frånvaro, uppgörs tillsammans med vårdnadshavarna och elevvården en plan för att genomföra skolarbetet.

Hemläxor

Det är elevens skyldighet att samvetsgrant utföra sina uppgifter som getts åt hen (Lagen om grundläggande utb. 35§ kap. 2). Vårdnadshavaren skall följa med hur eleven klarar sina hemläxor.

Om en elev försummar sina hemuppgifter kan eleven vara tvungen att under övervakning, högst en timme i taget, göra sina uppgifter efter skolan. Vårdnadshavaren skall informeras om läxorna inte har blivit gjorda. Skolorna beskriver i läsårsplanen hur utförandet av ogjorda hemläxor sker.

Avlägsnande av elev ur klassrummet

En elev som stör undervisningen, kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges eller en skoltillställning. Med beaktande av elevens ålder och utvecklingsnivå, påpekar man först muntligt och förklarar vad som händer om eleven inte ändrar sitt beteende. Eleven måste vara under uppsikt om hen avlägsnas från lektionen (Lagen om grundl.utb. 41§ 5kap.).

En elev kan dessutom av rektorn förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende. Vårdnadshavaren ombeds då hämta eleven från skolan. Att avlägsna eleven från undervisningen för resten av dagen, är mer en säkerhetsåtgärd än en disciplinär åtgärd.

Ersättningar och städning

Den som på flit eller p.g.a. oaktsamhet orsakar materiell skada åt någon annan är skyldig att ersätta den .

Bestämmelser om skyldigheten för en elev att ersätta den skada som han eller hon har orsakat finns i skadeståndslagen (412/1974). Skador ska anmälas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. (30.12.2013/1267) (Lagen om grundläggande utbildning § 35)

Om det med säkerhet är känt vem som utfört gärningen och denne kan identifieras, kan en lärare vid eller rektor för skolan av pedagogiska skäl bestämma att eleven ska rengöra eller ordna upp skolans egendom eller utrymmen som eleven avsiktligt eller av oaktsamhet smutsat ned eller skapat oreda i. Uppgiften ska utföras under övervakning och den får inte vara farlig eller tung för eleven med beaktande av elevens ålder och utvecklingsnivå. Det får inte ta mer än två timmar att utföra uppgiften. Eleven får inte utebli från undervisningen för att utföra uppgiften. Om uppgiften utförs vid sidan av elevens arbetsdag ska detta meddelas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Utförandet av uppgiften ska beaktas vid beslut om disciplinära åtgärder enligt denna lag. (30.12.2013/1267)

Skadeståndsskyldighet gäller i princip elever i alla åldrar.

Disciplinära åtgärder från mildrare till strängare (lagen om grundläggande utbildning § 36)

Kvarsittning

Kvarsittning ges om eleven är hörd, fostrande samtal har hafts, förseelserna fortsätter och elevens beteende inte förändras. Om eleven får kvarsittning upprepade gånger, kontaktas elevvårdsgruppen.

Under kvarsittningen kan eleven utföra skriftliga eller muntliga uppgifter som stöd för fostran, undervisning och utveckling, uppgifterna skall vara i proportion till elevens förseelse, ålder och utvecklingsnivå. Eleven kan också åläggas att sitta tyst under kvarsittningen . (30.12.2013/1267).

. Kvarsittningen kan vara högst två timmar lång. Kvarsittningen får inte verkställas så att eleven inte kan delta i undervisning eller annan skolverksamhet som finns i läroplanen. (30.12.2013/1267). Kvarsittningen dokumenteras i Wilma.

Skriftlig varning

En skriftlig varning ges åt en elev som stör undervisningen, bryter mot skolans ordningsregler och agerar uppsåtligt, fortsätter trots kvarsittning att uppföra sig osakligt eller om det finns våld eller droger med i bilden.

Innan en skriftlig varning ges skall eleven höras, gärningen eller försummelsen identifieras och annan nödvändig utredning genomföras. Innan det disciplinära straffet delges eleven skall man också boka ett möte för att höra vårdnadshavarna.

Skriftlig varning är det som föregår tidsbunden avstängning och den görs som ett tjänstemannabeslut. Beslutet kan överklagas till förvaltningsdomstolen, som bilaga finns närmare anvisningar. Beslutet måste överklagas inom 14 dagar efter delgivningen, varefter straffet har vunnit laga kraft och kan verkställas.

I samband med en skriftlig varning är det skäl att utreda behovet av elevvård, vid behov i ett mångprofessionellt samarbete.

Tidsbunden avstängning

Om eleven fortsätter att bete sig osakligt, har fått kvarsittningar och skriftlig varning, kan rektorn tillsammans med ett mångprofessionellt team avslå elevens rätt att delta i skoldagen. Avstängning föregås av samma procedur som en skriftlig varning; tjänstemannabeslut, 14-dagars rätt att överklaga. Därefter vinner beslutet laga kraft.

I allvarliga fall, där eleven uppträtt så våldsamt och hotfullt, att andra elever och personal i skolan eller andra undervisningsutrymmen känner sig hotade eller otrygga och om det finns en överhängande risk att det våldsamma och hotfulla beteendet fortsätter är det möjligt att stänga av eleven från skolan omedelbart, utan 14-dagars överklagorätt.

Tidsbunden avstängning kan vara max 3 månader.

Åt eleven skall det ordnas undervisning och elevvård under perioden för avstängning. Åt den avstängda eleven görs en plan för lärande enligt vilken undervisningen verkställs och inlärningen utvärderas.

Att iaktta förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper

Vid säkerställandet av arbetsro och disciplinära åtgärder är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

Om störande situationer uppstår, kan man använda sig av följande åtgärder.

Granskning av elev (Lagen om grundl. utb.36§)

- Skolans lärare och rektor har rätt att under arbetsdagen granska de saker som en elev har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som eleven förfogar över och att utföra en ytlig granskning av elevens kläder för att omhänderta ett förbjudet föremål eller ämne som avses i 29 § 2 mom. och med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att eleven innehar sådana föremål eller ämnen och eleven trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana.

- Eleven ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs.

- Granskningen får utföras endast av en person som är av samma kön som eleven. Vid granskningen ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till skolans personal närvara. På elevens begäran ska en person som hör till skolans personal och som eleven utser närvara vid granskningen om denna person är tillgänglig.
-

Rätt att omhänderta föremål eller ämnen (Lagen om grundl. utb.36§)

- Om det är uppenbart att eleven innehar störande, förbjudna eller farliga föremål eller ämnen och eleven trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att hen inte innehar sådana. De åtgärder som avses i 36 d och 36 e § ska genomföras på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i elevens personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studieron och säkerheten. Vid omhändertagande av föremål och ämnen och vid granskning av en elev ska den diskretion som omständigheterna kräver iakttas.

Överlämnande av omhändertagna föremål och ämnen

- Föremål eller ämnen som använts för att orsaka störningar och som omhändertagits av en lärare eller rektor ska överlämnas till eleven efter lektionen eller skoltillställningen. Om det är sannolikt att det störande beteendet fortsätter efter lektionen ska det föremål eller ämne

som använts för att orsaka störningar överlämnas till eleven senast vid arbetsdagens slut. Sådana förbjudna föremål och ämnen som avses i 29 § 2 mom. överlämnas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet, om eleven, dennes vårdnadshavare eller lagliga företrädare inte har laglig rätt att inneha dem.

Avlägsnande av en elev med maktmedel

- Grundregeln är att man in i det sista försöker undvika att ta tag i eleven, men det är inte alltid möjligt.
- Försöker en elev som skall avlägsnas förhindra detta genom att göra motstånd har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att få eleven avlägsnad och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och som enligt en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven.
- Då man är tvungen att ta till maktmedel skall man om möjligt försäkra sig om att det finns flera vuxna och elever på plats, av vilka man omedelbart begär en skriftlig förklaring där de med egna ord beskriver om vad som hände och varför. Vårdnadshavaren har rätt att se dessa dokument och kan då lättare få en helhetsuppfattning av det skedda.
- Maktmedel kan också användas för att skilja åt stridande elever.
- Om någon blir skadad skall denna omedelbart föras till läkare eller sjukskötare för att få skadorna konstaterade och omskötta. Före man för eleven till läkare, skall man kontakta vårdnadshavaren, ifall läget inte är så akut att eleven kräver omedelbar vård. En ”nära ögat” anmälan görs till försäkringsbolaget.
- Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel skall hen omedelbart lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

Lärarens uppgift är att sköta höranden, utredningar, dokumentation och information bra.

Att säkerställa personalens kunnande vid användandet av disciplinära åtgärder

Personalen bekantar sig med den lokala läroplanens riktlinjer. Rektorn försäkrar sig om att nya lärare och skolgångshandledare bekantar sig med reglerna och metoderna vid användandet av disciplinära åtgärder. I skolan behandlas detta under lärarmöten och vid behov under fortbildningar.

Metoderna skrivs in i läsårsplanen och utvärderas och granskas årligen.

Att informera om planen, ordningsreglerna och i lagen föreskrivna disciplinära åtgärder

Skolan informerar under föräldramöte i början av läsåret om ordningsreglerna och planen för fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Dessutom uppmanar skolan vårdnadshavarna att bekanta sig med skolans nätsidor, läsårsplan och eventuell annan information. Läsårsplanen finns också på Wilma.

Att följa upp planen samt utvärdera förverkligandet och resultat

Planens förverkligande och resultat utvärderas på skolnivå i april-maj.

[1] Lagen om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. Och 29 § 1 mom. (1267/2013)

[2] Lagen om grundläggande utbildning 35 § 2 mom.

[3] Lagen om grundläggande utbildning 35 § 1 mom.

[4] Lagen om grundläggande utbildning 47 a § 1 mom. (1267/2013)

[5] Lagen om grundläggande utbildning 47 a § 2 mom. (1267/2013)

[6] Lagen om grundläggande utbildning 3 § 3 mom.

[7] Lagen om grundläggande utbildning 26 § 1 mom. (477/2003)

[8] Lagen om grundläggande utbildning 26 § 2 mom. (477/2003)

[9] Lagen om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 § (477/2003) och 36 a § (1267/2013)

[10] Lagen om grundläggande utbildning 36 § (477/2003) och 36 a–36 i § (1267/2013)

[11] Lagen om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)

[12] Lagen om grundläggande utbildning 47 a § (1267/2013)

[13] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 3 mom.

[14] Statsrådet förordning (422/2012) 6 §

[15] Lagen om grundläggande utbildning 18 §

[16] Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 3 mom.

[17] Lagen om grundläggande utbildning 5 § (1707/2009)

[18] Förordningen om grundläggande utbildning 9 a § 1 mom. (1768/2009)

[19] Förordningen om grundläggande utbildning 9 a § 2 mom. (1768/2009)

[20] Förordningen om grundläggande utbildning 9 b § 2 mom. (1768/2009)

[21] Förordningen om grundläggande utbildning 9 b § 1 mom. (1768/2009)

[22] Lagen om grundläggande utbildning 4 a § (1267/2013)

[23] Lagen om statsandel för kommunal basservice 41 § (1271/2013)

[24] Lagen om grundläggande utbildning 47 §

[25] Lagen om grundläggande utbildning 31 § 2 mom.

[26] Lagen om grundläggande utbildning 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. och statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) 13 §

[27] Förordningen om grundläggande utbildning 3 § 4 och 5 mom.

[28] Förordningen om grundläggande utbildning 6 §

[29] Lagen om grundläggande utbildning 32 §

[30] Lagen om grundläggande utbildning 29 § 7 mom., (1267/2013)

[31] Grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen, Utbildningsstyrelsens föreskrift 1/011/2011

6 BEDÖMNING AV LÄRANDE

Frågor som avgörs på lokal nivå

Samarbete med vårdnadshavare kring utvärdering samt hur skolan informerar elever och vårdnadshavare om principer och förfaringssätt i anknytning till bedömning

Elever och vårdnadshavare informeras om principer och förfaringssätt i anknytning till bedömning via Wilma. I Wilma publiceras gemensam information angående bedömningen. Informationen uppdateras vid behov. Syftet med informationen är att öppna förfarandet kring bedömingen för elever samt vårdnadshavare.

Lärarna använder Wilma som ett redskap för både den summativa och den formativa bedömingen. En del av den formativa bedömningen är Wilma-anteckningarna, som det är bra för vårdnadshavarna att följa. I Wilma ges också information gällande den summativa bedömningen, tex. större projektarbetens vitsord samt provvitsord.

Läraren går tillsammans med eleverna igenom såväl mål som grunder för bedömningen alltid då en ny lärperiod inleds, så eleven är medveten om vad bedömningen fokuserar på . I genomgången av målen tar man i beaktande elevens ålder samt förutsättningar.

Under årskurserna 1-3 har man ett lärsamtal (tidigare utvärderingssamtal), som är formativ bedömning. I inlärningssamtalen betonas bedömningen av arbetet. Under årskurs 6 hålls ett överföringssamtal, då man diskuterar ärenden gällande övergången till högstadiet. Åtminstone under årskurs 1 hålls ett kvartsamtal, med vilket man har för avsikt att stärka samarbetet mellan hem och skola.

Bedömningen av uppförandet samt mål som ställts upp för uppförande

Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen och hur väl eleven uppnått dem.

Målen för uppförandet grundar sig på skolans verksamhetssätt samt ordningsstadgar. Uppförandet bedöms som en egen helhet i betygen och bedömningen av uppförandet inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som ges i ett läroämne.

Särskilda behov som berör elevens uppförande ska vid behov antecknas i planen för elevens lärande eller i elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas (HOJKS IP), så att de kan tas i beaktande när bedömningen av uppförandet planeras och genomförs.

Alla lärare som undervisar eleven deltar i bedömningen av uppförandet. Målet med bedömingen av uppförandet är att förstärka ett gott uppförande.

Mål och kriterier för uppförandet i årskurserna 1-3

Under årskurserna 1-3 bedöms uppförandet verbalt med skalan du har nått målen utmärkt-bra-nöjaktig-delvis eller att man inte nått målen. Målen för uppförande är indelade i tre delområden.

	Att ta hänsyn till andra människor och till sin omgivning	Att följa god sed samt sitatuionsmedvetet uppförande	Att följa skolans gemensamma regler och tillvägagånssätt
			Eleven följer skolans ordningsregler.
	Eleven retar inte andra och är vänlig mot andra.	Eleven uppför sig artigt och hjälpsamt.	
	Eleven godkänner olikhet.	Elevern agerar ärligt.	Eleven förbinder sig vid överenskomna förfaringssätt.
mål	Eleven stöder arbetsron med sitt eget uppförande.	Eleven tilltalar andra respektfullt.	Eleven följer instruktioner.
	Eleven tar eget ansvar för skolmiljön samt trivsel.	Eleven uppför sig sakligt och situationsmedvetet.	Eleven bär ansvar för gemensamma ärenden.
			Eleven kommer i tid till lektionerna.

Kriterier för den verbala bedömningen av uppförande:

Eleven har nått målen	Beskrivning av uppförande

utmärkt	Eleven behärskar målen för uppförande utmärkt. Eleven uppför sig föredömligt och uppmuntrar med sitt eget uppförande också andra.
bra	Eleven behärskar målen för uppförande bra. I något av målen har elevens uppförande krävt diskussion och handledning. Hen har klarat av att förbättra och utveckla sitt uppförande under pågående bedömningsperiod.
nöjaktigt	Eleven behärskar målen för uppförande nöjaktigt. Elevens uppförande har krävt flere diskussioner och handledning. Hen har klarat av att förbättra och utveckla sitt uppförande en del under pågående bedömingsperiod.
delvis	Eleven behärskar målen för uppförande delvis. Elevens uppförande har konstant krävt diskussioner och handledning. Hen har inte nämnvärt klarat av att förbättra eller utveckla sitt uppförande under pågående bedömningsperiod.

Kriterier för bedömning av uppförande i årskurserna 4-6

	Att ta hänsyn till andra människor och till sin omgivning	Att följa god sed samt sitatuionsmedvetet uppförande	Att följa skolans gemensamma regler och tillvägagånssätt
	Eleven upprätthåller arbetsron med sitt eget uppförande.	Eleven är ärlig.	Eleven följer skolans ordningsregler.
	Eleven främjar med sitt eget uppförande en god stämning i klassen.	Eleven kan använda sin omdömesförmåga i olika situationer i skolvardagen.	Eleven följer givna instruktioner.
9			
	Eleven förhåller sig artigt och respektfullt mot vuxna och elever.	Elevens språkbruk är sakligt.	Eleven kommer i tid till lektionerna.
	Eleven hjälper och uppmuntrar andra.	Eleven kan reglera sitt eget uppförande och agerar ansvarsfullt.	Eleven går regelbundet i skolan.

	Eleven har mångsidig samarbets- och kommunikationsförmåga.		
	Eleven mobbar inte andra och visar med sin egen verksamhet att hen inte godkänner mobbning.		
	Eleven godkänner olikhet.		
	Eleven bär ansvar för studiemiljön och studiematerial.		
	Eleven upprätthåller med sitt eget uppförande arbetsron.		
	Eleven främjar med sitt eget uppförande en god stämning i klassen.	Eleven är ärlig.	Eleven följer skolans ordningsregler.
	Eleven förhåller sig artigt och respektfullt mot vuxna och elever.	Eleven kan använda sin omdömesförmåga i olika situationer i skolvardagen.	Eleven följer givna instruktioner.
8	Eleven hjälper andra.	Elevens språkbruk är vanligen sakligt.	Eleven kommer i tid till lektionerna.
	Eleven är smidig i sin samarbets- och kommunikationsförmåga.	Eleven kan vanligen reglera sitt eget uppförande.	Eleven går regelbundet i skolan .

	Eleven retar inte andra.		
	Eleven godkänner olikhet.		
	Eleven bär ansvar för studiemiljön och studiematerial.		
	Eleven stör tidvis undervisningen samt arbetsron, men strävar efter att ändra sitt uppförande vid påminnelse.		
	Elevens uppförande främjar inte alltid en god stämning i klassen, men påverkar inte heller avsiktligt stämingen negativt.	Eleven strävar efter att vara ärlig, men fungerar inte ärligt i alla situationer.	Eleven följer vanligtvis skolans ordningsregler.
	Elevens inställning mot vuxna och andra elever varierar och är inte alltid artigt och respektfullt. Eleven strävar efter att ändra sitt uppförande vid påminnelse.	Eleven har tidvis svårigheter med att reglera sitt uppförande.	Eleven följer vanligtvis givna instruktioner.
7		Elevens språkbruk är inte alltid sakligt, men vid påminnelse om saken strävar hen efter att förbättra språkbruket.	Eleven kommer vanligtvis i tid till lektionerna, men kan ha en del förseningar.
	Samarbets- och kommunikationssituationer kan kan ibland vara utmanande för eleven.	Det är tidvis utmanande för eleven att kunna reglera sitt eget uppförande.	Eleven går i skolan regelbundet, men kan ha en del olovliga frånvaron.
	Eleven har eventuellt deltagit i enstaka mobbningssituationer.		

	Elevens handlingar kan tidvis visa att hen har svårt att godkänna olikhet.		
	Eleven tar inte i alla situationer ansvar för skolmiljön samt studiematerial.		
	Eleven stör upprepade gånger arbetsron och undervisningen.		
	Eleven påverkar med sina egna handlingar stämingen i klassen negativt.	Eleven uppför sig oärligt i flere situationer.	
	Elevens inställning till vuxna och andra elever är återkommande oartig och respektlös.	Eleven stör med sitt uppförande olika situationer i skolvardagen.	Eleven bryter medvetet mot skolans ordningsregler och övriga instruktioner.
5	Eleven har återkommande problem i samarbets- och kommunikationssituationer.	Elevens språkbruk är upprepade gånger osakligt.	Eleven försenar sig ofta till lektionerna.
	Eleven tar inte ansvar för skolmiljön eller studiematerial.	Det är utmanande för eleven att kunna reglera sitt eget uppförande.	Eleven har regelbundet olovliga frånvaron.
4	Eleven är med sitt uppförande till fara för sig själv och för andra.	Eleven är återkommande oärlig i olika situationer.	Eleven bryter medvetet och återkommande mot skolans ordningsregler och övriga instruktioner.

Eleven stör med vilja olika situationer i skolvardagen.

Eleven försenar sig återkommande från lektionerna.

Elevens språkbruk är osakligt.

Eleven har mycket olovliga frånvaron.

Eleven har betydande svårigheter med att reglera sitt eget uppförande.

Kriterier för vitsorden 10 och 6 har inte skrivits. Då man överväger vitsordet 10 granskas kriterierna för vitsordet 9. Vitsordet 10 kan nås av elev, vars uppförande är enligt kriterierna för vitsordet 9 och därtill exemplariskt gällande många av målen.

Då man överväger vitsordet 6 granskas kriterierna för både vitsordet 7 och 5. Vitsordet 6 kan ges en elev, som på många sätt motsvarar målen för vitsordet 7 men i vissa fall når endast målen för vitsordet 5. Vitsorden 4 och 5motiveras skriftligt.

Studiegången i den grundläggande utbildningen, principer för uppflyttning till följande årskurs och kvarstanning på årskurs

Studiegången enligt årskurs

En elev uppflyttas till följande årskurs om hen i de olika läroämnen som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffervitsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter.

Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om hens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om de lärare som undervisar eleven samt rektorn tillsammans bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande årskurs med godkänt resultat.

En elev kan stanna kvar på årskursen om elevens prestationer under läsåret har underkänts i ett eller flera läroämnen som ingår i årskursens lärokurs.

Innan beslut fattas om att en elev stannar kvar på årskursen ska hen beredas möjlighet att visa prov på att hen inhämtat godkända kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga. Sådana tillfällen kan ordnas en eller flera gånger under läsåret eller efter läsårets slut under de två första veckorna. Elevens skola svarar för ordnandet av tillfället. I det särskilda tillfället kan olika slags muntliga, skriftliga eller andra prestationer ingå för att eleven på bästa sätt ska kunna visa sitt kunnande.

Eleven bedöms godkänd om tillfället ordnas innan läsårets slut och eleven presterar godkänt. Om tillfället ordnas efter läsårets slut, kan eleven i läsårsbetyget ges ett villkorligt beslut om

kvarstannande. I beslutet ska anges vilka delar av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation vid ett särskilt tillfälle för att visa prov på kunnande för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs. Om eleven bedöms godkänd vid tillfälle som ordnas efter läsårets slut tillfogas resultatet som bilaga till läsårsbetyget.

Om det finns risk för att elevens hela prestation under läsåret underkänns i något läroämne, ska eleven och vårdnadshavaren informeras om saken i god tid innan läsårets slut. Informationen skall ges vid ett sådant tillfälle att eleven ännu har möjlighet att förbättra sitt resultat innan läsårets bedömning för att undvika underkänt vitsord. Klassläraren eller ämnesläraren informerar i god tid rektorn att det finns risk för att eleven underkänns i ett eller flera ämnen.

En elev kan också stanna kvar på årskursen, trots att hen inte har underkända prestationer,

om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Eleven och hens vårdnadshavare ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas (rektorsbeslut).

Om en elev stannar kvar på årskursen, förfaller elevens prestationer i ifrågavarande årskurs.

I läsårsbetyget skall framgå om eleven upplyttas till följande årskurs eller om hen stannar på årskursen.

Studier enligt ett eget studieprogram

En elev kan studera över årskursgränserna enligt ett eget studieprogram i stället för att studera enligt en lärokurs som är indelad i årskurser. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram får i slutet av läsåret ett läsårsbetyg över de studier som hen genomfört med godkänt resultat under läsåret i fråga och går efter det avslutade läsåret vidare i sina studier följande läsår.

I elevens plan för lärande skrivs in vilka studiehelheter som ska vara avklarade för att eleven ska erhålla läsårsbetyg.

Genom studier enligt ett eget studieprogram kan man undvika att eleven stannar kvar på klassen och på så sätt undvika att elevens alla prestationer under läsåret i fråga upphör att gälla. En elev som studerar enligt ett eget studieprogram kan stanna kvar på årskursen endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag.

Muntlig bedömning och sifferbedömning i olika ämnen samt uppförande

I Vichtis bedöms årskurserna 1-3 med ett verbalt omdöme i läsårsbetyget. I betyget skall framgå om elevens prestation är godkänd eller underkänd. Bedömningen kan kompletteras med en skriftlig bilaga.

I årskurserna 4-6 bedöms eleverna med vitsord i mellan-och läsårsbetyg.

S2- elever kan bedömas verbalt. I den förberedande undervisningen bedöms eleverna verbalt. Bedömningen kan kompletteras med skriftlig respons på skild bilaga.

Uppförande bedöms verbalt med en skriftlig bilaga i årskurserna 1-3 och med siffervitsord i årskurserna 4-6. I årskurserna 4-6 kan vitsordet kompletteras med skriftlig bilaga. I betygets tilläggsuppgifter finns information om bilagan.

För uppförandevitsorden 4 och 5 ges en skriftlig motivering i årskurserna 4-6.

I Vichtis får eleverna ett mellanbetyg med siffervitsord från och med årskurs 4. S2- elever samt elever med individuell plan kan också bedömas verbalt.

7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG

Stöd för lärande och skolgång samt elevvård bildar en helhet. I detta kapitel föreskrivs om stöd för lärande och skolgång enligt lagen om grundläggande utbildning. Elevvård behandlas i kapitel 8[1].

[1] Lagen om elev- och studerandevård 6 § (1287/2013)

7.1 Principerna för stöd

Det finns **tre nivåer** av stöd för lärande och skolgång: **allmänt, intensifierat och särskilt stöd**. Av dessa kan en elev få stöd på **endast en nivå åt gången**. **Stödformer** som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel **stödundervisning, specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel**. Dessa stödformer kan användas på alla de tre nivåerna av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara **flexibelt, långsiktigt planerat och anpassas enligt behovet av stöd**. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs.

Undervisningen och stödet ska ordnas **utgående från** såväl den enskilda elevens som **hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig**. Det är viktigt att **lärandet kan löpa obehindrat och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium**. Stöd för lärande och skolgång innebär både **lösningar som berör hela gruppen och lärmiljön** och **lösningar som möter elevernas individuella behov**. Undervisningen och stödet ska planeras med beaktande av att behovet av stöd kan variera från tillfälligt till kontinuerligt, från mindre till mer omfattande eller från en form av stöd till flera former av stöd.

Syftet med stöd är att förhindra att problemen växer, blir långvariga och komplicerade. Det är viktigt att ge eleven möjligheter att **uppleva att hen lyckas** i lärandet och **som medlem i gruppen** och att stödja elevens **positiva uppfattning om sig själv och skolarbetet**. Pedagogisk sakkunskap, samarbete mellan lärarna och yrkesövergripande samarbete inom elevvården är viktigt för att behovet av stöd ska upptäckas, när man bedömer behovet av stöd samt när stödet planeras och genomförs. **Vilka yrkespersoner som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall**.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har den som deltar i undervisning **rätt att få tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår**[2]. För att upptäcka behovet av stöd på ett tidigt stadium ska man **kontinuerligt följa med hur elevernas lärande och skolgång framskrider**. Först granskas de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för eleven. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för eleven. Vid bedömningen och planeringen av stöd ska resultat av andra eventuella utvärderingar utnyttjas och elevens tidigare stöd beaktas.

Eleven ska **i första hand ges stöd i sin egen undervisningsgrupp och skola genom olika flexibla arrangemang**, om inte elevens bästa nödvändigtvis förutsätter att eleven flyttas till en annan undervisningsgrupp eller skola. Det är speciellt viktigt att se till att stödet fortsätter när ett barn övergår från förskoleundervisning till grundläggande utbildning, inom den grundläggande utbildningen och då eleven övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet.

7.1.1 Handledning i samband med stöd

Det är alla lärares uppgift att handleda en elev som behöver stöd för sin skolgång och i studierna i olika läroämnen. Handledningen ska gälla alla undervisningssituationer, läroämnen och den respons eleven får. Målet med handledningen är att stärka elevens självförtroende, förmåga att utvärdera sig själv och lära sig lära och förmåga att planera sin framtid. Uppmärksamhet fästs vid elevens eventuella behov av stöd i fråga om vardagshantering, planering av studier, studiefärdigheter och samarbetsförmåga. Dessa färdigheter ska stärkas med ändamålsenliga metoder och handledning. Genom handledningen ska eleven lära sig att ställa upp mål för sitt lärande och att ta ansvar för sina studier.

Handledningsperspektivet ska beaktas när elevens behov av intensifierat stöd och särskilt stöd bedöms. Som en del av den pedagogiska bedömningen eller den pedagogiska utredningen utvärderas hur den handledning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av handledning. Målen och åtgärderna angående handledning skrivs också in i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Handledande stöd ska planeras i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Sakkunskapen hos elevvårdspersonalen och eventuell biträdande personal ska också utnyttjas.

7.1.2 Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov[3]. När en elev har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete mellan hem och skola. Samarbetsmetoder och -modeller ska utvecklas för hela den grundläggande utbildningen och för övergångarna. Skolpersonalen ska känna till de lagar och föreskrifter som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till elevens stöd. Vårdnadshavarna ska informeras om hur dessa tillämpas i skolans vardag, t.ex. om hur ärenden som gäller en elev behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretess. Det är viktigt att skolans personal kontaktar hemmet genast när det framgår att en elev har problem i lärandet eller skolgången eller elevens välbefinnande är i fara.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om möjligheterna att få stöd, att det finns tre nivåer av stöd och vilka former av stöd som finns att tillgå. Vårdnadshavarna ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barns målinriktade lärande och skolgång. Att bedöma elevens framsteg och behov av stöd och att planera stödet ska ingå i det regelbundna samarbetet mellan hem och skola. Målet är att handla **i samförstånd** med eleven och vårdnadshavaren. Eleven eller vårdnadshavaren **kan inte vägra** att ta emot stöd enligt vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning. Eleven kan också behöva individuellt elevvårdsstöd. Individuellt elevvårdsstöd baserar sig på frivillighet och förutsätter att eleven eller vid behov vårdnadshavaren ger sitt samtycke (se kapitel 8 Elevvård).

7.2 Allmänt stöd

En god grundläggande utbildning lägger grunden för elevens lärande och välbefinnande. Svårigheter i lärande och skolgång ska förebyggas genom till exempel differentiering av undervisningen, samarbete mellan lärarna och den övriga personalen, handledning och flexibel gruppindelning. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och den enskilda elevens behov.

Det första sättet att möta en elevs behov av stöd är att ge allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka pedagogiska lösningar och handlednings- och stödåtgärder sätts in som en del av skolvardagen för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att bedöma behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all undervisning och fostran. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Det allmänna stödet kan innefatta alla former av stöd som ges inom den grundläggande utbildningen, utom den specialundervisning och den individualisering av lärokursen i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. Elevens behov av stöd ska mötas till exempel med hjälp av stödundervisning, specialundervisning på deltid eller handledning.

En plan för elevens lärande kan vid behov användas inom det allmänna stödet. I det fallet ska planen i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som görs upp i samband med intensifierat stöd. För en elev som gjort snabbare framsteg kan studierna fördjupas och breddas med hjälp av planen.

7.3 Intensifierat stöd

En elev som för lärande eller skolgång behöver **regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt** ska utifrån en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande[4]. Det intensifierade stödets kvalitet och kvantitet ska motsvara elevens individuella behov. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte räcker till och **så länge eleven behöver det**. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet ska vara **mer omfattande och långsiktigt** än det allmänna stödet. Eleven behöver vanligtvis flera former av stöd. Intensifierat stöd ska ges i samband med den övriga undervisningen genom flexibla undervisningsarrangemang.

Det intensifierade stödet kan innefatta **alla former av stöd som används inom den grundläggande utbildningen**, utom den specialundervisning och den individualisering av lärokursen i ett läroämne som ordnas på basis av ett beslut om särskilt stöd. **I samband med intensifierat stöd ökar betydelsen av till exempel specialundervisning på deltid, individuell studiehandledning och samarbete med hemmet**. Också **elevvårdens roll** ska stärkas för att **främja och upprätthålla elevens välbefinnande**.

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och den övriga personalen Stödet som ges inom det intensifierade stödet ska **antecknas i planen för elevens lärande**. **Samarbetet** med eleven och vårdnadshavaren har stor betydelse. Elevens lärande och skolgång ska **regelbundet följas upp och utvärderas** i samband med intensifierat stöd. Om det utifrån en bedömning konstateras att behovet av stöd har förändrats eller att eleven inte har nytta av det stöd som ges, ska planen för elevens lärande uppdateras så att den motsvarar den nya situationen.

7.3.1 Pedagogisk bedömning

Intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. I den skriftliga pedagogiska bedömningen beskrivs

- elevens lärande och skolgång som helhet ur skolans, elevens och vårdnadshavarens perspektiv
- det allmänna stöd som eleven har fått och en bedömning av effekten av olika former av stöd
- elevens styrkor och intressen, förutsättningar för lärande och särskilda behov i anslutning till lärande och skolgång
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård eller andra stödåtgärder eleven kan stödjas
- en bedömning av behovet av intensifierat stöd.

Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren är viktigt både för att utredningen av behoven samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas. Den skriftliga pedagogiska bedömningen sammanställs av en eller flera av elevens lärare. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Den pedagogiska bedömningen sammanställs utgående från den plan för elevens lärande som eventuellt redan utarbetats inom det allmänna stödet. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, används de med vårdnadshavarens tillstånd.

När man inleder och ordnar intensifierat stöd, och vid behov återgår till allmänt stöd, ska detta behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete med yrkespersoner inom elevvården[5]. Uppgifterna om behandlingen av ärendet ska dokumenteras på det sätt som utbildningsanordnaren bestämt, till exempel i den skriftliga pedagogiska bedömningen.

7.3.2 Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som ordnas för eleven inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för elevens lärande[6]. Planen för elevens lärande **är en skriftlig plan som baserar sig på läroplanen och som beskriver målen för elevens lärande och skolgång och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som eleven behöver**.

Syftet är att ge eleven förutsättningar att gå framåt i sina studier och främja elevens välbefinnande. Planen för elevens lärande stödjer lärarna när de ska planera sitt arbete och underlättar samarbetet mellan lärarna och med hemmet. **Planen ger vårdnadshavarna information som gör att de bättre kan stödja sitt barn. Planen utgör underlag för bedömningen av elevens framsteg**.

Den plan för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk bedömning. Planen ska **utarbetas tillsammans med eleven och vårdnadshavaren**, om det inte finns något uppenbart hinder för det[7]. Vid behov anlitas **också andra sakkunniga**. **Elevens andel** i planeringen ökar när eleven kommer till de högre årskurserna i den grundläggande utbildningen. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan de användas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för elevens lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Planen ska dessutom alltid justeras om det sker förändringar i elevens situation, så att den motsvarar behovet av stöd.

Planen för elevens lärande som utarbetas inom intensifierat stöd ska innehålla följande uppgifter enligt vad som förutsätts för att ordna undervisningen och stödet för eleven:

Elevens mål

- elevens uppfattning om sina mål och intressen
- elevens styrkor, förutsättningar för lärande och särskilda behov för lärandet och skolgången
- målen för elevens lärande, förmågan att arbeta, kommunikativa färdigheter och skolgång

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till elevens stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt och sätt att kommunicera
- stödundervisning och specialundervisning på deltid som eleven får
- särskilt prioriterade områden i olika läroämnen
- mål och åtgärder angående handledningen av eleven

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, hjälpmedel och habiliteringstjänster som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen och som fastställs i lagen om grundläggande utbildning samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- samarbetet med eleven och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i planen för elevens lärande nås, utvärdering av åtgärdernas effekt och tidpunkter för utvärderingen
- utvärdering av elevens lärande och skolgång som helhet i samråd med eleven och vårdnadshavaren samt elevens självbedömning
- vilka bedömningsmetoder som används för att eleven ska kunna visa sina kunskaper på ett lämpligt sätt
- granskning av planen för elevens lärande samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Planen för elevens lärande ska inte beskriva elevens personliga egenskaper.

Plan för elevens lärande i andra situationer

En plan för elevens lärande används även om eleven inte får intensifierat stöd, ifall

- en elev studerar enligt ett eget studieprogram i stället för enligt en i årskurser indelad lärokurs
- undervisningen ordnas genom särskilda undervisningsarrangemang
- en elev i årskurs 7–9 har antagits till flexibel grundläggande utbildning.

En plan som utarbetas i sådana fall ska i tillämpliga delar innehålla samma delområden som den plan för elevens lärande som utarbetas i samband med intensifierat stöd.

7.4 Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges elever som **inte annars i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande**. Syftet med det särskilda stödet är att ge eleven **övergripande och systematiskt stöd** så att eleven kan fullgöra sin läroplikt och får en grund för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. **Elevens självkänsla, studiemotivation och möjlighet att uppleva glädje över att lyckas och lära sig ska stärkas**. Också elevens **delaktighet och förmåga** att ta ansvar för sina studier ska stödjas.

Särskilt stöd **innefattar specialundervisning och annat stöd som eleven behöver** och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning[8]. Specialundervisningen och det övriga stöd som eleven får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Särskilt stöd ges antingen **inom den allmänna läroplikten eller inom en förlängd läroplikt**. En elev som får särskilt stöd studerar **antingen enligt läroämne eller enligt verksamhetsområde**. Ifall eleven studerar **enligt läroämne**, studerar eleven de olika läroämnena **antingen enligt den allmänna lärokursen eller enligt en individualiserad lärokurs**.

En elev som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Syftet med olika pedagogiska lösningar i specialundervisningen är **i första hand att säkerställa elevens lärande**. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap. De varierar beroende på målen och innehållet och på elevens individuella behov. Enligt lagen om grundläggande utbildning har eleven också rätt att som en del av specialundervisningen få stödundervisning och specialundervisning på deltid som stöd för sitt lärande.

Utöver de pedagogiska lösningarna i specialundervisningen som stödjer lärandet, har en elev som får särskilt stöd också rätt till annat stöd. Sådant stöd är exempelvis handledning, individuell elevvård, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel.

7.4.1 Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren sammanställa en pedagogisk utredning om eleven[1]. Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren är viktigt både för att utredningen av behovet samt planeringen och genomförandet av stödet ska lyckas. Utbildningsanordnaren ska utse ett organ, en tjänsteman eller anställd som tar fram

- en skriftlig utredning om elevens framsteg i lärandet av de lärare som ansvarar för elevens undervisning
- en skriftlig utredning om det intensifierade eller särskilda stöd som eleven fått och om elevens helhetssituation som sammanställts genom yrkesövergripande samarbete med yrkesutbildade personer inom elevvården.

Utgående från dessa två utredningar gör utbildningsanordnaren en skriftlig bedömning av elevens behov av särskilt stöd. Den helhet som de två utredningarna och den bedömning som gjorts utifrån dem utgör kallas för pedagogisk utredning[2].

I den skriftliga pedagogiska utredningen beskrivs

- hur elevens lärande framskrider
- elevens lärande och skolgång som helhet ur skolans, elevens och vårdnadshavarens perspektiv
- det intensifierade eller särskilda stöd som eleven fått och en bedömning av vilken inverkan olika former av stöd haft
- elevens styrkor och intressen, förutsättningar för lärande och särskilda behov i anslutning till lärande och skolgång
- en bedömning av genom vilka pedagogiska stödåtgärder, stödåtgärder som gäller lärmiljön, handledning, elevvård eller andra stödåtgärder eleven kan stödjas
- en bedömning av behovet av särskilt stöd
- en bedömning av om eleven behöver en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen och motiveringar till detta.

Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från den pedagogiska bedömning och plan för elevens lärande som tidigare utarbetats för eleven. Om eleven redan har fått särskilt stöd, ska den tidigare pedagogiska utredningen och IP:n utnyttjas. För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs, utöver en pedagogisk utredning, eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande social utredning. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan också de användas med vårdnadshavarens tillstånd.

[1] Lagen om grundläggande utbildning 17 § 3 mom., (642/2010) och förvaltningslagen (434/2003) 34–36 §

[2] Lagen om grundläggande utbildning 17 § 3 mom., (642/2010)

7.4.2 Beslut om särskilt stöd

För att ge särskilt stöd måste utbildningsanordnaren fatta ett skriftligt beslut. Innan beslutet om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren höra eleven och elevens vårdnadshavare eller lagliga företrädare. Ett beslut om särskilt stöd ska fattas i enlighet med förvaltningslagen[11]. Beslutet om särskilt stöd ska fastslå elevens huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster och andra tjänster som eleven behöver, samt vid behov undantagsarrangemang i undervisningen[12]. En besvärsanvisning ska fogas till beslutet, eftersom vårdnadshavarna har rätt att söka ändring i beslutet genom besvär[13]. Ett beslut ska alltid motiveras[14]. Motiveringarna till beslutet ska ingå i den pedagogiska utredningen och i eventuella utlåtanden.

Ett beslut om särskilt stöd fattas i allmänhet om det konstateras att det intensifierade stöd som eleven fått inte räckt till. Ett beslut om särskilt stöd kan också fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår, utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för eleven till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt[15]. Om ett beslut om särskilt stöd fattas under den grundläggande utbildningen utan att

eleven fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av elevens situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom.

Behovet av särskilt stöd ska granskas efter årskurs två och innan eleven uppflyttas till årskurs sju[16]. Beslutet om särskilt stöd ska också alltid granskas om elevens behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om eleven. Om behovet av stöd kvarstår, fattas ett nytt beslut om särskilt stöd. Om det visar sig att eleven inte längre behöver särskilt stöd, fattas ett beslut om att stödet avslutas. Eleven övergår därefter till intensifierat stöd.

7.4.3 Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för eleven. Planen ska beskriva den undervisning och det övriga stöd som eleven ska få i enlighet med beslutet om särskilt stöd[17]. Alla stödåtgärder ska antecknas i IP:n. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för och innehållet i elevens lärande och skolgång, undervisningsarrangemangen, de pedagogiska metoderna samt det stöd och den handledning som eleven behöver.

Den IP som utarbetas i samband med särskilt stöd ska bygga på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning och på innehållet i beslutet om särskilt stöd. IP:n kan sammanställas utgående från planen för elevens lärande som utarbetats inom det intensifierade stödet. Om eleven redan har fått särskilt stöd, ska den tidigare pedagogiska utredningen och IP:n utnyttjas. Ifall eleven har en habiliteringsplan eller andra planer, kan de användas med vårdnadshavarens tillstånd. Elevens lärare ska utarbeta planen tillsammans med eleven och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det[18]. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den IP för hur undervisningen ska ordnas som utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna undervisningen och stödet för eleven:

Elevens mål

- elevens uppfattning om sina mål och intressen
- elevens styrkor, förutsättningar för lärande och särskilda behov för lärandet och skolgången
- målen för elevens lärande, förmågan att arbeta och skolgång
- mål i anslutning till elevens utveckling, såsom socioemotionella eller motoriska färdigheter
- läroämnen och ämnesgrupper samt valfria studier som eleven studerar och antalet årsveckotimmar.

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till elevens stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, studiestrategier, arbetssätt och sätt att kommunicera
- stödundervisning och specialundervisning på deltid som eleven får
- särskilt prioriterade områden i olika läroämnen

- mål och åtgärder angående handledningen av eleven.

Undervisningsarrangemang

- om undervisningen för eleven ordnas i samband med övrig undervisning och/eller i specialklass
- specialundervisning som ges som kompanjonundervisning, undervisning i smågrupp eller som individuell undervisning till elev som studerar i samband med övrig undervisning
- vilken klass eleven som studerar i specialklass anvisats inom den allmänna undervisningen och en plan för elevens studier i denna klass
- hur elevens skoltransporter ordnas och vem som ansvarar för dem samt en plan för handledd verksamhet och övervakning för en elev som väntar på transport.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, hjälpmedel och habiliteringstjänster som fastställs i beslutet om särskilt stöd samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- samarbetet med eleven och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd
- elevens eventuella deltagande i morgon- och eftermiddagsverksamhet och en beskrivning av samarbetet med arrangören.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i IP:n nås, utvärdering av vilken effekt åtgärderna haft samt tidpunkter för utvärderingen
- utvärdering av elevens lärande och skolgång som helhet i samråd med eleven och vårdnadshavaren samt elevens självbedömning
- vilka metoder som används vid bedömning av lärande för att eleven ska kunna visa sina kunskaper på ett lämpligt sätt
- granskning av IP:n samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen.

Ifall eleven studerar ett eller flera läroämnen enligt individualiserad lärokurs, ska IP:n utöver ovan nämnda uppgifter dessutom innehålla

- en förteckning över de läroämnen som eleven studerar enligt individualiserad lärokurs
- målen och det centrala innehållet i de individualiserade läroämnena
- bedömningen av läroämnena som studeras enligt individualiserad lärokurs i relation till målen och innehållet i IP:n.

Ifall eleven studerar enligt verksamhetsområde, ska IP:n utöver ovan nämnda uppgifter dessutom innehålla

- elevens individuella mål och det centrala innehållet per verksamhetsområde

- bedömningen av elevens framsteg i relation till elevens mål och innehåll i IP:n per verksamhetsområde.

Elevens personliga egenskaper ska inte beskrivas i IP:n. IP:n kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specificerade tillstånd att överlåta information.

IP:n ska vid behov ses över så att den motsvarar elevens behov, dock minst en gång per läsår[19]. Planen ska alltid ses över om elevens behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för elevens lärande och eleven övergår till intensifierat stöd.

7.4.4 Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier

Undervisningen ska ordnas utgående från elevernas förutsättningar och den kan basera sig på lärokurser av olika omfattning[20]. **Det primära målet är att stödja elevens studier så att målen för den allmänna lärokursen** kan nås i alla läroämnen.

Svårigheter i olika läroämnen kan **förebyggas och lärandet stödjas genom olika differentieringsmetoder** och **stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning**. Om man fastställer **särskilt prioriterade områden för en elev i något läroämne**, kan eleven i sina studier koncentrera sig på det **centrala innehållet** i läroämnet. I det fallet studerar eleven fortfarande läroämnet enligt de allmänna målen och elevens prestation **bedöms i relation till den allmänna lärokursen**. **Ifall det trots stödet inte är möjligt för eleven att nå målen för det centrala innehållet med godkänt resultat, kan lärokursen i läroämnet individualiseras.** Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig vara grunder för individualisering av en lärokurs, utan eleven ska i sådana fall stödjas på andra lämpliga sätt.

Individualisering av lärokursen i ett läroämne innebär att den **eftersträvade nivån för elevens lärande bestäms utifrån elevens förutsättningar**. Målen ska ändå ge eleven tillräckliga utmaningar. Individualisering av en lärokurs ska fastställas i beslutet om särskilt stöd. Den pedagogiska utredningen ska innehålla motiveringar för individualiseringen för varje enskilt läroämne. Man ska för varje läroämne separat avgöra, om eleven kan studera läroämnet enligt den allmänna lärokursen eller om lärokursen måste individualiseras. **Om det senare finns behov av att öka eller minska antalet individualiserade lärokurser, ska en ny pedagogisk utredning göras och utifrån den ett nytt beslut om särskilt stöd fattas.**

Målen och innehållet i en individualiserad lärokurs ska **härledas ur de allmänna målen och innehållet i läroämnet för den aktuella årskursen**. **Målen och innehållet för lägre årskurser kan också tillämpas**. De **ska beskrivas tillräckligt tydligt och detaljerat i elevens IP**. Det här är viktigt, eftersom undervisningen och bedömningen i läroämnet genomförs i enlighet med det som står i IP. **Elevens prestationer ska bedömas i relation till elevens individuella mål i IP:n**. Elevens studier ska dessutom stödjas genom olika pedagogiska arrangemang och vid behov med olika former av stöd. Den eller de lärare som ansvarar för läroämnet i fråga ansvarar för att utarbeta ovannämnda innehåll i elevens IP.

Ifall en elev studerar enligt en individualiserad lärokurs, ska siffervitsordet eller den verbala **bedömningen** i läroämnet markeras **med en asterisk (*)** både i bedömningen under studierna och i

slutbedömningen. Under rubriken Tilläggguppgifter ska nämnas att eleven har studerat läroämnena som markerats med en asterisk enligt individualiserad lärokurs. Verbal bedömning kan användas i stället för sifferbedömning i alla årskurser, även i avgångsbetyget.

Individualisering av en lärokurs är det **primära alternativet innan en elev helt befrias** från studierna i en lärokurs. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studier i en lärokurs och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. Om befrielse från studier i ett läroämne fattas ett förvaltningsbeslut i enlighet med 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Om en elev har ett beslut om särskilt stöd, ska beslutet om befrielse ingå i beslutet om särskilt stöd. För elever som omfattas av **förlängd läroplikt** finns **särskilda bestämmelser om befrielse från studier i ett läroämne**[21]. För en elev som är befriad från studier i något läroämne under en längre tid ska ordnas annan undervisning eller ledd verksamhet i samma mån[22].

Beslut om individualisering av en lärokurs eller befrielse från studierna i ett läroämne ska fattas i samråd med eleven och **vårdnadshavaren**. **De ska informeras om hur åtgärderna påverkar fortsatta studier**.

7.4.5 Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av funktionshinder eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning[23]. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för eleven som omfattas av förlängd läroplikt började[24]. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen som ges inom specialundervisning omfatta ett eller två år[25]. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara sina studier inom den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Barn med grava funktionshinder omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt[26]. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning året innan läroplikten börjar [27]. Barn som omfattas av förlängd läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Sektorsövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna ges stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Undervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på följande tre sätt:

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs[28].

Elevens behov av förlängd läroplikt bedöms i samband med att beslutet om särskilt stöd granskas. Om det konstateras att en elev inte längre ska omfattas av förlängd läroplikt, fattas ett beslut om att den förlängda läroplikten upphör och eleven övergår därefter till den allmänna läroplikten. Vid behov kan eleven fortsättningsvis få särskilt stöd.

7.4.6 Undervisning enligt verksamhetsområde

För elever med mycket grava funktionshinder kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde i stället för läroämnesvis[29]. Också för en elev med annat funktionshinder eller allvarlig sjukdom kan det på grund av elevens hälsotillstånd vara befogat att ordna undervisningen enligt verksamhetsområde [30]. Om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde i stället för läroämnesvis bestäms i beslutet om särskilt stöd[31]. Undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde endast när det är uppenbart att eleven inte kan studera enligt en individualiserad lärokurs. Verksamhetsområdena är motoriska färdigheter, språk och kommunikation, sociala färdigheter, kognitiva färdigheter och färdigheter för dagliga rutiner.

Målet för undervisningen som ordnas enligt verksamhetsområde är att ge eleven sådana kunskaper och färdigheter som eleven behöver för att klara sig så självständigt som möjligt i livet. Undervisningen ska planeras utgående från elevens styrkor. De olika aktiviteterna under skoldagen ska utnyttjas i lärandet och lärmiljöerna ska utvecklas så att de är ändamålsenliga och motiverar eleven. Elevens individuella mål och det centrala innehållet samt en bedömning av elevens framsteg beskrivs i den individuella planen (IP) separat för varje verksamhetsområde. Målen ska ställas upp så att de är realistiska och relevanta för eleven.

Verksamhetsområdena kan innehålla målen och innehållet för ett visst enskilt läroämne, om eleven har styrkor i läroämnet i fråga. Innehållet i de olika verksamhetsområdena kan kombineras i undervisningen. Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska stödja elevens helhetsutveckling samt främja och upprätthålla elevens funktionsförmåga. Undervisningen ska planeras och genomföras genom samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Dessutom förutsätts samarbete bland lärarna och med den övriga personalen och olika experter.

Målet för lärandet gällande *motoriska färdigheter* är att stärka elevens uppfattning om sin kropp, att främja utvecklingen av elevens grov- och finmotorik och att ge eleven möjligheter att mångsidigt träna sina färdigheter i olika vardagssituationer. Undervisningen ska innehålla planering och

handledning av motoriska funktioner samt element som utvecklar elevens balans, koordination, rytm, uthållighet och muskelstyrka.

Målet för lärandet gällande *kommunikativa färdigheter* är att eleven övar sig att förstå och skapa kommunikation. Målet är att eleven kommunicerar med sin omgivning, gör sig förstådd och själv förstår de andra eleverna och de vuxna i gruppen. Eleven ska ges möjlighet att kommunicera på det sätt som är ändamålsenligt för hen. Eleven ska vid behov ha tillgång till alternativa kommunikationsmetoder. Undervisningen i språk och kommunikation ska innehålla element som utvecklar elevens språkliga medvetenhet, språkliga framställning, begrepps- och ordförråd, förmåga att känna igen och använda tecken, symboler, bokstäver och ord samt tankeförmågan. De kommunikativa färdigheterna ska tränas i olika situationer under skoldagen.

Målet för lärandet gällande *sociala färdigheter* är att elevens färdigheter att fungera i grupp och att delta utvecklas. Undervisningen ska innehålla element som stödjer aktivitet i olika miljöer och utvecklar elevens sociala och emotionella färdigheter. Man ska stödja elevens självkännedom och motivation för lärande genom att skapa förutsättningar för eleven att lyckas och genom att skapa en positiv atmosfär för socialt lärande.

Målet för lärandet gällande *kognitiva färdigheter* är att eleven aktiveras och lär sig att använda sina sinnen för att gestalta sin omgivning. Undervisningen ska stödja utvecklingen av processerna som styr elevens lärande, minne och tänkande. Lärandet av kognitiva färdigheter ska stimulera och träna sinnena och innehålla element som främjar förmågan att välja, klassificera, lösa problem och fatta beslut och att förstå förhållandet mellan orsak och verkan. Målet för lärandet är att utveckla elevens grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik. De kognitiva färdigheterna utvecklas med hjälp av innehållet i olika läroämnen.

Målet för lärandet gällande *dagliga färdigheter* är att eleven mera aktivt ska delta i aktiviteter i sin omgivning, att elevens initiativförmåga stärks och att eleven blir mera självständig. Undervisningen ska innehålla element som behandlar hälsa och trygghet, vardagskompetens, boende, förmåga att röra sig i omgivningen och delområden som behandlar fritidsaktiviteter. Träningen av de dagliga färdigheterna skapar möjligheter att öva och utveckla elevens motoriska färdigheter, språkliga och kommunikativa färdigheter, informations- och kommunikationstekniska färdigheter samt sociala och kognitiva färdigheter. De stärker i sin tur färdigheterna i de dagliga rutinerna.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska eleven bedömas per verksamhetsområde. Bedömningen är alltid verbal. Ifall något verksamhetsområde innehåller mål och innehåll för ett enskilt läroämne, kan detta beskrivas som en del av den verbala bedömningen eller i en bilaga till betyget.

7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

7.5.1 Stödundervisning

En elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt att få stödundervisning[32]. Stödundervisningen ska inledas genast då svårigheter gällande lärande eller skolgång upptäcks, så att eleven inte varaktigt blir efter i studierna. Stödundervisning kan även användas för att förebygga svårigheter. Stödundervisningen ska ordnas systematiskt och så ofta den behövs.

Stödundervisning karakteriseras av individuellt planerade uppgifter, individuell tidsanvändning och handledning. I stödundervisningen ska man använda mångsidiga metoder och olika material som hjälp för att hitta nya sätt att närma sig lärostoffet. I förebyggande stödundervisning går man igenom nytt lärostoff på förhand. Stödundervisning kan också användas för att möta ett behov av stöd som beror på frånvaro.

Skolarbetet ska planeras så att varje elev vid behov har möjlighet att delta i stödundervisning. Stödundervisningen ges antingen enligt elevens schema under de lektioner där eleven behöver stödundervisning eller utanför lektionerna. Olika flexibla grupparrangemang kan användas.

Initiativet till stödundervisning för en elev ska i första hand tas av elevens lärare, men kan också tas av eleven eller vårdnadshavaren. Det är varje lärares uppgift att följa med elevens lärande och växande och observera eventuella behov av stöd. Målet är att stödundervisningen ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Eleven och vårdnadshavaren ska informeras om hur stödundervisningen genomförs och vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den stödundervisning som ordnas för hen.

Stödundervisning kan ges på alla nivåer av stöd. Som en del av den pedagogiska bedömningen och utredningen utvärderas hur den stödundervisning som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av stödundervisning. Målen för stödundervisningen och hur den genomförs skrivs också in i planen för elevens lärande och i den individuella planen (IP).

7.5.2 Specialundervisning på deltid

En elev som har svårigheter med lärande eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen[33]. Specialundervisning på deltid ges elever som till exempel har språkliga eller matematiska svårigheter, inlärningssvårigheter i enskilda läroämnen eller svårigheter i anslutning till studiefärdigheter, kommunikativa färdigheter eller skolgång. Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka elevens förutsättningar för lärande och förebygga svårigheter i lärande och skolgång.

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Målen och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i elevens övriga undervisning. Lärarna ska tillsammans och i samråd med eleven och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av ifrågavarande undervisning.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs. Målet är att specialundervisning på deltid ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. De ska informeras om vilken betydelse den har för elevens lärande och skolgång samt om elevens skyldighet att delta i den.

Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd. Betydelsen av specialundervisning på deltid som stödform ökar i allmänhet inom det intensifierade stödet. En elev kan också få specialundervisning på deltid inom särskilt stöd och fastän eleven studerar i specialklass. Som en del av den pedagogiska bedömningen och utredningen utvärderas hur den specialundervisning på deltid som eleven fått tidigare har räckt till och vilken inverkan den haft och om eleven har fortsatt behov av specialundervisning på deltid. Målen för specialundervisningen på deltid och hur den genomförs skrivs också in i planen för elevens lärande och i den individuella planen (IP).

7.5.3 Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen

En elev har rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen[34]. Syftet är att alla skoldagar garantera eleven grundläggande förutsättningar för lärande och skolgång, tillgängliga lärmiljöer och möjlighet till socialt samspel.

En elev ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Eleven kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För elever som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för elevens kommunikation. För elever med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För en elev med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller ett biträde som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Också läraren kan stödja eleverna i kommunikationen med hjälp av tecken eller andra symboler.

Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och bedöma elevens och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja eleven i dagliga situationer och hjälpa eleven att utföra uppgifter i anslutning till lärande och skolgång enligt lärarens eller andra yrkespersoners anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga personalen. Det är viktigt att arbets- och ansvarsfördelningen är klar.

Det stöd som biträdet ger ska hjälpa eleven att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Syftet med biträdestjänsterna är att stödja den enskilda eleven så att hen kan ta allt mera ansvar för sitt lärande och sin skolgång. Det stöd som biträdet ger kan riktas till en enskild elev eller till hela undervisningsgruppen.

En elev kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Eleven kan också ha särskilda behov för lärandet. Då ska man i undervisningen använda till exempel olika slag av informationstekniska program, ljudböcker, åskådningsmaterial för matematik och hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med eleven ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen och i samarbete med andra yrkespersoner som är insatta i stödfunktionerna handleda eleven och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med eleven ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Stödet till eleven kan förutsätta specialkompetens som den egna skolans personal saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel center för lärande och handledning som erbjuder tjänster för eleverna och utbildning och konsultation för personalen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Behovet och omfattningen av tjänster och hjälpmedel bedöms i yrkesövergripande samarbete med utnyttjande av information från eleven och vårdnadshavaren samt eventuella utlåtanden av utomstående experter. Behovet av tjänster och

hjälpmedel för en elev som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om eleven får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut om särskilt stöd. **För en elev som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om eventuella tjänster och särskilda hjälpmedel.** Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i planen för elevens lärande eller den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas.

I Vichtis

I Vichtis är utgångspunkten att undervisningen och stöd för lärande ordnas utgående från dels undervisningsgruppens som den enskilda elevens styrkor och inlärnings- och utvecklingsbehov. Stöd för lärande och skolgång innebär att det finns både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljön samt lösningar som möter elevernas individuella behov.

I Vichtis grundutbildning styrs inlärning- och stödformerna av följande principer:

- Att ta olika elever och olika inlärningssätt i beaktande i skolarbetet.
- Att stöda elevens fostran och inlärning så tidigt som möjligt.
- Att följa närskoleprincipen, vilket innebär att Nummela skolan är kommunens svenska skola för åk 1 - 6
- Utvärdering av elevens behov av smågruppsarbete sker i skolans mångprofessionella arbetsgrupp.

Verksamhetsmodell för förebyggande arbete och tidiga insatser

I Vichtis grundläggande utbildning genomförs tidiga insatser så att eleven stöds i sitt lärande och välbefinnande i samarbete med familjen och övriga aktörer så att eleven kan göra framsteg i sina studier och enligt sin egen förmåga växa i en balanserad miljö.

Principerna för **tidiga insatser** i Vichtis är:

- Att hjälpa eleven så tidigt som möjligt och på rätt sätt.
- Att så många elever som möjligt skulle få hjälp via allmänt och intensifierat stöd.
- Att så många elever som möjligt kunde studera i sin närskola.
- Kriterierna för behov eller rätt till smågruppsarbete linjeras på kommunnivå i elevvårdens ledningsgrupp. Elever i smågrupp har beslut om särskilt stöd.
- Elevens fysiska, psykiska, sociala mognad och utveckling samt stöd till familjen.

Med tidiga insatser och stöd försöker man minska risken för utslagning och hitta en lämplig inlärningsstig för varje barn och ungdom.

Elevens stöd för lärande och utveckling styrs av regler för förtroende och informationsskydd samt sekretess. Enskilda elevers konfidentiella uppgifter dokumenteras systematiskt enligt alla regler. Vikten av samarbete mellan hem och skola förstärks i alla frågor som berör stöd för lärande och utveckling.

Link Elevvårdsplanen

Förebyggande

Redan före skolåldern försöker man via olika samarbetspartners stöda barnets inlärning och utveckling, med beaktande av barnets naturliga utvecklingsskeden. Utgångspunkten är att förebygga behovet för stöd. I skolan fäster man uppmärksamhet vid vanlig vardagligt inlärning. Genom att satsa på kvalitet i undervisningen och skoltrivsel stöder man alla elevers lärande.

Att identifiera behovet av stöd

Det är viktigt att i tid upptäcka och identifiera riskfaktorerna som leder till behov av stöd. Med ändamålsenliga stödåtgärder kan man ge elever med risk för marginalisering, goda möjligheter att växa och utvecklas. Man skall också agera snabbt så att inte problemen växer och hopar upp sig. För att få en bra helhetsbild skall man förutom att utvärdera barnets bakgrund också granska skolans lärmiljö, lärarens inlärningssätt och klassen- och skolgemenskapens verksamhet.

Behovet av stöd identifieras oftast av klassläraren och då är det lärarens ansvar att genast ta sig an ärendet. Behovet av tidiga insatser växer då barnets beteende väcker förundran, barnet inte når uppsatta mål, barnet uppvisar skoltrötthet och trötthet, koncentrationssvårigheter, aggression, barnet underpresterar är tillbakadraget eller har dålig självkänsla. Eleven skall själv få berätta sin egen syn på sitt lärande.

Som hjälp att förstå graden av oro, fungerar Huolen Vyöhykkeistö (Tom Arnkil&Esa Eriksson, THL)

Schema för att tolka graden av oro

1	2	3	4	5	6	7
Ingen oro alls.	Du är en aning bekymrad/ orolig eller förundrad Du har god tilltro till dina egna möjligheter.	Du är orolig eller bekymrad. Du har god tilltro till dina egna möjligheter. Du har tankar om behov av extra resurser.	Oron växer Tilltron på de egna möjligheter -na försvagas. Du tänker och hoppas på tilläggs- Resurser och ökad kontroll.	Din oro är kännbar; Dina krafter börjar ta slut. Du känner ett klart behov tilläggs-resurser och ökad kontroll.	Stor regelbunden oro. Barnet/ ungdomen i fara. Egna resurser nästan slut. Tilläggs- resurser/ ökad kontroll behövs genast.	Väldigt stor oro. Barnet/ unga i akut fara. Egna resurser slut. En förändring i barnets situation behövs genast.

Instruktioner för hur man skall ta sin oro till tals:

- Lyssna på den andra, försäkra dig om att den andra känner att du lyssna på hen.
- Var tålmodig
- Prata i klartext
- Dra inte förhastade slutsatser

- Lita på din intuition och din tvivel
- Tänk långsamt
- Var beredd att korrigera eller ändra din uppfattning
- Målsättningen är en öppen dialog, att hitta olika lösningar tillsammans med klienten, att känna sig hörd!

.

Åtgärder

Läraren är den pedagogiska experten som bedömer när och hur det är skäl att intensifiera elevens stöd och diskutera ärendet med vårdnadshavaren. Läraren för också ärendet vidare för utvärdering till det yrkesövergripande samarbetet. Behovet av psykologisk utvärdering och psykologiska tester övervägs noggrannare och betydelsen av ytterligare bevisning diskuteras från fall till fall i elevvårdsgruppen. Stödformerna väljs tillsammans utgående från situationen och man kommer överens om dem tillsammans eleven och vårdnadshavaren. Viktigaste i processen är elevens egen motivation och samarbetet med föräldrar och familj och skola. Små och konkreta målsättningar är effektiva, mot vilka man avancerar i rimliga och genomförbara steg.

Stödets fortsättning och uppföljning

Stödformerna utvärderas årligen så att de kan ändras vid behov. Speciellt vill man försäkra sig om att stödet fortsätter under övergången från förskola till grundutbildning, att det fortsätter under grundutbildningen och när eleven flyttar från åk 6 till åk 7 till Källhagens grundskola i Lojo.

Skeden i tidiga insatser:

- Man inför tidigt stöd/ tidiga insatser
- Betonar förebyggande arbete bl.a. inlärningssätt, klassens dynamik
- Ta till tals din oro med andra lärare som undervisar samma elev
- Diskussion med föräldrar/vårdnadshavare: Samarbetar med föräldrarna (i förskolan pedagogiskt partnerskap, i grundutbildningen samarbete med vårdnadshavarna)
- Om man känner oro: Ta oron till tals med specialläraren, den yrkesöverskridande elevvårdsgruppen, kuratorn, psykologen, rektorn, hälsovårdaren, barnskyddet eller polisen.
- Man besluter tillsammans om stödets form/ fortsättningsåtgärder.
- Uppföljning och utveckling

Stödjande åtgärder för personalens välbefinnande:

1. På skolan arbetar tillräckligt med behörig och kompetent personal
2. Det ordnas fortbildning/ erbjuds möjlighet att delta i andra utbildningsordnares fortbildningar -> på så sätt ökar färdigheterna att t.ex. arbeta med elever som behöver särskilt stöd.
3. Utvecklar samarbete och växelverkan (mellan/ inom personal, enheter och olika verksamheter)
4. Man utvecklar det effektiva samarbetet och informationsflödet speciellt vid övergångsfaserna.

Verksamhets- och samarbetsmodeller i övergångsfasen

Fostrings- och den undervisande personalen skall se till att barnets och den ungas inlärningsstig bildar en klar och enhetlig helhet samt att elevens stödformer fortsätter så enhetligt som möjligt under och efter en övergångsfas.

Elevvården organiseras i ett yrkesövergripande samarbete med utbildnings-, social-, och hälsovårdsenheterna så att den bildar en fungerande och enhetlig helhet. Elevvården genomförs i samarbete med eleven och vårdnadshavaren med beaktande av elevens ålder och förutsättningar. Vid behov samarbetar man också med andra aktörer. Samarbetsrutiner, strukturer, former och verksamhetsmodeller utvecklas för hela grundutbildningstiden och skolgångens övergångsfaser. Utvecklingsarbetet förutsätter en systematisk utvärdering av elevvården.

Skolans personal ska känna till de lagar och föreskrifter som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till elevens stöd. Vårdnadshavarna ska informeras om hur dessa tillämpas i skolans vardag, t.ex. om hur ärenden som gäller en elev behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretess. Det är viktigt att skolans personal kontaktar hemmet genast när det framgår att en elev har problem i lärandet eller skolgången eller elevens välbefinnande är i fara.

Konfidentiell information om individuell elevvård kan med vårdnadshavarens skriftliga godkännande överlämnas från förskolan till grundskolan.

Om en elev övergår till undervisning eller utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare,(t.ex. efter åk 6 i Nummela skola) ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av eleven eller vid behov av elevens vårdnadshavare (rekommenderas, allmän kutym, speciellt ju yngre barnet är).

Däremot ska uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av undervisningen och utan dröjsmål, trots ev. sekretessbestämmelser, överlämnas till den nya utbildningsanordnaren. Motsvarande uppgifter kan också ges på den nya utbildningsanordnarens begäran.

Övergångsfaser:

- Från småbarnsfostran till förskolan
- Från förskolan till grundskolan
- Från andra till tredje klassen
- Från sjätte till sjunde klassen
- Från grundutbildningen till andra stadiet
- Förändringar som kommit genom intensifierat eller särskilt stöd
- När eleven flyttar från en skola till en annan inom kommunen
- Mellan sjukhusundervisning och den egna skolan
- Flytta till en annan kommun
- Byta till hemundervisning

I grundutbildningens tidiga skede görs kartläggningar för att upptäcka och uppmärksamma eventuella stödbehov. Vid övergången från förskola till grundskola, kartlägger specialbarnträdgårdsläraren, klassläraren och/eller speciallläraren skolmognaden samt språkliga och matematiska färdigheter.

Åt vårdnadshavarna ordnas föräldramöten vid de olika övergångsfaserna då informerar man om övergången till högstadiet, fortsatta studier och andra aktuella ärenden.

Både den sändande och mottagande parten ansvarar för samarbetet vid övergångsfaserna.

Linkar:

Elevvårdsplanen

I förskolans läroplan beskrivs också övergången från förskola till grundskola.

Förskolans och grundskolans övergångsfas och samarbete:

Vid övergångsfasen ska varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång tryggas vid skolstarten och man utreder behovet av och möjligheterna för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet samt ev. klubbverksamhet. Barnen uppmuntras till att vara stolta över de färdigheter de fått under förskoletiden. De sporras att ingå i den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Den grundläggande utbildningen samarbetar med förskoleundervisningen. Lokala samarbeten kommer man överens om i den yrkesövergripande elevvårdsgruppen (Lp kap.8.5). I skolornas läsårsplan preciseras årligen skolans och förskolans teman och former för samarbete (t.ex. gemensamma evenemang, teman, lärarbyten, elevbesök, fadderverksamhet). Under året i förskolan bekantar sig barnen med skolan och lärarna. Olika undervisningsarrangemang kan genomföras mellan förskole- och nybörjarundervisningen.

Under året i förskolan intensifieras också samarbetet med den ambulerande specialbarnträdgårdsläraren och skolans speciallärare. För undervisningen nödvändig information flyttas från förskolan till grundskolan. Daghemsföreståndaren och rektorn ansvarar för samarbetet i övergångsfasen och ansvarar för att arbetet sker på svenska.

Övergången mellan för- och grundskola sker i tre olika faser:

- Förbereder barnet för skolstarten
- Uppmärksammar vårdnadshavarnas roll i övergångsskedet
- Säkerställer att uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av undervisningen överförs från förskolan till grundskolan.
- Speciellt ur skolans synvinkel skulle det vara bra att behandla elevens:
- Egen arbetsförmåga och kontroll
- Sociala färdigheter
- Emotionella färdigheter
- Inlärningsberedskap
- Eventuella stödformer

I skolmognadens utvärderingsprocess görs elevvårdande samarbete, dit hör förskolans personal, specialbarnträdgårdslärare, psykolog och hälsovårdare samt eventuellt inkallade terapeuter. När det handlar om ett enskilt barn är också vårdnadshavaren med. Om elevens behov förutsätter att skolstarten skjuts upp, skall vårdnadshavarna fylla i en för ändamålet avsedd blankett. Ansökan

kompletteras med expertutlåtanden eller andra nödvändiga dokument om barnet. Den pedagogiska sekreteraren gör ett administrativt beslut om ärendet.

Barnträdgårdsläraren ser till att barnets pedagogiska utvärdering om det eventuella stödets genomförande, intensifierade stödets läroplan eller special stödets personliga utbildningsplan finns inskriven i Wilma. Nödvändig information skall finnas till hands under den yrkesövergripande arbetsgruppens möte i april, eller senast när förskolan slutar i maj. Ifall eleven fått stödundervisning i förskolan görs en ny utvärdering senast under vårterminen på årskurs två, eller om elevens stödbehov förändras.

Att utvidga specialbarnträdgårdslärarens och speciallärarens arbetsfält från skola till förskola och från förskola till skola stöder den pedagogiska helheten och stärker stödet i det tidiga skedet av inlärningsstigen.

Verksamhetsmodeller som tillägg:

- För- och grundskoleutbildningens samarbete i vardagen
- Barnens besökstillfällen
- Lärarens besökstillfällen
- Elevvårdsgruppens stöd
- Besök av skolans elevvårdsgrupp (eller delar av den) i förskolan
- Information som underlättar bildandet av klass 1
- Information till rektorn om de blivande förstaklassisterna
- Pedagogiska övergångsmöten
- Överföring av elevens förskoleplan till nybörjarundervisningen
- Träff mellan barnträdgårdsläraren och klassläraren
- Speciallärarens och specialbarnträdgårdslärarens gränsöverskridande samarbete för att säkerställa helheten
- Vid behov, möjlighet till individuella tillfällen för att bekanta sig med den nya skolan
- Responsdiskussion under hösten mellan förskola och grundskola

Mer om övergången från förskola till grundläggande utbildning finns i Vichtis kommuns läroplan för förskoleundervisning (link)

<u>Övergång från andra till tredje klassen</u>

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande.

Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Klassläraren i åk 2 ansvarar för att all nödvändig information om eleven ges åt klassläraren för årskurs tre.

Vid övergången från andra till tredje, och från sjätte till sjunde klassen, har man på våren informationsöverföringsmöte. Vid övergång från andra till tredje klass har möte mellan klasslärarna, och vid övergång från sjätte till sjunde mellan klassläraren och det mottagande högstadiets elevvårdsgrupp.

Övergångsfas mellan sjätte och sjunde klassen:

Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare, nya arbets- och utvärderingssätt, och en ny miljö. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Ansvaret för studierna ökar och många val inför framtiden blir aktuella. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Vid övergången från sjätte till sjunde klassen uppmärksammar skolans elevvårdsgrupp elevernas önskemål och specialbehov. Också vårdnadshavarnas åsikter beaktas. Elevernas anpassning till den nya miljön och verksamhetskultur stöds genom olika samarbetsformer mellan låg- och högstadiet. Elevernas och vårdnadshavarnas deltagande beskrivs närmare i läsårsplanen.

Eftersom eleven byter skola till sjunde klass skall nödvändig information om undervisningen överföras till den nya skolan. Vårdnadshavaren informeras om detta.

Tillvägagångssätt:

- Den mottagande skolans speciallärare, elevhandledare och kurator träffar läraren från sjätte klassen och all nödvändig information om undervisningen överförs till den nya skolan.
- Högstadiets elevvårdsgrupp ger nödvändig information till klasshandledaren.
- Klasshandledaren ger all nödvändig information åt elevens alla ämneslärare.
- Åt sjätteklassisterna och vårdnadshavarna ordnas tillfälle att bekanta sig med högstadiet.
- Överföring av pedagogiska dokument och övriga expertutlåtanden.
- Informationen överförs i god tid på våren, och dokument som gäller elever skall ges åt rektorn senast den 10.6.

Observera:

Lågstadiets rektor ansvarar för att alla pedagogiska dokument är uppdaterade i lågstadiet innan övergången till högstadiet.

I övergångsfasen mellan sjätte och sjunde klassen skall både låg- och högstadiets elevvårdsgrupp fastslå arbetsfördelningen och vem som ansvarar för att nödvändig information överförs till bland andra klasshandledarna. Skolorna fastslår ansvarspersoner och praktiska åtgärder i sina läsårsplaner.

Åt sjätteklassisterna och vårdnadshavarna ordnas tillfälle att bekanta sig med högstadiet. I högstadiet är det flera olika aktörer som grupperar sjundeklassisterna. I gruppindelningen kan bl.a. klasshandledare, vänelever, elevkåren och olika utomstående aktörer delta.

Systematisk kartläggning för att bedöma behovet av stöd för inlärning och skolgång

Vid bedömning av stödbehovet kan man använda sig av de iakttagelser klassläraren och specialläraren gjort av eleven samt kartläggningar, test och bedömningsmaterial samt dra nytta av de uppgifter vårdnadshavaren gett angående elevens hälsotillstånd. Rätt typ av stöd och stöd i rätt tid är avgörande för lärandet och utvecklingen. Olika stödformer används både separat och tillsammans för att komplettera varandra.

Vid behov gör specialläraren och klass- eller ämnesläraren nya kartläggningar. Kartläggningar av inlärningssvårigheter görs oftast på initiativ av elevvårdsgruppen eller vårdnadshavarna, men alltid i samarbete med vårdnadshavarna. Undersökningarna görs av specialläraren eller efter remiss av hälsocentralens psykologer.

De systematiska kartläggningarna finns på kommunens intrasidor: under fliken Sivistyskeskus – Perusopetus – Oppilashuolto – Oppilashuollon ohjeistuksia.

Samarbets-, ansvars- och arbetsfördelning i undervisningen samt övrig kommunal förvaltning

Arbetsgrupp för barn och ungas välbefinnande

Barnskyddslagen (417/2007) ålägger kommunerna att göra en barnskyddsplan, som godkänns i kommunernas fullmäktige och utvärderas minst var fjärde år. Planen måste ta kommunallagen (365/1995) § 65 i beaktande vid uppgörandet av planen. Inom Samkommunen Karviainens verksamhetsområde sköter Arbetsgruppen för barns och ungas välbefinnande uppgiften. Till arbetsgruppen hör kommunernas bildningsdirektörer, cheferna för ungdomsärenden, cheferna för småbarnsfostran, samkommunen Karviainens ledande tjänstemän inom familje-servicelinjen samt övriga experter som hör till ärendet då de kallas. Arbetsgruppen, kompletterad med experter, formar en lagenlig expertgrupp för barnskyddet samt ett ungdoms- och handledningsnätverk enligt ungdomslagen. Till arbetsgruppens uppgifter hör att utarbeta Barn och ungas välfärdsstrategi = välfärdsplan, uppgörandet av gemensamma strukturer och verksamhetsmodeller, val av operativa prioriteringar, verkställande av välfärdsplanen, uppdateringar och uppföljningar inom samkommunen Karviainens verksamhetsområde. I välfärdsplanens fastställda linjedragningar tas i beaktande i kommunens läroplaner, budget och i elevvårdens servicestruktur.

Dessutom leder Barnens välfärdsgrupp det yrkesöverskridande samarbetet över kommungränserna.

- Koordinering av förebyggande barnskydd
- Beredning av gemensamma frågor
- Samordning/ utveckling av service och tjänster

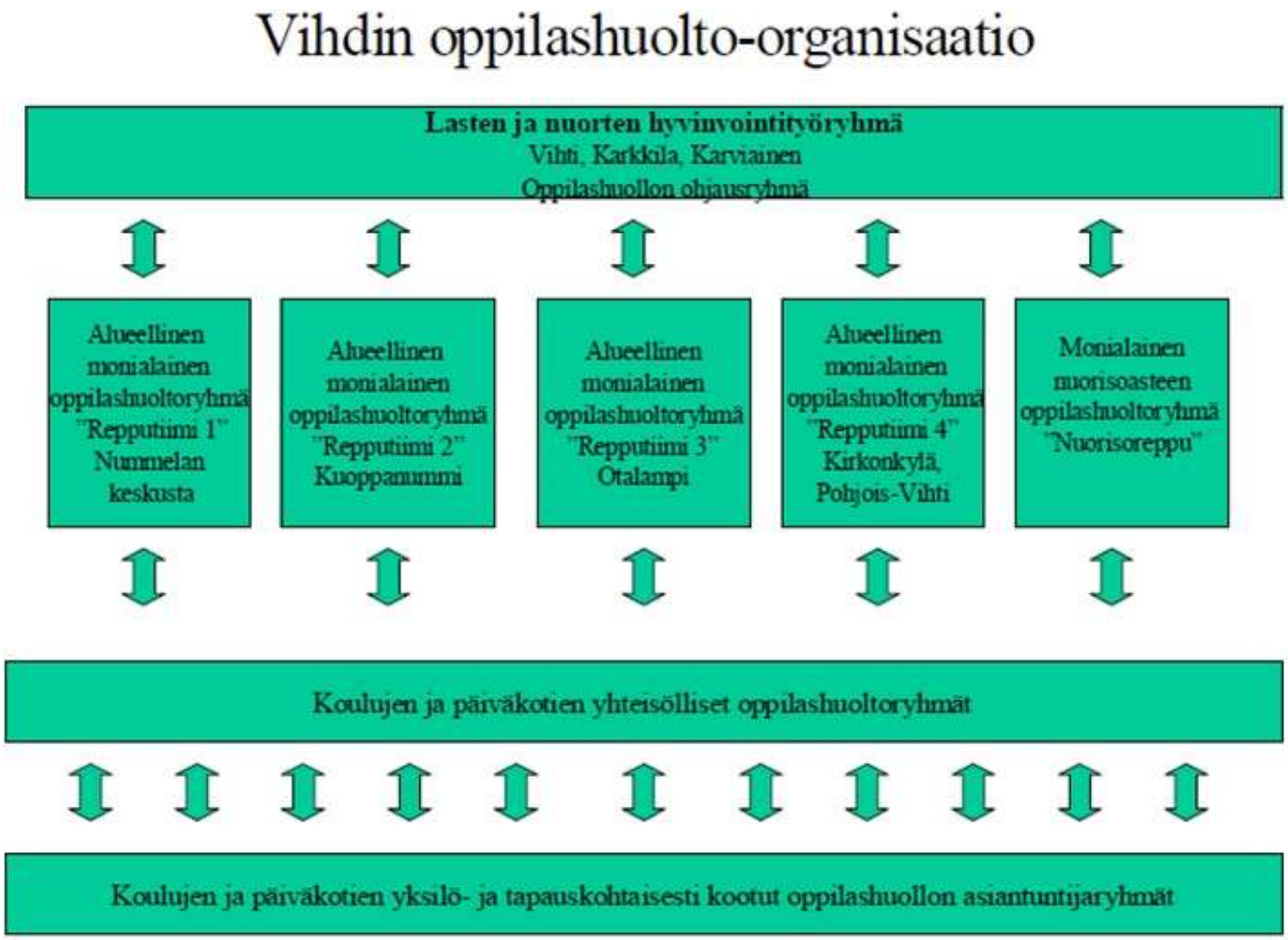

Elevvård på kommunnivå

Den grundutbildningens elevvård består av den läroplansenliga elevvården samt skolhälsovårdens och barnskyddslagens syften att stöda elevens skolgång. Elevvården främjar elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa samt sociala välbefinnande. Elevvårdsarbete hör till alla som arbetar inom skolsektorn samt till myndigheter som ansvarar för elevvårdsservicen. Elevvården ska genomföras i nära samarbete med eleven och elevens vårdnadshavare. Till elevvården hör både gemensamt och individuellt stöd.

Till den samkommunala elevvården hör utvecklingen av daghems- och skolgemenskapens välbefinnande, uppföljning och utvärdering. Speciell uppmärksamhet i elevvården skall riktas till att främja elevens psykiska välbefinnande genom tidiga insatser i samarbete med vårdnadshavaren. Det yrkesöverskridande samarbetet för att främja elevens välbefinnande och säkerhet görs i samarbete med samkommunen Karviainen.

Karviainen erbjuder psykologtjänster, verksamhets- och talterapitjänster, familjerådgivning, ungdomsstationer och barnskyddstjänster. Specialsjukvårdstjänster sköter Karviainen via köptjänster.

Elevvårdens handledningsgrupp

Arbetsgruppen för Barn och ungas välfärd kompletterad med skolans elevvårdsgrupps ordförande och av dem inkallade experter fungerar också som elevvårdens handledningsgrupp. Handledningsgruppens uppgift är elevvårdsarbetets övergripande planering, utveckling, handledning och utvärdering på kommunal nivå.

Hur sker detta på svenska?

Lokala mångprofessionella elevvårdsgrupper

De lokala mångprofessionella elevvårdsgrupperna är fem till antalet. Indelningen är i huvudsak bildad utifrån högstadiernas områdesindelning. Det finns fyra elevvårdsgrupper som bildats utgående från högstadiernas områdesindelning. Den femte elevvårdsgruppen är en av ungdomslagen definierad mångprofessionell grupp (ungdomsgruppen) som handhar frågor om ungdomars välfärd. Representanter för utbildnings-, social-, hälso-, och ungdomsverksamheten, arbetsförvaltningen, polisen och församlingen samarbetar lokalt på myndighetsnivå. Gruppens syfte är att främja tjänster riktade mot ungdomar. Ungdomsgruppen samarbetar med gruppen för barnens välfärd samt med de lokala mångprofessionella arbetsgrupperna. De lokala mångprofessionella elevvårdsgruppernas uppgift är att planera, utveckla, verkställa, handleda och utvärdera elevvårdsarbetet. I de lokala grupperna diskuteras värdegrunder, lokala fenomen och planerar lokala förebyggande och korrigerande åtgärder. Gruppen ger lokal information till elevvårdens handledningsgrupp, och för en dialog med denna. I de lokala grupperna planerar man också arbete i övergångsfasen mellan de olika enheterna. De regionala pedagogiska arbetsgrupperna samlas också i samband med att de regionala mångvetenskapliga grupperna samlas. Deras uppgift är att i övergångsfasen flytta för utbildningen väsentlig information mellan enheterna. Till de regionala pedagogiska arbetsgrupperna hör de personer vars uppgift är planeringen av barnens skolgång.

Mångprofessionella elevvårdsgruppernas områden och enheter

1. Nummela centrum-område	2.Kuoppanummi område	3. Otalampi område	4. Kyrkoby- och Norra Vichtis
Daghemmet Aleksandra	Enärannan päiväkoti	Haimoon koulu	Jokikunnan koulu
Enärannan päiväkoti	Kuoppanummen koulu	Haimoon päiväkoti	Kirkkoniemen koulu
Hiidenrannan päiväkoti	Kuoppanummen päiväkoti	Otalammen koulu	Metsäpolun päiväkoti
Huhmarnummen koulu	Lankilan päiväkoti	Otalammen päiväkoti	Myrskylänmäen päiväkoti
		Perhepäivähoito	

Huhmarnummen päiväkoti	Nummenselän päiväkoti	Tervalammen koulu	Oinasjoen koulu
Nummelan koulu	Ojakkalan koulu	Vihtijärven koulu	Pappilanpellon koulu
Nummela skola	Ojakkalan päiväkoti	Vihtijärven päiväkoti	Pappilanpellon päiväkoti
Nummelanharjun koulu	Perhepäivähoito		Perhepäivähoito
Pajuniityn perhekeskus			Vanjärven koulu
Perhepäivähoito			Vanjärven päiväkoti
Vihdin lukio			Vihdin yhteiskoulu

Elevvårdens yrkesöverskridande arbete koordineras och utvecklas i nära samarbete med för- och grundskolan, socialverket och hälsovårdsmyndigheterna. I frågor som gäller hälsa- och säkerhet samarbetar man med övriga myndigheter.

Elevvård på skolnivå

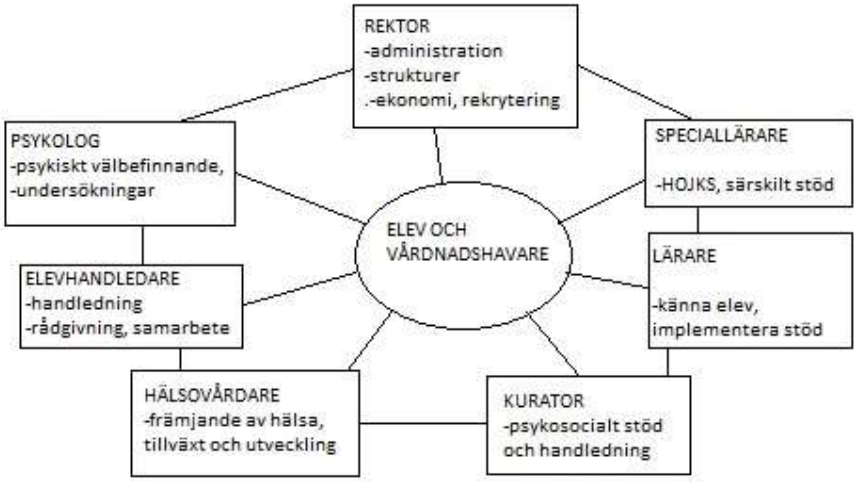

Bild: Yrkesöverskridande elevvård

I varje skola och daghem fungerar en yrkesöverskridande elevvårdsgrupp, som samlas minst två gånger per år. Enhetens elevvårdsgrupp leds av rektor eller till uppgiften utnämnd person, och daghemmens elevvårdsgrupp leds av daghemsföreståndaren eller till uppgiften utnämnd person för den svenska verksamheten. Enheten bestämmer gruppens sammansättning. Som experter inom elevvård hör skolkurator, psykolog och hälsovårdare till gruppen. Elevvården utförs i första hand i förebyggande syfte och för att stärka enheten. Elevvårdsgruppen kan kalla in representanter för olika samarbetspartners om det är ändamålsenligt för ärendet. Elevvårdgruppens uppgift är bl.a. att utveckla enhetens verksamhetskultur, den gemensamma välfärden och inlärningsmiljön.

Elevvårdens verksamhet gäller enhetens alla medlemmar och skall främja, hälsa, inlärning, socialt ansvar, växelverkan och integration samt inlärningsmiljöns säkerhet och tillgänglighet. Gemensam välfärd skapas bl.a. genom att stöda en socialt accepterande atmosfär, stärka integrationen och öka elevernas möjligheter att påverka och bli hörda. Enhetens elevvård genomförs i huvudsak i samarbete mellan elever, vårdnadshavare och andra intressegrupper. I enhetens elevvårdsgrupp behandlar man inte enskilda elevers ärenden. Där behandlar man t.ex. resultat av hälsogallupar, skolors atmosfär och olika tema-, verksamhets- och kulturrelaterade ärenden (bl.a. samarbetet mellan hem och skola, Kiva-skola, förstärkning av säkerheten, stöd av gruppdynamiken, håltimme-, klubb- och eftermiddagsverksamhet, säkerhet och stöd av integration). Enhetens elevvårdsgrupp ansvarar för att göra upp den skolspecifika elevvårdsplanen. Elevvårdsgrupperna samarbetar också med de yrkesöverskridande elevvårdsgrupperna ”Reppu-tiimi”.

I enheterna sammanträder elevvårdsgruppen och den pedagogiska arbetsgruppen. Den pedagogiska arbetsgruppen samarbetar med enhetens elevvårdsgrupp. Också den pedagogiska arbetsgruppen leds av rektor, till uppgiften utnämnd ledare eller daghemsföreståndaren. Den pedagogiska arbetsgruppen är ansvarig för att planera och organisera undervisningen på skol-, elevgrupp och individnivå. Den pedagogiska arbetsgruppens uppgift är planering, uppföljning och utvärdering av stöd för inlärning och utveckling och organisering av undervisningen (allmänt stöd, intensifierat stöd, särskilt stöd). Elevvårdsexperter kan höra till den pedagogiska arbetsgruppen eller bli kallade vid behov. Den pedagogiska arbetsgruppen kan inom ramen för sekretesslagen diskutera saker som hör till barnets inlärning på basen av personalens iakttagelser. Ifall det finns behov för en djupare diskussion angående barnets ärenden, kallar man till möte med den yrkesöverskridande elevvårdsgruppen. I sådant fall sammankallar man en expertgrupp. I stöd av elevens utveckling och inlärning är samarbetet med vårdnadshavaren väsentligt. Målsättningen är att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Elevvårdsarbetet styrs av tillit, respekt jämtemot eleven och vårdnadshavaren, samt att stöda deras deltagande. Läraren kan vid behov konsultera andra experter. Elever, lärare, skol- och daghemspersonal och andra viktiga samarbetspartners skall få tillräckligt med information om vad elevvården innebär, vilka tjänster som erbjuds, hur man kommer i kontakt med elevvården samt information om den lagstadgade rätten till tjänsterna.

Skolans pedagogiska arbete för att organisera stöd beskrivs i ovan nämnda verksamhetsmodeller och förtydligas ytterligare i läsårsplanerna.

Centrala verksamhetsprinciper för samarbete med hemmet angående stöd för inlärning och skolgång

Vårdnadshavarna har i första hand ansvar för barnens och ungas fostran. Skolan stöder hemmens fostringsarbete och ansvarar för elevens fostran och inlärning som medlem i skolgemenskapen. Alla familjer är unika och därför är samarbetsmodellerna också olika. Föräldrarna har rätt att bli hörda i ärenden som gäller deras barn. Syftet med gemensam fostran är att främja barnens och ungas förutsättningar att lära, säkerhet och välfärden i skolan. Samarbete med vårdnadshavarna ökar kunskaperna om eleven och underlättar ordnandet av undervisningen. Med hjälp av det konfidentiella samarbetet kan vårdnadshavarna stöda barnet i inlärning och skolgång. Hemmets och skolans samarbete är både samhälleligt och individuellt. För att samarbetet skall lyckas är det viktigt att vårdnadshavaren har möjlighet att bekanta sig med skolans verksamhetskultur och få vara med och påverka i diskussionerna om skolans fostringsmålsättningar. I klassens gemensamma tillfällen sätts grunden för ömsesidig växelverkan vårdnadshavare emellan.

Eleven och vårdnadshavaren skall informeras om stödformerna och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Stödet ges åt eleven i den egna skolan genom olika lösningar om inte stödbehovet förutsätter att det ordnas i en annan undervisningsgrupp eller skola.

Berörda parter informeras minst en gång per läsår om enhetens gemensamma elevvårdsgrupps och pedagogiska arbetsgrupps verksamhet samt om det individuella elevvårdsarbetet och dithörande praxis. Informationskanalerna är i huvudsak föräldramöten, elektroniska meddelanden, verksamhetsplaner och utprintad information. Om det behövs en djupare diskussion om barnets ärende med andra än personalen i skolan, bildas med vårdnadshavarens tillstånd en individuell elevvårdsgrupp för att utreda behovet av stöd och ordnandet av elevvårdstjänster. I sådant fall görs en elevvårdsrapport. För organiseringen av undervisningen sammankallas vid behov en individuell yrkesöverskridande expertgrupp, t.ex. vid formuleringen av pedagogiska dokument. Dessa möten behandlar inte uppgörandet av elevvårdsrapporten, utan lösningar som berör undervisningen skrivs in i det aktuella pedagogiska dokumentet. Dessutom har eleven lagstadgad rätt till elevvård. Vårdnadshavarna informeras i början av läsåret om elevvårdsgruppens arbete. I informationen beskrivs enhetens arbetsmodell för elevvård och elevvårdgruppens medlemmar.

Befogenheter vid administrativa beslut angående stöd för inlärning och skolgång

Information om eleven sparas elektroniskt i Wilma-programmet

Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven samt yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev. Utredning och utvärdering av stödbehov och organisering av tjänster för en elev eller elevgrupp görs av en individuell eller från fall till fall sammankallad yrkesöverskridande expertgrupp.

Expertgrupp för individuell elevvård

Den yrkesöverskridande elevvårdsgruppen sammankallar i huvudsak till ett första möte tillsammans med elevens klasslärare eller handledare och i daghem med specialbarnträdgårdsläraren i samarbete med barnträdgårdsläraren. Gruppens sammankallare kan också vara övrig undervisningspersonal eller representanter för elevvården, t.ex. hälsovårdare eller skolkurator. Gruppens yrkesöverskridande sammansättning baserar sig på ärendets natur. Gruppen utser en ansvarsperson. Brukligt är att ansvarspersonen i huvudsak fungerar som gruppens sammankallare. Om eleven varit klient och behovet av stöd kommit fram den vägen fungerar, med vårdnadshavarens tillstånd, hälsovårdare, skolkurator eller vårdcentralens psykolog som sammankallare. Gruppens sammansättning beror på elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Med elevens eller vårdnadshavarens skriftliga samtycke kan övriga av elevvårdens samarbetspartners eller elevens anhöriga delta. En minderårig elev kan med vägande skäl vägra vårdnadshavaren eller annan laglig representant att delta i behandlingen av elevens ärende. Elevvårdens representant från social- och hälsovårdsverket bedömer i sådant fall ifall det är till fördel för eleven. När en enskild elevs ärende behandlas av expertgruppen skrivs det en elevvårdsrapport. Elevvårdsrapporten skrivs av ansvarspersonen. I fall där kurator och hälsovårdare är kallade till expertgruppen, skriver kuratorn in klientinformationen i klientrapporten, och psykologen och representant för skolhälsovården i patientrapporten. Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska införas i ett elevvårdsregister.

Elevvårdsregister

Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska sparas i individuella mappar/akter i elevvårdsregistret, dessa bevaras i ett låst utrymme. Enhetens förman eller elevvårdens ansvarsperson ansvarar för den enhetsvisa behandlingen och bearbetningen. (i början sparas elevvårdsregistret pappersformat, tills kommunen har fått ändamålsenliga verktyg för en elektronisk plattform).

Trestegsstöd

Allmänt stöd

Det allmänna stödet hör till alla elever som en del av en bra skolvardag. Läraren har ansvar både för att undervisningen och stödet ska ordnas utgående från såväl den enskilda elevens som hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig. Läraren skall bedöma behovet och erbjuda nödvändigt stöd i alla undervisningssituationer. *Observationer i vardagen och Vichtis gemensamt bestämda iakttagelsemetoder och kartläggningar styr planeringen av stödformerna.* Kartläggnings- och testkalendern hittas i Oppilashuollon käsikirja. Det allmänna stödet ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt enligt egna förutsättningar och tillsammans med sina jämnåriga samt förebygga behovet av intensifierat eller särskilt stöd.

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer

Det allmänna stödets former m.m.

- Skolans verksamhetskultur, omsorgsfull och omtänksam atmosfär
- Mångsidiga inlärningsmetoder
- Öka elevernas deltagande
- Samarbete med vårdnadshavarna
- Elevvårdande stödformer
- Elevhandledning
- Flexibla inlärningsmetoder (t.ex. inlärningsgrupp)
- Samtidig undervisning
- Förebyggande stödundervisning
- Tidvis stödundervisning
- Deltids speciallärares kortvariga stöd
- Differentiera
- Morgon- och eftermiddagsverksamhet
- Klubbverksamhet

Samarbete med elev och vårdnadshavare

I allmänna stödet ansvarar lärarna för all information till föräldrarna, detta sköts via Wilma. Lärarna ordnar också kvartsamtal med eleven och/eller med vårdnadshavaren, på samma sätt som föräldramöten. Samarbetet med eleven och vårdnadshavaren noteras i skolans läsårsplan.

Intensifierat stöd

Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte räcker till och så länge eleven behöver det. Det intensifierade stödet bygger på ovannämnda i grundutbildningen allmänna stödformer. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet ska vara mer omfattande och långsiktigt än det allmänna stödet och kan innehålla flera stödformer. Det intensifierade stödet förhindrar att problemen växer och blir komplicerade. Effekten av det intensifierade stödet granskas regelbundet t.ex. i samband med uppdatering av inlärningsplanen. Deltids specialundervisning, flexibla undervisningsmetoder, lösningar som hör till inlärningsmiljön, elevvårdens stöd och samarbetet med vårdnadshavaren förstärks under tiden för intensifierat stöd. Flexibla undervisningsmetoder är förutom studiegruppsarbete, arbetsinriktade och praktiska studiemetoder som man kan använda i olika inlärningsmiljöer.

Förfarandet vid uppgörandet av den pedagogiska utvärderingen

Före övergången till intensifierat stöd görs en pedagogisk utvärdering av eleven. Klassläraren eller klassövervakaren har huvudansvaret för den pedagogiska utvärderingen. Ämnesläraren ansvarar för att skriva in i den pedagogiska utvärderingen sin oro för elevens inlärning eller utveckling angående ämnet samt föra informationen vidare till klassövervakaren och vid behov delta i möte angående elevens studieplan. Den pedagogiska utvärderingen innehåller iakttagelser från elevens skolgång, information om inlärningsresultat samt resultat från eventuella test som gjorts. Den pedagogiska utvärderingen görs i Wilma.

Förfarandet vid inledandet, verkställandet och avslutandet av intensifierat stöd

Klassläraren/ klassövervakaren ansvarar för att inledande av intensifierat stöd behandlas i den pedagogiska arbetsgruppen utifrån den pedagogiska utvärderingen. Vårdnadshavaren skall också informeras om ärendets behandling.

Under det intensifierade stödet effektiverar man stödformerna t.ex. så att stödets intensitet ökar, byter inlärningsmetod, effektiverar uppföljning av framsteg, ökar deltidsspecialundervisning och samarbetar ännu närmare med vårdnadshavaren. Också elevvården ökas för att främja elevens välbefinnande. Under intensifierat stöd individualiserar man inte ämnesundervisningen. Det är dock möjligt att i inlärningsplanen fastslå tyngdpunkter för undervisningen. De kan användas för att hjälpa eleven att lära sig det som är nödvändigt för framgång i sina studier. Tyngdpunkterna kan inte vara tidigare årskursers innehåll.

I skolans pedagogiska arbetsgrupp behandlas elevens möjliga övergång tillbaka till allmänt stöd eller behov av särskilt stöd.

Förfarandet vid uppgörande, utvärdering och revidering av planen för lärandet

Vid inledningen av intensifierat stöd görs en inlärningsplan i Wilma. Inlärningsplanen uppdateras varje år.

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer vid uppgörandet av den pedagogiska utvärderingen och inlärningsplanen, organiseringen av intensifierat stöd samt utvärderingen och uppföljningen av stödets inverkan

Klassläraren/klassövervakaren eller ämnesläraren diskuterar behovet av effektivering av stöd tillsammans med vårdnadshavaren samt konsulterar vid behov andra lärare/experter inom

elevvården. Klassläraren/klassövervakaren eller ämnesläraren gör en pedagogisk utvärdering och plan för lärande i Wilma vars verkställande och genomförande utvärderas och uppdateras varje år.

Också elevvården ökas för att främja välbefinnandet under den intensifierade stödperioden.

Förfarandet och samarbete med elev och vårdnadshavare vid uppgörandet av den pedagogiska utvärderingen och planen för lärandet, organiseringen av intensifierat stöd samt utvärderingen och uppföljningen av stödets inverkan

Samarbetet med vårdnadshavarna förstärks under tiden för intensifierat stöd. Man kommer överens om tyngdpunkterna tillsammans med eleven och vårdnadshavaren. Dessutom informeras vårdnadshavaren hur stor del av ämnets innehåll de i inlärningsplanen inskrivna tyngdpunkterna representerar samt hur de relaterar till beskrivningen goda kunskaper (vitsord 8). Varje år ordnas ett möte där man följer upp och utvärderar stödets inverkan.

Särskilt stöd

Ifall eleven inte gör framsteg med hjälp av allmänt eller intensifierat stöd, skall eleven få särskilt stöd. Då står alla stödformer till förfogande. Syftet med det särskilda stödet är att ge eleven övergripande och systematiskt stöd så att eleven kan fullgöra sin läroplikt.

Särskilt stöd kan ges på många olika sätt:

- I vanlig klass med konsultation av speciallärare
- I vanlig klass med speciallärare
- I vanlig klass med stöd av handledare (skolhandledare) och delvis med specialundervisning
- Specialundervisning i smågrupp och delvis i vanlig klass
- Specialundervisning i smågrupp

Om eleven trots stödåtgärderna inte uppnår målen för den allmänna undervisningen, skall undervisningen individualiseras.

Förfarandet vid uppgörandet av den pedagogiska utredningen

Före ett administrativt beslut om särskilt stöd skall elevens helhetssituation utvärderas. Utvärderingen granskar framsteg i läroämnen och behov av stöd och genomförs av elevvårdsgruppen. Innan ett beslut om särskilt stöd fattas, ska utbildningsanordnaren sammanställa en pedagogisk utredning om eleven.

Den yrkesöverskridande elevvårdsgruppens uppgift är också att försäkra sig om att både eleven och vårdnadshavarna eller lagliga företrädare blir hörda i ärendet.

I den pedagogiska utredningen måste det noggrant dokumenteras (med datum) om tillfälle eller tillfällen för hörande av vårdnadshavare och vårdnadshavarnas åsikt i ärendet. De som gör dokumenteringen ansvarar för att alla uppgifter är riktiga.

Beslut om särskilt stöd

Förfarande vid beslut om särskilt stöd:

För beslut om särskilt stöd uppgörs en yrkesöverskridande pedagogisk utredning till kommunens gemensamma blankett i Wilma. Blanketten innehåller lärarnas pedagogiska och elevvårdande del. Vårdnadshavarnas hörande bekräftas med underskrift i den pedagogiska utredningen och eleven hörs enligt åldersgrupp.

Vid behov skaffas flera utlåtanden t.ex. psykolog- eller läkarutlåtande. Dokumenten skickas underskrivna till skolkansliet. Med den pedagogiska utredningen som grund gör den pedagogiska sekreteraren ett skriftligt beslut om särskilt stöd. Anvisning om besvär ska fogas till beslutet. Beslut om särskilt stöd är ett tidsbestämt administrativt beslut.

De stödformer som avses i lagen om grundläggande utbildning är till för eleverna och till dem har både elever i allmän undervisning och i specialundervisning rätt, då i lagen nämnda villkor uppfylls. I vissa fall kan vårdnadshavaren motsätta sig en antagning eller överföring till specialundervisning eller de för ändamålet nödvändiga undersökningar eller utredningar. Elevens vårdnadshavare har enligt lagen om grundutbildning 42 § 2 mom. möjlighet att ansöka om ändring av beslut om specialundervisning som tagits mot vårdnadshavarens vilja. Vårdnadshavaren kan överklaga beslutet.

Granskning av beslutet om särskilt stöd

Behovet av särskilt stöd ska granskas efter årskurs två och innan eleven uppflyttas till årskurs sju. Beslutet om särskilt stöd ska också alltid granskas om elevens behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet. Granskningen framskrider enligt ovannämnda beskrivning.

Förfarande då särskilt stöd avslutas och stödet övergår till intensifierat stöd

Med den pedagogiska utredningen som grund tas beslut om att avsluta eller fortsätta med särskilt stöd. Både för fortsättning och avlutande tas ett administrativt beslut. Efter avslutande av särskilt stöd övergår eleven med hjälp av studieplanen till intensifierat stöd.

Uppgörandet av ”HOJKS”, utvärdering och granskning

HOJKS är ett pedagogiskt dokument baserat på en godkänd läroplan. Den innehåller elevens information om undervisningen och organiseringen av stödtjänster. Efter beslut om särskilt stöd, uppgörs en personlig plan för organisering av undervisning på (HOJKS) blanketten som sparas i Wilma.

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer vid uppgörandet av HOJKS och den pedagogiska utredningen, organiseringen av särskilt stöd samt, uppföljning och utvärdering.

För uppgörandet av HOJKS ansvarar klassläraren/ klasshandledaren i samarbete med speciallläraren eller andra lärare samt vårdnadshavaren. Vid behov kan också andra experter vara med. Ju äldre eleven är, desto mera tar man med eleven i planeringen av studierna. I innehållet i HOJKS utnyttjar man tidigare uppgjord studieplan, utlåtande och pedagogisk utredning samt med vårdnadshavarens godkännande eventuell rehabiliteringsplan. Syftet med HOJKS är att stöda elevens långsiktiga

inlärning och rehabilitering. Med hjälp av den förtydligar man inlärningens målsättningar och inlärningsmetoder med beaktande av elevens individuella behov och särskilda svårigheter. Med hjälp av HOJKS försäkrar man sig om systematisk uppföljning av elevens framsteg samt planering och genomförande av stödformer. HOJKS granskas enligt elevens behov, dock minst en gång per år före utgången av oktober månad.

Förfarande vid användande av eventuella expertutlåtanden

Processbeskrivning vid beslut om särskilt stöd

Den mångprofessionella elevvårdsgruppens pedagogiska

utredning om behov och verkan av stödet

-eleven hörs

-vårdnadshavarna hörs, antecknas i de

pedagogiska handlingarna

-vid behov andra expertutlåtanden

=>

BESLUT OM SÄRSKILT STÖD -ett tidsbestämt administrativt beslut

-revideras på våren under andra årskursen

samt under årskurs 6. Om detta görs

administrativt beslut.

=>

FÖR ELEVEN UPPGÖRS HOJKS (en individuell plan för anordnandet av

undervisningen, uppdateras åtminstone en gång per läsår)

Medverkande vid uppgörandet är klassläraren- speciallläraren-

vårdnadshavarna- eleven (enligt ålder och förutsättningar)- vid

behov elevvårdspersonal och/eller andra experter

Förfaringssätt och samarbete med elev och vårdnadshavare vid uppgörande av pedagogisk utredning och HOJKS, organisering av särskilt stöd samt, uppföljning och utvärdering.

Till kursplanens individualisering hörande förfaringssätt som en del av den pedagogiska utredningen, beslut om särskilt stöd och uppgörande av HOJKS.

Om eleven trots stödåtgärderna inte uppnår målen för den allmänna lärokursen, skall undervisningen individualiseras. Individualiseringen kräver ett administrativt beslut som görs av den pedagogiska sekreteraren. Som stöd för beslut av individualisering rekommenderas psykologutlåtande.

Före individualisering av lärokursen skall skolans övriga stödformer användas:

- Stödundervisning
- Differentiering av undervisningen
- Fokusera på lärokursens kärninnehåll
- Nära samarbete med hemmet, skolan och andra aktörer
- Specialundervisning på deltid
- Användning av assistenttjänster
- Inlärningsplan
- Studier enligt eget studieprogram
- Flexibel gruppindelning, t.ex. inlärningsgrupp

Dessa åtgärders effekt uppföljs och utvärderas endera i inlärningsplanen för intensifierat stöd eller i HOJKS.

Ifall det trots olika stödformer inte är möjligt för eleven att nå målen för det centrala innehållet med godkänt resultat, kan en eller flera lärokurser i läroämnet individualiseras. Då har läraren/ specialläraren konstaterat att eleven har omfattande svårigheter, som inte korrigeras med hjälp av stöd och att de svaga skolprestationerna inte beror på bristande motivation, bristande studieteknik eller frånvaro.

Elevens situation utvärderas i den pedagogiska utredningen som läraren eller flera lärare uppgör. Det rekommenderas att hälsocentralens psykolog kartlägger elevens situation och ger utlåtande om behovet av individualiserade lärokurser. Utlåtandet bifogas till den pedagogiska utredningen. Vårdnadshavaren informeras och man utreder individualisering av lärokursernas betydelse för elevens studier och eventuell påverkan på fortsatta studier. Efter den pedagogiska utredningen och hörande av vårdnadshavare, görs beslut om behov att individualisera flera lärokurser, görs en ny pedagogisk utredning och ett nytt beslut om särskilt stöd.

Målsättningarna med individualiserad lärokurs, centralt innehåll, uppföljning av elevens framsteg och utvärdering beskrivs i HOJKS.

Om det finns särskilt vägande skäl, är det möjligt att få befrielse från studier i en lärokurs. För en elev som är befriad från studier i något läroämne under en längre tid ska ordnas annan undervisning eller ledd verksamhet i samma mån. För befrielse från studier i ett eller flera läroämnen tas ett administrativt beslut.

Förlängd läroplikt

Beslut om förlängd läroplikt görs i huvudsak innan läroplikten börjat. Om beslutet tas som 5-åring skriver man in i beslutet att den förlängda läroplikten börjar 1.8 det år som barnet fyller sex år. Om vårdnadshavaren beslutar att barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år,

får barnet särskilt stöd direkt och det uppgörs en individuell plan för organiseringen av undervisningen (HOJKS). Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år.

Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet. Förskoleundervisningen kan vara max två år. Om organiseringen av undervisningen förhandlar man med vårdnadshavarna, representanter för förskolan och specialundervisningen, övriga experter som deltagit i rehabiliteringen samt i förskoleundervisningen.

Den praktiska organiseringen av undervisningen

Den läropliktsenliga förskoleundervisningen sker i en förskolegrupp. I barnets HOJKS, skall det finnas beskrivet vilken typ undervisning och stöd barnet behöver utifrån beslutet om särskilt stöd. Barnet börjar grundutbildningen planenligt i närskolan eller annan utvald skola.

Om elevens situation förändras under förskole- eller grundläggande utbildningen kan i undantagsfall beslut tas också senare. Då förlängs inte läroplikten men beslutet kan påverka gruppstorlek och läroämnen.

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning med förskolan, småbarnsfostran och övriga aktörer

Ansökan om avvikande skolstart kompletteras med expertutlåtanden eller andra nödvändiga dokument som berör barnet. Den pedagogiska sekreteraren gör ett administrativt beslut.

För att organisera stöd åt ett barn med förlängd läroplikt är det absolut nödvändigt med ett bra samarbete mellan småbarnsfostran och grundutbildningen. Vid behov samarbetar man också med handikappservicen och andra undersökande eller rehabiliterande aktörer.

Samarbete med elev och vårdnadshavare

Vårdnadshavaren skall informeras om olika metoder som man kan använda sig av vid förlängd läroplikt. Med vårdnadshavaren förhandlar/diskuterar man organiseringen av undervisningen med beaktande av barnets behov.

Barnet kan också börja i skolan ett år senare om det ur inlärnings- och utvecklingssynpunkt är nödvändigt. Då ansöker vårdnadshavarna om avvikande skolstart via en blankett avsedd för det ändamålet.

KOKO-ops

KOKO-OPS är avsett för elever med särksilt stöd som har förlängd läroplikt och helt eller till största delen individualiserad läroplan. Vid behov utarbetas KOKO-ops på svenska utgående från den finska läroplanen och skräddarsys för eleven.

Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Skolan fastslår praxis och metoder för de tre olika stödformerna vilka utvärderas i samband med utvärderingen av läsårsplanen.

Stödundervisning

Stödundervisning skall ordnas systematiskt och enligt skolans principer. Stödundervisningen ordnas enligt elevens behov och ges antingen enligt elevens schema under de lektioner där eleven behöver stödundervisning eller utanför lektionerna. Olika flexibla grupparrangemang kan användas. Initiativet till stödundervisning för en elev ska i första hand tas av elevens lärare och ordnas i samförstånd med eleven och vårdnadshavaren. Stödundervisningen fokuserar på det allmänna stödet men kan och utnyttjas i andra stödfaser enligt elevens behov.

Specialundervisning på deltid

Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka elevens förutsättningar för lärande och förebygga svårigheter i lärande och skolgång. Olika inlärningsmetoder kan vara t.ex. individuella övningar och prov. Inlärningssvårigheterna kan vara språk, motorik, minne, koncentration, gestaltning, verksamhetsstyrning eller sociala färdigheter. Stöd kan ges som allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Eleverna styrs till deltidsspecialundervisning på initiativ av lärare eller vårdnadshavare eller via olika kartläggningar och test. Stöd skall ges enligt behov.

Specialläraren bedömer tillsammans med klasslärare och ämneslärare bl.a. elevens kunskaper i modersmål och matematik, och planerar och samarbetar med lärarna och vårdnadshavarna om specialundervisningen. Deltidsspecialundervisning betonar det intensifierade stödet och det ordnas enligt elevens behov, i perioder eller som fortlöpande undervisning, endera i ett eller flera ämnen och som allmän eller specialundervisning. Före detta har det använts andra stödformer. Deltidsspecialundervisning som ges under tiden för intensifierat stöd skall skrivas in i inlärningsplanen. Deltidsspecialundervisning som ges under tiden för särskilt stöd skrivs in i HOJKS-dokumentet.

Deltidsspecialundervisning ges under elevens lektionstid. Specialläraren kan arbeta tillsammans med klass- eller ämnesläraren i elevens egen klass. Med flexibla inlärningsgrupper kan man uppmärksamma elevens för stunden behov av stöd.

I grundutbildningens tidiga skede försöker man förebygga eller korrigera läsning, skrivning och andra områden av inlärningssvårigheter. Eleven leds in på de rätta inlärningsstrategierna redan från första klass. Eleverna får omfattande stöd i alla ämnen under grundutbildningen. Syftet med specialundervisning är att ge individuell handledning, undervisning i smågrupp eller samundervisning och hitta elevens starka sidor och sätt att lära sig. Deltidsspeciallärare styr tillsammans med ämnesläraren eleven att hitta för sig själv lämpliga studiestrategier. Deltidsspeciallärarens har en konsulterande roll i elevens omfattande stöd och fungerar som elevvårdens expert i organisering av undervisningen.

Specialundervisning

Specialundervisning är i det intensifierade stödet ett centralt pedagogiskt del-område för stöd av inlärning och rehabilitering. I Vichtis ordnas särskilt stöd i första hand enligt principen med närskola. Åt alla elever med särskilt stöd skall uppgöras en plan för organiseringen av den personliga utbildningen (HOJKS).

Åt elever med särskilt stöd är det viktigt att ha en sådan inlärningsmiljö, där elevens sociala färdigheter kan främjas med beaktande av elevens behov av stöd. Enligt närskole-principen är det möjligt att få särskilt stöd i Nummela skolan om det enligt elevens inlärnings- och stödbehov är lämpligt. Att placera en elev med särskilt stöd i en annan enhet kräver noggranna utredningar av undervisningsgruppens struktur och verksamhetsförutsättningar. Med verksamhetsförutsättningar menar man bl.a. utrymmeslösningar, möjligheter till flexibel gruppindelning och tillgängliga stödfunktioner. Man skall också utvärdera deras möjligheter till rehabilitering, behandlingar och behov av hjälpredskap och möjligheter att ta hand om dem. För att en elev med särskilt stöd skall göra framsteg, bör alla lärare vara medvetna om behovet av stöd, differentierade åtgärder och styrkor och beakta dem i undervisningen.

Alla andra stödformer står också till förfogande för en elev med särskilt stöd.

Ifall elevens särskilda stödbehov är stort, placeras eleven i smågrupp.

I specialundervisningen kan man avvika från ämnet och skolans timfördelning utgående från elevens inlärningsförmåga. Avvikelsen fastställs i beslutet för särskilt stöd och skrivs in i HOJKS. Det särskilda stödets inverkan uppföljs. Om behovet för särskilt stöd upphör, upphävs beslutet med en pedagogisk utredning som grund och eleven flyttas till intensifierat stöd.

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning mellan olika aktörer

Initiativet till stödundervisning för en elev ska i första hand tas av elevens lärare, men kan också tas av eleven eller vårdnadshavaren. Läraren skall alltid informera vårdnadshavaren om stödbehov.

Vid deltids specialundervisning blir eleverna styrda till specialundervisningen på initiativ av lärare, vårdnadshavare, av egen vilja eller genom olika kartläggningar. Specialläraren utvärderar tillsammans med klasslärare och ämneslärare bl.a. elevens kunskaper i matematik och modersmål och planerar och kommer överens om specialundervisningen i samarbete med lärarna och vårdnadshavarna. Specialläraren kan också ha samundervisning tillsammans med klassläraren/ ämnesläraren i elevens egen klass. Deltidsspecialläraren har en konsulterande roll i att stöda eleven helhetsmässigt och fungerar som elevvårdens expert i organiseringen av undervisningen.

Deltids speciallärare styr tillsammans med ämnesläraren eleven att hitta för sig själv lämpliga studiestrategier. Deltidsspecialläraren har en konsulterande roll i att stöda eleven helhetsmässigt och fungerar som elevvårdens expert i organiseringen av undervisningen.

Deltids specialundervisning skall ordnas systematiskt och enligt skolans principer. Klasslärare/ klasshandledare, ämneslärare och speciallärare diskuterar organisering och behov av elevens deltids specialundervisning. Utvärderingen görs i samarbete med klasslärare/ ämnesläraren. Skolan skall informera vårdnadshavarna. Informationen koordineras av klassläraren/ klasshandledaren.

En förutsättning för att lyckas med integrationen är att lärarna får stöd och konsultation av specialundervisningens och elevvårdens personal.

Metoder för samarbete och kommunikation med elev och vårdnadshavare

Information mellan hemmet och skolan är en väsentlig del av samarbetet. Föräldramöten, personliga möten, telefonsamtal samt kontakt via Wilma, är kommunikation mellan hemmet och skolan. I skolan har man vecko-, månads- och läsårsinformation. Vårdnadshavaren informeras om skolans

verksamhetsmodeller och informationsmetoder vid problem-, olycks- och krissituationer. Skolans läsårsplan finns i Wilma, varifrån man hittar alla skolgemenskapens medlemmar.

Elevens frånvaro är viktig att följa med. En elev som inte kommer till skolan eller avlägsnar sig under skoldagen utan lov är alltid på vårdnadshavarens ansvar. Vårdnadshavaren skall meddela om elevens frånvaro enligt det system som fastslagits i läsårsplanen och skolan skall omedelbart meddela vårdnadshavaren om olovlig frånvaro.

Vårdnadshavaren kan alltid ge respons angående skolans verksamhet.

Samarbetet mellan hem och skola kan ibland trots goda försök vackla. Vårdnadshavarna kan då berätta om sin oro till skolans ledning och vid behov till utbildningsordnaren (Barn- och ungdomsnämnden). Elevens och vårdnadshavarens rättsskydd säkras i lagen om grundläggande utbildning i stadgar om rätt att överklaga beslut. Också utbildningsordnarens lösningar kan överklagas. Om skolan och utbildningsordnarens verksamhet kan man också göra en förvaltningsklagan. Vid tillrättavisning av elev följer man lagen om grundläggande utbildning.

Organisering av tolknings- och biträdestjänster i Vichtis

Biträdestjänster är en av skolans stödåtgärder för personer med funktionshinder eller andra som är i behov av stöd. I Vichtis kallas biträdena för skolgångshandledare.

Organiseringen av skolans stödfunktioner är en del organiseringen av grundutbildningen. Syftet med tolknings- och biträdestjänster är att garantera grundförutsättningarna för inlärning och skolgång, skapa möjligheter att uppfylla utsatta inlärningsmålsättningar och en hinderfri inlärningsmiljö.

I elevens personliga plan för organisering av inlärning, skall vid behov nämnas eventuella tolknings- och biträdestjänster som behövs för att stöda inlärningen. Det stöd som biträdet ger ska hjälpa eleven att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. Syftet med biträdestjänsterna är att stödja den enskilda eleven så att hen kan ta allt mera ansvar för sitt lärande och sin skolgång.

Lärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och bedöma elevens och hela gruppens lärande och arbete. Biträdet ska handleda och stödja eleven i dagliga situationer och hjälpa eleven att utföra uppgifter i anslutning till lärande och skolgång enligt lärarens eller andra yrkespersoners anvisningar. Lärarna och biträdena ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga personalen. Det är viktigt att arbets- och ansvarsfördelningen är klar.

Skolgångshandledaren fungerar oftast som flera elevers gemensamma biträde. I början av läsåret fastställs skolspecifikt timantal/biträde/klass/elev samt eventuella morgon- eller eftermiddagsklubbtimmar. I skolan kommer man överens om organiseringen och samarbetet mellan lärare och skolhandledare, ansvarspersoner och arbetsfördelning. Samtidigt definieras skolhandledarens uppgifter och man gör en skriftlig arbetsplanshelhet som innehåller förutom lektionerna, håltimmarnas övervakningsturer för att stöda lärarna, elevernas mottagande och överlämnande vid skoltransport.

Elevvårdsgruppen överväger och bedömer elevens behov av skolhandledare utifrån expertutlåtanden och enligt det pedagogiska behovet. Skolhandledaren fungerar oftast som flera elevers gemensamma biträde.

Särskilda hjälpmedel i Vichtis

Ett hjälpmedel är ett verktyg, apparat eller annan lösning som främjar, stöder eller upprätthåller personens funktionsförmåga och deltagande då personen p.g.a. funktionshinder eller sjukdom är svagare. Syftet är att garantera grundförutsättningarna för inlärning och skolgång, tillgänglighet och möjlighet till växelverkan varje skoldag. Elevens personliga medicinska hjälpmedel kommer via hälsovården. I Vichtis utvärderas behovet av hjälpmedel i ett sektors-överskridande samarbete och utnyttjar elevens och vårdnadshavarens uppgifter och information samt eventuella utomstående expertutlåtanden. Hjälpmedel för elever med intensifierat eller särskilt stöd skrivs in i de pedagogiska dokumenten.

En elev kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Eleven kan också ha särskilda behov för lärandet. Då ska man i undervisningen använda till exempel olika slag av informationstekniska program, ljudböcker, åskådningsmaterial för matematik och hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med eleven ska vara tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen och i samarbete med andra yrkespersoner som är insatta i stödfunktionerna handleda eleven och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Stödet till eleven kan förutsätta specialkompetens som den egna skolans personal saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel center för lärande och handledning som erbjuder tjänster för eleverna och utbildning och konsultation för personalen.

Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

8 ELEVVÅRD

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen används begreppen elevvård, elev och skola i stället för de i lagen om elev- och studerandevård använda begreppen elevhälsa, studerande och läroanstalt[1].

I takt med att barnens och de ungas uppväxtmiljö och skolans verksamhetsmiljö förändras, har elevvården blivit en allt viktigare del av skolans kärnverksamhet. Elevvården hänger nära samman med skolans fostrings- och undervisningsuppdrag. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa[2]. Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen[3]. Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Elevvården ska i första hand bestå av förebyggande, gemensam elevvård som stödjer hela skolan. Utöver det har eleverna också lagstadgad rätt till individuell elevvård[4]. Yrkesövergripande samarbete är centralt inom elevvården. Elevvårdsarbetet ska grunda sig på konfidentialitet och ett respektfullt förhållningssätt till eleven och vårdnadshavaren samt att man stödjer deras delaktighet.

Elevvården i den grundläggande utbildningen och planerna som anknyter till den regleras i lagen om elev- och studerandevård. I detta kapitel beskrivs de centrala principerna för elevvården och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Kapitlet innehåller även anvisningar för arbetet med den lokala läroplanen och den skolspecifika elevvårdsplanen. Stödet för lärande och skolgång som ingår i undervisningen beskrivs i kapitel 7 i grunderna för läroplanen[5].

8.1 Yrkesövergripande samarbete inom elevvården

Elevvården ska ordnas genom yrkesövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att elevvården bildar en fungerande och sammanhängande helhet[6]. Elevvården ska genomföras i samarbete med eleven och elevens vårdnadshavare med hänsyn till elevens ålder och förutsättningar. Vid behov ska man också samarbeta med andra aktörer[7]. Om det finns orsak till oro gällande skolgemenskapen eller i anknytning till elevernas välbefinnande försöker man hitta en lösning i samarbete med eleverna och vårdnadshavarna.

Elevvården i skolan är en uppgift som hör till alla som arbetar i skolgemenskapen och alla som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Skolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i skolgemenskapen[8]. Till elevvårdstjänsterna hör psykolog- och kuratorstjänster samt skolhälsovårdstjänster[9]. Dessa experters uppgifter berör både individen, gemenskapen och samarbetet. Tjänsterna ska vara lätt tillgängliga för eleverna och vårdnadshavarna[10]. Tjänsterna ska ordnas inom lagstadgad tid[11].

Eleverna och deras vårdnadshavare ska informeras om den elevvård som finns att tillgå och anvisas att söka de elevvårdstjänster som de behöver[12]. Elevens och vårdnadshavarens delaktighet i elevvården, systematiskt samarbete och information om elevvården ökar kännedomen om elevvården och sänker tröskeln att anlita tjänsterna. Att personalen inom olika yrkesgrupper konsulterar varandra är en viktig arbetsmetod inom elevvården.

Målen, uppdragen och principerna för genomförandet av elevvården ska utgöra en sammanhängande kontinuitet som sträcker sig från förskoleundervisningen till utbildningen på andra stadiet. Kommunikationen mellan de olika utbildningsstadierna är viktig när man funderar över elevvården som helhet. Enhetliga förfaringssätt stödjer elevens hälsa, välbefinnande och lärande i de olika utvecklingsstadierna. Samarbetsstrukturerna, -formerna och -förfaringssätten för den yrkesövergripande elevvården ska utvecklas inom skolan och med olika samarbetspartner. Utvecklingsarbetet förutsätter systematisk utvärdering av elevvården[13].

Elevvårdsgrupper[14]

Utbildningsanordnaren ska tillsätta en styrgrupp för elevvården och elevvårdsgrupper för de enskilda skolorna. Ärenden som gäller en enskild elev ska behandlas i en expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Alla tre grupper har sina egna uppgifter och en sammansättning som bestäms utgående från uppgifterna. Alla elevvårdsgrupper ska vara yrkesövergripande, vilket innebär att gruppen utöver undervisningspersonal också ska ha medlemmar som företräder skolhälsovården samt psykolog- och kuratorstjänster i enlighet med vad ärendet som behandlas förutsätter.

Styrgruppen ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den enskilda utbildningsanordnarens elevvård. Styrgruppens uppgifter kan också skötas av någon annan för ändamålet lämplig grupp. Två eller flera utbildningsanordnare kan också ha en gemensam styrgrupp. Samma grupp kan också vara gemensam för flera utbildningsformer och det är då befogat att använda benämningen styrgrupp för elevhälsa.

Skolans elevvårdsgrupp ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av skolans elevvård. Gruppen leds av en person som utses av utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med de sektorer som producerar elevvårdstjänster bestämma om gruppens sammansättning, uppgifter och förfaringssätt. Elevvårdsgruppen kan vid behov höra experter. Gruppens viktigaste uppgift är att främja välbefinnande, trygghet och säkerhet

i skolan och att genomföra och utveckla övrig gemensam elevvård. De ovannämnda uppgifterna kan utöver av skolans elevvårdsgrupp, även skötas av någon annan yrkesövergripande grupp i skolan som utbildningsanordnaren har utsett.

En expertgrupp ska sammankallas för att utreda behovet av stöd och ordna elevvårdstjänster för en enskild elev eller en viss elevgrupp. Gruppen sammankallas av den person i undervisningspersonalen eller elevvården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till[15]. Gruppens yrkesövergripande sammansättning bestäms från fall till fall och utgående från ärendet som behandlas. Expertgruppen ska utse en ansvarsperson inom gruppen. För att utse experter till medlemmar i gruppen och för att andra samarbetspartner eller närstående till eleven ska få delta i arbetet i gruppen förutsätts elevens eller vårdnadshavarens samtycke.

8.2 Gemensam elevvård

Elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen. Till den gemensamma elevvården hör att följa upp, utvärdera och utveckla välbefinnandet i skolgemenskapen och elevgrupperna. Dessutom ska man se till att skolmiljön är hälsosam, trygg och fri från hinder[16]. Gemensamma förfaringssätt ska utvecklas i samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och övriga myndigheter och aktörer som främjar barns och ungas välbefinnande.

Att eleverna och vårdnadshavarna är delaktiga och får sin röst hörd i frågor som gäller den gemensamma elevvården är viktigt och stärker välbefinnandet. Utbildningsanordnaren ska främja elevernas delaktighet[17]. Elevvården skapar förutsättningar för samhörighet, omsorg och öppen växelverkan i skolan. Förfaringssätt som ökar delaktigheten hjälper också till att förebygga och upptäcka problem i ett tidigt skede och ordna det stöd som behövs.

Eleven har rätt till en trygg studiemiljö[18]. Det innebär såväl fysisk och psykisk som social trygghet. Utgångspunkten för ordnandet av undervisningen är att garantera elevernas och personalens säkerhet i alla situationer. En lugn atmosfär främjar arbetsron. Ordningsregler ökar säkerheten, trivseln och den interna ordningen i skolan[19]. Utbildningsanordnaren ska som en del av den skolspecifika elevvårdsplanen utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasseri. Om det förekommit trakasserier, mobbning eller våld i skolan eller på skolvägen, ska läraren eller rektorn informera vårdnadshavarna till de inblandade eleverna[20].

Omsorg om skolbyggnad, undervisningslokaler och undervisningsmaterial bidrar till en hälsosam och trygg miljö. Skolan ska ha enhetliga förfaringssätt för undervisning som genomförs i olika lärmiljöer och för rasterna. Säkerhetsanvisningar för undervisningen i olika läroämnen ska följas. Utbildningsanordnaren ska se till att elevens lärmiljö är trygg under perioden med praktisk arbetslivsorientering. Man ska systematiskt främja och följa upp välbefinnandet i skolgemenskapen och att skolmiljön är hälsosam och trygg. Skolmiljön ska granskas och utvärderas med tre års mellanrum[21]. Till främjande av trygghet hör också de förfaringssätt som gäller skoltransporterna, datasäkerheten och att förebygga olyckor.

8.3 Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven samt yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev[22]. De omfattande

hälsoundersökningar som genomförs inom skolhälsovården och andra återkommande kontroller är en del av den individuella elevvården. Sammanställningarna av dem ger information som också kan användas inom den gemensamma elevvården.

Målet med den individuella elevvården är att följa upp och främja elevens utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet. Det är också viktigt att garantera tidigt stöd och förebygga problem. Elevernas individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas både när elevvårdsstödet planeras och i skolans vardag.

Individuell elevvård förutsätter alltid elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke[23]. Elevens delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller hen ska beaktas enligt elevens ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar[24]. Växelverkan ska vara öppen och präglas av respekt och konfidentialitet. Arbetet ska ordnas så att eleven upplever situationen som rofylld och att hen får sin röst hörd. Bestämmelser om sekretess och överlämnande av uppgifter ska följas i elevvårdsarbetet.

Också när det gäller stöd för en enskild elev ska behandlingen av ett ärende i en expertgrupp och gruppens sammansättning grunda sig på elevens eller vid behov vårdnadshavarens samtycke. Med specifikt skriftligt samtycke av eleven eller vårdnadshavaren får behövliga samarbetspartner inom elevvården eller närstående till eleven delta i behandlingen av ärendet[25]. Medlemmarna i gruppen har dessutom rätt att be behövliga experter om råd i elevens ärende[26].

Behandlingen av en enskild elevs ärende i en expertgrupp ska dokumenteras i en elevvårdsjournal. Den ansvariga i gruppen ska i elevvårdsjournalen anteckna de uppgifter som är nödvändiga för att ordna och genomföra den individuella elevvården. Anteckningarna kan också göras av andra medlemmar i expertgruppen. Journalen ska föras i fortlöpande och kronologisk form. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska journalen innehålla följande uppgifter:[27]

- elevens namn, personbeteckning, hemkommun och kontaktinformation samt, för minderåriga elever, vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädares namn och kontaktinformation
- datum för dokumenteringen samt vem som gjort den och hens yrkes- eller tjänsteställning
- vem som deltagit i mötet och deras ställning
- vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet
- vilka åtgärder som vidtagits medan elevens situation har utretts, såsom utlåtanden, undersökningar och utredningar
- vilka åtgärder som vidtagits, såsom samarbete med olika parter samt tidigare och nuvarande stödåtgärder
- uppgifter om behandlingen av ärendet vid gruppens möte, mötesbesluten och planen för genomförande av besluten
- vem som ansvarar för genomförandet och uppföljningen.

Om uppgifter i en elevvårdsjournal lämnas ut till en utomstående, ska det i handlingen dessutom antecknas vilka uppgifter som lämnats ut, till vem och på vilka grunder[28].

Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska införas i ett elevvårdsregister. Utbildningsanordnaren ansvarar för behandlingen av personuppgifter och upprätthåller ifrågavarande register. Uppgifter som införts i elevvårdsregistret och som gäller en enskild elev eller någon annan enskild person är sekretessbelagda[29].

Skolhälsovårdspersonalen och psykologerna ska på föreskrivet sätt anteckna det individuella elevvårdsarbetet i en patientjournal och andra journalhandlingar. På motsvarande sätt ska kuratorerna inom elevvården anteckna klientuppgifterna i en klientjournal[30].

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuell elevvård för en elev rätt att av varandra få och till varandra och den myndighet som ansvarar för elevvården lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras[31]. De har också rätt att få och till varandra och till elevens lärare, rektor och utbildningsanordnaren lämna ut information som är nödvändig för att elevens undervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt[32]. Den som lämnar ut information måste till exempel överväga om det handlar om information som är nödvändig för att garantera elevens eller de övriga elevernas säkerhet. Informationen kan till exempel gälla en sjukdom som eleven har som måste beaktas i undervisningssituationerna. Även om det finns en lagstadgad grund för att lämna ut information är det, med tanke på samarbetet och förtroendet, alltid bäst att i första hand be om elevens eller vårdnadshavarens samtycke för att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.

Om en elev övergår till undervisning eller utbildning som ordnas av en annan utbildningsanordnare, ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av eleven eller vid behov av elevens vårdnadshavare till att sådana sekretessbelagda uppgifter i elevvårdens klientregister som behövs för elevvårdens kontinuitet får överlämnas till den nya utbildningsanordnaren[33]. Däremot ska uppgifter som är nödvändiga med tanke på ordnandet av undervisningen, trots sekretessbestämmelserna och utan dröjsmål, överlämnas till den nya utbildningsanordnaren eller anordnaren av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning. Motsvarande uppgifter kan också ges på den nya utbildningsanordnarens begäran[34].

8.4 Elevvårdsplaner

Läroplanen ska till den del den berör elevvården göras upp i samråd med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården[35]. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsstadga. Skolans elevkår ska höras innan planerna och reglerna fastställs[36]. Beredningsarbetet ska ske i samarbete med vårdnadshavarna och vid behov också med andra myndigheter och samarbetspartner.

På lokal nivå består elevvårdsplanen av tre olika planer som tillsammans styr planeringen och genomförandet av elevvården. Planerna ska utarbetas i yrkesövergripande samarbete. Planerna är

- en välfärdsplan för barn och unga, där uppgifter om elevvården antecknas[37]
- en beskrivning av elevvården i den lokala läroplanen[38]
- skolspecifik elevvårdsplan[39].

Avsnittet om elevvård i den lokala läroplanen och skolspecifika elevvårdsplaner ska utarbetas utgående från välfärdsplanen för barn och unga och övriga riktlinjer som gäller barns och ungas välbefinnande och trygghet i kommunen.

8.5 Frågor som avgörs på lokal nivå och uppgörandet av en skolspecifik elevvårdsplan

[1] Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 1 § 3 mom.

[2] FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

[3] Lagen om elev- och studerandevård 9 § 4 mom.

[4] Lagen om elev- och studerandevård 3 § 1 och 2 mom.

[5] Lagen om elev- och studerandevård 6 §

[6] Lagen om elev- och studerandevård 9 § 1 mom.

[7] Lagen om elev- och studerandevård 3 § 4 och 18 § 1 mom.

[8] Lagen om elev- och studerandevård 4 § 1 och 2 mom.

[9] Lagen om elev- och studerandevård 3 § 3 mom.

[10] Riksdagens kulturutskotts betänkande 14/2013 rd

[11] Lagen om elev- och studerandevård 15 § och 17 §

[12] Lagen om elev- och studerandevård 11 § 1 och 2 mom.

[13] Lagen om elev- och studerandevård 25 §

[14] Lagen om elev- och studerandevård 14 § 1–4 mom.(1501/2016, genom vilken 14§ 2 mom. i lagen om elev-studerandevård ändras

[15] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om elev- och studerandevård 67/2013

[16] Lagen om elev- och studerandevård 4 § 1 mom.

[17] Lagen om grundläggande utbildning 47 a § 1 mom. (1267/2013)

[18] Lagen om grundläggande utbildning 29 § 1 mom., (1267/2013)

[19] Lagen om grundläggande utbildning 29 § 4 och 5 mom. (1267/2013)

[20] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 4 punkten och lagen om grundläggande utbildning 29 § 3 och 7 mom. (1267/2013), ändring av lagen om grundläggande utbildning 1498/2016

[21] Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 16 § 2 mom. och statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011) 12 §

[22] Lagen om elev- och studerandevård 5 § 1 mom.

[23] Riksdagens kulturutskotts betänkande 14/2013 rd

[24] Lagen om elev- och studerandevård 18 § 1 mom.

[25] Lagen om elev- och studerandevård 19 § 1 och 2 mom.

[26] Lag om elev- och studerandevård 19 § 3 mom. och lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 26 § 3 mom.

[27] Lagen om elev- och studerandevård 5 § 2 och 20 § 1, 3 och 4 mom.

[28] Lagen om elev- och studerandevård 20 § 5 mom.

[29] Lagen om elev- och studerandevård 21 § 1 och 22 § 1 mom.

[30] Lag om elev- och studerandevård 20 § 2 mom., lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) 12 § och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000)

[31] Lagen om elev- och studerandevård 23 § 2 mom.

[32] Lagen om grundläggande utbildning 40 § 2 mom., (1288/2013)

[33] Lagen om elev- och studerandevård 23 § 3 mom.

[34] Lagen om grundläggande utbildning 40 § 4 mom. (1288/2013)

[35] Lagen om grundläggande utbildning 15 § 2 mom., (477/2003)

[36] Lagen om grundläggande utbildning 47 a § 1 och 3 mom. (1267/2013)

[37] Lagen om elev- och studerandevård 12 § och barnskyddslagen (417/2007) 12 § 1 mom., ändring av lagen om elev-och studerandevård 1501/2016

[38] Lagen om grundläggande utbildning 14 § 2 mom., (477/2003)

[39] Lagen om elev- och studerandevård 13 §, ändring av lagen om elev- och studerandevård 1501/2016, genom vilken 13§ 1 mom. i lagen om elev- och studerandevård ändras

[40] Lagen om elev- och studerandevård 13 §, ändring av lagen om elev- och studerandevård 1501/2016, genom vilken 13§ 1 mom. i lagen om elev- och studerandevård ändras

[41] Barnskyddslagen 12 § 1 mom.

[42] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 1 punkten

[43] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 2 punkten

[44] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 4 punkten och lagen om grundläggande utbildning 29 § 3 mom. (1267/2013), ändring av lagen om elev-och studerandevård 1501/2016, genom viken 14 § 2 mom. i lagen om elev-och studerandevård ändras, ändring av lagen om grundläggande utbildning1498/2016

[45] Räddningslag (379/2011) 15 § och statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) 1 § och 2 §

[46] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 2 punkten

[47] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 3 punkten

[48] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 2 mom. 5 punkten

[49] Lagen om elev- och studerandevård 13 § 4 mom.

[50] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om elev- och studerandevård 67/2013

[51] Lagen om elev- och studerandevård 26 § 1 mom., ändring av lagen om grundläggande utbildning1498/2016

I Vichtis

Elevvård

Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Grundutbildningens elevvård, består av enligt läroplanen, skolhälsovården och i barnskyddslagen tänkta stödformer för skolarbete. Elevvården ska i första hand bestå av förebyggande, gemensam elevvård som stödjer hela skolan. Utöver det har eleverna också lagstadgad rätt till individuell elevvård. Utveckling av hela skolgemenskapens välbefinnande, uppföljning och utvärdering är en del av ett fungerande elevvårdsarbete. Speciell uppmärksamhet skall elevvården rikta mot främjande av psykiskt välbefinnande genom tidigt stöd och samarbete med vårdnadshavaren.

Vichtis kommun har gjort en **Elevvårdsplan.** Vichtis elevvårdsplan är uppdaterad 2014. Informationen på den här sidan är från Elevvårdsplanen.

På Vichtis kommuns sidor finns också kort förklarat om **Grundutbildningens elevvård.**

Elevvårdsplan för **Barn- och ungdomar** finns också på kommunens sidor.

Kommunens interna struktur är också beskrivet i Läroplanen kap. **Stöd för inlärning och skolgång.**

Helhetsbehov för elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster

Organisering av elevvårdens tjänster, samarbete-, ansvars- och arbetsfördelning

Elevvårdens yrkesöverskridande arbete, koordineras och utvecklas i nära samarbete med för- och grundskolan, socialtjänst Karviainen och hälsovårdsmyndigheter.

Barnskyddslagen förutsätter att det finns en välfärdsplan för barn och unga, den innehåller elevvårdens lokala linjedragningar och principer för att nå uppsatta målsättningar.

Karviainen erbjuder psykologtjänster, verksamhets- och talterapitjänster, familjerådgivning, ungdomsstationer och barnskyddstjänster. Specialsjukvårdstjänster sköter Karviainen via köptjänster.

Polis-, brand- och räddningsverken är också viktiga samarbetspartners i frågor om välbefinnande och säkerhet.

När eleven flyttar från grundutbildningen till andra stadiet, samarbetar man också med arbets- och näringsbyrån samt med ungdomstjänster.

Skolkurator, psykolog och hälsovårdare har viktiga roller inom elevvården. De deltar i elevvårdsgrupper inom sina områden och i sektoröverskridande samarbete. Med hjälp av kurator- och psykologtjänster gynnas det gemensamma välbefinnandet och samarbetet med elever och vårdnadshavare. Samtidigt stöds elevernas inlärning och välbefinnande samt deras psykiska och fysiska färdigheter.

Skolhälsovårdspersonalen och psykologerna ska på föreskrivet sätt anteckna det individuella elevvårdsarbetet i en patientjournal och andra journalhandlingar. På motsvarande sätt ska kuratorerna inom elevvården anteckna klientuppgifterna i en klientjournal.

Skolhälsovården utförs innehålls- och mängdmässigt enligt statsrådets förordningar, systematiskt, med gemensam och enhetlig nivå och med beaktande av individuella behov. I Vichtis fördelas psykologi-, kurator- och skolhälsovårdstjänster enligt den lokala modellen. I varje område fungerar yrkeskårernas utnämnda aktör, och varje aktör har inom sitt verksamhetsområde flera skolor och daghem.

Elevvårdstjänster: skolhälsovård-, psykolog- och kuratorstjänster

Eleven skall ha möjlighet till privat diskussion med kuratorn eller skolpsykologen senast sju dagar efter att eleven har bett om ett möte. I brådskande fall samma eller följande dag. Psykolog/ kuratorn bedömer från fall till fall hur bråttom det är.

Skolkuratorerna och psykologerna har egna expertområden, men i akuta fall har båda förmåga att ta hand om en elevs brådskande ärende och vid behov vidarebefordra. Vid barnskyddsärenden bedömer man behovet av att ta kontakt med barnskyddet.

I de skolspecifika läsårsplanerna beskriver man:

- Skolhälsovården
- Kurator- och psykologtjänster

Skolhälsovårdare

Skolhälsovårdaren är expert på förebyggande hälsovård, och deltar både i det gemensamma och individuella elevvårdsarbetet. Skolhälsovårdaren för fram en hälsofrämjande syn till elevvårdsarbetet och går igenom resultat från hälsoundersökningar i den allmänna elevvården. I individuella fall deltar hälsovårdaren i planeringen av stödformer som inkallad expert. Skolhälsovårdaren deltar också enligt överenskommelse i föräldramöten och temakvällar. Hälsovårdaren ansvarar för hälso- och säkerhets granskningar och för krishantering.

Sjukvård hör inte till skolhälsovården, förutom då någon snabbt insjuknar eller det händer någon olycka som kräver förstahjälp och vård. Eventuellt behov av stöd angående organisering av behandling eller uppföljning av hälsa och sjukdom, diskuteras och bestäms alltid individuellt med vårdnadshavarna och skolans övriga personal. (studerandehälsovården innehåller däremot hälso- och sjukvårdstjänster). Förebyggande av olycksfall, första hjälp och vårdstyrning beskrivs längre ned i texten.

För läkare och hälsovårdare som arbetar inom skolhälsovården styrs arbetsinnehållet av statsrådets förordning om rådgivningstjänster, skol- och studerandes hälsovård samt förebyggande munhälsovård för barn och unga. Medförordningarna regleras bl.a. rådgivnings- och hälsogranskningars innehåll och mängd.

Eleverna har årliga hälsogranskningar.. För eleverna i åk 1 och 5 (och 8-9 (15år)) är hälogransnkningen enligt förordningen en s.k.omfattande hälsogranskning. Till de omfattande hälsogranskningarna kallas också föräldrarna och då beaktas hela familjens välmående.

Hälsogranskningen innehåller alltid hälsorådgivning utgående från det enskilda barnets, ungdomens och familjens utvecklingsskede. Tema för hälsogranskningen är t.ex. motion, näringslära, viktkontroll, vila, hygien, munvård, olycksfall, våld, media, sexuell hälsa, infektioner, droger, mental hälsa, skolgång, relationer och fritid. Hälsorådgivningen stöder elevens och familjens utveckling och hälsa.

Skolläkare

Skolläkaren är skolhälsovårdens medicinska sakkunniga. Läkaren arbetar som arbetspar med skolhälsovrådaren och deltar i de omfattande hälsoundersökningarna som görs i åk 1 och 5. .

Till läkarens arbetsuppgifter kan höra uppgifter som rör skolgemenskapen, en enskild elev eller deltagande i det mångprofessionella teamet.

Skolpsykolog

Samkommunen Karviainen ordnar Vichtis skolpsykologservice genom specialserviceenheten/ hälsovårdscentralpsykologerna**.** Målsättningen för skolpsykologens arbete är att hjälpa eleverna med skolgången och främja deras allmänna välbefinnande. Psykologen fungerar också bl.a. som stöd för föräldrarna och hela skolgemenskapen. Att träffa psykologen är frivilligt, konfidentiellt och avgiftsfritt. Psykologen är medlem i elevvårdsgruppen och hälsovårdens expertperson. Till psykologens mottagning kan man också gå helt konfidentiellt.

Psykologen har satt sig in i barnens och ungas utveckling, psykiska och socioemotionella välmående samt frågor som berör inlärning och skolgång. Psykologen försöker främja elevens välbefinnande och skolgång så att eventuella inlärningssvårigheter och andra riskfaktorer för utveckling och välbefinnande samt stödbehov identifieras och åtgärdas i ett så tidigt skede som möjligt. Psykologens arbete kan innefatta allt från möten med enskilda elever till att delta i planeringen av hela skolans verksamhetskultur.

När tar man kontakt med en psykolog?

Till exempel om:

- Man är orolig över barnets skolstart (skolmognad)
- Man behöver råd och stöd angående barnets tillväxt, uppfostran och utveckling
- Barnet har inlärningssvårigheter
- Eleven har svårt att koncentrera sig eller motivera sig för skolarbete
- Man är orolig över känslolivet (t.ex. att eleven är rädd, aggressiv eller deprimerad)
- Barnet behöver stöd för att anpassa sig till en ny miljö
- Man behöver särskilt stöd eller andra specialarrangemang

Föräldrarna kan ta direkt kontakt med psykolog. Behovet av stöd kan också komma från eleven själv, en enskild lärare eller sektoröverskridande expertarbetsgruppen.

Hur arbetar en psykolog?

- Diskussioner med eleven och föräldrarna
- Diskussioner med lärarna och samarbete vid planeringen av elevens stöd
- Följer med lektioner som en del av den pedagogiska undersökningen eller konsultation med lärare
- Uppgör psykologiska undersökningar, utvärderingar, utredningar och utlåtanden
- Samarbetar med utomstående aktörer enligt överenskommelse med föräldrar
- Deltar i elevvårdgruppens verksamhet som expert inom psykologi

Arbetet kan variera från några enskilda diskussioner till långsiktig stödkontakt.

Samarbete mellan psykolog och föräldrar

Till psykologens arbete hör som en väsentlig del samarbetet med föräldrarna. För att förstå barnets situation och behov och kunna planera eventuellt stöd, är det viktigt att få information av föräldrarna om barnets tidigare utveckling, skolgång och familjens situation. Om behovet av psykologiska undersökningar och stödbehov förhandlar och diskuterar man alltid med föräldrarna. Också beslut angående barnets skolgång görs i samarbete med föräldrarna. En psykologisk utredning i sig, leder inte till åtgärder, utan med hjälp av den får föräldrar och lärare viktig information till stöd för barnets skolgång.

Skolkurator

Skolkuratorn samarbetar med eleven, vårdnadshavarna, elevgrupper, lärare, elevvårdgruppens experter och myndigheter som t.ex. barnskyddet. Skolkuratorn hör till skolans personal.

Till skolkuratorns uppgifter kan höra att stöda en enskild elev, främja skolgemenskapens välbefinnande eller samarbete med elevvården t.ex. enligt följande:

Arbete inriktat på individ

- Individuellt stöd
- Stöd och handledning åt elever angående skolgång, växelverkan och sociala relationer
- Stöd åt familjer i uppfostringsfrågor eller olika problemsituationer
- Uppgörande av sociala utredningar
- Stöda elever i skolgångens övergångsfaser
- Handleda och hjälpa eleven och familjen vid stödbehov utanför skolan
- Delta i de enskilda sektoröverskridande expertgrupperna

- Skriftligt arbete som att anteckna klientuppgifterna i klientjournalen och göra utlåtanden och sammandrag.

Arbete inom skolgemenskapen

- Främja välbefinnande och trygghet i skol- och läroanstalter, delta i utveckling och uppföljning
- Delta i utvecklingen av elevvårdens verksamhetsmodeller
- Arbeta med klasser och grupper – kuratorn kan göra ingripanden och kartläggningar i olika grupper och klasser (t.ex. mobbning, vän relationer, klassens arbetsmiljö).
- Delta i krisarbete och erbjuda psykosocialt stöd åt hela gemenskapen, grupper eller enskilda elever. Kuratorn har en viktig roll i skolans krisarbete.

Arbete med utveckling och samarbete

- Delta i utvecklande, verkställande och utvärderande av skolans sektoröverskridande elev- och studerandevård
- Delta i arbetet i de lokala sektoröverskridande elevvårdsgrupperna.
- Delta i arbetet i den kommunala elevvårdsgruppen
- Delta i uppgörandet av skolans läroplan
- Ge konsultation åt skolans personal
- Samarbete mellan hem och skola
- Sektoröverskridande och förvaltningsområdets gränsöverskridande samarbete och främjande av nätverksbaserad syn på stöd av barn, ungdomar och familjer.
- Utveckling av elevvårds- och skolkuratorsverksamheten samt övrig utveckling

Skolkuratorns klientarbete regleras förutom av skollagstiftningen bl.a. av barnskyddslagen, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården samt socialvårdslagen. Skolkuratorn följer i sitt arbete de etiska principerna för socialt arbete.

Fördelning av elevvårdstjänster

Skolhälsovården utförs innehålls- och mängdmässigt i enlighet med statsrådets förordningar, systematiskt, med gemensam och enhetlig nivå och med beaktande av individuella behov. I Vichtis fördelas psykolog-, kurator- och skolhälsovårdstjänster enligt den lokala modellen. I varje område fungerar yrkeskårernas utnämnda aktör och varje aktör har inom sitt verksamhetsområde flera skolor och daghem.

Elevvårdens två delar

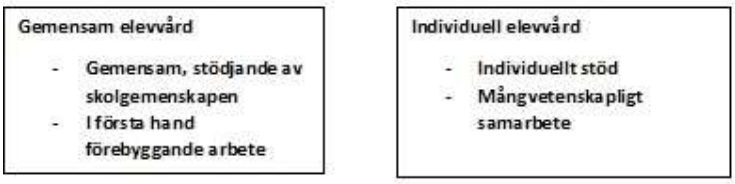

Gemensam elevvård

I varje skola och daghem fungerar en yrkesöverskridande elevvårdsgrupp som samlas minst två gånger per år. Enhetens elevvårdsgrupp leds av rektorn eller till uppgiften utnämnd person och daghemmens elevvårdsgrupp leds av daghemsföreståndaren eller till uppgiften utnämnd person för den svenska verksamheten. Enheten bestämmer gruppens sammanställning. Skolkurator, psykolog och hälsovårdare hör som experter till elevvårdsgruppen. Elevvården utförs i första hand i förebyggande syfte och som ett samhälleligt uppdrag. Den gemensamma elevvårdsgruppen kan sammankalla representanter för olika samarbetspartners om det för ärendet är ändamålsenligt. Den gemensamma elevvårdgruppens uppgift är bl.a. att utveckla enhetens verksamhetskultur, den gemensamma välfärden och inlärningsmiljön. Den gemensamma elevvårdens verksamhet gäller gemenskapens alla medlemmar och skall främja, hälsa, inlärning, socialt ansvar, växelverkan och integration samt inlärningsmiljöns säkerhet och tillgänglighet. Gemensam välfärd skapas bl.a. genom att stöda en social atmosfär, stärka integration och öka elevernas möjligheter att påverka och bli hörda. Gemensam elevvård genomförs i huvudsak i samarbete mellan elever, vårdnadshavare och andra intressegrupper. I den gemensamma elevvårdsgruppen behandlar man inte enskilda elevers ärenden. Där behandlar man t.ex. resultat av hälsogallupar, skolors atmosfär och olika tema-, verksamhets- och kulturrelaterade ärenden (bl.a. samarbetet mellan hem och skola, Kiva-skola, förstärkning av säkerheten, stöd av gruppdynamiken, håltimme-, klubb- och eftermiddagsverksamhet, säkerhet och stöd av integration). Den gemensamma elevvårdsgruppen ansvarar för uppgörandet av den skolspecifika elevvårdsplanen. Elevvårdsgrupperna samarbetar också med de lokala yrkesöverskridande grupperna. I enheterna sammanträder elevvårdsgruppen och den pedagogiska arbetsgruppen. Den pedagogiska arbetsgruppen samarbetar med den gemensamma elevvårdsgruppen. Också den pedagogiska arbetsgruppen leds av rektorn, till uppgiften utnämnd ledare eller daghemsföreståndaren. Den pedagogiska arbetsgruppen är ansvarig för att planera och organisera undervisningen på skol-, elevgrupp och individnivå. Den pedagogiska arbetsgruppens uppgift är planering, uppföljning och utvärdering av stöd för inlärning och utveckling och organisering av undervisningen (allmänt stöd, intensifierat stöd, särskilt stöd). Elevvårdsexperter kan höra till den pedagogiska arbetsgruppen eller bli kallade vid behov. Den pedagogiska arbetsgruppen kan inom ramen för sekretessen diskutera saker som hör till barnets inlärning på basen av personalens iakttagelser. Ifall det finns behov för en djupare diskussion angående barnets ärenden, kallar man till möte med den yrkesöverskridande elevvårdsgruppen. I sådant fall sammankallar man en expertgrupp. I stödet av elevens utveckling och inlärning är samarbetet med vårdnadshavaren väsentligt. Målsättningen är att erbjuda stöd så tidigt som möjligt.

Elevvårdsarbetet styrs av tillit, respekt jämtemot eleven och vårdnadshavaren, samt att stöda deras deltagande. Läraren kan vid behov konsultera andra experter. Elever, lärare, skol- och daghemspersonal och andra viktiga samarbetspartners skall få tillräckligt med information om vad elevvård är, vilka tjänster som erbjuds, hur man kommer i kontakt med elevvården samt information om den lagstadgade rätten till tjänsterna.

Skolans pedagogiska arbete för att organisera stöd beskrivs i ovannämnda verksamhetsmodeller och förtydligas ytterligare i läsårsplanerna.

Samarbete med utomstående aktörer för att främja barnens och ungdomarnas välbefinnande och för att utveckla den gemensamma elevvården beskrivs också i skolans läsårsplan.

Samarbete vid handledning, utbildningens övergångsfas och planering av fortsatta studier finns beskrivna i Stöd för inlärning- och skolgång -> Verksamhets och samarbetsmodeller i övergångsfaser.

Samarbete och praxis då man granskar skolmiljöns välmåga och trygghet samt skolmiljöns välbefinnande

Skolhälsovård betyder skolhälsovård enligt hälsovårdslagen (1326/2010) § 16 och studerandevård betyder vård enligt § 17. Skol- och studerandehälsovård sköts av hälsovårdare och läkare.

Skol- och studerandehälsovården skall enligt hälsovårdslagen främja och följa en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande (Lag om elev- och studerandevård 8§).

Skolhälsovården hjälper personalen att effektivare känna igen elevers behov av tidigt stöd och ger möjlighet att styra eleven till vidare behandling och undersökningar samt stöda föräldrarnas och vårdnadshavarnas välbefinnande och uppfostringsarbete. Man arbetar varje dag för att förbättra skolomgivningens sundhet, trygghet, och välbefinnande. Ovannämnda saker främjar både den gemensamma och individuella elevvården. Skolgemenskapens välbefinnande och inlärningsmiljöns sundhet och trygghet är viktigt för att främja elevernas välbefinnande samt indirekt en förutsättning för framgångsrikt lärande.

För att främja sundhet, trygghet och välbefinnande i skolmiljön, görs granskningar. Granskningen måste göras i samarbete med läroanstalten och dess elever, skol- och studerandehälsovården, hälsoinspektören, personalhälsovården, arbetsplatsskyddspersonal och vid behov även övriga experter. Hur man åtgärdar brister som konstaterats under inspektionen bör övervakas årligen (förordning 338/2011 12§ 17.9.2013).

Granskningar av skolmiljöns sundhet och trygghet (säkerhet) samt skolgemenskapens välbefinnande genomförs sektoröverskridande, endera konkret tillsammans eller genom att samla ihop information från olika aktörer (skolhälsa-, välbefinnande-, inomhusluft-, arbetsplats- och räddningsinspektioner och undersökningar) för att främja ovannämnda faktorer. Skolgemenskapens säkerhet skall skötas enligt läroplanen. Polisen har gett riktlinjer åt skolan om hur de skall gå tillväga vid händelse av en hotfull situation (bombhot, hot om våld). Kommunens kris- och säkerhetsplan kompletterar läroplanen.

Den skolspecifika delen finns i läsårsplanen.

Samarbete mellan hälsorådgivning och hälsokunskap

Skolornas hälsorådgivning görs gemensamt, individuellt och i grupp. I rådgivningsarbetet deltar skolhälsovården, lärare i hälsokunskap och övriga samarbetspartners enligt överenskommelse.

Hälsokunskap i skolan

Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa, välbefinnande och trygghet. Undervisningens utgångspunkt bygger på kunskapen om fysisk, psykisk och social hälsa och funktionsförmåga. I undervisningen utvecklas kunskap om hälsa, livsstil, hälsovanor och sjukdomar, samt utveckla förmågan att ta ansvar och främja sin egen och andras hälsa. Skolhälsovården kan om de blir kallade och det finns möjlighet delta i olika evenemang och temadagar för främjande av hälsa och vid behov också delta i inlärning av hälsokunskap i skolan. Grupper/klubbar för främjande av välbefinnande kan man också ordna i skolan (om det finns resurser).

Hur sker detta på svenska i åk 1 – 6?

Ordningsregler

Ordningsreglerna gås igenom med elever och vårdnadshavare. Utgångspunkten för skolorna är att minska på störande beteende bl.a. genom att öka känslan av gemenskap och elevernas deltagande samt påverkningsmöjligheter i skolans vardag. I varje skola skall det finnas en studerande- eller elevkår som skall höras innan viktiga beslut som påverkar eleverna tas.

Alla elever har rätt till en lugn och stressfri arbetsmiljö. Att medvetet störa andra som arbetar är förbjudet. Alla elever har skyldighet att komma i tid till lektionerna, så inte andra elever blir störda i sitt arbete. Av olämpligt beteende, t.ex. att komma för sent till lektionen eller att ta med förbjudna föremål till skolan kommer en anmärkning i Wilma. Skolans rektor eller lärare meddelar om all information de fått om mobbing, våld eller störande beteende både åt de som gjort sig skyldiga och åt de drabbades vårdnadshavare. Vid behov ordnas elevvårdsstöd åt eleven.

Eleven skall ta hand om gemensamma utrymmen och redskap, städa efter sig och genast meddela tecken på skada åt läraren. Eleven är skyldig att ersätta skador hen orsakat. Eleven kan också i fostringssyfte sättas att städa upp den oreda hen orsakat. Lärare och rektorn har också befogenhet att undersöka elevens saker rörande förbjudna eller annars farliga föremål eller substanser som det inte finns orsak att ta till skolan. Till befogenheterna hör också rätten att omhänderta olämpliga och farliga föremål.

Skolans praxis skrivs in i läsårsplanen. Ordningsreglerna sammanställs tillsammans med skolan elevkår. Ordningsreglerna gås igenom med elever och vårdnadshavare.

Uppfölja-, anmäla- och ingripa i frånvaro

Skolans lärare följer regelbundet med elevernas frånvaro och skriver in i Wilma varje dag. För dokumentering av frånvaro ansvarar klassläraren/klassövervakaren eller klasshandledaren. Riklig frånvaro kan vara tecken på behov av stöd. Om eleven ofta är frånvarande utan lov (också uppklarad frånvaro) eller det sker regelbundet, skall man ha ett fostrande samtal med eleven. Läraren tar också kontakt med hemmet och reder ut saken. Vid behov kallas även vårdnadshavaren till samtal. Beroende på situationen handleds eleven till skolhälsovården, kuratorn eller andra stödtjänster. Från skolan är man också vid behov i kontakt med socialtjänsten (barnskyddet) ifall skolplikten inte uppfylls.

Syftet med att ta tag i frånvaron är att så tidigt som möjligt tillsammans med eleven, vårdnadshavaren och vid behov myndigheter få reda på orsakerna bakom frånvaron. Långvarig frånvaro kan försvåra framsteg i studierna, påverka elevens relationer och i värsta fall öka risken för utslagning. Det är elevens uppgift att sköta skolan enligt arbetsordningen och vårdnadshavaren skall i lågstadiet meddela till klassläraren och i högstadiet till klassövervakaren via Wilma, textmeddelande eller telefon, ifall eleven är sjuk och borta från skolan. Lov till övrig frånvaro skall ansökas om från skolan på förhand. Under frånvaron är det elevens skyldighet att ta reda på vilka läxor hen har och göra dem klara.

Skolans praxis skrivs in i läsårsplanen.

Förebyggande av olycksfall, organisering av första hjälp och hänvisning till vård

Vid förebyggande av olycksfall är uppmärksamhet kring hälsa och säkerhet av första prioritet. Olycksfall vid skolan följs upp, utvärderas och så använder man den informationen i förebyggande syfte. Skolans personal informeras (bl.a. med hjälp av krisplanen) hur man skall fungera vid ett olycksfall och hur informationen sköts. Säkerhetsövningar ordnas i skolorna varje läsår. Rektorn är ansvarig för att sätta sig in i, uppdatera och organisera övningarna (krisplan).

På skolan finns ändamålsenlig första hjälp-utrustning och i personalen finns första hjälp-kunniga personer. Om hälsovårdaren är på plats kan hen utvärdera eller utföra nödvändiga åtgärder och/eller hänvisa till vidare vård.

Förebyggande av användning av tobaksvaror, alkohol och andra rusmedel och hur man ingriper i användningen av dessa

I det förebyggande arbetet mot användningen av rusmedel bland barn- och ungdomar, är den centrala grunden samarbetet mellan hem och skola, ungdomstjänsternas ”kantti-kestää”, och alla samarbetsmodeller som är inskrivna i skolornas krisplan. Skolans målsättning är att stöda en drogfri och hälsosam livsstil, ge goda förebilder till livet och saklig information om hur allvarlig droganvändning är. Syftet är också att flytta fram tidpunkten för att börja med rusmedel och beredskap att avvärja rusmedel helt och hållet. Åt eleven ordnas tillräckligt med elevvård och stöd samt samarbete med hemmet angående detta.

Noggrannare metoder för förebyggande av missbruk, förebyggande missbruksarbete eller akut vård av drogpåverkad finns skrivet i skolornas krisplan och läsårsplan.

Anvisningar om väntetider och säkerhet i fråga om skoltransporter

Vichtis kommuns principer för skoltransport finns på kommunens hemsida guide för skoltransport.

Skolorna skickar också information om skoltransporterna via Wilma. Man går igenom och informerar eleverna om reglerna och hur man skall gå till väga under skoltransporten och om säkert beteende i trafiken (i samarbete med vårdnadshavarna).

Plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier

Varje elev har enligt skollagstiftningen rätt till en trygg skola, där man inte behöver vara rädd för att bli utsatt för våld, mobbning eller trakasserier. Man måste omedelbart ingripa i mobbning då det kommit till kännedom. Vi vill försäkra oss om en både fysiskt och psykiskt trygg inlärningsmiljö. Förebyggande av och ingripande vid våld, mobbning och trakasserier hör till alla i skolgemenskapens personal. Våld, mobbning och trakasserier kan vara direkt eller indirekt, muntligt eller fysiskt våld eller social manipulation, som sårar individens fysiska, psykiska eller sociala självbestämmanderätt. En gemensam verksamhetskultur som främjar välbefinnande och integration förebygger våld, mobbning och trakasserier.

Förekomsten av våld, mobbning och trakasserier förebyggs enligt kommunens läroplan för grundläggande utbildning, (bilaga 24.10.2006). I bilagan finns också beskrivet metoder, riktlinjer och informationsinstruktioner för ovannämnda situationer.

Definitioner

Våld

Våld är beteende som orsakar rädsla hos andra. Fysiskt våld kan vara t.ex. att slå, knuffa, sparka eller misshandla.

Former för psykiskt våld kan vara att kalla någon för elaka saker, hot, att prata bakom ryggen och berätta personliga saker offentligt och frysa ut. Dessa saker betraktas i huvudsak som mobbning.

För att trygga arbetsfreden kan man avvisa en elev från undervisningen högst för resten av skoldagen, om det finns risk att en elevs eller annan persons säkerhet lider p.g.a. våldsamt eller hotfullt beteende eller om inlärningen eller annan dithörande aktivitet försvåras orimligt mycket p.g.a. elevens störande beteende.

- I allvarliga fall, där eleven uppträtt så våldsamt och hotfullt, att andra elever och personal i skolan eller andra undervisningsutrymmen känner sig hotade eller otrygga, och om det finns en överhängande risk att det våldsamma och hotfulla beteendet fortsätter, är det möjligt att stänga av eleven från skolan omedelbart, utan 14-dagars överklagorätt.

Lp kap. 5.6 plan som berör Fostrande samtal och disciplinära åtgärder.

Mobbning

Mobbning betyder att en eller flera elever medvetet och upprepade gånger orsakar förtret och rädsla åt någon i skolan eller på skolvägen. Att kalla någon fula namn, reta, knuffa, slå, håna, förlöjliga, skadegörelse (gömma saker, förstöra egendom) frysa ut (lämna utanför i spel och lekar), och lämna ensam är mobbning, om det alltid riktas mot samma elev och upprepas. En mobbningssituation är aldrig jämställd och gnabb mellan lika starka, utan den mobbade är i underläge och försvarslös i förhållande till mobbaren/mobbarna.

Åt eleverna klargörs vad mobbning är och att det inte godkänns i skolan.

Trakasserier

Trakasserier handlar det om när man med handlingar skapar en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller ångestfylld atmosfär. Man kan säga att trakasseri är en form av mobbning. Man kan göra sig skyldig till trakasseri även om man inte menar något illa. Det kan handla om icke-önskad uppmärksamhet, som inte respekterar den andras gränser. Det är typiskt att trakasserier upprepar sig.

Könsrelaterade trakasserier

Till könsrelaterade trakasserier räknas icke-önskat beteende som hänför sig till personens kön, men inte är av sexuell natur. Med detta beteende kränker man avsiktligt eller konkret personens psykiska eller fysiska integritet.

Vem drabbas av trakasserier och vem gör sig skyldiga till dem?

Trakasserier riktas inte bara mot ett kön. Men speciellt fysiska trakasserier riktar sig oftast mot flickor eller unga kvinnor. Flickor upplever också mera kroppsbedömning och ifrågasättande av sexualmoral, exempelvis störande sexuella erbjudanden eller antastning eller att säga något kränkande om ens sexualitet. Allra oftast är den som trakasserar av annat kön än den drabbade. Gärningsmannen och offret kan dock vara vem som helst- elev, lärare eller annan personal på skolan. Skolan är den plats där sexuella- och könsminoriteter stöter på mest trakasserier.

Varför berättar inte den drabbade?

Trakasserier är en förvirrande upplevelse. Genom att bearbeta och prata om fenomenet kan man lättare känna igen det. Barn eller unga kanske inte kan eller vågar prata om sina upplevelser.

Orsakerna kan vara många:

- Rädsla för att situationen skall bli värre eller hämnd
- Den skyldige hotar eller försöker gottgöra
- Rädsla för att bli stämplad som skvallrare eller offer
- Ignorera - tror att trakasserierna slutar om man inte låtsas om dem
- Kraftlöshet, känsla av att inget man kan göra för att få det att sluta
- Skuldkänslor
- Tvivlar på sitt eget minne. Vad hände egentligen?
- Försöker få trakasserierna att upphöra genom att ändra sitt eget beteende eller klädstil
- Upplever att det inte hjälper att berätta åt någon
- Rädsla för att vara tvungen att avslöja sin sexuella läggning om någon ingriper

När man diskuterar trakasserier flyttas ofta uppmärksamheten mot den drabbade. Den blir beskylld för att provocera, klä sig på fel sätt, vara för snäll, inte stå på sig eller beskylld för att personen stod på sig och försvarade sig. Ofta känner den drabbade skuld och skam. Det är dock viktigt att komma ihåg, att det aldrig är den drabbades fel.

Förebyggande av mobbning, våld och trakasserier

Att hålla sig till grundutbildningens värdegrund förebygger förargelseväckande beteende. Grundutbildningen baserar sig på uppfattningen om vikten av barndomens egenvärde. Varje elev är unik och värdefull precis som hen är. Alla har rätt att växa till sitt fulla mått som människa och som medlem i samhället. Grundutbildningen bygger på respekt för livet och mänskliga rättigheter. Det

styr försvaret av mänsklig värdighet och integritet. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Våld, mobbning och trakasserier kan man förbygga genom att lära sig att känna igen det i sitt eget och andras beteende och att lära sig motstå grupptryck. Med eleverna kan man öva samarbetskunskaper och hur man fungerar i olika grupper. Dessutom tränar man vardagligt beteende i olika situationer, att respektera den fysiska integriteten, förebyggande av mobbning, små vardagliga självhjälpstips och att söka hjälp.

Förebyggande åtgärder:

- Skolans värdegrund
- Skolans regler
- I skolan ordnas effektiv övervakning under rasterna och genom att utveckla säkerhetskulturen kan man undvika otrevliga situationer
- Skapa sammanhållning i skolan (gemensam vardag, fester, temadagar, fadderverksamhet)
- Klasspecifik verksamhet (pararbete, grupparbete, att hjälpa sin kamrat)
- Fadderelevverksamhet
- Kamratmedling (Verso, på finska)
- Kiva-skola
- Gallup om mobbning
- Samarbete med vårdnadshavarna (gemensamma evenemang, vårdnadshavarnas hjälp vid temakvällar)
- Elevvårdsarbetsgrupp

Det skulle vara bra om vårdnadshavaren kunde följa med på skolvägen för att förhindra mobbning under skolresan. Vid eventuell mobbning tar man direkt kontakt med hemmet. Eventuella mobbningsfall lyfts regelbundet fram i elevvårdsgruppen.

Att ingripa vid mobbning, våld och trakasserier

Eleven kan själv aktivt försöka påverka mobbningssituationen:

- Att bestämt och tydligt säga åt mobbaren vad du inte tycker om,: ”Lämna mig ifred, jag tycker inte om att du...” eller bara helt enkelt ”Sluta!!”
- Gå iväg bort från mobbaren
- Berätta åt vuxna om du själv blir mobbad eller ser någon som blir mobbad.
- Var en vän åt den som blir mobbad, lämna hen inte ensam
- Uppmuntra den mobbade att berätta om mobbningen åt någon vuxen, du kan också själv erbjuda att berätta för hens del.

Utredning av mobbning

Mobbningssituation elev mot elev

- Alla vuxna i skolan är skyldiga att ingripa mot beteende som bryter mot reglerna

- Ärenden utreds från fall till fall genom diskussion och handledning för att uppnå önskat beteende
- Man reder ut grälet och både ger och får förlåtelse
- Försäkrar sig om att alla parter blir hörda för att reda ut saken
- Kommer överens om uppföljning vid behov
- Beroende på situationen och skolan kan man i utredningen och fortsättningsåtgärder använda sig av kamratmedling
- Hemmet informeras om beteende som bryter mot reglerna
- Vid behov ordnas diskussion men vårdnadshavarna
- Konsulterar elevvårdsgruppen vid behov
- Uppföljning

Mobbningssituation elev mot lärare

- Läraren tar upp ärendet med kollegor eller rektor som tillsammans funderar hur situationen skall lösas

Mobbningssituation lärare mot elev

- Om det upptäcks att läraren använder sin position på fel sätt mot en elev, skall man meddela åt rektorn
- Eleven kan prata om saken med kuratorn, hälsovårdaren, en annan lärare eller med rektorn för att föra saken vidare.
- I svåra mobbningsfall, ber man om hjälp av expertmedlemmarna i elevvårdsgruppen

Nätmobbning

Att skolmobbningen flyttar till nätet och sociala medier, betyder att barnen eller de unga inte slipper undan mobbningen ens på fritiden. Med nätmobbning avser man att någon medvetet och upprepade gånger orsakar förtret och rädsla åt någon via nätet, mobiltelefonen eller andra elektroniska apparater. Den största delen av de mobbade och mobbarna känner varandra. Att mobba anonymt, kan leda till att man tror att mobbningen inte sårar.

Nätmobbning är retfulla eller hotfulla meddelanden, sprida rykten eller personlig information, manipulera och sprida bilder, uppträda under falskt namn, stänga ut från grupp eller diskussion eller att på flit uppge fel lösenord.

För eleven är det viktigaste känslan av trygghet att våga berätta för en vuxen om tråkiga situationer på nätet. Ansvaret ligger hos vårdnadshavaren. Vårdnadshavaren bör vara medveten om vad barnet/ungdomen gör på nätet och med vem hen håller kontakt. Könsrelaterade trakasserier och sexuellt ofredande förebygger man bl.a. genom att behandla sina egna gränser på nätet och hur man kan skydda dem i sociala medier. Det är viktigt att unga lär sig att man inte skall acceptera trakasserier heller på nätet.

Ifall det under skoldagen kommer fram nätmobbning mellan skolans elever, så utreder skalans personal det skedde utgående från skolans antimobbningsplan (te.x. KiVa-koulu) Ifall det framkommer nätmobbning av andra än skolans elever så kontaktar skolan den utsattas

vårdnadshavare, så att hen kan skrida till åtgärder. I enlighet med Vichtis läroplan är det en del av verksamhetskulturen att man arbetar för att öka tryggheten i undervisningsenheterna.

Hantering på gemenskaps-, grupp- och individnivå

Skolan och hemmens samarbete som grundar sig på gemensamma värderingar skapar trygghet och främjar elevernas helhets välbefinnande. Elevernas, vårdnadshavarnas och hela personalens öppna och respektfulla attityd mot andras olika religioner, livsåskådningar, principer och syn på uppfostran är grunden för konstruktiv växelverkan.

Elevkårer och stödelevverksamhet ökar toleranser och hänsynen för andra.

Könsrelaterade trakasserier och sexuellt ofredande förebygger man bl.a. genom att behandla sina egna gränser på nätet och hur man kan skydda dem i sociala medier. Det är viktigt att unga lär sig att man inte skall acceptera trakasserier heller på nätet. På individnivå är trakasserier kopplade till hälsorisker, svårigheter i skolgången och ungdomars riskbeteende. Därför är det viktigt att den som blivit utsatt för eller bevittnat våld, mobbning eller trakasserier vågar vända sig till en vuxen och att man kan hantera trakasserierna på ett ändamålsenligt sätt.

Individuellt stöd, nödvändig vård, och andra åtgärder och uppföljning både för den skyldiga och för offret

Mobbning, våld, rasism eller annan diskriminering accepteras inte och man ingriper i osakligt beteende.

Läraren märker inte alltid mobbningen och den mobbade vill kanske inte berätta om det. Man kanske skäms för att man blir mobbad, att prata och försöka reda ut det skrämmer, eller att det inte hjälper att berätta åt en vuxen utan att mobbningen tvärtom bara blir värre. Man berättar oftare om direkt och öppen mobbning än om indirekt mobbning. Desto yngre skolbarnen är och desto oftare de blir mobbade, desto större är sannolikheten att de berättar om mobbningen.

Samarbete med vårdnadshavare

Det är bra att informera elever och vårdnadshavare om skolans praxis så eleverna vågar berätta om det uppstår problem.

Elevens vårdnadshavare

- Om du misstänker att ditt barn blir mobbat, uppmuntra hen att berätta om det eller ta själv kontakt med läraren. Ta kontakt med skolan även om ditt barn förbjuder dig.
- Utredning av skolmobbning börjar alltid i skolan
- Om ditt barn är mobbare, gör på klart, att du inte accepterar någon form av mobbning. Berätta också åt läraren.

Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna till de skyldiga och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

Samarbete med berörda myndigheter

Vid behov kontaktas myndigheter som polis och barnskydd.

Att sätta sig in i planen och informera personalen, eleverna, vårdnadshavarna och samarbetspartners

I läsårsplanerna skrivs skolspecifika planer för att skydda eleverna från våld, mobbning och trakasserier. Rektorerna ansvarar för att sätta sig in i planen och informera personalen, eleverna, vårdnadshavarna och samarbetspartners.

För samarbetspartners finns planen tillgänglig i Läroplanen på Vichtis kommuns hemsidor.

Uppdatering, uppföljning och utvärdering av planen

Planen uppdateras varje år i samband med att läsårsplanen uppdateras.

Källor

OPH: Perusopetuksen Opetussuunnitelman Perusteet 2014.

http://www.oph.fi/download/173318_tasa_arvotyo_on_taitolaji.pdf

Jyäskylän Normaalikoulu:

https://peda.net/jyu/normaalikoulu/ops

-

KRISPLAN

-

AKUTA SITUATIONER

ALLMÄNT NÖDNUMMER: 112

EFTERVÅRD: KARVIAISTEN LASTEN JA NUORTEN TERVEYS- JA TERAPIAPALVELUIDEN KRIISIPUHELIN

1. 8:00 – 16:00 09-425 82947

Skolans krisgrupp, medlemmar och kontaktuppgifter

- Rektor
- Bitr rektor Psykolog
- Kurator
- Hälsovårdare

- Övriga

Förebyggande av krissituation

Vid förebyggande av krissituationer är det viktigt med ett gemensamt och fungerande elevvårdsarbete. Ordningsreglerna skall kännas till av alla i skolan. Information om säkerhet ges i klasserna.

En fungerande krisgrupp, årliga möten för lärare, nya lärares inskolning, förberedning för farliga situationer och regelbundna övningar är förebyggande åtgärder.

Skolornas utrymmen, inlärningsmiljöer, apparater och renhet skall vara på en sådan nivå, att man kan förebygga olyckor.

Krisberedskap

För kriser kan man förbereda sig genom att informera om dem och ha klara handlingsmodeller för olika situationer och genom tillräcklig övning i skolan.

Genom att följa olika myndigheters råd vid kriser och krisförberedning (t.ex. polis, brand- och räddningsverk).

Att ha en uppdaterad krisplan och åtgärdskort, som uppdateras på samma gång som läsårsplanen. Var speciellt noggrann med att kontaktuppgifterna är uppdaterade.

Tillvägagångssätt vid akut krissituation

Agera enligt åtgärdskorten

- Ta kontakt med rektorn eller vem som helst av krisgruppens medlemmar som sammankallar krisgruppen.
- Rektorn ansvarar för verksamheten i samarbete med krisgruppen.
- Krisgruppen organiserar verksamheten vid en krissituation och sörjer för att få nödvändig hjälp.
- I en akut säkerhetshotande situation leder rektorn eller någon annan ur personalen verksamheten enligt polis- eller räddningsverkets instruktioner tills de kommer till platsen och meddelar att de tar över ledningen och ansvaret över situationen.

Ledarskapsprinciper i en krissituation

- Skolans personal meddelar åt rektorn om krissituationen
- Skolans rektor meddelar åt bildningsdirektören. Bildningsdirektören bestämmer vem som informerar om situationen.
- Vid en krissituation är det bara kommunens informations- och ledningsansvariga som ger uttalanden. Övrig personal berättar bara att situationens ledningsansvariga ger ut information. Arbetstagare skall meddela om undantagssituationen åt sin förman och försäkra sig om att informationen kommer fram.

Samarbete vid krissituationer

Alla samarbetar och visar hänsyn mot varandra för att främja den allmänna säkerheten vid en krissituation.

Arbets- ansvarsfördelningen vid och förberedelser för en krissituation, samt principerna för information och kommunikation

- Ta kontakt med rektorn eller vem som helst av krisgruppens medlemmar, som sammankallar krisgruppen.
- Rektorn och skolans personal ansvarar för beredskapen för krissituationer
- Krisgruppen organiserar verksamheten vid en krissituation och sörjer för att få nödvändig hjälp.
- Skolorna informerar om krisgruppens medlemmar i sin egen läsårsplan.

Organisering av psykosocialt stöd och eftervård

UTANFÖR KONTORSTID

I akuta situationer utanför kontorstid fungerar socialjouren, till socialjouren får man kontakt via nödnumret 112.

- **Socialjouren:** familj i akut kris (t.ex. familjemedlem i allvarlig olycka, dödsfall, brand, m.m.). Begäran om hjälp/ kontakt med socialjouren gör t.ex. polisen, alarmcentralen, eller läkarjouren.

INOM KONTORSTID

BARNSKYDDETS JOURNUMMER KL.08.00-15.30 tel. 044 4675408- Endast för myndigheter!

- FÖRSTA SKEDETS PSYKOSOCIALA KRISSTÖD styrning av tjänster (0-3dygn efter det inträffade)
- Tjänsten erbjuder inom kontorstid åt barn och vuxna Hymisen kriisipalvelut.
- Vid ett barns/ en barnfamiljs akuta behov av posttraumatisk eftervård (över 3dygn efter det inträffade) tar barnskyddsjouren kontakt med hälsa- och terapitjänstens journummer kl.8-16.
- I dagvård och skola, erbjuder elevvården första skedets psykosociala stöd (t.ex. hälsovårdare, kuratorer och andra ur elevvårdspersonalen).

TILL BARN OCH UNGA:

Lasten ja nuorten terveys- ja terapiapalveluiden kriisi-interventiot

Ingripandet vid kriser, barn och ungdomar

*Efter chock/förstahjälp skall barn och unga erbjudas elevvårdens kris-ingripande arbete i samarbete med kuratorerna.

*Vårdnadshavarna skall erbjudas handledning/stöd i hur man stöder ett barn i kris

*För familjer skall erbjudas kris-ingripande arbete efter chock/förstahjälp, om det huvudsakliga psykososiaala stödbehovet riktas mot ett barn

TILL PERSONALEN:

Kristelefon för personalen kl 8-16 09 4258 2947

***Konsulteringar till elevvårdens personal och socialjouren**

***ordnandet av krishjälp åt barn, unga och deras familjer**

Uppföljande samtal ordnas 1-3 dygn efter en plötslig traumatisk händelse (en olycka eller nära ögat situation). Behovet bedömer en inom traumatisk krisvård professionell person efter att ha bekantat sig med händelsen och dess åsamkade reaktioner genom diskussioner med rektorn och/eller anhöriga. Syftet med uppföljande samtal är att stärka gemenskapen och skapa en gemensam uppfattning om vad som hänt. Uppföljande samtal behövs för att efter en traumatisk händelse få den psykologiska eftervård som hjälper att hantera reaktionerna.

Man skall efter att situationen utifrån sett återgått till det normala ännu följa med hur eleverna klarar sig och mår. En del klarar sig bra och en del behöver en längre tids stöd och hjälp. Man uppskattar att 40 % av sörjande elevers skolarbete försämras. En elevs traumatiska död, kan ännu en månad efter det inträffade orsaka posttraumatiska stressymptom åt 40 % och ännu efter sex månader åt 28 % av skolkamraterna.

I skolorna är det rektorns uppgift att stöda personalen och vid behov hänvisa till ytterligare hjälp. För stöd av rektorerna ansvarar deras förmän.

- Krisgruppen ansvarar för uppföljning efter händelsen och utvärderar hur situationen sköttes.
- Kuratorerna/skolpsykologerna går igenom händelserna.

Att sätta sig in i planen

Skolorna går igenom krisplanen med personalen. Personalen går med eleverna igenom nödvändiga punkter i krisplanen. Skolans ordningsregler styr elevernas handlande på ett förebyggande sätt.

I bilagan till kommunens läroplan (24.10.2006) finns organisationsmodeller, verksamhetsregler och informationsregler för följande situationer. De hittar man i skolans Kris och säkerhet-mapp.

Gammal läroplan

- Allvarlig olycka i skolan eller dess omedelbara närhet
- Allvarlig våldssituation (riktat mot elev eller personal)
- Elev med allvarlig sjukdom
- Dödsfall i skolan (elev)
- Dödsfall bland lärare eller annan personal
- Dödsfall bland nära anhörig (elev)
- Elev begår självmord
- Självmordsförsök eller hot om självmord
- Nära ögat situation (nära förestående olycka)
- Specialsituationer
- Samhällelig specialsituation

- Brand eller annan farlig situation i skolan

Information till personalen, eleverna, vårdnadshavarna och övriga samarbetspartners

På skolornas hemsidor finns krisgruppens kontaktuppgifter. Skolorna informerar i början av läsåret om skolspecifika uppgifter.

Öva upp förmågan att agera

Säkerhetsgenomgång och räddningsövningar ordnas varje år i skolan. Eleverna skall läras och visas, hur man agerar i en krissituation.

Planens utvärdering

Planen utvärderas varje år samtidigt med läsårsplanen.

Uppdatering av planen

Planen uppdateras varje år samtidigt med läsårsplanen.

Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven samt yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev. Utredning och utvärdering av stödbehov och organisering av tjänster för en elev eller elevgrupp görs av en individuell eller från fall till fall sammankallad yrkesöverskridande expertgrupp.

Elevvårdande expertgrupp för enskilda individer, eller från fall till fall

Den yrkesöverskridande elevvårdsgruppen sammankallar i huvudsak till ett första möte med elevens klasslärare eller handledare och i daghem med regionens specialbarnträdgårdslärare i samarbete med barnträdgårdsläraren. Gruppens sammankallare kan också vara övrig undervisningspersonal eller representanter för elevvården, t.ex. hälsovårdare eller skolkurator. Gruppens yrkesöverskridande sammansättning baserar sig på ärendets natur. Gruppen utser en ansvarsperson. Brukligt är att ansvarspersonen i huvudsak fungerar som gruppens sammankallare. Om eleven varit klient, och behovet av stöd kommit fram den vägen, fungerar med vårdnadshavarens tillstånd hälsovårdare, skolkurator eller vårdcentralens psykolog som sammankallare.

Gruppens sammansättning beror på elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Med skriftligt samtycke av eleven eller vårdnadshavaren, kan övriga av elevvårdens samarbetspartners eller elevens anhöriga delta. En minderårig elev kan med tunga argument, vägra vårdnadshavaren eller annan laglig representant att delta i behandlingen av elevens ärende. Bedömning av förverkligande av elevens önskemål och intressebevarande görs i ett sådant fall av elevvårdens representant från social- och hälsovårdsverket.

Elevvårdsrapporten för en enskild elevs ärenden i expertgruppen skrivs av den utnämnda ansvarspersonen. I fall där kurator och hälsovårdare är kallade till expertgruppen, skriver kuratorn in klientinformationen i klientrapporten, och psykologen och representanter från skolhälsovården i

patientrapporten. Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska införas i ett elevvårdsregister.

Elevvårdsregister

Elevvårdsjournaler och övriga dokument som man inom elevvården upprättat eller erhållit angående enskilda elever ska sparas i individuella mappar/akter i elevvårdsregistret, som bevaras i ett låst utrymme och för vilka den enhetsvisa behandlingen och bearbetningen ansvarar enhetens förman eller elevvårdens ansvarsperson.

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuell elevvård för en elev, rätt att få av och lämna ut till varandra och till den myndighet, som ansvarar för elevvården, sådana uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras. De har också rätt att få av och lämna ut till varandra och till elevens lärare, rektor och utbildningsanordnaren sådan information som är nödvändig för att elevens undervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Lagen som trädde i kraft 1.8.2014 påverkar inte enligt lagen om grundutbildning elevens rättigheter och skyldigheter att delta i undervisningen. Disciplin i skolan och elevens stöd för inlärning och skolgång, beslut som görs i anknytning till dessa och multiprofessionellt samarbete är en del av undervisningen och därför inte en del av den frivilliga individuella elevvården.

Samarbete med utomstående samarbetspartners och tjänster som ungdomsverksamhet, barnskydd, specialsjukvård och polis ordnas vid behov.

Samarbete vid skolhälsovårdens omfattande hälsoundersökningar

Från skolan tar man kontakt med vårdnadshavarna före omfattande hälsoundersökningar och om man är orolig för elevens hälsa. För undervisningen viktig information kan man ge till hälsovårdare/ psykolog och läkare också utan vårdnadshavarens godkännande.

Vård av sjukdom, specialdiet eller medicinering

Instruktioner för medicinering finns för personalen i kommunens intra.

Beställning av specialdiet hittar man på Ateria- ja puhdistus hemsidor.

Samarbete vid intensifierat och särskilt stöd, flexibel grundutbildning och sjukhusundervisning

Det finns tre nivåer av stöd för lärande och skolgång: allmänt, intensifierat och särskilt stöd (enligt lagen om grundläggande utbildning), och de behandlas tillsammans med den multiprofessionella elevvården. I skolorna i Vichtis är förutom undervisningspersonalen ofta en psykolog eller hälsovårdare, och i vissa fall en läkare medlemmar i gruppen. I Vichtis hör kuratorerna till skolans personal. Vid behandling av trestegsstödet används också konsultation experter emellan.

Samarbetet kring trestegsstödet beskrivs närmare i läroplanen kap. Stöd för inlärning och skolgång.

Elevvårdsstöd i samband med vägran av disciplinåtgärd eller deltagande i utbildning

Disciplin, regler och övervakning, är bara en del av de många saker som påverkar skolfreden. Skolfreden ökar känslan av gemenskap och elevernas deltagande genom att förstärka växelverkan och förtroende mellan elever, lärare och vårdnadshavare. De är nyckelfaktorer då man bygger en trivsam och lugn vardag i skolan.

Se också Organisering av skolarbete punkt **Fostrande samtal och plan för disciplinära åtgärder.**

Hur man organiserar samarbetet kringelevvården

Eleven och vårdnadshavaren informeras om tillgänglig elevvård och handleds att ansöka om nödvändiga elevvårdstjänster. Elevens och vårdnadshavarens deltagande i elevvården, systematiskt samarbete och information om elevvården, ökar kunskapen om elevvården och gör det lättare att söka sig till tjänsterna. Att i samråd konsultera personal från olika yrkesgrupper är en viktig arbetsmetod i elevvården.

Till mötet kan man med vårdnadshavarens tillstånd kalla t.ex. läkare, polis eller eftermiddagsverksamhetsledare. Yrkesöverskridande elevvård fungerar alltid i samarbete med vårdnadshavarna.

I skolan fungerar en yrkesöverskridande elevvårdsgrupp som leds av rektorn. Gruppen ansvarar för planering, utveckling, verkställande och utvärdering av elevvården utifrån de resurser som finns.

Personalen sätter sig in i den aktuella planen för organisering av elevvård varje läsår. Elever och vårdnadshavare informeras om elevvårdens tjänster av personalen. Information om organiseringen av och målsättningarna med elevvården finns i kommunens läroplan och skolans läsårsplan. Ytterligare information ges vid behov på föräldramöten och via Wilma.

Bildningsnämnden ansvar för att informera övriga samarbetspartners i samband med nätverksmöten. Verksamhetsinstruktionerna uppdateras enligt behov både på skol- och kommunnivå.

Genomförande och uppföljning av elevvårdsplanen

Utbildningsordnaren följer med genomförandet av elevvårdsplanen.

Utbildningsstyrelsen och institutet för hälsa och välfärd följer tillsammans med genomförandet av elev- och studerandevården och den nationella effekten. Utbildningsordnaren skall trots sekretessbestämmelserna på begäran ge information åt myndigheter som på nationell nivå utvärderar, utvecklar, övervakar och gör upp statistik på elev- och studerandevård.

Skolorna utvärderar regelbundet genomförandet av elevvården vid skolans gemensamma elevvårdsgruppmöte samt varje vår då skolan utvärderar sin verksamhet och resultaten presenteras för Barn- och ungdomsnämnden i juni. De lokala yrkesöverskridande elevvårdsgrupperna följer genomförandet av elevvården lokalt inom Vichtis kommun. Elevvårdsgruppernas arbete styr årsklockan som uppgjorts i elevvården. Arbetsgruppen för Barn- och ungas välbefinnande, som är en yrkesöverskridande ledningsgrupp för elevvård, utvärderar pågående elevvård inom Karviainens hela verksamhetsområde. Regelbundet genomförda skolhälsoenkäter och utredningar för välbefinnande ger värdefull information som grund för planeringen av elevvårdsarbetet.

Skolans åtgärder för att genomföra och uppfölja planen:

(bl.a. pågående läsårs punkter som behöver granskas, metoder som används, tidtabell, åtgärder som anknyter till elevvårdsarbetet, ansvarspersoner, kommunikation med elever/ övriga aktörer vid behov).

Inom juni månad gör ansvariga kuratorn i samarbete med skolkuratorerna en utredning om uppföljningen av genomförandet av elevvårdsplanen.

9 UNDERVISNING FÖR OLIKA SPRÅK- OCH KULTURGRUPPER

Elever med invandrarbakgrund

Med invandrarelever avses i dessa grunder för läroplanen för den grundläggande utbildningen både sådana barn och unga med invandrarbakgrund som har flyttat till Finland och sådana som är födda i Finland. I undervisningen av elever med invandrarbakgrund följs dessa grunder för den grundläggande utbildningen med beaktande av elevens bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur, orsaken till invandringen och tiden som de varit i landet. Dessutom har särskilda mål för undervisningen ställts upp. Undervisningen skall stödja elevens utveckling till en aktiv och balanserad medlem såväl i den finländska språk- och kulturgemenskapen som i den egna språk- och kulturgemenskapen. Invandrarna får undervisning i svenska eller finska som andraspråk i stället för undervisning i modersmålet och litteratur om deras kunskaper i svenska eller finska inte kan anses vara lika goda som i modersmålet på språkfärdighetens alla delområden. För elever med invandrarbakgrund bör man om möjligt ordna undervisning i deras eget modersmål.

Vid sidan av undervisningen i svenska eller finska och i elevens modersmål bör elever med invandrarbakgrund få speciellt stöd också på andra läroområden för att de skall kunna nå jämlika inlärningsfärdigheter. En plan för elevens lärande kan göras upp för elever med invandrarbakgrund. Planen kan utgöra en del av elevens integrationsplan.

I undervisningen bör beaktas elevernas inlärningsbakgrund och traditioner för fostran och utbildning. I samarbetet mellan hemmet och skolan beaktas familjernas kulturbakgrund och erfarenheterna av skolsystemet i utvandringslandet. Vårdnadshavarna informeras om det finländska skolsystemet, skolans verksamhetsidé, läroplanen, bedömningen, undervisningsmetoderna och om planen för elevens lärande. Elevernas och vårdnadshavarnas kunskaper om natur, levnadssätt, språk och kulturer i sitt språk- och kulturområde utnyttjas i undervisningen.

I Vichtis

I Vichtis guidas alla elever att känna, förstå och respektera varje medborgares rätt enligt grundlagen till sitt eget språk och egen kultur. Varje elevs språk- och kulturidentitet stöds mångsidigt och eleverna bekantar sig med många olika seder, samhälleliga tillvägagångssätt och synsätt. Man lär sig att se saker ur andras synvinkel.

Grundutbildningen bygger på det finländska kulturarvets mångfald. Det bildas och tar form i en föränderlig värld där olika kulturer interagerar och skapar på så sätt en grund för en kulturellt hållbar utveckling. Inlärning tillsammans över språk-, kultur-, religions- och åskådningsgränser skapar förutsättningar för äkta växelverkan och gemenskap. Den grundläggande utbildningen i Vichtis skapar grunden för ett människorättsrespekterande världsmedborgarskap och uppmanar att vara verka för positiva förändringar.

I undervisningen använder man sig av elevernas och deras vårdnadshavares kunskap om sitt eget språk- och kultur, levnadsvanor och historia. Syftet är att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska kunskaper. Skolarbetet kan innehålla flerspråkiga inlärningssituationer där elever och lärare använder alla språk de kan. Multikulturell kompetens kan man förstärka genom mediaträning och genom att ta hänsyn till elevens och familjens mediakultur.

I Vichtis ordnas också Förberedande utbildning för invandrare. Läroplanen för förberedande utbildning är en skild plan på Läroplans-sidan. Åt invandrare gör man en egen inlärningsplan för att stöda studierna. I inlärningen beaktar man elevernas bakgrund och utgångsläge, som modersmål och kultur samt hur lång tid de varit i landet. En elev ska studera enligt lärokursen Finska som andraspråk, om elevens språkfärdigheter är bristfälliga inom ett eller flera områden och inte räcker till för att eleven ska kunna delta i den dagliga kommunikationen och i skolarbetet som en jämbördig medlem i skolgemenskapen, eller om elevens kunskaper i finska i övrigt inte räcker till för studier enligt lärokursen Modersmål och litteratur. Enligt Finlands grundlag, har alla som bor i landet rätt att uppehålla och utveckla det egna språket och kulturen.

Vichtis kommun har utarbetat en Integrationsplan för invandrare.

10 UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK

Skolans undervisningsspråk är antingen svenska eller finska och i vissa fall samiska, romani eller teckenspråk. I undervisningen kan enligt lagen om grundläggande utbildning även andra språk utöver skolans egentliga undervisningsspråk användas, om man bedömer att det inte försämrar elevernas möjligheter att följa med undervisningen. I en särskild undervisningsgrupp eller skola kan undervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk[1].

Undervisningsspråket som fastställs i lagen om grundläggande utbildning bestämmer på vilket språk undervisningen i modersmål och litteratur ges[2]. Timantalet i modersmål och litteratur och A1-språket kan dock vid behov slås ihop i enlighet med statsrådets förordning[3]. Av det sammanlagda antalet timmar ska i så fall minst hälften undervisas på skolans egentliga undervisningsspråk.

För att trygga samarbetet mellan hem och skola ska information avsedd till vårdnadshavaren och centrala dokument finnas tillgängliga på undervisningsspråket som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och vid behov på skolans övriga undervisningsspråk.

Undervisningen kan genomföras som omfattande undervisning på två språk, som kan indelas i tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken och annan omfattande undervisning på två språk. Den kan också ges som mindre omfattande undervisning på två språk, som här går under benämningen språkberikad undervisning. Ibland genomförs undervisning på två språk i form av språkbad på

andra språk än de inhemska språken. Sådan undervisning, liksom eventuella kortare språkbadsprogram, betraktas här som övrig undervisning på två språk.

10.1 Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk

Målet för undervisningen på två språk är att eleverna uppnår goda och mångsidiga språkkunskaper såväl i skolans undervisningsspråk som i målspråket. På lång sikt är målet för undervisningen på två språk att lägga grund för livslångt språklärande och uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Eleverna ska erbjudas autentiska språkmiljöer i undervisningen på två språk. Målet eftersträvas genom att man, utöver lektionerna i modersmål och litteratur och lektionerna i språkbadsspråket/målspråket, även ordnar undervisningen i olika läroämnen på båda språken och utnyttjar båda språken i skolans vardag, också utanför undervisningen. Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa innehållet och timantalet i språkbadsspråket/målspråket. Språkbadsspråket/målspråket är oftast samtidigt elevens A1-språk.

Eleverna ska i alla läroämnen uppnå målen i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I undervisning på två språk ska tyngdpunkten ligga på naturlig kommunikation och interaktion, praktisk undervisning och att eleverna aktivt använder språket. Man ska medvetet stödja elevens möjligheter att använda både skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket i olika läroämnen. Skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket ska bilda en helhet och inlärningen av båda språken ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Undervisningen på två språk ska återspeglas i skolans verksamhetskultur. Planeringen och genomförandet av undervisningen förutsätter systematiskt samarbete och dialog såväl mellan lärarna i de olika läroämnena som bland skolans övriga personal.

Det är bra om lärarna gemensamt planerar övergången från klassundervisning till ämnesundervisning. De särskilda krav som undervisningen på två språk ställer kan då målmedvetet tas i beaktande.

Planeringen och kontinuiteten i undervisningen och vid övergångarna förutsätter också samarbete mellan intressentgrupperna.

Undervisningen i språkbadsspråket/målspråket

Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa målen och innehållet i språkbadsspråket/målspråket. Målen kan till exempel ställas upp utgående från Nivåskalan för språkkunskaper. I undervisningen i språkbadsspråket/målspråket ska elevernas språkkunskaper utvecklas mångsidigt med hänsyn till vilka krav de olika läroämnena ställer på språkkunskapen.

I och med att undervisningen i läroämnena blir mera abstrakt, behövs också färdigheter att producera och förstå svårare faktatexter samt förmåga att diskutera om svårare ämnen. Språkriktigheten ska också ägnas allt större uppmärksamhet. Utvecklingen av språkbadsspråket/målspråket ska stödjas och följas upp.

Undervisning i övriga läroämnen på språkbadsspråket/målspråket

Undervisning i olika läroämnen på språkbadsspråket/målspråket förutsätter att läraren antar ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv och behärskar språket tillräckligt bra[4]. Det

behövs gemensam diskussion om hurdana språkkonventioner och texter som kännetecknar de enskilda läroämnena. Utgående från det ska språkliga mål ställas upp för de olika läroämnena. Undervisningen ska vara åskådlig och konkret och präglas av elevcentrerade arbetssätt och kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att använda språkbadsspråket/målspråket för att tillägna sig innehållet i olika läroämnen. Målet är att eleverna samtidigt är både språkinlärare och språkanvändare. Eleverna ska få stöd både av läraren och av varandra för att producera språkbadsspråket/målspråket.

Undervisning i övriga läroämnen på skolans undervisningsspråk

Man ska kontrollera att elevernas hantering av begrepp samt förmåga att förstå och producera texter på modersmålet utvecklas och motsvarar åldern också i undervisningen i andra läroämnen. Också i undervisning som ges på skolans undervisningsspråk förutsätts ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv.

Uppföljning och bedömning inom undervisning på två språk

Bedömningen ska ge läraren, eleven och vårdnadshavaren mångsidig respons om hur eleverna behärskar ämnet och hur språkkunskapen utvecklas i relation till undervisningens mål. Utvecklingen av elevens språkkunskaper i bägge språken ska följas upp i de olika läroämnena, både genom samarbete mellan lärarna och med hjälp av elevernas utvärdering av sig själva och varandra. Här kan till exempel verktyget Europeisk språkportfolio användas.

Bedömningen i de olika läroämnen ska följa de allmänna bedömningsgrunderna för den grundläggande utbildningen, oberoende av på vilket språk läroämnena undervisats. Bedömningen ska också ta hänsyn till hur det språk som är specifikt för läroämnet har utvecklats i relation till de språkliga mål som fastställts i den lokala läroplanen.

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska kunskaperna i språkbadsspråket eller målspråket bedömas enligt kriterierna för slutbedömningen i A1-språket. Avsikten är att säkerställa likabehandling av eleverna med tanke på ansökan till studier på andra stadiet. Bedömningen genomförs om möjligt genom samarbete mellan lärarna som undervisar i de olika läroämnena. I samband med avgångsbetyget kan eleven få en bilaga med uppgifter om att eleven deltagit i språkbad eller annan undervisning på två språk.

Stöd för lärande och skolgång i undervisning på två språk

Vid pedagogiska bedömningar och planering av stödåtgärder ska man ta hänsyn till den tvåspråkiga språkutvecklingen och överväga på vilket språk och hurdant stöd som kan ges. Enligt lagen om grundläggande utbildning har en elev rätt att få handledning och tillräckligt stöd för sitt lärande och sin skolgång genast när behov uppstår. Behovet av stöd ska regelbundet följas upp och stödet ges efter behov. Meningen är att eleven ska få systematiskt, kontinuerligt stöd genast när behovet av stöd uppstår. Stödet för lärande och skolgång ska planeras genom samarbete mellan lärarna, eleven, vårdnadshavaren och elevvården.

10.1.1 Omfattande undervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken

Med tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken avses här ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av undervisningen ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och en del på det andra inhemska språket eller samiska. Språket i fråga kallas här språkbadsspråk. Språkbadsundervisningen är i regel avsedd för barn som inte har ifrågavarande språk som modersmål.

I tidigt fullständigt språkbad ska andelen undervisning som ges på språkbadsspråket utgöra minst 50 % av hela programmet så att andelen i småbarnspedagogik och förskoleundervisning är närmare 100 %, i årskurserna 1–2 cirka 90 %, i årskurserna 3–4 cirka 70 % och i årskurserna 5–9 i medeltal 50 %. Andelen beräknas utifrån årskursens totala timantal.

Målet är att under hela den grundläggande utbildningen undervisa alla läroämnen på både språkbadsspråket och skolans undervisningsspråk, dock inte på båda språken samtidigt. Lärarna ska vara språkmodeller antingen för skolans undervisningsspråk eller för språkbadsspråket. Läraren ska ha en enspråkig roll i språkbadsgruppen. Byte av undervisningsspråk innebär med andra ord även byte av lärare. Undervisningsmaterialet ska vara på samma språk som undervisningen. Det är viktigt att eleven utvecklar tillräckliga språkkunskaper för att kunna uppnå målen i de olika läroämnena. I språkbadsundervisningen ska båda inhemska språken användas för att fördjupa elevernas kulturella identitet. Utöver de inhemska språken ska också mötet med andra språk och kulturer stödjas för att på ett positivt sätt stärka elevens språkigt och kulturellt mångskiftande identitet.

Läroämnet modersmål och litteratur och språkbadsspråket har delvis gemensamma mål och innehåll. Läroplanerna för modersmål och litteratur och språkbadsspråket ska utarbetas genom samarbete mellan lärarna så att samtliga innehåll i modersmål och litteratur beaktas och så att målen kan nås. Man kan iaktta en överföringseffekt mellan undervisningen i modersmål och litteratur och undervisningen på språkbadsspråket, i synnerhet om timantalet i språkbadsspråket är stort och undervisningen inleds tidigt. Undervisningen i läsning och skrivning i årskurserna 1–2 ska genomföras enbart på språkbadsspråket. För att stödja utvecklingen av språkbadsspråket, ska eleverna få tillräcklig undervisning på språkbadsspråket i både läsämnen och konst- och färdighetsämnen. Överföringseffekten varierar beroende på innehållsområde. Innehållet kan planeras utgående från modersmålsinriktade lärokurser eller lärokurser i svenska/finska för invandrare.

Annan omfattande undervisning på två språk

I annan omfattande undervisning på två språk används förutom skolans undervisningsspråk också ett eller flera andra språk. Det andra språk som används i undervisningen kallas här *målspråk*.

Med annan omfattande undervisning på två språk avses undervisning, där minst 25 % av undervisningen i den grundläggande utbildningens hela lärokurs ordnas på målspråket. Andelen beräknas utifrån timantalet i de årskurser, där den omfattande undervisningen på två språk genomförs. Den omfattande undervisningen på två språk kan inledas redan i förskolan och pågå under hela, eller endast en del av den grundläggande utbildningen.

Eleverna som deltar i omfattande undervisning på två språk kan ha mycket olika språkbakgrund. För vissa elever är inget av undervisningsspråken modersmål. En del elever flyttar till Finland och inleder den grundläggande utbildningen i ett så sent skede att de har svårt att tillägna sig lärostoffet

på svenska/finska. Om sådana elever av någon orsak inte kan hänvisas till förberedande undervisning, ska de erbjudas andra stödåtgärder (se kapitel 7 Stöd för lärande och skolgång).

Elever, vars modersmål är något annat än skolans undervisningsspråk, studerar oftast enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk. Det är viktigt att fästa vikt vid hur elevernas språkkunskaper utvecklas, i synnerhet om andelen undervisning på målspråket är stor.

När läroplanen utarbetas är det skäl att fundera på vilka läroämnen eller innehåll som det är förnuftigt att undervisa på målspråket. Man ska också överväga om en del av innehållet i läroämnena är sådant som uttryckligen skulle förutsätta undervisning på svenska eller finska för att eleven ska få sådana färdigheter som behövs i det finländska samhället.

Ifall andelen undervisning på målspråket är stor, måste man se till att eleverna utvecklar god förmåga att hantera begrepp samt att förstå och producera krävande faktatexter på svenska/finska också i undervisningen i de olika läroämnena.

Undervisningen på två språk ska ordnas så att alla elever kan få behörighet för fortsatta studier på andra stadiet.

I skolor som ordnar undervisning på två eller flera språk är ofta mångfalden av språk och kulturer stor, både bland eleverna och bland skolans personal. Det här ger goda möjligheter att lyfta fram språk och kulturer i skolans vardag, utveckla förmågan att möta olika kulturer och främja flerspråkighet. Samtidigt innebär det en utmaning för skolan att kunna stödja varje elevs flerspråkiga och mångbottnade kulturella identitet på ett positivt sätt.

10.1.2 Mindre omfattande undervisning på två språk

Språkberikad undervisning

Med språkberikad undervisning avses här undervisning, där mindre än 25 % av innehållet i läroämnena undervisas på ett annat språk än skolans undervisningsspråk. Andelen beräknas utifrån timantalet i de årskurser, där den språkberikade undervisningen genomförs. Den språkberikade undervisningen kan inledas redan i förskolan och pågå under hela, eller endast en del av, den grundläggande utbildningen.

Målen för undervisningen i olika läroämnen och inlärningsresultaten är de samma för språkberikad undervisning som för annan grundläggande utbildning när den grundläggande utbildningen avslutas. Den språkberikade undervisningen ska uppmuntra och aktivera eleverna att använda målspråket också utanför de egentliga lektionerna på språket. De språkliga målen ska ställas i relation till den språkberikade undervisningens omfattning.

I Vichtis
För närvarande ordnas inte tvåspråkig undervisning i Vichtis

11 UNDERVISNING SOM BASERAR SIG PÅ EN VISS VÄRLDSÅSKÅDNING ELLER PEDAGOGISK PRINCIP

11.1 Principer för undervisningen

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna grundläggande utbildning. I tillståndet kan utbildningsanordnaren beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Inom grundläggande utbildning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip ska verksamheten, undervisningen och fostran följa de allmänna målen för fostran och de mål som ställts upp för undervisningen. Undervisningen ska följa grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen utan att binda eleverna till en värdegrund eller pedagogisk syn som ligger bakom en viss världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna utbildning och i statsrådets förordning[1].

I Vichtis
I Vichtis ordnas inte undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

12 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja.

12.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

I statsrådets förordning fastställs ett minimiantal timmar gemensam undervisning för varje konst- och färdighetsämne (musik, bildkonst, slöjd, gymnastik, huslig ekonomi) i årskurs 1–6 och 7–9. Konst- och färdighetsämnena anvisas i årskurs 1–6 ytterligare sammanlagt sex årsveckotimmar och i årskurs 7–9 sammanlagt fem årsveckotimmar, som i timfördelningen går under namnet valfria konst- och färdighetsämnen. Utbildningsanordnaren beslutar om användningen av de valfria timmarna.

De årsveckotimmar som anvisats valfria konst- och färdighetsämnen kan i den lokala läroplanen fördelas mellan musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Alternativt kan årsveckotimmarna, eller en del av dem, erbjudas så att eleverna har möjlighet att välja. Valfria timmar kan användas för att ordna intensifierad undervisning ifall man i den lokala läroplanen betonar vissa konst- och färdighetsämnen eller ämneshelheter som består av dessa.

Lärokurserna i konst- och färdighetsämnen består av minimiantalet timmar i läroämnet och möjliga timmar i valfria konst- och färdighetsämnen. De valfria konst- och färdighetsämnena bedöms som en del av lärokurserna i den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnen och bedöms således inte separat i betyg som används i den grundläggande utbildningen.

12.2 Valfria ämnen

Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevens kunskaper enligt elevens val. Det sammanlagda antalet årsveckotimmar för de valfria ämnena i årskurs 1–9 är minst nio. Som valfritt ämne kan utbildningsanordnaren erbjuda fördjupade och tillämpade ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen och som lämpar sig för den grundläggande utbildningen och stöder dess mål. De valfria ämnena ska främja de mål som fastställts för den grundläggande utbildningen[1]. Fördjupade valfria lärokurser ska fördjupa och/eller bredda målen och innehållet i de gemensamma läroämnena. Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnen eller från mångsidig kompetens. Tillämpade valfria ämnen bidrar till att främja samarbetet mellan läroämnena, till exempel inom konst- och färdighetsämnen, informations- och kommunikationsteknik, konsument- och ekonomikunskap, global fostran och studier i drama.

Utbildningsanordnaren beslutar vilka valfria ämnen som erbjuds. Utbildningsanordnaren ska vid beslut om utbud av valfria ämnen och bedömning av dem beakta grunderna för antagning av studerande till andra stadiet[2].

I timfördelningen som fastställs i statsrådets förordning reserveras nio årsveckotimmar för valfria ämnen i årskurs 1–9. Ifall minimiantalet årsveckotimmar (222 åvt) enligt förordningen om grundläggande utbildning överskrids i den timfördelning som utbildningsanordnaren godkänt, kan det överskridande antalet timmar också innehålla valfria ämnen. De årsveckotimmar som anvisats för de valfria ämnena kan användas för ordnandet av intensifierad undervisning.

12.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

För de främmande språkens del fastställer grunderna för läroplanen målen och det centrala innehållet för de frivilliga och valfria språk som undervisas som A2- och B2-språk. Om eventuella andra valfria språk och om målen och innehållet i dem bestäms i den lokala läroplanen.

Undervisningen i det frivilliga A-språket (A2-språket) ska omfatta minst 12 årsveckotimmar. För anordnandet av undervisningen kan användas de årsveckotimmar som reserverats för valfria studier och de årsveckotimmar som överstiger minimitimantalet för grundläggande utbildning. Ifall A2-språket är det andra inhemska språket används de årsveckotimmar som reserverats för B1-språket. Det frivilliga A-språkets årsveckotimmar fördelas på årskurserna på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Målen och kriterierna för slutbedömningen är de samma som i det för alla gemensamma A-språket.

Undervisningen i det frivilliga B-språket (B2-språk) ska omfatta minst fyra årsveckotimmar.

12.4 Frågor som avgörs på lokal nivå

Utbildningsanordnaren ska besluta om valfriheten i undervisningen som erbjuds så att utbudet är förenligt med den grundläggande utbildningens mål och motsvarar elevernas behov. Utbildningsanordnaren ska i läroplanen besluta och beskriva

Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

- till vilka delar timmarna i de valfria konst- och färdighetsämnena används för undervisningen i lärokurserna i konst- och färdighetsämnen genom att dessa fördelas mellan konst- och färdighetsämnena
-
- till vilka delar timmarna i de valfria konst- och färdighetsämnena används för undervisningen i lärokurserna i konst- och färdighetsämnen på basis av elevernas val
- vilka målen och de centrala innehållen är för respektive konst- och färdighetsämne i de årskurser, i vilka läroämnet delvis eller helt består av timmarna för de valfria konst- och färdighetsämnena

Valfria ämnen

- vilka valfria ämnen som eleverna erbjuds
- för varje valfritt ämne: ämnets namn, omfattning samt i vilka årskurser det valfria ämnet erbjuds
- hur årsveckotimmarna fördelas per årskurs
- för varje valfritt ämne: mål och innehåll per årskurs samt eventuella särdrag angående lärmiljöer, arbetssätt, stöd och handledning.

Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

- vilka frivilliga och valfria språk som eleverna eventuellt erbjuds
- hur årsveckotimmarna i dem fördelas per årskurs
- målen och innehållet per årskurs i enlighet med grunderna för läroplanen samt eventuella särdrag angående lärmiljöer, arbetssätt, stöd och handledning.

[1] Statsrådet förordning (422/2012) 6 §

[2] Undervisnings- och kulturministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande inom grundläggande yrkesutbildning (4/2013); Undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen (856/2006)

I Vichtis

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja.

Timfördelningen finns i grundutbildningens uppgift, målsättningar och mångsidig kompetens.

Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

Trots namnet är de valfria timmarna (musik, bildkonst, slöjd, gymnastik, huslig ekonomi) en del av undervisningen i konst- och färdighetsämnen och ska också bedömas som en del av denna undervisning. Utbildningsanordnaren beslutar om användningen av de valfria timmarna.

I Vichtis har de valfria timmarna i konst- och färdighetsämnen delats enligt följande:

- 4 klassen: 1 timme musik, 1 timme bildkonst och 1 timme handarbete.
- 5 klassen: 1 timme bildkonst och 1 timme handarbete.
- 6 klassen: 1 timme handarbete.
- 7 klassen: 1 timme handarbete.
- 8-9 klassen: enligt elevens val, 2 timmar till båda klasserna.

Då de valfria konst- och färdighetsämnenas timfördelning grundar sig på elevens val i högstadiet, uppgörs för dessa fördjupande studier en egen plan, där man fastslår namnet på studierna, omfattning, innehåll och till inlärningsmiljön eller arbetsmetoderna hörande eventuella särdrag samt till vilka årskurser de erbjuds. Studiernas namn bestäms enligt ifrågavarande konst- och färdighetsämne (t.ex. fördjupande studier i handarbete). Om den helhet som erbjuds eleven innehåller flera konst- och färdighetsämnen, skall det framgå av namnet vilka olika ämnen studierna innehåller. Denna plan skrivs in i skolans läsårsplan.

I de valfria konst- och färdighetsämnena får man inget separat vitsord i läsårsbetyget eller slutbetyget.

Valfria ämnen

Som valfria ämnen kan utbildningsanordnaren erbjuda ämnen som lämpar sig för den grundläggande utbildningen, fördjupade och tillämpade studier i gemensamma ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen. Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevens kunskaper enligt elevens val.

Syftet är att de valfria ämnena också möjliggör organisering av yrkesöverskridande inlärningshelheter och genom dem genomföra skolspecifika prioriteringar. I grundutbildningens kommunspecifika timfördelning, är det inte nämnt om särskilda prioriteringar. I de skolspecifika läsårsplanerna skrivs, hur de yrkesöverskridande studierna genomförs i varje skola.

Fördelning av valfria ämnen

Valfria ämnen och deras placering i olika årskurser, har bestämts i timfördelningen.

- Årskurserna 4,5 och 6, har en årsveckotimme valfritt ämne.
- Årskurserna 4 och 5 har båda 1 timme valfritt ämne, som eleverna väljer.
- Eleverna i Nummela skola har en valfri årsveckotimme under åk 6 (växelkurs vartannat år)

De valfria ämnena kan variera varje år, så de skrivs in i den egna skolans läsårsplan. De valfria ämnenas namn, omfattning, årskurser, målsättningar, innehåll och övriga särdrag skrivs in i den skolspecifika läsårsplanen.

Bedömning av valfria ämnen

Varje valfritt ämne bildar en lärokurs, som då också bedöms som ett enskilt ämne. Enligt grunderna för läroplanen skall valfria ämnen som bildar en enhetlig, minst två årsveckotimmar lång lärokurs, bedömas numeriskt. I betyget skriver man in namn, årsveckotimmar och vitsord för de valfria ämnen som skall bedömas med nummer. Alla valfria ämnen som eleven genomfört och som hör till gemensamma ämnen, skrivs in i betyget direkt under ifrågavarande ämne.

Enligt grunderna för läroplanen bedöms alla valfria ämnen och lärokurser som är mindre än två årsveckotimmar muntligt. Om ett ämne som bedöms muntligt, kan anses vara fördjupande studier i ett gemensamt ämne, kan en bra prestation höja det gemensamma ämnets vitsord. Valfria ämnen vars lärokurs understiger 2 årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt (godkänd/underkänd). För ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt antecknas ”valfria studier” vid det valfria ämnets namn, därefter det sammanlagda antalet årsveckotimmar för alla de ämnen som ska bedömas verbalt och som hänför sig till ett gemensamt läroämne och anteckningen ”godkänd”.

Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

Främmande språk som studeras som valfria ämnen och övriga valfria ämnen som inte hänför sig till något gemensamt ämne antecknas under rubriken ”övriga valfria ämnen”. Läroämnets namn, antalet årsveckotimmar och eventuell lärokurs uppges och en bedömning antingen med siffror eller med anteckningen ”godkänd”.

Språkprogram

I Nummela skola börjar man studera finska i åk 2 som A1-språk och engelska i åk 4 som A2-språk.

Organisering av språkstudier, kan förutsätta fjärruppkoppling samt samarbete mellan skolorna.

Den finlandssvenska kulturstigen

Nätverket Vi10s kulturstig kan till en viss del antingen ersätta eller komplettera den lokala

läroplanens kulturfostran. Inom Nätverket Vi10 poängteras den finlandssvenska aspekten, eleverna deltar också i den egna kommunens kulturutbud. Inom Vi10 har vi för avsikt att arrangera gemensamma svenska kultursatsningar t.ex. teaterbesök och konserter.

Den finlandssvenska kulturstigen är en mycket viktig del av läroplanen för att stärka och främja den finlandssvenska identiteten och språket. I alla elevers hem är den finlandssvenska kulturen inte en självklarhet vilket medför att kulturstigen också har ett mervärde för dem.

Teater och drama

Eleverna borde årligen få uppleva svenskspråkig teater, antingen så att teatern besöker skolan eller att skolan besöker en teater. De sju kompetenserna kan inkluderas i för- och efterarbetet samt via teaterns publikarbete. Man kan t.ex. diskutera pjäsen inför besöket. Eleverna kan t.ex. skriva en teaterrecension. Frågeställningar, öva sig på att ställa frågor och ge svar på frågor. Man kan sambinda teaterupplevelsen med en presentation av författaren.

Drama

Eleverna skall arbeta med drama i skolan. Via ”kultur i skolan” (www.kulturfonden.fi) kan man anlita en dramapedagog. Via projektet det mångkulturella feståret (http://www.festar-juhlavuosi.info/) får man också in mycket drama i undervisningen..

Konserter

Eleverna skall under åk 0 – 6 besöka en konsert. Före besöken kan man presentera instrumenten på svenska. Man kan också bjuda in kommunens musikinstitut för att förevisa instrumenten och locka elever att pröva på dem. Skolorna kan också anlita t.ex. Konsertcentralen rf. som har som mål att främja musikverksamhet i fostrande och undervisande syfte i skolor och daghem. http://www.konserttikeskus.fi/p-svenska/

Konst, bildkonstundervisning

Skolan bjuder in konstnärer och besöker museer.

Ateneum borde besökas minst en gång under åk 0 – 6. Eleverna får stifta bekantskap med de

stora finländska konstnärerna från guldåldern. Skolbesöken kan kombineras med arbete med Ateneums kulturpedagog, men då är det viktigt att boka tillfället i god tid före besöket.

Eleverna bekantar sig med den finlandssvenska bildkonsten, t.ex. via samarbete med Stiftelsen Pro Artibus. www.proartibus.fi. Stiftelsen kan besöka skolorna och presentera finlandssvenska konstnärer och konstverk. Pro Artibus kan också låna ut konst till skolorna och offentliga byggnader. http://proartibus.fi/sv/samlingen/#Deponeringsverksamhet

Den finlandssvenska litteraturen och författarna

Eleverna bekantar sig med finlandssvensk litteratur och författare. Eleverna möter

finlandssvenska författare t.ex. via författarbesök. Bokmässan kan vara ett besöksmål. Via Lisi Wahls stiftelse kan skolans Hem och skola förening ansöka om litteraturpaket. Ebban är ett bra verktyg för att möta den finlandssvenska litteraturen. Skolorna kan också enligt sina resurser boka författare, hitta läsprojekt, som den årliga Läsveckan i april, via Läscentrum www.lukukeskus.fi.

Historia

För att få kontakt till det specifikt svenska i Finland kan eleverna besöka Borgå. Borgå är en

medeltida stad, där finns också det svenska stiftet med domkyrka samt Runebergs hemmuseum. Tavastehus slott lyfter fram Finlands och Sveriges gemensamma historia under medeltiden. Eleverna kan bekanta sig med Sveaborg som beskriver Finland på 1700-talet. Under ett besök i

Nationalmuseet bekantar man sig med Finlands förhistoria och de delar som hör till åk 4 – 6 läroplan.

Massmedia

Eleverna får kontakt med det finlandssvenska medieutbudet genom att arbeta med

de finlandssvenska dagstidningarna och andra medier. Det främjar den språkliga och

kulturella identiteten, stärker läsförmågan, stimulerar till debatt och tränar den muntliga

framställningsförmågan samt övar bildanalys. Eleverna arbetar också med en mediekritisk och – analytisk läs- och diskussionskultur – en kultur som på många olika sätt stöder och strävar till ett aktivt medborgarskap.

Skolorna kan besöka HBL och YLE och bekanta sig med mediearbetet. På www.tidningeniskolan.fi finna material som stöder arbetet i klassen. Man kan också beställa blancotidningar från tidningshusen. Man kan också bjuda en journalist till skolan. Tidningen i skolan firas i början av februari. Skolorna inom Vi10 producerar egna nyhetsprogram TioNytt, som publiceras på nätet. Detta samarbete fortsätter skolorna med.

Sport

Stafettkarnevalen, är en finlandssvensk manifestation som vi uppmuntrar skolorna att delta

1. Skolorna uppmanas till att delta i även i andra finlandssvenska idrottsevenemang såsom

Finlandssvenska mästerskapen i slalom.

För att introducera finlandssvensk dans och ringdanser kan man anlita Brage http://www.brage.fi.

Organisationerna såsom Finlands svenska idrott FSI, Folkhälsan, Naturskolan kan bidra med

idrottslekar och upplevelser i naturen. Nätverket samarbetar med gemensamma idrottsevenemang.

Kom ihåg att fira och uppmärksamma finlandssvenska traditioner och dagar:

Svenska dagen, Lucia, Topeliusdagen, Runebergsdagen, Självständighetsdagen

Svenskspråkigt arbete på språköarna i finska stift

På webbsidan ”Svenskspråkigt arbete på språköarna” (http://bit.ly/1Z7sHXr) hittas samlad

information och användbart material för dem som har svenska som modersmål, vill delta i svensk verksamhet eller arbetar med svenska församlingsmedlemmar bosatta utanför Borgå stift. Mankan kontakta branschsekreteraren för mer information.

Gemensamt för Vi10

Styrgruppen för Vi10 tar årligen ställning till vilket kulturutbud som eleverna besöker tillsammans.

Besök kan göras till:

- Svenska teatern, Ateneum, Nationalmuseet, HBL/ YLE
- Borgå, domkyrkan, Runeberg
- Stafettkarnevalen
- Ett besök på Sveaborg
- Åbo, domkyrkan, slottet alt Tavastehus slott
- Teatrar

Besöken kan delas upp årskursvis t.ex. åk 0 – 2, 3 – 4, 5 – 6.

Språkstrategi inom Nätverket Vi10 för den svenska småbarnsfostran och dengrundläggande utbildningen i kommunen.

Kommunen erbjuder småbarnsfostran och grundläggande utbildning på svenska för barn och

unga i åldern 0-15 år, antingen i den egna kommunen eller som köpavtal med andra kommuner eller tredje sektorn.

Språkstrategin har utarbetats för att stärka det svenska språket och ingår i enheternas läroplaner och läsårsplaner. För att utveckla barns och ungas svenska skapar vi lärmiljöer som är språkstödjande i fråga om arbetsmetoder och -material. Vi strävar efter en positiv atmosfär där barn och unga utvecklar sina sociala och kommunikativa färdigheter. Den pedagogiska verksamheten stöder språket kontinuerligt, bl.a. genom berättande, läsande och skrivande.

Vi utnyttjar det svenska kulturutbud som erbjuds och bekantar oss med finlandssvensk kultur utanför skolan. Det är också viktigt att elever på språköarna har möjlighet att ta sig till och vistas i svenskspråkiga miljöer där de kan verka på svenska. Vi samarbetar med daghemmen, förskolorna och skolorna inom Nätverket Vi10 för att stärka och stödja den svenska och tvåspråkiga identiteten. Samarbetet inom Nätverket Vi10 ger eleverna möjlighet att kommunicera med jämnåriga på svenska. Eleverna deltar i samarbete med kommunens finskspråkiga skolor, så att bägge språken och kulturerna möts. Vi ser det som viktigt att stärka barns och ungas svenska så att de i alla sammanhang kan använda språket på modersmålsnivå. Barn och unga med annan språkbakgrund än en enspråkigt svensk ges möjlighet att utveckla undervisningsspråket och samtliga barn och unga uppmuntras att utveckla alla sina språk. Pedagogerna och personalen fungerar tillsammans med vårdnadshavarna som språkliga förebilder. Vårdnadshavarna uppmuntras att stöda utvecklingen av undervisningsspråket. Skolarbetet och undervisningsspråket berikas av samarbete med vårdnadshavarna och aktörer utanför skola.

Suomenkielisessä OPSissa oikeudenmukaisuus on otettu pois Kunnan arvoista, mutta ovat kuitenkin mukana oppilaan oikeudessa hyvään opetukseen. Miten tämän pitäisi kirjoittaa?? Kts siv 7

Källa

OBS! Suomenkielisen opetussuunnitelman www-sivun osoite ei ole oikea eikä johda mihinkään sivustoon

Näin ei laissa sanota vaan, siten miten olen sen ruotsiksi kirjannut

Näin § 2 **2 §**

Förorsakar någon som ej fyllt aderton år skada, skall han ersatta skadan i den mån det prövas skäligt med hänsyn till hans ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, skadevållarens och den skadelidandes ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter

Innehåll

Innehåll..... 2

KAPITEL 13 ÅRSKURS 1–2..... 3

13.1 Övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och uppdraget i årskurs 1–2 3

13.2 Mångsidig kompetens i årskurs 1–2..... 4

13.4 Läroämnen i årskurs 1–2..... 8

13.4.1 Modersmål och litteratur..... 8

13.4.2 Andra inhemska språket..... 21

13.4.4 Matematik..... 25

13.4.5 Omgivningslära..... 33

13.4.6 Religion..... 41

13.4.7 Livsåskådningskunskap..... 49

13.4.8 Musik..... 53

13.4.9 Bildkonst..... 58

13.4.10 Slöjd..... 64

13.4.11 Gymnastik..... 68

13.4.12 Elevhandledning..... 73

KAPITEL 13 ÅRSKURS 1–2

13.1 Övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och uppdraget i årskurs 1–2

Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska sporras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

I VICHTIS

Lärarna i förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen ges en introduktion i varandras verksamhet och lärmiljöer i praktiken minst en gång per läsår. Innan verksamhetsperioden börjar utarbetar klassläraren och förskolläraren riktlinjer, mål och en ”årsklocka” när det gäller förskoleundervisningens och nybörjarundervisningens gemensamma praxis. Dessa är bland annat att introducera skolan för barnen, samarbete inom elevvården samt gemensamma evenemang för förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen som ordnas minst 4 gång per år, gärna månatligen.

I maj ordnas ett tillfälle där förskolegruppen bekantar sig med skolan samt vid behov en föräldrakväll. Förskoleläraren skickar en kopia av varje barns förskoleplan till den blivande skolan. Planen innehåller uppgifter om kartläggningen av förskoleundervisningen samt väsentliga uppgifter om undervisningen, stöd för lärande och ordnande av elevvården. Förskoleläraren informerar föräldrarna om uppgifterna som skickas över.

Vid övergången till skolan är det specialbarnträdgårdsläraren/förskoleläraren som sammankallar barnens övergångsmöten. På mötena deltar specialbarnträdgårdsläraren, förskoleläraren, skolans företrädare (åtminstone klassläraren) samt vid behov följande; vårdnadshavarna, psykologen som eventuellt undersökt barnet, de instanser som rehabiliterar barnet och företrädare för eftermiddagsverksamheten. Den mottagande instansen upprättar ett protokoll över mötet och arkiverar det. Plan för lärande för elever med intensifierat stöd, särskilt stöd och IP överförs i Wilma.

Skolelevernas eftermiddagsverksamhet introduceras innan läsåret börjar. Om eftermiddagsverksamheten informeras via Wilma.

Årskurs 1–2: Att utvecklas till skolelev

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1–2 blir förskoleundervisningens läroområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga läroområden enligt kapitel 4. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

13.2 Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 1–2.

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Arbetet ska utgå från elevernas egna erfarenheter, iakttagelser och frågor. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och uppfinna, fantisera och känna glädje i lärandet. Eleverna ska uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser, söka information samt att producera och utveckla idéer tillsammans med andra och presentera resultatet av arbetet. Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande världen och deras förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen stärks. Eleverna ska också uppmuntras att ifrågasätta sina iakttagelser och lägga märke till att information ibland kan vara motstridig och otydlig.

Eleverna ska få öva att planera och ställa upp mål för sitt eget och det gemensamma arbetet och att utvärdera arbetet. Tillsammans ska man fundera över när man lyckats i arbetet och hur man vet när man lyckats. Eleverna ska handledas i att se sina framsteg, bli varse sina styrkor som lärande individer och att känna glädje när de lyckas. Läraren ska tillsammans med eleverna fundera över eventuella val i samband med studierna och hjälpa dem att förstå betydelsen av olika alternativ.

Mångsidig motion och motoriska övningar bidrar till att utveckla tänkandet och lärandet. Utvecklingen av minnet, fantasin samt etiskt och estetiskt tänkande ska stödjas med hjälp av sagor och berättelser, spel, ramsor, sånger och lekar, olika konstformer och mångsidig kommunikation.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska sporras och handledas till positiv växelverkan och samarbete. Lektioner, fester, lek, spel, måltider och samarbete i och utanför skolan erbjuder tillfällen där man kan öva sig att fungera tillsammans med många olika slags människor. Eleverna ska bemötas med respekt och man ska lära dem goda vanor och att visa vänlighet.

Eleverna ska handledas att värdesätta sin familjs och släkts traditioner och andras vanor och traditioner. I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat

kulturutbud. Eleverna ska också få erfarenheter av internationalism. Det är viktigt att fundera över hur man kan påverka sin egen miljö och dess kultur. Eleverna ska få bekanta sig med grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter och fundera över vad dessa principer betyder i deras liv och i deras sätt att agera.

I skolarbetet ska eleverna ges möjlighet att ge uttryck för sådant som är betydelsefullt för dem själva genom att använda mångsidiga framställningssätt. Eleverna ska sporras att njuta av att deras fingerfärdighet och andra fysiska färdigheter utvecklas och att öva sig i att uppträda på olika sätt. Fantasin, uppfinningsrikedomen och uttrycksförmågan utvecklas genom bland annat lek, äventyr, musik, drama, berättande, mediepresentationer och visuella uttryck samt genom handens arbete.

Vardagskompetens (K3)

Skolstarten förutsätter en ny slags förmåga att ta hand om sig själv och bli mera självständig. Till skolarbetet hör att eleverna i klassen och i skolan ska sköta ansvarsuppgifter som lämpar sig för deras ålder. Betydelsen av gemensamma spelregler, goda vanor och uppmuntrande respons ökar. Eleverna ska lära sig att uppfatta tids- och rumsbegrepp och deras betydelse i praktiken. De ska öva sig att identifiera och uttrycka sina känslor och att utveckla emotionell kompetens till exempel med hjälp av lek och drama.

I skolan ska eleverna få lära sig grundläggande fakta om vad som främjar det egna och det gemensamma välbefinnandet, tryggheten och en god vardag. Det är viktigt att eleverna lär sig att röra sig självständigt och tryggt i närmiljön, att de använder säkerhets- och skyddsutrustning och förkovrar sina kunskaper och färdigheter som fotgängare och cyklister. De ska också få öva sig i hur man ska agera i olika riskfyllda situationer och hur man ska söka hjälp. Läraren ska tillsammans med eleverna undersöka teknik i vardagen och hur den används i olika situationer samt lära sig använda teknisk utrustning på ett tryggt sätt. Elevernas konsumtionsvanor ska diskuteras och de ska lära sig att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska också ges möjlighet att fundera över hur de kan påverka sin egen användning av pengar. Eleverna ska vägledas till kritiska konsumtionsvanor och till att fundera över vad sparsamhet, måttlighet och miljötänkande innebär för konsumentens val och vad de betyder för deras eget agerande.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska handledas att nå kompetens i multilitteracitet, det vill säga att kunna tolka, producera och kritiskt granska texter av många olika slag som är lämpliga för deras ålder. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Genom en multisensorisk, helhetsinriktad och fenomenbaserad undervisning ska elevernas kompetens i multilitteracitet utvecklas. Eleverna ska uppmuntras att använda och producera olika slag av texter och språk, dra nytta av dem och att uttrycka sig med hjälp av dem. Elevernas grundläggande läs- och skrivfärdighet ska utvecklas och bli allt mer flytande. Också förmågan att hantera numerisk information i texter som anknyter till vardagen ska utvecklas, till exempel att se skillnader mellan antal. Eleverna ska sporras att utveckla förmågan att läsa och tolka bilder genom att pröva på olika visuella uttryckssätt och genom att granska olika visuella sätt att påverka i närmiljön.

Eleverna ska lära sig att söka information i olika källor och att förmedla information till andra. De ska handledas att fundera över skillnaden mellan den fiktiva och den verkliga världen och att inse att varje text har en upphovsman och ett syfte. På detta sätt ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmåga till kritiskt läsande (Critical literacy). För att utveckla multilitteracitet behöver

eleverna såväl en rik textmiljö som ett tryggt stöd i användningen av medier. Texter som lämpar sig för åldern, exempelvis tidningar, böcker, spel, filmer och musik samt iakttagelser i omgivningen och texter som eleverna själva producerat eller valt ska användas i undervisningen. Förmågan att producera ska utvecklas vid sidan av förmågan att tolka och värdera. Eleverna ska ges gott om tillfällen att fråga, undra, berätta historier, uttrycka sina tankar och åsikter och dela med sig av sina erfarenheter genom olika uttryckssätt och med olika redskap.

Digital kompetens (K5)

Undervisningen ska utnyttja den digitala kompetens som eleverna inhämtat i förskoleundervisningen. Ett lekinriktat arbetssätt är fortfarande centralt. Eleverna ska få öva grundläggande färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och lära sig att använda den som verktyg i studierna. Samtidigt ska eleverna få lära sig grundläggande terminologi inom informations- och kommunikationstekniken. Eleverna ska också få reflektera över användningen av digitala verktyg i närmiljön och dess betydelse i vardagen.

Praktiska färdigheter och egen produktion: I skolarbetet ska eleverna få öva sig att använda utrustning, program och tjänster och de mest centrala principerna för hur de används och fungerar. De ska få lära sig använda tangentbord och andra grundläggande färdigheter som behövs för att producera och bearbeta texter. Eleverna ska få och dela med sig av erfarenheter av att arbeta med digital media och av att programmera på ett för åldern lämpligt sätt. Spelifiering ska användas för att främja lärandet. *Ansvarsfulla och trygga arbetssätt:* Man ska tillsammans med eleverna diskutera och utarbeta trygga och goda arbetssätt och god nätetikett för användningen av digitala verktyg. Man ska fästa uppmärksamhet vid att hälsosamma arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass inverkar på välbefinnandet. *Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt:* Eleverna ska handledas att använda centrala söktjänster, att pröva olika verktyg och att utföra mindre informationssökningar inom olika områden och om sådant som intresserar dem. De ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. *Kommunikation och nätverksbildning:* Eleverna ska få erfarenheter av sociala medietjänster som stödjer lärandet och öva sig att använda digitala verktyg i olika kommunikationssituationer.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Skolarbetet ska ge eleverna mångsidiga möjligheter att lära sig arbeta självständigt och tillsammans med andra. De ska få öva sig att medverka i grupp och att samarbeta, att anpassa sina egna idéer till andras och att ta ansvar enligt sin ålder. Eleverna ska uppmuntras att undersöka nya fenomen och fundera över vad de själva är särskilt bra på och vad de kunde göra till förmån för andra i skolan och hemma. De ska uppmuntras att lita på sig själva då de handlar i nya situationer. Eleverna ska få bekanta sig med olika yrken i och utanför skolan och lära sig förstå vad dessa yrken och arbeten överlag betyder för samhället, i synnerhet med tanke på familjernas vardag och uppehälle. Skolarbetet berikas av samarbete med vårdnadshavarna och aktörer utanför skolan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Eleverna ska från första klass få vara med och diskutera och planera mål för sitt eget arbete och sin grupps arbete. De ska också få planera hur skolans arbetsutrymmen ska inredas och göras trivsamma samt få delta i planering som gäller måltider, raster, fester, utfärder och andra evenemang i skolan. Tillsammans med eleverna ska man diskutera vad rättvisa, jämlikhet och ömsesidighet betyder. Eleverna ska genom egna erfarenheter bekanta sig med demokratiska

principer och demokrati i praktiken. Alla elever hör till elevkåren och kan enligt sin ålder och sina förutsättningar vara med och besluta om saker som gäller dem själva. Man ska tillsammans med eleverna fundera på vad en rättvis och hållbar framtid betyder i vårt land och i världen och hur de själva kan bidra till en sådan.

13.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

I VICHTIS

Mål för mångsidig kompetens i årskurserna 1–2 samt lokala betoningar

I Vichtis betonas förmågan att ta hand om sig själv och vardagskompetens. I undervisningen fästs särskild uppmärksamhet vid utvecklandet av de emotionella färdigheterna. I skolan lär man sig om emotionella färdigheter och utvecklingen uppföljs kontinuerligt under nybörjarundervisningen. Som mål har man att ta ansvar för och respektera både sig själv och andra. Det pedagogiska kunnandet stöds genom fortbildning av personalen samt med andra resurser.

Hur man stöder utvecklingen av elevernas mångsidiga kompetens i årskurserna 1-2

Av läroämnena skapas helheter som man undersöker ur olika läroämnens synvinklar och eleverna får dela egna erfarenheter kring temat. Så här stöder man elevernas motivation samt deltagande samt utvecklar förmågan att förstå innehållens inbördes förhållanden.

Särdrag och uppdrag i årskurserna 1-2 samt lokala betoningar

Den lokala betoningen är att växa som elev. För att stöda växandet som elev betonas samarbetet med hemmet och vårdnadshavarna. Elevens färdigheter övas också hemma. Elevens kunskapsmässiga mål planeras tillsammans med vårdnadshavaren och då respekteras hemmens mångfald. Hur målen nås följs upp minst en gång per år som självvärdering, utvecklingssamtal/föräldrakvart samt med läsårsbetyg.

13.4 Läroämnen i årskurs 1–2

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

DE OLIKA LÄROKURSERNA I MODERSMÅL OCH LITTERATUR OCH STUDIER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Med elevens modersmål avses i detta fall skolans undervisningsspråk (svenska).

13.4.1 Modersmål och litteratur

Språkpedagogik och språkutveckling

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika

förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

I årskurserna 1–2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att lärprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inlärningen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få

mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas. Bedömningen producerar även information för planering av undervisningen samt hjälper att hitta elever som eventuellt behöver hjälp med språkinlärningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet

- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset

- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord

- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

SVENSKA OCH LITTERATUR

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona.

Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 1–2 är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte

är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K3
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa	I1	K1, K2, K7
M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	I1	K1, K2, K7
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M5 sporra och handleda eleven vid läsinlärningen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse	I2	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys	I2	K1, K2, K4
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	I2	K1, K4, K5
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser	I2	K2, K4, K5
Att producera texter		
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	I3	K1, K4, K5, K7
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer	I3	K2, K4, K5
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom	I3	K1, K4, K5

börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner		
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra	I4	K2, K4, K7
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek	I4	K2, K3, K4
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra	I4	K2, K4, K7

I VICHTIS

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

I1 Att kommunicera: Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

1: Eleverna får ord och uttryck för det som de upplever i sin vardag både innanför och utanför skolan. Eleverna ska aktiveras till att använda språket i olika situationer. Olika språkvarieteter introduceras och man visar eleven på språkliga skillnader i svenskan. Med varierande lärmiljöer övar sig eleverna att använda ett varierande språk. I mån av möjlighet bör eleverna vistas i miljöer där man använder svenska.

Samarbetet inom Nätverket Vi10 ger eleverna möjlighet att kommunicera med jämnåriga på svenska.Modersmålet kan lätt integreras i andra ämnen tex genom dramatisering och litteratur .

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med

egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I2: Eleverna ges tid för läsande och högläsning även under skoldagen. Ljudböcker är ett bra komplement till högläsning. Eleverna lär sig hitta litteratur och läsupplevelser från flera olika källor, tex digitala bibliotek. Ebban, en läsande klass, att skriva sig till läsning och liknande projekt sätter skolorna in i verskamhetsplanen.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I3: Eleverna arbetar fram gemensamma texter och följer upp hur texten föds. Eleverna använder sig av olika slags medier i informationssökning. Eleverna får tex via skolans webbsida, Spårkönätverket, föreställningar och utställningar publicera texter för publik.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

I4: Eleverna får bekanta sig med det nationella svenska kulturutbudet också under kulturdagar som arrangeras i samarbete ded de andra skolorna inom Spårkönätverket. Eleverna bekantars sig med traditionella och klassiska svenskspråkiga barnböcker. De kommunala biblioteken har ett mycket begränsat utbud av svensk litteratur. Elevenra får bekanta sig med digitala bibliotek såsom Ebban.

I VICHTIS

I årskurserna 1-2 har man som mål att stödja elevernas språkliga utveckling, kommunikationsfärdigheter samt läs- och skrivinlärningen i samarbete med hemmen. Språkliga

svårigheter i tal, läsning eller skrivning strävar man till att upptäcka i ett så tidigt skede som möjligt. Läraren bekantar eleverna med läsning och förståelse av ord, meningar samt texter och olika sätt att skriva. Eleverna handleds att använda olika medier mångsidigt och tryggt. Språkligt begåvade elever handleds med mer utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Texter och arbetssätt väljs så, att jämlikhet mellan eleverna och könen uppnås.

Bedömningen av eleven i ämnet modersmål och litteratur i årskursena 1-2

Bedömningen är handledande och uppmuntrande. Genom att gemensamt reflektera samt genom att ge och få feedback styr läraren såväl den enskilda elevens som hela klassens inlärning och utveckling. Under årskursena 1-2 är bedömingens huvudsakliga uppgift att stöda och utveckla elevens språkliga utveckling inom alla mål. Läraren strävar till att få en helhetsbild av varje elevs språkliga utveckling. Genom feedback som baserar sig på bedömning får eleverna kunskap om sina språkliga färdigheters styrkor samt sina framsteg. Eleverna får också mångsidig feedback om hur de förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i gemensamma diskussioner samt hur de producerar och tolkar texter. Kvalitativ och uppmuntrande bedömning om olika kunskapsområden är viktigt. Det hjälper eleverna att lägga märke till när de lyckas samt att utvecklas och motiverar dem att arbeta vidare med sin språkliga utveckling på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen ger också information som stöd vid planeringen av undervisningen samt hjälper att upptäcka eventuella behov av stöd i elevens språkliga utveckling.

För inlärningsprocessens del är det viktigt att utvärdera och ge feedback om följande

**hur eleven utvecklas i förmågan att uttrycka sig själv samt i växelverkan med andra, hur ord- och begreppsförrådet växer*

**hur läsförmågan samt läsförståelsen utvecklas*

**hur förmågan att producera text utvecklas, speciellt förmågan att skriva för hand samt arbeta med tangentbordet*

**hur förmågan att förstå språket och kulturen utvecklas, speciellt fästs uppmärksamhet vid betydelsen av ord samt språkbruket i vardagen*

Läroämnets speciella uppdrag i årskurserna 1-2

Läroämnets speciella uppdrag är att utveckla elevens kunskaper i svenska språket, multilitteracitet och kommunikationsfärdigheter samt att bekanta eleverna med litteratur och kultur. Undervisningen stöder elevernas multilitteracitet (monilukutaito)samt uppbygandet av den språkliga medvetenheten. I undervisningen styr man eleverna att förstå svenska språkets, litteraturens och övriga kulturens betydelse och ställning i det mångkulturella och flerspråkiga samhället. Eleverna handleds att märka hur språk-, media- och kulturkunskaper man lär sig utanför skolan stöder inlärningen av det svenska språket.

I undervisningen fäster man uppmärksamhet vid svenska och finska språkens ställningar som nationalspråk och det svenska språkets ställning som huduvsakligt undervisningsspråk. Svenska språket är förutom ett mål för inlärning också ett redskap i inlärningen i andra ämnen, och i undervisningen förstärks den centrala förmågan i att lära sig att lära sig samt att tänka.

I årskursena 1-2 ligger tyngdpunkten på att befästa grunderna för läs- och skrivinlärningen samt att utveckla förmågan att lära sig och att kommunicera. Undervisningens uppgift är att väcka intresse för språket, för hur man uttrycker sig samt för att producera och tolka olika texter.

I den allmänna delen, under rubriken Planer som kompletterar undervisningen ingår en språkstrategi för regionens svenska skola samt en finlandssvensk kulturstig. Syftet är att stöda det svenska språket. Denna strategi kommer att ingå även i motsvarande dokument inom svensk småbarnspedagogik. Särskilda fokusområden och åtgärder för läsåret beskrivs i skolans verksamhetsplan.

I årskurserna 1–2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, **utgående från elevernas individuella förutsättningar** samt i samarbete med hemmet, stärka

- uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna
- den språkliga medvetenheten
- samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala,
- läs- och skrivfärdigheten

Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att lärprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Centrala föremål för **BEDÖMNINGEN OCH RESPONSEN** med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven i att utveckla sin kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt

Årskurs 1

Eleverna får öva sig i att lyssna, fråga, svara och berätta. Eleverna övar ett artigt språkbruk.

Eleverna får öva sig i att verbalt **gestalta och benämna** sin omvärld.

Eleverna övar sig att säga sin åsikt samt berätta om sina känslor. Eleverna märker hur språket fungerar vid olika situationer; åsikt- och känslouttringar samt nutid och dåtid.

Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer.

Eleverna övar sig på hörförståelse samt att lyssna på andra och lära sig av andra i kommunikationssituationen.

Årskurs 2

Eleverna får öva sig i att lyssna, fråga, svara och berätta genom ett artigt språkbruk.

De övar sig att **kommunicera i grupp** i olika textmiljöer.

Eleverna övar sig att säga sin åsikt samt berätta om sina känslor. Eleverna märker hur språket fungerar vid olika situationer; åsikt- och känslouttringar samt nutid och dåtid.

Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

M5 sporra och handleda eleven vid läsinlärningen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

M5 sporra och handleda eleven på olika sätt vid läsinlärningen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

M6 handleda eleven att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

Årskurs 1

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier.

Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild.

Elevernas läsförståelse stödjas och eleverna tränar lässtrategier.

Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.

Eleverna reflekterar kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd.

Eleverna övar att göra iakttagelser i omgivningen.

Eleverna övar att tolka bilder.

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

Årskurs 2

Elevernas läsfärdighet utvecklas och ord, mening, punkt, rubrik, text och bild beaktas vid läsning.

Elevernas läsförståelse stödjas och eleverna tränar lässtrategier.

Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer.

Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter.

Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande, beskrivande och instruerande texter.

Eleverna lär sig att använda berättelsens grundelement, såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp.

Eleverna läser skönlitteratur som de är intresserade av, övar sig att spegla det lästa till egna erfarenheter samt diskuterar kring det lästa.

Eleverna delar med sig av sina läsupplevelser på olika sätt.

Eleverna övar att återge en text med egna ord.

Eleverna läser skönlitteratur som de är intresserade av, övar sig att spegla det lästa till egna erfarenheter samt diskuterar kring det lästa.

Eleverna reflekterar kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd.

Eleverna delar på olika sätt med sig av sina läsupplevelser och diskuterar textens innehåll.

Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

Att producera texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 inspirera eleven att **berätta** och beskriva sina upplevelser i tal och bild

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla **skrivförmågan och att använda tangentbord** samt lära känna de **grundläggande färdigheterna i rättstavning**

Årskurs 1

Eleverna övar att

· använda sin fantasi

· berätta och uttrycka sina åsikter

· beskriva sina upplevelser, iakttagelser och tankar i tal, skrift och bild

Eleverna arbetar på egen hand och tillsammans.

Eleverna lär berättelsens grundelement och övar sig att använda dem i sina egna texter.

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och **skrift**

M10 erbjuda eleven möjlighet att **producera** enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla **skrivförmågan** och att **använda tangentbord**, handleda eleven i att **småningom börja planera och strukturera texter** samt lära känna de **grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner**

Årskurs 2

Eleverna **fördjupar** sin förmåga

· att använda sin fantasi, berätta och uttrycka sina åsikter

· beskriva sina upplevelser, iakttagelser och tankar i tal, skrift och bild

Eleverna arbetar på egen hand och tillsammans.

Eleverna bekantar sig med olika typer av text samt deras vokabulär och uppbyggnad. Speciell uppmärksamhet vid att förstora ordförrådet.

Eleverna övar att **producera olika texter.**

Eleverna **lär sig** att forma och skriva textade gemener och versaler.

De **övar** rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

Eleverna övar grundläggande skrivregler och vissa skriftspråkskonventioner i sina texter, såsom

· mellanrum mellan ord

· avstavning

· mening och skiljetecken (.?!)

· användningen av versal i början av en mening och i namn.

Eleverna övar sig att använda tangentbord. I arbetet beaktas bl.a. följande saker:

· Eleverna handleds i att använda fingersättning vid maskinskrivning.

· De övar bokstävernas position på tangentbordet.

Eleverna undersöker hur det talade språket omvandlas till skrift och övar att **planera texter**.

De bekantar sig med uttryck för **tid och plats** och övar att använda dem i sina texter.

Eleverna **repeterar** att forma och skriva textade gemener och versaler.

De **stärker** sina kunskaper i rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

Eleverna övar grundläggande skrivregler och vissa skriftspråkskonventioner i sina texter, såsom

· mellanrum mellan ord, avstavning, mening och skiljetecken (.?!)

· användningen av versal i början av en mening och i namn.

Eleverna övar att använda tangentbord. I arbetet beaktas bl.a. följande saker:

· Eleverna handleds i att använda fingersättning vid maskinskrivning.

· De övar bokstävernas position på tangentbordet.

· Eleverna **bekantar sig med tiofingersystemet**, till exempel med hjälp av programmet TypingMaster.

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens ***K3 Vardagskompetens***

K4 Multilitteracitet ***K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid***

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

ÅRSKURS 1–2

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn.

Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen.

De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier.

Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används.

Eleverna läser och lyssnar till olika texter, såsom litteratur och medietexter för barn och bearbetar dem och diskuterar deras betydelse i sin egen vardag.

Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används.

Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Språkets användning som stöd för allt lärandet

Eleverna övar rikligt med olika språkanvändnings- och språkinlärningssituationer, får feedback för dem samt handleds att själv uppskatta sin insats. Eleverna gör enkla informationssökningsuppgifter och övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik, också då man skall utvärdera det egna lärandet.

13.4.2 Andra inhemska språket

FINSKA

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

LÄROKURSER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (svenska eller finska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i svenska och finska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET FINSKA

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

I VICHTIS

I kommunens svenska skola undervisas finska enbart utgående från den modersmålsinriktade lärokursen. Ifall behov finns så skräddarsys finska som A1-språk för de elever som behöver det. I Vichtis kommun inleds studierna i det andra inhemska språket finska i årskurs 2.

Lärmiljöer och arbetssätt

Målet är att språkbruket skavara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med

hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används så gott som alltid.

Handledning, differentiering och stöd

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna

sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras

att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa

läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa

övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk

ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som

avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna

sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras

att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa

läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa

övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk

ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som

avancerar snabbt.

Mål för undervisningen i årskurs 2

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

Innehållet i årskurs 2

- Vi uppmuntrar eleven att lägga märke till hur mycket finskan talas i omgivningen och väcka intresse för det finska språket.
- Vi lär oss bemöta människor fördomsfritt.
- Vi stöder eleven att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet. Vi bekantar oss med finska traditioner och den finska kulturen.
- Vi skapar en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar lärande.
- Vi stöder och uppmuntrar eleven att modigt öva sig att använda sina kunskaper i finska.

•

Vi ordnar tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig kommunikation. Vi stöder eleven att uttrycka sig på olika sätt.

•

Vi bekantar oss med texter av olika slag

13.4.4 Matematik

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I årskurserna 1–2 erbjuds eleverna mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende	I1–I4	K1, K3, K5
Arbetsfärdigheter		
M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer	I1–I4	K4
M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I4	K2, K4, K5
M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem	I1–I4	K1, K4, K6
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		
M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar	I1–I4	K1, K4
M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet	I2	K1, K4
M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper	I2	K1, K4
M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier	I2	K1, K4
M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper	I3	K1, K4, K5
M10 handleda eleven att förstå principen för mätning	I3	K1, K4
M11 introducera eleven i tabeller och diagram	I4	K4, K5
M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem	I1	K1, K2, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 1–2

I1 Matematiskt tänkande: Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

I2 Tal och räkneoperationer: I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

I3 Geometri och mätning: Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktnings- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

I4 Informationsbehandling och statistik: Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1–2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1–2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna.

Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1–2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska sporras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iaktta hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

I VICHTIS

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK I ÅRSKURS

1–2

Årskurs 1 **Årskurs 2**

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens*

K5 Digital kompetens

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende samt att arbeta såväl på egen hand som i grupp

Arbetsfärdigheter

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens *K4 Multilitteracitet*

K5 Digital kompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

M2 handleda eleven att utveckla sina färdigheter att göra matematiska observationer (K4)

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer (K4)

M3 introducera eleven i att framföra sina lösningar och slutledningar (K2, 4, 5)

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg (K2, 4, 5)

M4 sporra eleven att öva sina slutlednings- och problemlösningsfärdigheter (K1, 4, 6)

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem (K1, 4, 6)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K4 Multilitteracitet *K5 Digital kompetens*

M5 eleven handleds att bekanta sig med matematiska begrepp och symboler (K1, 4)

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar (K1, 4)

M6 introducera eleven i talbegreppet och tiosystemet (K1, 4)

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet (K1, 4)

M7 göra eleven förtrogen med principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper (K1, 4)

M7 göra eleven förtrogen med principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper (K1, 4)

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier (K1, 4)

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier (K1, 4)

M9 introducera eleven i geometriska former (K1, 4, 5)

M9 handleda eleven att uppfatta geometriska formers egenskaper (K1, 4, 5)

M10 introducera eleven i principerna för mätning (K1, 4)

M11 introducera eleven i tabeller och diagram (K4, 5)

M12 introducera eleven stegvisa instruktioner (K1, 2, 4, 5)

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning (K1, 4)

M11 introducera eleven i tabeller och diagram (K4, 5)

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem (K1, 2, 4, 5)

Innehåll

Årskurs 1

Betydelse, värderingar och attityder (M1)

Ingår i alla innehåll.

Eleverna erbjuds möjligheten att finna likheter, skillnader och regelbundenheter. Eleverna jämför, klassificerar och lägger i ordningsföljd samt upptäcker orsaker och följder. Eleverna övar sig att iakkta de matematiska händelserna ur olika synvinklar. Eleverna bekantar sig med grunderna i kodning genom att göra stegvisa direktiv och instruktioner, som testas.

Arbetsfärdigheter (M2–M4)

Matematiskt tänkande

· Eleven övar att presentera, beskriva, jämföra, klassificera och ordna konkreta föremål och egenskaper.

· Eleven lär sig att iaktta förändringar mellan två tillstånd samt undersöka olika händelseförlopp.

· Eleven lär sig begreppen högre än, lägre än, längre än och kortare än.

· Eleven övar att göra regelbundna följder med konkreta medel, ljud och rörelse samt teckning.

· Eleven övar att undersöka olika alternativ med konkreta medel.

· Eleven övar att berätta om och presentera olika situationer och händelseförlopp med överenskomna symboler.

Årskurs 2

· Eleven övar att jämföra mängders storlekar genom att använda begreppen mera, mindre, mest, minst, lika mycket, mycket, lite.

· Eleven lär sig skriva och använda jämförande symboler < = >.

· Eleven lär sig att känna igen olika sätt att presentera tal (addition, subtraktion, multiplikation, division och kombinationer av dessa), eleven lär sig presentera tal med hjälp av dessa samt använda de olika formerna på ett ändamålsenligt sätt.

· Eleven övar sig att ge och följa enkla instruktioner.

· Eleven introduceras i programmeringens grunder om möjligt med hjälp av elektroniska applikationer och spel.

· Eleven introduceras i programmeringens grunder om möjligt, till exempel med hjälp av litteratur, elektroniska applikationer och spel.

· Eleven utarbetar enkla stegvisa instruktioner för att uppnå en överenskommen funktion eller överenskommet mål.

· Eleven utarbetar enkla stegvisa instruktioner för att uppnå en överenskommen funktion eller överenskommet mål.

Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M5–12)

Tal och räkneoperationer (M5–8)

Talområdet 0–20

· Eleven introduceras i talens egenskaper via aktiviteter och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

· Eleven lär sig sifferbeteckningens former, förhållandet ett till ett, sambandet mellan antal och sifferbeteckning och räkna mängder med hjälp av subtraktion och addition.

· Eleven övar talföljden 0–20 fram- och baklänges i olika stora steg.

· Eleven undersöker talföljden 0–20 och lär sig använda talföljden.

· Eleven övar att läsa och skriva talföljden 0–20.

· Eleven övar att jämföra talen 0–20 (1 större, 1 mindre) och ordna talen i stigande ordning.

· Eleven introduceras i ordningstal.

· Eleven övar uppdelning av talen 0–10 grundligt med hjälp av olika hjälpmedel och via aktiviteter.

· Eleven bekantar sig med tiosystemet med hjälp av konkreta hjälpmedel.

· Eleven bekantar sig med talområdet 0-100.

Talområdet 0–100

· Eleven övar talföljden 0–100 fram- och baklänges i olika stora steg.

· Eleven övar talföljden genom repetition och via aktiviteter och genom rörelse.

· Eleven tolkar talens egenskaper (jämna tal, multipler, halvering) och övar att bedöma mängder (tal som mängd och mätetal, helt tiotal som är mindre och större än talet, platsvärde i tiobassystemet).

· Eleven övar att läsa och skriva talföljden 0–100.

· Eleverna övar att jämföra talens storlek.

Grundläggande räkneoperationer (M5–8)

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0–100. Additoner och subtraktioner konkretiseras på olika sätt.

· kommutativitet vid addition

· associativitet vid addition

· Eleverna lär sig att förstå hur ändringar av talen (termer, faktorer, nämnare och täljare) påverkar summan, differensen, produkten och kvoten.

· dubbelpar

· tiotalsövergång

· Eleverna övar att använda analogier.

Eleverna övar addition och subtraktion i talområdet 0–20.

Eleverna övar olika huvudräkningsstrategier med syfte att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter.

-

Additoner och subtraktioner konkretiseras vid olika tillämpningstillfällen.

-

· De utnyttjar analogier, dubbelpar och närliggande aritmetiska kombinationer.

· Eleverna lär sig att spjälka tal vid tiotalsövergångar och addera till tio.

· Eleverna övar att tillämpa addition (förändring, summa, jämförelse).

· Eleverna övar att tillämpa subtraktion (förändring, del av summan, jämförelse när man känner till skillnaden och när man inte känner till skillnaden).

· Eleverna övar med hjälp av aktiviteter, lekar och konkreta hjälpmedel att förstå kommutativitet vid addition och sambandet mellan addition och subtraktion.

Eleverna handleds att använd tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer för att uttrycka antal, ordning och mätresultat.

Eleverna övar sig att förstå, identifiera och presentera olika situationer:

· plusräkning, summa och jämförelse vid addition

· minusräkning, differens och jämförelse vid subtraktion

Eleverna övar multiplikationstabellerna 1–5 och 10.

Eleverna handleds genom konkreta medel att förstå begreppet multiplikation. Genom detta gör man en grund för att kunna förstå också division samt förhållandet mellan multiplikation och division.

· produkt vid multiplikation, multipler, faktorernas kommutativitet

· Eleverna övar att förstå multiplikation med två, tre, fyra, fem och tio på ett konkret sätt.

· sambandet mellan multiplikation och division (grunden för division läggs)

Eleverna bekantar sig med division

· innehålls- och delningsdivision

· Eleverna bekantar sig med bråktal genom att övar dela fenomen som ingår i elevernas erfarenhetsvärld.

Geometri (M9)

· Eleverna övar de vanligaste riktnings- och förhållandebegreppen: uppe, nere, framför, bakom, i mitten av, mellan, framåt, bakåt.

· Med hjälp av konkreta övningar lär sig eleverna höger och vänster.

· Eleverna gör enkla förminskningar och förstoringar.

· Eleverna lär sig att iaktta kroppars och figurers geometriska egenskaper på olika konkreta sätt.

· Eleverna lär sig att iaktta kroppars och figurers geometriska egenskaper på olika konkreta sätt. Eleverna klassificeras dem enligt egenskaper.

· Eleverna lär sig med hjälp av konkreta övningar och hjälpmedel att jämföra geometriska egenskaper.

· Eleverna övar att klassificera och gruppera olika fenomen och föremål.

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas.

· Eleverna övar att bygga tvådimensionellt med hjälp av modell.

· Eleverna övar att bygga tredimensionellt med hjälp av modell samt bild.

· Eleverna gör enkla speglingar.

Mätning (M10–11)

· Eleverna bekantar sig med principerna för mätning med hjälp av konkreta övningar (längd, massa, volym).

· Eleverna bekantar sig med pengars värde och olika pengabelopp inom talområdet 0–100.

· Eleverna bekantar sig med pengars värde och olika pengabelopp inom talområdet 0–20.

· Eleverna lär sig de vanligaste tidsbegreppen igår, idag, imorgon, snart

· Eleverna lär sig veckodagarna.

· Eleverna övar klockslagen jämn timme och halvtimme.

· Eleverna mäter och lär sig mätningsbegreppen centimeter, meter, liter, deciliter.

· Eleverna bekantar sig med begreppen kilogram och gram.

· Eleverna lär sig årstiderna och månaderna.

· Eleverna repeterar klockslagen jämn timme och halvtimme.

· Eleverna lär sig kvart före och efter och 1 h = 60 min.

Informationsbehandling och statistik (M11–12)

· Eleverna övar att samla och spara information om intressanta ämnen.

· Eleverna övar konkret att undersöka antalet olika alternativ. Eleverna söker svar på följande frågor: Hur många olika? På hur många sätt?

· Eleven introduceras i programmeringens grunder om möjligt, till exempel med hjälp av litteratur, elektroniska applikationer och spel.

· Utifrån klassificeringen upprättas stapeldiagram och tabeller som eleverna undersöker tillsammans.

· Eleven utarbetar enkla stegvisa instruktioner för att uppnå en överenskommen funktion eller överenskommet mål.

· Eleverna upprättar tabeller och diagram över fenomen som gäller elevernas erfarenhetsvärld.

· Eleverna fäster uppmärksamhet vid orsaker och verkan.

· Eleverna lär sig fästa uppmärksamhet vid orsak och verkan.

13.4.5 Omgivningslära

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär

förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund[7] och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker sin egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iaktta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Mål för undervisningen i omgivningslära i årskurs 1-2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen	I1–I6	
M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt	I1–I6	K1, K6
M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan	I1–I6	K3, K7

Undersöknings- och arbetsfärdigheter		
M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö	I2–I4, I6	K3
M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	K1, K7
M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt	I1–I6	K1, K4
M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa	I1–I6	K1, K4
M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem	I1–I6	K3
M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt	I2, I4, I6	K3 K1
M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra	I1–I6	K2, K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer	I1–I6	K5, K4
Kunskap och förståelse		
M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära	I1–I6	K1
M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen	I1–I6	K4, K1
M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter	I1–I6	K2, K4
M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv	I1, I5	K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 1–2

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att växa och utvecklas: Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar: Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera: Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv: Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil: Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av

enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

I VICHTIS

Vi strävar till att väcka och utveckla elevens nyfikenhet för fenomen i omgivningslära. Vi betonar funktionella arbetssätt, experiment och upplevelser samt användandet av drama och berättelser.

Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Vi betonar utvecklandet av samarbetsförmåga och förmåga att fungera i grupp samt iakttagandet av egen inlärning samt egen aktivitet.

OMGIVNINGSLÄRA I ÅRSKURS 1–2

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens* *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan (K3, 7)

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt (K1, 6)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö (K3)

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter (K1, 7)

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor (K1, 7)

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt (K1, 4)

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer (K1, 4)

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem (K3)

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt (K1, 4)

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa (K1, 4)

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem (K3)

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt (K1, 3)

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Kunskap och förståelse

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet*

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av

begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

INNEHÅLL

Årskurs 1	**Årskurs 2**
Att växa och utvecklas M1–3, M5–8, M10–13	
	· människokroppens viktigaste organ och livsfunktioner
	· livscykeln
· människokroppens delar	
	· växande och utvecklande enligt ålder
· att känna igen och kontrollera känslor	
	· övning i emotionella färdigheter och empati
	· att stärka självkänslan och uppskattningen för medmänniskor
Livet hemma och i skolan M1–14	
· säkerhet hemma och på vägen till skolan, att söka hjälp	· introduktion i första hjälpen med beaktande av barnens ålder och utvecklingsnivå
· samarbete enligt gemensamma regler	· ansvarsfullt agerande hemma, i skolan och i samband med hobbyer
· att öva skolelevernas färdigheter	
	· beteende i olika vardagssituationer
· att fungera i vardagen	
	· förebyggande av mobbning och fysisk integritet
· att klä sig enligt vädret	
Närmiljön och dess förändringar M1–8, M10–14	
· den levande och icke-levande naturen	· identifiering av de vanligaste organismerna i närmiljön

· observation av hemmets och skolans närmiljö under de olika årstiderna

· att följa vädret

· naturmiljön och den av människan bebyggda miljön

· hembygden

· Finland

· rumskartan, gårdskartan

· växtens delar

· karta över hembygden, Finlands karta

Att undersöka och experimentera M1–15

· att öva undersökningens olika skeden enligt ålder

o undersökningar om naturen, närmiljön, vardagsfenomen, teknik

· plantera växter och följa med tillväxten

o undersökningar om naturen, närmiljön, vardagsfenomen med beaktande av de lokala möjligheterna i Lojo och skolans närmiljö

o undersökningar om teknik, till exempel genom introduktion i ellära

Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv M1–15

· en hälsosam och mångsidig kost, naturen som källa till näring

· rent vatten, vattnets tillräcklighet, vattnets egenskaper

· luft, värme

· omsorg bland människor, djur

· delaktighet i en sund och välmående skoldag, glädje i lärandet

· årstider

· näringsproduktion; jordbruk

· vattnets kretslopp och att hushålla med vattnet

· ytvatten, grundvatten; vattenreservoarer i närmiljön

· värme, luft

· utveckling av delaktighet

· introduktion till rymden

Att träna en hållbar livsstil M1–3, M8–10, M15

· avfallssortering

· återvinning

· att spara

· avfallssortering

· återvinning

· att spara

13.4.6 Religion

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	I1, I3, I6	K2, K4
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	I1	K1
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	I1	K2, K7
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	I2	K2, K3, K7
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	I1, I3	K2, K6, K7
M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter	I1, I3	K2, K6, K7

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen	I3	K3, K7
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 1–2

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll utnyttjas de lokala möjligheterna. Innehållet formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med sin egen familj: släkt, historia, religion eller livsåskådning samt olika slags familjer. Det är viktigt att undervisningen tar upp den egna religionens högtider och helger, deras innehåll, innebörd och hur de firas. Undervisningen ska också behandla berättelser, traditioner och seder i den egna religionen. Eleven utforskar den egna religionens centrala begrepp, symboler och mångfald.

I2 Religionernas värld: Innehållet väljs utgående från de religioner som förekommer i elevens skola och närmiljö samt dessa religioners viktigaste seder och högtider Även irreligiositet beaktas i innehållet.

I3 Ett gott liv: I undervisningen behandlas livsfrågor som hör ihop med människans födelse och död samt respekt för livet. Centralt innehåll är elevens egna handlingar och konsekvenser av dem, ansvar för andra människor, miljön och naturen samt empati, människovärde och individualitet Barnets rättigheter och betydelse behandlas inledningsvis. Vid valet av innehåll ska FN:s konvention om barnets rättigheter samt människans holistiska välbefinnande beaktas. Innehållet ska stödja eleven att utveckla emotionella färdigheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1–2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. I undervisningen används digitala verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetssätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö

- framsteg i förmågan att arbeta i grupp

- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Eleverna

undersöker olika sätt, på vilka familjer firar högtider som anknyter till året och livet. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld: Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

I3 Ett gott liv: I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

ORTODOX TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen uppmärksammas olika slags familjer och förhållandet till den ortodoxa kyrkan och andra kyrkor eller livsåskådningar. Man granskar mysterierna som en del av familjens och barnets eget liv. Man behandlar inledningsvis den egna religionens särdrag och centrala begrepp, vokabulär och symboler inom kyrkan samt lär sig om olika gudstjänster. Kyrkan som byggnad studeras. Eleverna bekantar sig med den egna församlingen och det ortodoxa kyrkoårets centrala högtider enligt de kristna årshögtiderna. Man behandlar traditioner, seder och några helgon som är förknippade med dem. Eleven bekantar sig med sitt skyddshelgon.

I2 Religionernas värld: Eleverna lär känna religioner, livsåskådningar och irreligiositet i den egna klassen, skolan och närmiljön i samband med vardagsevenemang och fester i skolan. Det ortodoxa perspektivet beaktas i samband med fester eller kyrkliga evenemang. Man bekantar sig med elevens ortodoxa traditioner ur ett mångkulturellt perspektiv.

I3 Ett gott liv: Vid val av innehåll beaktas läran om frihet och ansvar som hänger ihop med den ortodoxa människosynen samt ett holistiskt välbefinnande. Ansvar för miljön och naturen samt livets unicitet behandlas i undervisningen. Man försöker leva sig in i andra människors situation och funderar över frågor som hör samman med människans liv, såsom omtänksamhet, förlåtelse, ärlighet, omsorg och kärlek i familjen och i skolan. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Man studerar livet och döden samt etiska frågor med hjälp av Gamla och Nya Testamentets berättelser och exempel ur vardagen.

KATOLSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Eleven bekantar sig med katolsk tro utgående från den egna familjen. Centrala innehåll är medlemskap i kyrkan, dopet och den heliga mässan, korstecknet, den Heliga Treenigheten, Jesus Kristus och de viktigaste händelserna i hans liv. Eleven bekantar sig med centrala dagliga böner. Man studerar livets uppkomst enligt Bibeln. I undervisningen behandlas Bibeln som helig skrift och kyrkoårets stora högtider. Eleven bekantar sig med den egna församlingen och kyrkobyggnaden samt med Jungfru Maria och några andra helgon.

I2 Religionernas värld: I undervisningen beaktas elevernas bakgrund och de mångkulturella och mångreligiösa inslag den eventuellt innehåller. Eleverna bekantar sig med andra religioner, livsåskådningar och irreligiositet som en del av vardag och fest i den egna klassen, skolan och närmiljön. Man studerar likheter mellan katolska traditioner och andra religioner och livsåskådningar.

I3 Ett gott liv: I undervisningen lär man eleverna att känna igen och att skilja mellan rätt och fel med hjälp av Gamla och Nya Testamentets berättelser. Man funderar över betydelsen av omtänksamhet och ärlighet. Man behandlar människans ansvar för naturen och världen samt granskar detta ansvar som en uppgift som baserar sig på skapelseberättelsen. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Eleverna bekantar sig med centrala religiösa begrepp såsom syndafallet, att få förlåtelse och förlåta, det egna och gemensamma bästa och de centrala budord som är förknippade med dessa.

ISLAM

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Eleven bekantar sig med islam utgående från den egna familjen. Man studerar högtiderna i den islamiska kalendern och traditioner förknippade med människans livscykel. Centralt innehåll i undervisningen är grunderna för den islamiska läran: existensen av en enda Gud, profeterna, de heliga skrifterna, tron på det osynliga. Eleven bekantar sig med Koranen och den nedtecknade islamiska traditionen och det islamiska samfundet. I undervisningen behandlas olika former av islam, moskéns betydelse för muslimerna och religiösa plikter.

I2 Religionernas värld: Eleverna bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön och med de heliga byggnader och festtraditioner som är kopplade till dem samt med seder som hör samman med irreligiositet.

I3 Ett gott liv: Vid val av innehåll är elevernas livscykel och livsfrågor som hör samman med den det mest centrala. Respekt för livet, människovärdet och barnets rättigheter är centrala innehåll. Man försöker sätta sig in i andra människors situation och bekantar sig med rättigheter och skyldigheter i familjen enligt islam. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Centralt innehåll i undervisningen är grunderna för ett gott liv

inom islam. Dessutom granskas den egna familjens seder och bruk och man diskuterar vikten av att acceptera olikheter.

JUDENDOMEN

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Judendomen studeras utgående från den egna familjen. Centralt innehåll i undervisningen är högtider, den judiska kalendern, traditioner förknippade med livscykeln och grunderna för den judiska läran: existensen av en enda Gud, Toran, Tanach och andra betydelsefulla religiösa skrifter och tron på det osynliga. Man studerar den judiska församlingen, olika former av judendom och synagogan som centrum för det judiska livet.

I2 Religionernas värld: Eleverna bekantar sig med religioner, festtraditioner och religiösa byggnader i skolan och närmiljön samt med seder som hör samman med irreligiositet.

I3 Ett gott liv: Frågor som hör samman med elevernas livscykel är det centrala vid val av innehåll. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det judiska perspektivet på dessa. Viktiga frågor är respekt för livet, människovärde och FN:s konvention om barnets rättigheter och att sätta sig in i andras situation. I undervisningen bekantar sig eleven med judendomen i familjelivet och med den egna familjens seder och bruk samt med grunderna för ett gott liv enligt judendomen. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter.

I VICHTIS

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I RELIGION I ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K3 Vardagskompetens

K5 Digital kompetens

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att undersöka sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund (K2, 4)

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala berättelser i religionen i fråga (K1)

Årskurs 2

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund (K2, 4)

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga (K1)

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder (K2, 7)

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön (K3, 4, 7)

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor (K2, 6, 7)

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter (K2, 6 7)

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen (K3, 7)

M8 ge eleven möjligheter att bekanta sig med att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på olika åsikter (K1, 5, 6, 7)

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder (K2, 7)

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön (K3, 4, 7)

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor (K2, 6, 7)

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter (K2, 6 7)

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen (K3, 7)

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter (K1, 5, 6 7)

INNEHÅLL (ev.lut.) I ÅRSKURS 1–2

Förhållandet till den egna religionen M1–3, M5–6, M8

Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt.

Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer.

Fortsättning och fördjupning på det inlärda i årskurs 1; Bekantar sig med kyrkoårets högtider (jul och påsk) och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa.

Bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider: jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa.

Bekantar sig med familjernas olika sätt att fira högtider som anknyter till året.

De kyrkliga förrättningarna som ingår i det kristna livet (dop).

Bekantar sig med centrala berättelser och personer i den egna tron, till exempel Bibeln, Skapelseberättelsen och David och Goliat.

Bekantar sig med psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen.

De kyrkliga förrättningarna som ingår i det kristna livet (tex. vigsel och begravning)

Eleven bekantar sig med församlingen och kyrkobyggnaden och centrala begrepp och symboler i anknytning till dessa .

Bekantar sig med det religiösa livet samt irreligiositet i den egna kommunen.

Bekantar sig med centrala personer, berättelser, begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen samt religionens mångfald, till exempel Den barmhärtiga samariern.

Eleverna bekantar sig med den kristna uppfattningen om Gud

Eleven bekantar sig med psalmer och musiker som anknyter till kyrkoåret och barndomen.

Religionernas värld M1, M4

Eleverna bekantar sig med de viktigaste sederna och högtiderna som förekommer i religionerna i elevens skola och närmiljö, även den kristna trons mångfald och irreligiositet beaktas.

de viktigaste sederna och högtiderna som förekommer i religionerna i elevens skola och närmiljö, även den kristna trons mångfald och irreligiositet beaktas

Ett gott liv M1, M5–8

Eleverna handleds till att fundera på egna handlingar och deras följder

Eleverna handleds till att fundera på ansvar för andra människor, miljön och naturen.

- empati, människovärde och individualitet

– etisk reflektion

– Den gyllene regeln

Eleverna övar att känna igen och uttrycka sina känslor samt att sätta sig in i andras situation.

– att acceptera olikheter

– att reflektera över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser

Eleverna handleds att fundera på egna handlingar och deras följder för sig själv och för andra.

- ansvar för andra människor, miljön och naturen

- empati, människovärde och individualitet

- etisk reflektion

- Gyllene regeln

- emotionella färdigheter

- människovärde och människans holistiska välbefinnande

- betydelsen av barnets rättigheter, FN:s konvention om barnets rättigheter

Betydelsen av barnets rättigheter, FN:s konvention om barnets rättigheter

Eleverna funderar över olika perspektiv och synsätt, rätt och fel samt lär sig känna igen andras känslor.

Att uttrycka sina egna känslor och lyssna på andra.

– livsfrågor som hör ihop med människans födelse och död samt respekt för livet, det kristna perspektivet på dessa

Att uttrycka sina känslor och lyssna på andra.

13.4.7 Livsåskådningskunskap

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar	I1–I4	K1, K2, K4
M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt	I2	K1, K2, K7
M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar	I1	K1, K2, K7
M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument	I1–I4	K1, K2, K7
M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer	I1–I4	K1, K3, K4
M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet	I1–I4	K1, K3, K7
M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön	I2	K2, K4
M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans	I1–I4	K2, K3, K7
M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö	I4	K3, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser. Elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Att växa till ett gott liv: Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I2 Olika sätt att leva: Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv: Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö

- framsteg i förmågan att arbeta i grupp

- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

I VICHTIS

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1	**Årskurs 2**
K1 Förmåga att tänka och lära sig	*K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*
K3 Vardagskompetens	

K4 Multilitteracitet *K5 Digital kompetens*

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar (K1, 2, 4)

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt (K1, 2, 7)

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar (K1, 2, 7)

M4 främja elevens förmåga att ställa frågor (K1, 2 7)

M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan i vardagliga situationer (K1, 3, 4)

M6 uppmuntra eleven att känna till skillnaden mellan rätt och fel (K1, 3, 7)

M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön (K2, 4)

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans (K2, 3, 7)

M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö (K3, 5, 7)

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar (K1, 2, 4)

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt (K1, 2, 7)

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar (K1, 2, 7)

M4 främja elevens förmåga att framföra motiverade påståenden (K1, 2 7)

M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer (K1, 3, 4)

M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet (K1, 3, 7)

M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön (K2, 4)

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans (K2, 3, 7)

M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö (K3, 5, 7)

INNEHÅLL ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1

Att växa till ett gott liv M1, M3–6, M8

- samtalsfärdigheter; eleven lär sig att lyssna på andra på ett respektfullt sätt och att uttrycka sig tydligt

- betydelsen av gott handlande, rätt och fel i elevens liv

Årskurs 2

- samtalsfärdigheter; eleven lär sig att lyssna på andra på ett respektfullt sätt och att uttrycka sig tydligt

- betydelsen av gott handlande, rätt och fel och skillnaden mellan dem samt människans godhet

- vänskapens innehåll och betydelse i barnets liv	- vänskapens innehåll och betydelse i barnets liv
Olika sätt att leva M1–2, M4–8	
	- frågan ”Vem är jag?”
- olika sätt att leva och tänka	
	- olika sätt att leva och tänka
- olika sätt att leva i synnerhet med tanke på elevens hembakgrund	- olika sätt att leva i synnerhet med tanke på elevens kulturbakgrund
Grunderna för ett gemensamt liv M1, M4–6, M8	
	- grunderna för att leva tillsammans, till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i situationer och miljöer i elevens liv
- grunderna för att leva tillsammans, till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i situationer och miljöer i elevens liv	
	- barnets rättigheter och barnets ställning i samhället, till exempel FN:s konvention om barnets rättigheter
Naturen och en hållbar framtid M1, M4–6, M8–9	
- berättelser om världens uppkomst	- elevens egen närmiljö, hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön
- elevens egen närmiljö, hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön	- olika levnadssätt i världen och livets förgänglighet
- betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen	- betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen

13.4.8 Musik

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och gruppers verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I årskurserna 1–2 kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av

samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röstanvändning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttryckssätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild	I1–I4	K2, K7
Att musicera och vara kreativ		
M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp	I1–I4	K1, K2, K4
M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna	I1–I4	K1, K4
M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt	I1–I4	K5, K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1–I4	K2, K4
M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1–I4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		
M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande	I1–I4	K7
Förmåga att lära sig musik		
M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik	I1–I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 1–2

Eleverna tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, lyssna, röra sig till musik, improvisera och komponera samt genom tvärkonstnärligt arbete.

Innehållet väljs så att eleverna mångsidigt får bekanta sig med olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja både elevernas erfarenheter och de lokala möjligheterna.

I1 Musikalisk praxis: I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vi-anda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar: Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar: I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt sampel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp

- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

I VICHTIS

MUSIK I ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1	**Årskurs 2**
Delaktighet	
L2 Kulturell och kommunikativ kompetens	*L7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid*
M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild	**M1** handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild
Att musicera och vara kreativ	
K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*	
K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	
M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp	**M3** handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp
M4 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna	**M4** uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna
M5 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt	**M5** ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt
Kulturell förståelse och multilitteracitet	
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	*K4 Multilitteracitet*
M6 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig	**M6** inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig

till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

M7 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

M7 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Välbefinnande och säkerhet i musik

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M8 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

M8 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Förmåga att lära sig musik

K1 Förmåga att tänka och lära sig

M9 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

M9 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

INNEHÅLL ÅRSKURS 1–2

Årskurs 1

Musikalisk praxis M1–2, M7

Eleverna övar att delta i musiklektioner:

- att beakta andra elever och ge rum
- enstämmig sång i grupp
- sångställning
- säker och saklig röstanvändning
- gemensamt musicerande
- att producera ljud och rytmer med kroppen
- hörselvård
- musikupplevelser via bildkonst och rörelse

Musikens beståndsdelar M4–6

Årskurs 2

Fördjupning av innehållet i årskurs 1

Eleverna övar att delta i musiklektioner:

- att beakta andra elever och ge rum
- enstämmig sång i grupp
- sångställning
- säker och saklig röstanvändning
- gemensamt musicerande
- att producera ljud och rytmer med kroppen
- hörselvård

musikupplevelser via bildkonst och rörelse

Eleverna bekantar sig med musikens grundläggande begrepp med hjälp av att lyssna, sjunga, spela instrument och röra på sig.

- övning av grundläggande rytm genom att klappa och marschera
- introduktion till dynamik (*tyst, tystnar, högt, tilltar*)
- röstens hållbarhet (*kort, lång*)
- röstläge (*låg, hög*)
- olika klangfärger

Eleverna övar att uttrycka sig genom att

- spela instrument
- sjunga
- röra sig i takt med musiken
- använda egna kreativa idéer.

Eleverna övar musikens grundläggande begrepp med hjälp av att lyssna, sjunga, spela instrument och röra på sig.

- övning av grundläggande rytm genom att klappa och marschera
- introduktion till dynamik (*tyst, tystnar, högt, tilltar*)
- röstens hållbarhet (*kort, lång*)
- röstläge (*låg, hög*)
- olika klangfärger

Eleverna bekantar sig med tonnamnen och notvärden.

Eleverna övar att uttrycka sig genom att

- spela instrument
- sjunga
- röra sig i takt med musiken
- använda egna kreativa idéer.

Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M3–5, M8

Eleverna övar att

- lyssna på olika slags musik
- beskriva föreställningar och känslor som musiken väcker
- visa intresse och tolerans
- dela med sig av sina musikrelaterade erfarenheter

Eleverna bekantar sig med olika ljudlandskap och prövar på att skapa egna ljudlandskap.

Övningarna fokuserar på att

- lyssna på olika slags musik
- beskriva föreställningar och känslor som musiken väcker
- visa intresse och tolerans
- dela med sig av sina musikrelaterade erfarenheter

Eleverna bekantar sig med olika ljudlandskap och prövar på att skapa egna ljudlandskap.

Repertoar M8

Eleverna bekantar sig med en mångsidig repertoar genom integration i olika läroämnen:	Eleverna övar en mångsidig repertoar genom integration i olika läroämnen:
- *årets lopp*	- *årets lopp*
- *läsårets händelser*	- *läsårets händelser*
- *finsk musik*	- *finsk musik*
- *musik i olika kulturer*	- *musik i olika kulturer*
- *musiksagor*	- *musiksagor*
- *barnsånger*	- *barnsånger*
- *konstmusik*	- *konstmusik*
Betydelsen av resultatinriktad övning betonas.	Betydelsen av resultatinriktad övning betonas.

13.4.9 Bildkonst

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I årskurserna 1–2 skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna

uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt		
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder	I1, I3, I6	K1, K3, K4, K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar	I1, I3, I6	K2, K4, K5, K6
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder	I1, I3, I6	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt	I1, I3, I6	K2, K3, K5, K6
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra	I1, I3, I6	K1, K2, K3, K5
M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		
M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder	I1, I3, I6	K1, K4, K5, K6
M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i närområdet	I1, I3, I6	K2, K3, K6, K7
M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer	I1, I3, I6	K1, K2, K5, K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		
M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen	I1, I3, I6	K2, K3, K6, K7
M11 stödja eleven att beakta den kulturella mångfalden och hållbar utveckling i sitt bildskapande	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 1–2

Genom att studera egna bildkulturer, omgivningens bildkultur och konstens värld närmar man sig målsättningen för undervisningen i bildkonst. Områdena i bildkonst kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskar man också hur de är förenade med varandra. Utgångspunkter för valet av innehåll är verk, produkter och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevant för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att ta del i valet av innehåll i undervisningen, bildsamlingar som används, arbetsmetoder och redskap. Vid valet av innehåll beaktas lokala möjligheter.

I1 Egna bildkulturer: Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

I VICHTIS

BILDKONST I ÅRSKURS 1–2

INNEHÅLL

Årskurs 2

Egna bildkulturer M1–11

I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.

· elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna

· elevernas bildkultur är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet

Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.

Bildkulturer i omgivningen M1–11

Som innehåll i undervisningen används om möjligt

· den egna skolans och hemmets byggnader, den byggda miljön och naturmiljön

Årskurs 2

I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.

· elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna

· de är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet

Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.

Som innehåll i undervisningen används om möjligt

· betydande byggnader i närmiljön, den byggda miljön och naturmiljön

· reklambilden undersöks	· elevens egna föremål
· visuellt budskap i tecknade serier och ritprogram	· eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur
	När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.
	· Till exempel spel och spelfigurer, ritprogram, lokala tidningar och reklam i närmiljön.
Konstens världar M1–11	
· eleverna bekantar sig med konstbilder, t.ex. finländsk och lokal konst	· att bekanta sig med konstbilder, t.ex. konsten i olika kulturer
· eleverna övar att diskutera om konstbilder och konst som eleverna skapat	· konstbilder i olika kulturer och elevernas konst jämförs och diskuteras
· teckning: olika teckningsredskap introduceras	· teckning: att kombinera olika teckningsredskap
· färglära: att blanda färger	· grafik: gravyr i olika material
· besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Vichtis om möjligt	· färglära: kalla och varma färger
	· besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan i Vichtis om möjligt

13.4.10 Slöjd

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärda kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen

ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

I årskurserna 1–2 är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete	I1–I4	K1, K2
M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten	I1, I3, I6	K1, K4, K5
M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1–I5	K1, K7
M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt	I2–I4	K4, K6
M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden	I1–I6	K1, K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 1–2

Innehållet väljs så att eleven genomför en slöjdprocess i sin helhet och får kunskap om olika material och arbetssätt. Arbetet är fenomenbaserat och ämnesöverskridande.

I1 Att hitta en idé: Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva: Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera: Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka: Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdredskap och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

I5 Att dokumentera: Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma: Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi, historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd.

Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd är följande
- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera

- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat

- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

I VICHTIS

SLÖJD I ÅRSKURS 1-2

Årskurs 1 **Årskurs 2**

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet*

K5 Digital kompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna (K1, 2)	**M1** väcka elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete (K1, 2)
M2 handleda eleven i att slöjda (K1, 4, 5)	**M2** handleda eleven att slöjda och presentera sina idéer visuellt samt berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten
M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter (K1, 7)	**M3** handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster *genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar*

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett säkert sätt

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom positiva erfarenheter

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett säkert sätt

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

INNEHÅLL

Årskurs 1

Att hitta en idé M1–3, M5

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder.

Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Att pröva M1–2, M4–5

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella miljöer.

Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.

Att planera M1–2, M4–5

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen.

Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Att tillverka M1, M4–5

Årskurs 2

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder.

Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna undersöker rörelse och balans.

Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer.

Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.

Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen.

Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna eller gemensamma planer.	Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna eller gemensamma planer.
Eleverna använder olika slöjdredskap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.	Eleverna använder olika slöjdredskap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.
Att dokumentera M3, M5	
Digitala verktyg introduceras som en del i dokumentationen.	Digitala verktyg introduceras som en del i dokumentationen.
Bedömning M5	
Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning.	Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning.
Eleverna får lära sig att ge respons till andra.	Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

13.4.11 Gymnastik

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

”Vi leker och rör på oss tillsammans.”

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken	I1	K1, K3
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4
M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider	I1	K3
M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar	I1	K3
M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet	I1	K3
M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	K3, K6, K7
Social funktionsförmåga		
M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken	I2	K2, K3, K6, K7
M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		
M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt	I3	K1, K2, K3
M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga	I3	K1, K2

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 1–2

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga: Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär än en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningssvårigheter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta samt framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem

- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter

- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

I VICHTIS

GYMNASTIK I ÅRSKURS 1–2

Fysisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens*

K5 Multilitteracitet *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Årskurs 1

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Årskurs 2

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Social funktionsförmåga

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Psykisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

INNEHÅLL

SIMNINGEN!!!

Årskurs 1

Fysisk funktionsförmåga M1–6

Träning av motoriska basfärdigheter

· träning av balansfärdigheter genom att böja, sträcka på, kröka, räta ut och vrida kroppen samt gunga, röra på sig och stanna

· träning av rörelsefärdigheter: olika sätt att gå, springa, hoppa, skutta, klättra, rulla

· träning av hanteringsfärdigheter: kast, rulla, sparka, skuffa, slå, fasttagning

Årskurs 2

Eleverna lär sig att förbättra sina arbets- och prestationssätt i gymnastiksituationer

Eleverna fortsätter att öva kontrollen av sina motoriska basfärdigheter

· träning av färdigheter i form av olika referensspel och lekar

Simundervisning

· en grundläggande simfärdighet säkerställs

· kroppskontroll övas även med hjälp av musik- och gymnastiklekar

Färdigheterna tränas i olika miljöer såväl inomhus som utomhus och även i naturen.

Simundervisning

Eleverna får lära känna vattnet och öva grundläggande simfärdigheter

· (att doppa sig, simma på mage och på rygg; målet är att kunna simma 10 meter)

Eleverna övar att följa regler vid gymnastiksituationer

Eleverna lär sig att sköta gymnastikutrustningen och sin hygien på ett sakligt sätt

· (målet är att kunna simma 25 meter)

Social funktionsförmåga M7–8

Eleverna övar att följa regler vid gymnastiksituationer

· eleven vågar röra sig som en i gruppen

· eleverna övar att tolerera att vinna och att förlora såväl i grupp som på individuell nivå

Eleverna övar att ge positiv respons åt kompisarna

Eleverna övar att uttrycka olika känslor och erfarenheter med beaktande av situationen och de övriga deltagarna

· eleverna lär sig att hantera att vinna och förlora i gruppsituationer

Psykisk funktionsförmåga M9–10

Eleverna får uppleva glädjen med att röra på sig och betydelsen av rekreation

Eleverna övar att uttrycka olika känslor och erfarenheter

- eleverna lär sig att tolerera att förlora på individuell nivå

13.4.12 Elevhandledning

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra

val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåtts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

I VICHTIS

Elevhandledningen beskrivs i kapitel 7. Stöd för lärande och skolgång (7.1.1 Handledning)?

I årskurserna 1-2 övar eleverna växelverkan och att fungera i grupp. Eleverna övar på medverkan i den egna närmiljön. Eleverna bildar sig en positiv jagbild om sig själv som elev och som en medlem i gruppen. Eleven lär sig ta ansvar för sitt skolarbete samt sina egna uppgifter och sitt material.

Eleverna utvecklar sina självvärderingskunskaper samt får positiv feedback. Eleverna är beredda på att ta emot handledning. Eleverna bekantar sig med yrken i sin närmiljö samt söker svar på varför man arbetar. Eleverna övar sig på att blicka mot framtiden och vänjer sig vid att möta olika kulturer. Eleverna ser det mångkulturuella som en positiv resurs.

Innehåll

Innehåll..... 2

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6..... 4

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå..... 7

14.4 Läroämnen i årskurs 3–6..... 8

14.4.1 Modersmål och litteratur..... 9

14.4.3 Främmande språk, A2 lärokurs engelska..... 39

14.4.5 Omgivningslära..... 66

14.4.6 Religion..... 86

14.4.7 Livsåskådningskunskap..... 95

14.4.8 Historia..... 100

14.4.9 Samhällslära..... 108

14.4.10 Musik..... 115

14.4.11 Bildkonst..... 124

14.4.12 Slöjd..... 134

14.4.13 Gymnastik..... 143

14.4.14 ELEVHANDLEDNING..... 154

KAPITEL 14 ÅRSKURS 3–6

14.1 Övergången mellan årskurs 2 och 3 och uppdraget i årskurs 3–6

Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp. Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Årskurs 3–6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd. I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya

utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva,

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 3-6.

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iaktta och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska sporras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsrikedom och aktivitet. Eleverna ska sporras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligast lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygdskulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iaktta och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

Vardagskompetens (K3)

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsam och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetssätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelvett och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetssymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkat olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterar över vad måttfullhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsumenter och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska allt mer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

Digital kompetens (K5)

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetssätt och -redskap som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar. *Ansvarsfulla och trygga arbetssätt:* Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, nätetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan. *Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt:* Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster. *Kommunikation och nätverksbildning:* Eleverna ska lära sig att ta

sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller vänelevsverksamhet. Eleverna ska sporras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

Stödandet av utvecklandet av de mångsidiga kompetenserna i årskursena 3-6

Stödandet av lärprocessen börjar med att läraren och eleverna tillsammans besluter om avsnittets mål, arbetsmetoder samt bedömning. Då man planerar mål, innehåll och arbetsmetoder tar man i beaktande elevernas ålder, deras olika inlärnigssätt samt olika intresseområden. Eleverna handleds i att ställa upp mål för sitt arbete samt att hitta sina egna styrkor. Inlärningsprosessen stöds kontinuerligt genom diskussion och feedback. I Vichtis prioriteras teamarbete/grupparbete och förmågan att ta ansvar, vilket ökar elevernas motivation och engagemang samt känsla av att styra den egna processen. Det här förutsätter att man tillsammans med eleverna går igenom hur grupparbetet fungerar som process samt handleder dem till att fungera ansvarsfullt och respektera varandra.

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

Undervisningsanordnaren avgör och beskriver i sin läroplan hur elevernas övergång från årskurs två till årskurs tre samt från årskurs sex till årskurs sju ska stödjas.

I VICHTIS

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

14.4 Läroämnen i årskurs 3–6

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

14.4.1 Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska

uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 3-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	K1, K2, K3, K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K4, K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	K1, K2, K3, K4
Att tolka texter		
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	K1, K4, K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	K1, K4, K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	K1, K4, K5
Att producera texter		
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	K1, K2, K4, K7

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	K1, K4, K5, K7
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	K1, K4, K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	K2, K4, K5, K6
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	K1, K2, K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	K2, K4, K5, K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6 ***samt lokala betoningar***

I1 Att kommunicera: I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

Eleverna sporras till att kommunicera på skolans undervisningsspråk. Eleverna ges rikligt medtid för diskussioner också kring aktuella frågor. Eleverna uppmuntras att undvika blandat språk.Under vissa kommunikationssituationer övar eleverna sig i att tolka från finska till svenska. Skolan bjuder in svensktalande personer utifrån och söker sig aktivt till svenskspråkiga miljöer för att ge eleverna

möjlighet att aktivt kommunicera på svenska. Eleverna ges möjlighet att delta i Språkönätverkets årligt återkommande kulturdagar.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.
Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).
Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

Eleverna lär sig använda digitala svenska medier. Eleverna ges tid för högläsning och eget läsande på skoltid. Eleverna ges möjlighet till bokprat på svenska.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.
Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.
Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

Modersmålet integreras i alla ämnen.

Eleverna uppmärksammas på skillnaderna mellan finlandssvenskt och rikssvenskt uttryckssätt.De uppmärksammas också på finlandismer och att se skillnader i språkstrukturer och uppbyggnaden av finskan och svenskan.Via Språkönätverkets samarbete producerar eleverna egna texter för större

publik i samma ålder samt reflekterar kring andra elevers texter. Eleverna uppmanas att producera texter i par eller grupp där alla är aktiva. Eleverna uppmuntras att publicera sina texter tex på nätet.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Alla elever ges möjlighet att delta i skolans kulturproduktion (t.ex. Svenska dagen, Lucia, Topeliusdagen och Runebergsdagen). Eleverna får bekanta sig med det nationella svenska kulturutbudet också under kulturdagar som arrangeras i samarbete med de andra skolorna inom Språkönätverket. Eleverna bekantar sig med traditionella och klassiska svenskspråkiga barnböcker. Eleverna tar del av utbudet i Språkönätverkets kulturstig. Eleverna bör också bekanta sig med svenskspråkiga miljöer inom landet. Eleverna använder digitala bibliotek och digitala svenskspråkiga medier. De ges möjlighet till bokprat på svenska. Eleverna kan delta i samarbete med kommunens finskspråkiga skolor, så att bägge språken och kulturerna möts.

Modersmål i årskurs 3-4

I årskurserna 3–6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modermål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i modersmål. **Bedömningen ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.**

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K3 Vardagskompetens*

K4 Multilitteracitet *K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid*

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

M3 uppmuntra eleven att uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer

Årskurs 3

· eleverna övar sig i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer.

· eleverna övar sig att säga sin egen åsikt samt motivera den

Årskurs 4

· elevernas förmåga att dela med sig av sina erfarenheter, tankar och åsikter stärks

o eleverna övar sig i att i olika kommunikationssituationer ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer

· eleverna övar sig i att ifrågasätta färdiga lösningar och källkritik under ledning av läraren

· eleverna övar sig att iakkta sin egen roll i olika kommunikationssituationer

· eleverna övar sig i att ifrågasätta färdiga lösningar och källkritik under ledning av läraren

· elevernas färdighet att arbeta i grupp stärks och undersöker sina handlingars betydelse i olika kommunikationssituationer

· eleverna övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av drama som kommunikationsverktyg då man behandlar aktuella teman med anknytning till elevernas liv

· Eleverna övar sig i att uttrycka sig positivt och artigt.

· eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa

· eleverna övar sig i att iaktta nätetikett

· elevens positiva bild av sig själv som deltagare i kommunikationssituationer bestyrks

· elevernas färdigheter att arbeta i grupp stärks

o eleverna undersöker sina handlingars betydelse vid kommunikation i grupp

· eleverna övar sätt att uttrycka sig i olika kommunikations- och rollsituationer

· drama utnyttjas som kommunikationsverktyg vid behandling av olika ämnen

· eleverna övar sig i att uttrycka sig positivt och artigt

· eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa

· eleverna övar sig i att iaktta nätetikett

· elevens positiva bild av sig själv som deltagare i kommunikationssituationer bestyrks

· Eleverna övar sig på förfaranden i sociala medier

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att läsa texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd

M7 handleda eleven att söka information

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att läsa texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd

M7 handleda eleven att söka information och bedöma **informationens tillförlitlighet**

M8 stödja eleven i att läsa barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av

Årskurs 3

· Eleverna övar sig att läsa flytande olika slag av texter som är lämpliga för åldern (t.ex. skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild), både texter och böcker de själv valt samt som man valt tillsammans

· eleverna övar sig att tillämpa lässtrategier som är lämpliga för situationen och målet

· eleverna observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet

· eleverna övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord och deras betydelse (begrepp, synonymer, motsatser, metaforer och ordspråk)

· ordförrådet utvidgas

· eleverna övar sig att diskutera litteratur med hjälp av litterära termer (huvudperson, händelseförlopp, plats och tid)

· eleverna klassificerar ord enligt form och innebörd, de lär sig om ordklasser

· substantiv, verb och introduktion till böjning, adjektiv: komparativ

· eleverna söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa

· eleverna övar sig i att bedöma tillförlitligheten av texter och källkritik

· tillsammans läser och lyssnar eleverna till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer, även hela verk

· eleverna använder material från biblioteket, även klassböcker

M8 stödja eleven i att läsa barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av

Årskurs 4

· eleverna övar sig att läsa flytande olika slag av texter som är lämpliga för åldern (skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild)

· eleverna övar sig att tillämpa lässtrategier som är lämpliga för situationen och målet

· eleverna observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet

· eleverna övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord och deras betydelse (begrepp, hierarkier, synonymer, homonymer, motsatser, metaforer och ordspråk)

· ordförrådet utvidgas

· eleverna övar sig att tolka och jämföra texter

· eleverna övar att känna igen och böja alla ordklasser

· verb och konjugation i presens och imperfekt

· nomen: (substantiv, adjektiv, pronomen (personligt, demonstrativt och relativt pronomen, räkneord, partiklar (oböjbara ord)

· eleverna söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa

· eleverna övar sig i att bedöma tillförlitligheten av texter och källkritik

· eleverna övar sig i källhänvisning

· eleverna bekantar sig med olika kommunikationsmiljöer (t.ex. lokaltidningar, sms)

· olika sätt att dela med sig av läsupplevelsen (t.ex. bokklubbar, läsekretsar)

· eleverna övar sig att använda begreppen ämne och berättare

· tillsammans läser och lyssnar eleverna till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer, även hela verk

· eleverna använder material från biblioteket, även klassböcker

· eleverna använder olika kommunikationsmiljöer i undervisningen, såsom tidningar och internet

· olika sätt att dela med sig av läsupplevelsen (t.ex. bokklubbar, läsekretsar)

· eleverna övar sig att diskutera litteratur med hjälp av litterära termer: huvudperson, händelseförlopp, plats, ämne, tema och berättare

Att producera texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 handleda eleven i att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

M10 handleda eleven i att producera enkla berättelser och beskrivningar, även i multimediala miljöer

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

M12 sporra eleven att öva sig i textproduktionsprocesser och öva sin förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att tillsammans producera texter, ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta använda internet på ett ansvarsfullt sätt

· eleverna lär sig att uppskatta sina erfarenheter och tankar och övar att verbalisera dem

· eleverna lär sig att uttrycka sig skriftligt, också sina tankar och åsikter

· eleverna lär sig att uppskatta sina erfarenheter och tankar och övar att verbalisera dem

· eleverna lär sig att uttrycka sig skriftligt, också sina tankar och åsikter

- tillsammans bekantar sig eleverna med olika typer av texter och övar att skriva dem
- eleverna övar sig att skriva litterära termer (huvudperson, händelseförlopp, plats och tid)
- eleverna producerar många olika fiktiva och icke-fiktiva texter utifrån sina egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt andras texter
- eleverna bekantar sig med skillnaden mellan tal- och skriftspråk
- rubricering
- eleverna övar sig att skriva flytande och tydligt
- eleverna övar sig att skriva med tangentbord och använda tangentbordets mittlinje
- det ses till att eleverna behärskar alfabetet
- begreppet mening
- eleverna övar sig i grundläggande rättskrivning:
  - skiljetecken och versal i början av en mening
  - art- och egennamn
  - användning av punkt vid uppräkning
  - sammansatta ord
  - markering av replik med replikstreck
- bevarande av tempus i egna texter
- eleverna övar sig att använda olika metoder som hjälper med att producera text, såsom tankekartor, enkla diagram över händelseförloppet, gemensam brainstorming, processkrivning
- eleverna övar sig att liva upp texten

- tillsammans bekantar sig eleverna med olika typer av texter och övar att skriva dem
- eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter multimodalt utifrån sina egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt andras texter
- rubricering
- eleverna övar sig i styckeindelning
- huvudperson, biperson, berättare
- eleverna övar sig att skriva flytande och tydligt
- eleverna övar sig att skriva med tangentbord och använda tangentbordets övre och nedre rad
- begreppen mening, huvudsats och bisats
- eleverna övar sig i grundläggande rättskrivning:
- bindestreck i sammansatta ord
- punkt mellan huvudsats och bisats
- markering av replik med replikstreck
- eleverna övar sig att använda olika metoder som hjälper med att producera text, såsom tankekartor, diagram över händelseförloppet, gemensam brainstorming, processkrivning
- eleverna övar sig att liva upp texten
- eleverna övar källkritik och etik på internet (undersöka, reflektera, jämföra och påverka)
- eleverna övar sig att granska och bedöma den egna texten
- eleven övar sig att ge och ta emot feedback

· eleverna övar källkritik och etik på internet (t.ex. undersöka, reflektera, jämföra och påverka)

· eleverna övar sig på att producera text som hjälp för studier, såsom att göra anteckningar

· eleverna övar sig på att producera text som hjälp för studier, såsom att göra anteckningar

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket samt hjälpa eleven förstå betydelsen av språkval

M14 sporra eleven att läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

M15 handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

· eleverna undersöker sitt språkbruk och övar sig att använda det i olika kommunikationssituationer

· eleverna sporras och de bekantar sig med hur man använder biblioteket, t.ex. utnyttjas bibliotekets läsdiplom

· eleverna söker intressanta texter att läsa och uppmuntras att läsa och skriva på fritiden

· eleverna övar sig att dela med sig av sina läsupplevelser

· eleverna bekantar sig med finländska seder och bruk och högtidstraditioner

· eleverna undersöker sitt språkbruk och övar sig att använda det i olika kommunikationssituationer

· eleverna sporras och de bekantar sig med hur man använder biblioteket och mediemiljön, t.ex. utnyttjas bibliotekets läsdiplom

· eleverna lär sig välja litteratur som är lämpligt för hen och som hen är intresserad av

· eleverna uppmuntras att diskutera böcker de läst med andra

· eleverna läser barn- och ungdomslitteratur från modern litteratur till klassiker

· eleverna planerar och genomför egna föredrag

· kultur- och medieutbudet för barn och unga, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen

· eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag

· eleverna läser facklitteratur som är lämplig för åldern

· eleverna uppmuntras att läsa och skriva på fritiden (t.ex. samarbete med hemmet och biblioteket)

· eleverna övar att dela med sig av sina läsupplevelser och reflekterar kring frågor som litteraturen väckt

· eleverna bekantar sig med finländska seder och bruk och högtidstraditioner

· eleverna planerar och genomför egna föredrag

· kultur- och medieutbudet för barn och unga, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen

· eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag

·

Eleven framför sina tankar och uttrycker sin åsikt i för hen bekanta kommunikationsmiljöer.

Eleven utnyttjar sin röst, riktade budskap och konstakt i olika kommunikationssituationer, kan anpassa sitt kommunikationssätt efter situationen och strävar efter att beakta andras åsikter.

Eleven kan använda olika sätt att uttrycka sig för framföra sina idéer och tankar i grupp, kan hålla ett kort, förberett anförande eller föredrag samt deltar i dramatisk verksamhet.

Eleven kan ta emot och ge respons.

Eleven läser flytande texter multimodalt och använder grundläggande lässtrategier samt kan analysera och bedöma sin egen läsförmåga.

ATT TOLKA TEXTER

Eleven lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter. Eleven kan använda sina färdigheter att tolka texter för att utveckla sitt tänkande och ord- och begreppsförråd.

Eleven använder medier och olika textmiljöer samt för situationen lämpliga strategier för att söka information och kan i viss mån bedöma informationskällans tillförlitlighet.

Eleven känner till en del barn- och ungdomslitteratur, medie- och andra texter och kan dela med sig av sina erfarenheter, även i multimediala miljöer.

ATT PRODUCERA TEXTER

Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av mångformiga texter.

Eleven kan under handledning använda språk som är typiskt för berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleven kan hitta rubriker till sin text, dela in texten i stycken och fästa uppmärksamhet vid ordvalen.

Eleven skriver flytande och tydligt för hand och har tagit till sig de behövliga färdigheterna att skriva digitalt. Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och grundläggande rättskrivning och tillämpar dem i sin egen textproduktion.

Eleven känner till och kan beskriva de grundläggande faserna i textproduktion, kan bedöma sina egna texter och producera texter stegvis på egenhand eller tillsammans med andra samt ge och ta emot respons.

Eleven kan hänvisa till källorna i textens slut, förstår att citerad text inte får framställas som egen och känner till de etiska normerna vid användning av internet.

Eleven iakttar och kan beskriva textens språkliga drag och använder de inlärda begreppen när hen talar och skriver om dem.

Eleven läser barn- och ungdomsböcker samt diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

Eleven kan beskriva likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven kan berätta om medie- och kulturutbudet som intresserar hen. Eleven deltar i planeringen och presentationen av egna föredrag.

Modersmål i årskurs 5-6

I årskurserna 3–6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet och hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modermål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i modersmål. **Bedömningen ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.**

Att kommunicera

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet *K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid*

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Årskurs 5

· elevernas förmåga att dela med sig av sina erfarenheter, tankar och åsikter stärks

Årskurs 6

· elevernas förmåga att dela med sig av sina erfarenheter, tankar och åsikter stärks

- eleverna övar sig att motivera sin åsikt
- eleverna övar sig i att i olika kommunikationssituationer ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer
- eleverna övar att hitta det väsentliga och viktiga i stora mängder information
- eleverna övar att urskilja högklassig och motiverad information och förhålla sig kritiskt till olika mediers syften
- eleverna övar att bilda en egen uppfattning med hjälp av olika informationskällor och motivera den
- elevernas färdigheter att arbeta i grupp stärks
- eleverna undersöker sina handlingars betydelse vid kommunikation i grupp
- eleverna övar att beakta andras behov och att göra kompromisser
- eleverna övar att uttrycka sig i olika kommunikations- och rollsituationer, såsom föredrag, debatter, föreställningar, improvisationsövningar
- eleverna övar att uttrycka sig på ett konstruktivt och artigt sätt i olika kommunikationssituationer, även multimediala
- eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- eleverna samarbetar om möjligt med aktörer utanför skolan
- elevens positiva bild av sig själv som deltagare i kommunikationssituationer bestyrks

- eleverna övar sig i att i olika kommunikationssituationer ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer
- eleverna övar att hitta det väsentliga och viktiga i stora mängder information
- eleverna övar att urskilja högklassig och motiverad information och förhålla sig kritiskt till olika mediers syften
- eleverna övar att bilda en egen uppfattning med hjälp av olika informationskällor och motivera den
- eleverna vidareutvecklar sina samarbetsfärdigheter
- eleverna strävar efter att ta i beaktande gruppmedlemmarnas åsikter och utifrån dessa fatta beslut för att uppnå gemensamma mål
- eleverna övar att uttrycka sig i olika kommunikations- och rollsituationer, såsom föredrag, debatter, föreställningar, improvisationsövningar
- eleverna övar att uttrycka sig på ett konstruktivt och artigt sätt i olika kommunikationssituationer, även multimediala
- eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa
- det ges möjligheter för samarbete med aktörer utanför skolan

Att tolka texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Årskurs 5

· eleverna övar sig att läsa flytande olika slag av texter som är lämpliga för åldern (skönlitteratur, faktatexter och medietexter)

· eleverna övar sig att tillämpa lässtrategier som är lämpliga för situationen och målet och lär sig att tolka texter

· eleverna observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet

· ordförrådet utvidgas

· eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter

· eleverna lär sig tempusböjning

· eleverna lär sig kasus

· eleverna söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa

· eleverna övar sig i att bedöma tillförlitligheten av texter och källkritik

Årskurs 6

· eleverna övar sig att läsa flytande olika slag av texter som är lämpliga för åldern (skönlitteratur, faktatexter och medietexter)

· eleverna övar sig att tillämpa lässtrategier som är lämpliga för situationen och målet och lär sig att tolka texter

· eleverna observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet

· ordförrådet utvidgas

· eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter

· eleverna lär sig tempusböjning

· kasusböjning

· eleverna söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa

· eleverna övar sig i att bedöma tillförlitligheten av texter och källkritik

· eleverna lär sig att välja och läsa ändamålsenlig och mångsidig litteratur och medietexter

· eleverna använder material från biblioteket, även klassböcker

· eleverna bekantar sig på många olika sätt med olika kommunikationsmiljöer

· eleverna läser självständigt hela verk

· eleverna delar med sig av sina läsupplevelser med hjälp av olika övningar eller presentationer

· eleverna lär sig att välja och läsa ändamålsenlig och mångsidig litteratur och medietexter

· eleverna använder material från biblioteket, även klassböcker

· eleverna utnyttjar multimediala miljöer

· eleverna läser självständigt hela verk

· eleverna delar med sig av sina läsupplevelser

Att producera texter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

· eleverna lär sig att ifrågasätta färdiga lösningar och bilda sina egna tolkningar och motivera dessa

· eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter multimodalt utifrån sina egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt andras texter, även i multimediala miljöer

· eleverna lär sig begreppen ämne och tema

· eleverna lär sig att ifrågasätta färdiga lösningar och bilda sina egna tolkningar och motivera dessa

· eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter multimodalt utifrån sina egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt andras texter, även i multimediala miljöer

· eleverna repeterar satslära: mening, huvudsats, bisats, punkt och skiljetecken

· eleverna fortsätter öva att skriva smidigt och tydligt för hand och med tangentbord

· eleverna övar att skriva digitalt; övningar med specialtecken på tangentbordet och eleverna kan automatiskt använda tiofingersystemet

· eleverna övar sig i grundläggande rättskrivning:

· de viktigaste satsdelarnas uppgift i den egna texten (predikat och subjekt)

· sammansatta ord

· markering av repliker med replikstreck och citattecken samt rättskrivning av inledningssats

· rubricering och styckeindelning övas

· eleverna ges möjlighet att hitta lämpliga metoder för processkrivning med hjälp av inlärda metoder

· eleverna övar sig att redigera sin egen text utifrån respons samt att ge respons till andra

· eleverna övar sig på ett etiskt förfarande i nätet samt lär sig respektera andras personliga integritet och upphovsrätten

· eleverna övar sig i enkel källhänvisning

· eleverna lär sig att uttrycka sig på flera olika sätt genom att skriva olika slags texter (t.ex. dikt, beskrivning, manuskript, insändare) på ett för texttypen typiskt språk

· eleverna utnyttjar i mån av möjlighet multimediala miljöer

· satsläran stärks: mening, huvudsats, bisatstyper, punkt och skiljetecken

· eleverna lär sig satsdelar: subjekt, predikat, objekt

· elevernas förmåga att redigera egna texter utifrån respons och självkritik

· eleverna fortsätter öva att skriva smidigt och tydligt för hand och med tangentbord

· eleverna övar att markera text

Att förstå språk, litteratur och kultur

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

· eleverna undersöker människors språkbruk och övar sig att använda det i olika kommunikationssituationer

· eleverna lär känna sin egen kultur och sitt eget språk samt andra kulturer och språk, och jämför svenskan med andra språkliga drag som eleven känner till

· Biblioteksstigen; femteklassisterna bekantar sig med hur man använder biblioteket

· eleverna sporras och de bekantar sig med hur man använder biblioteket och mediemiljön, t.ex. utnyttjas bibliotekets läsdiplom

· eleverna läser barn- och ungdomslitteratur från modern litteratur till klassiker

· eleverna läser facklitteratur som är lämplig för åldern

· eleverna uppmuntras att läsa och skriva på fritiden

· eleverna övar att dela med sig av sina läsupplevelser och reflekterar kring frågor som litteraturen väckt

· eleverna bekantar sig med finländska seder och bruk och högtidstraditioner

· eleverna planerar och genomför egna föredrag

· kultur- och medieutbudet för barn och unga, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen

· eleverna undersöker människors språkbruk och övar sig att använda det i olika kommunikationssituationer

· eleverna lär känna sin egen kultur och sitt eget språk samt andra kulturer och språk, och jämför svenskan med andra språkliga drag som eleven känner till

· eleverna bekantar sig med dialekter och jämför tal- och skriftspråk

· eleverna sporras och de bekantar sig med hur man använder biblioteket och mediemiljön, t.ex. utnyttjas bibliotekets läsdiplom

· eleverna läser barn- och ungdomslitteratur från modern litteratur till klassiker

· eleverna läser facklitteratur som är lämplig för åldern

· eleverna uppmuntras att läsa och skriva på fritiden

· eleverna övar att dela med sig av sina läsupplevelser och reflekterar kring frågor som litteraturen väckt

· eleverna bekantar sig med finländska seder och bruk samt folk- och högtidstraditioner

· eleverna planerar och genomför egna föredrag

· kultur- och medieutbudet för barn och unga, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen

· eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag

· eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modermål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i modersmål. Bedömningen ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet

eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande			
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning	I3	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande

och de grundläggande strukturerna i skriftspråket			rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

14.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, A1-språket, Modersmålsinriktad finska

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

LÄROKURSER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (finska eller svenska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i finska och svenska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

Beskrivningar av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man

lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildnings-anordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7?? Ur nationella

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	K1, K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	K4, K5
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	K2, K4, K5, K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

I VICHTIS

Modersmålsinriktad finska i årskurs 3-6

I årskurs 3–6 ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen. I kommunens svenska skola undervisas finska enbart utgående från den modersmålsinriktade lärokursen. Ifall behov finns så skräddarsys finska som A1-språk för de elever som behöver det.

Finska i årskursen 3

Mål för undervisningen	Innehåll	Kompetens
M1, M3, M4, M9, M10	I1-I3	K1. K2, K4, K7

I1:

*Varifrån kommer tvåspråkiga jag?

*Artigt språkbruk

*Kontrastiv undervisning: geografiska namn med tyngdpunkten på Finland, artkännedom (tex. björn -karhu)

*Ordspråk, idiomatiska talesätt. rim och ramsor

*Barnlitteratur, för att stärka läslusten

*Sånger och lekar

’Göra eleverna medvetna om blandspråk

I2:

*Besök i omgivningen, tex besök på bibliotek. Språköarna erbjuder en autentiskt flerspråkig miljö där eleverna naturligt kommer i kontakt med finskspråkig verksamhet och kultur. Det här ger en möjlighet för eleverna att bilda nätverk och kommunicera muntligt med finskspråkiga elever och grupper. Detta sker bland annat genom samarbete med finska skolor i området. Hur detta förverkligas beskrivs i skolans verksamhetsplan.

*Att göra eleven medveten om sitt språkbruk och sin inlärning samt vägleda hen till nya sätt att lära sig, att aktivt ta ibruk nya ord och strukturer.

*Grupparbete som inkluderar självutvärdering och en utvärdering av den egna arbetsinsatsen.

*Tillsammans med eleverna gå igenom målformuleringarna och bryta upp dem i mindre helheter.

*Media, orientera sig till olika media och öva sig på att använda media ändamålsenligt.

*Inlärningen sker på ett lekfullt och aktivt sätt.

I3:

*Uppmärksamma eleven på skillnaden mellan skrift -och talspråk (användningen av passiv).

*Lång och kort vokal, dubbla konsonanter.

Finska i årskursen 4

Mål för undervisningen	Innehåll	Kompetens
M1, M3, M4, M9, M10	I1-I3	K1. K2, K4, K7

I1:

*Varifrån kommer tvåspråkiga jag?

*Varför talas det två språk i Finland?

*Artigt språkbruk

*Kontrastiv undervisning

*Ordspråk, idiomatiska talesätt. rim och ramsor

*Barnlitteratur, bokpresentationer.

*Sånger och lekar

*festtraditioner, tex virpominen

I2:

*Besök i omgivningen, tex besök på bibliotek

*Att göra eleven medveten omsitt språkbruk och sin inlärning samt vägleda hen till nya sätt att lära sig, att aktivt ta ibruk nya ord och strukturer.

*Grupparbete med självutvärdering och utvärdera sitt eget arbete.

*Tillsammans med eleverna gå igenom målformuleringarna och bryta upp dem i mindre

helheter

*Media, orientera sig till olika media. Lära sig använda media ändamålsenligt och

mångsidigt.

*Planera och presentera en intervju tex en företagare.

I3:

*Besök i omgivningen, tex på bibliotek

*Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera. förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter.

*Uppmärksamma eleven på skillnaden mellan skrift -och talspråk (användningen av passiv).

*Lång och kort vokal, dubbla konsonanter.

*Varierande texter, skönlitteratur, poesi, tidningar, nätet och faktalitteratur

*Olika begrepp på finska och svenska, ordspråk och idiomatiska uttryck

*Intervjua tex en företagare, presentera intervjun, kanske också dramatisera

Finska i årskursen 5

Mål för undervisningen	Innehåll	Kompetens
M1-M10	I1-I3	K1, K2, K4, K5, K7

I1:

•

*Artigt språkbruk

*Kontrastiv undervisning

*Ordspråk, idiomatiska talesätt

*Barn- och ungdomslitteratur, bokpresentationer.

*Presentera kulturpersonligheter tex Agricola och Kalevala

*Sånger och finsk musik

I2:

•

Besök i omgivningen, tex besök på bibliotek: Språköarna erbjuder en autentiskt flerspråkig miljö där eleverna naturligt kommer i kontakt med finskspråkig verksamhet och kultur. Det här ger en möjlighet för eleverna att bilda nätverk och kommunicera muntligt med finskspråkiga elever och grupper. Detta sker bland annat genom samarbete med finska skolor i området. Hur detta förverkligas beskrivs i skolans verksamhetsplan.

*Att göra eleven medveten om sitt språkbruk och sin inlärning samt vägleda hen till nya sätt att lära sig, att aktivt ta ibruk nya ord

och strukturer.

*Grupparbete med självutvärdering och konstruktivt utvärdera sitt eget och varandras arbete.

*Gå igenom målformuleringarna tillsammans med eleverna.

*Media, orientera sig till olika media. Lära sig använda media ändamålsenligt och mångsidigt.

*Festtraditioner

*Planera och genomföra en intervju

I3

*Uppmärksamma eleven på skillnaden mellan skrift- och talspråk (användningen av passiv), dialekter, ungdomsspråk. Sträva efter korrekt språkbruk i skriftspråk.

*Varierande texter, skönlitteratur, poesi, tidningar, nätet och faktalitteratur.

*Olika begrepp på finska och svenska, ordspråk och idiomatiska uttryck.

*sammansatta ord, motsatsord, synonymer, ordklasser

*argumentation, argumentera för och emot, motivera

*mediekunskap, kritisk medialäsning

*Effektiva inlärningsstrategier

Finska i årskursen 6

Mål för undervisningen	Innehåll	Kompetens
M1-M10	I1-I3	K1, K2, K4, K5, K7

I1:

*Artigt språkbruk

*Kontrastiv undervisning

*Ordspråk, idiomatiska talesätt

*Ungdomslitteratur, bokpresentationer.

*Presentera kulturpersonligheter

*Sånger och finsk musik (ungdomsmusik)

I2:

*Att göra eleven medveten om sitt språkbruk och sin inlärning samt vägleda hen till nya sätt att lära sig, att aktivt ta ibruk nya ord och strukturer.

*Grupparbete med självutvärdering och konstruktivt utvärdera sitt eget och varandras arbete

*Tillsammans med eleverna gå igenom målformuleringarna

*Media, orientera sig till olika media. Använda media ändamålsenligt och mångsidigt och kritiskt

*Festtraditioner, följer kalenderåret

I3:

*Uppmärksamma eleven på skillnaden mellan skrift- och talspråk (användningen av passiv), dialekter, ungdomsspråk. Sträva efter korrekt språkbruk i skriftspråk

*Varierande texter, skönlitteratur, poesi, tidningar, nätet och faktalitteratur

*Olika begrepp på finska och svenska, ordspråk och idiomatiska uttryck

*sammansatta ord, motsatsord, synonymer

*ordklasser, med tyngdpunkt på verbet, tex passiv, perfekt och verbets rektion (tex pidän sinusta)

*argumentation, argumentera för och emot, motivera

*mediekunskap, kritisk medialäsning

*Effektiva inlärningsstrategier

*Finska språkets historia, samiska och estniska är också till finsk- ugriska språk, släktspråk

*konditionalis, fråga råd, hövlighetsspråk

*huvud- och bisats, kommatecknets användning

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			**Kunskapsnivå A2.1**
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och

medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation			vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			**Kunskapsnivå A2.1**
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			**Kunskapsnivå A1.3**
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

14.4.3 Främmande språk, A2 lärokurs engelska

I årskurs 4–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K1, K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	K1, K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	K2, K3
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	K1, K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	K1, K4, K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	K2, K4, K5, K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	K4

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 4–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp an den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

I VICHTIS

Engelska årskurs 4

Årskurs 4

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

M3 Vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk.

M2 Vägleda eleven att fördjupa sin kännedom om sin egen kultur samt målspråkets kultur.

Eleven handleds att förstå engelska språkets betydelse som ett världsomfattande språk.

Eleven tränar ett artigt språkbruk.

Kunskapen om de olika variationerna av engelskan fördjupas, i synnerhet av variationerna av engelskan som förekommer inom Storbritannien.

Eleven handleds att finna material som stöder det egna lärandet också utanför klassrummet.

Färdigheter för språkstudier

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet*

K5 Digital kompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

M5 Tillsammans gå igenom målen för undervisningen, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans. (K1, 3)

M6 Vägleda eleven att ta självständigt ansvar för att mångsidigt öka språkinlärningsfärdigheterna med hjälp av informations- och meddelandeteknik, med betoning på färdigheter att arbeta i par eller i grupp samt att utvärdera sitt lärande. (K1, 3, 4, 5, 6)

INNEHÅLL 2

Eleven får lära sig effektiva språkinlärningsmetoder och försöker hitta sätt att

lära sig ord, uttal och språklära som passar hen bäst.

Eleven övar språkinlärningsfärdigheter i en tillåtande atmosfär i samspel med de övriga eleverna och läraren.

Eleven tar småningom en aktivare roll som språkinlärare och prövar sina språkkunskaper i olika situationer. Elevens naturliga språkinlärningsfärdigheter stärks.

Självbedömning är en del av utvärderingen. Utvärderingen stöds av kamratbedömning.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera samt att tolka texter

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M10 Handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad (K3).

M11 Eleven uppmuntras att modigt öva sina språkkunskaper på olika sätt. Uppmärksamhet fästs vid de grundläggande uttalsreglerna. (K3, 4, 5, 7)

INNEHÅLL 3

Eleven fördjupar sig i språket och fokus för studierna ligger på att förståelse och verbal produktion. Eleven lär känna fonetiska tecken och engelskt uttal samt lär sig korrekt uttal. I undervisningens utnyttjas ramsor, sånger, lekar, spel och drama, även digitalt.

Språkkunskaperna fördjupas genom innehåll om eleven själv och hens omgivning.

Eleven fortsätter öva engelska i regel verbalt. Eleven övar enkla skriftliga sätt att uttrycka sig. Temaområden är elevens eget liv och omgivning.

Därtill lär eleven känna Storbritannien. I undervisningen används i så hög grad som möjligt informations- och meddelandeteknik.

Exempelstrukturer:

- singularis och regelbunden pluralis
- adjektiv
- frågeord
- singular- och pluralformer av personliga pronomen
- singularformer av possessiva pronomen
- prepositioner
- räkneord
- enkelt presens
- s-genitiv
- be, have, can
- uppmaningar och nekningar
- veckodagar, månader, årstider

Engelska årskurs 5-6

Årskurs 5

Årskurs 6

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt.

Kännedomen om kulturen i målspråkets länder utvidgas.

INNEHÅLL 1

Kännedomen om det engelska språkets kultur- och språkområden utvidgas, i synnerhet när det gäller Nordamerika.

M3 stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja till svårighetsgraden lämpligt material

INNEHÅLL 1

Ökande förståelse av engelska som världsspråk. Man reflekterar över engelskans betydelse bland annat inom modern teknik och som internetspråket.

Färdigheter för språkstudier

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet*

K5 Digital kompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

M5, M6 Eleven uppmuntras att fördjupa tidigare anammade språkinlärningsfärdigheter som passar hen bäst tillsammans med andra elever i olika inlärningsmiljöer.

INNEHÅLL 2

Stärkandet och upprätthållandet av effektiva språkinlärningsfärdigheter fortsätter. Eleven uppmuntras att använda sina språkkunskaper på ett så mångsidigt sätt som möjligt. I detta skede ökar elevens bedömning av sina egna språkkunskaper och kamratbedömningen.

M6 Eleven handleds i att ta ansvar för sina egna språkstudier och sporras till att modigt öva sina språkkunskaper även med hjälp av informations- och meddelandeteknik samt till att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst.

INNEHÅLL 2

Studierna planeras tillsammans med eleverna och man lyfter gemensamt fram hur olika elever lär sig språk på olika sätt. Man delar språkinlärningssätt som fungerar bra och man lär sig av varandra. Eleverna bedömer sin egen inlärning och kamratbedömningen är en naturlig del av undervisningen.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera, producera och tolka texter

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens* *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M7 Eleven erbjuds mångsidiga möjligheter till att producera tal och skrift samtidigt som temaområdena utvidgas. (*K2, 4, 5, 7)*

M10 Eleven får ta del av mer lexikaliskt utmanande verbala och skriftliga texter på olika nivåer.

M10, **M11** Eleven ges möjlighet att öva mer krävande språkanvändningssituationer samtidigt som ordförrådet och kommunikationsstrategier, med beaktande av centrala strukturer. (*K3, 4, 5, 7)*

INNEHÅLL 3

Fokus ligger fortfarande på muntliga språkkunskaper. Såväl verbal som skriftlig produktion av egna texter stärks. Temaområdet är engelskspråkiga länder samt deras kulturer. De jämförs med elevens eget livsrum. I detta skede är användningen av informations- och meddelandeteknik i undervisningen en naturlig del av språkinlärningen.

Exempelstrukturer:

- artiklar
- regelbunden och oregelbunden pluralform
- komparationsformer av korta adjektiv
- ordningstal och datum, dygnet och klockan
- prepositioner
- formellt subjekt
- enkelt och pågående presens
- imperfekt
- objektformer av personligt pronomen
- there is/there are

M8 Eleven uppmuntras att upprätthålla olika kommunikationssituationer. (*K4)*

M10 Eleven handleds i att arbeta med texter av varierande svårighetsgrad med hjälp av olika förståelsestrategier. (*K4)*

INNEHÅLL 3

Tidigare inlärda språkkunskaper stärks på ett mångsidigt sätt såväl verbalt som skriftligt. Eleven får om möjligt bekanta sig med olika typer av engelskspråkiga texter utifrån eget intresse. Temaområdet är jag och samhället. Användningen av informations- och meddelandeteknik i inlärningen är redan rutinmässigt och inövat.

Exempelstrukturer:

- imperfekt
- komparation av adjektiv
- personliga pronomen
- prepositioner
- adverb
- lär sig utantill de centrala oregelbundna verbens presens- och imperfektformer
- futurum
- ordföljd (påståenden och frågor)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 4–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 4–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 4–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt, genom såväl själv- som kamratbedömning, och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll; hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivning. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i engelska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Förmåga att hitta engelsk-språkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			**Kunskapsnivå A2.1**

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern repetera eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			**Kunskapsnivå A2.1**
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			**Kunskapsnivå A2.1**
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta

strukturer och grundregler för uttal	saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

≡ Sisältö

14.4.4 Matematik

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I årskurserna 3−6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till

Betydelse, värderingar och attityder		
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1–I5	K1, K3, K5
Arbetsfärdigheter		
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1–I5	K1, K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1–I5	K1, K3, K4, K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I5	K1, K2, K4, K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1–I5	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1–I5	K1, K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1–I5	K1, K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	K1, K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	K1, K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	K1, K3, K6
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	K4, K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	K1, K3, K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	I5	K4, K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	K1, K4, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 3–6

I1 Matematiskt tänkande: Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer: Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och -värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas

I3 Algebra: Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning: Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp

av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

I VICHTIS

Matematik i årskurs 3-4

Årskurs 3	**Årskurs 4**

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens*

K5 Digital kompetens

M1 Bibehåller elevens inspiration och intresse för matematik samt stödjer elevens självförtroende och utvecklingen av hens positiva självbild. Eleven uppmuntras att lära sig matematik såväl på egenhand som i grupp.

Arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

M2 Handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig. (K1, 4)

M3 Handleda eleven att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer. (K1, 3, 4, 5)

M4 Uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, verbalt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg. (K1, 2, 4, 5)

M5 Handleda eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem. (K1, 4, 5)

M6 Handleda eleven att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt. (K1, 3)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)	**M7** Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)

M8 Stödja och handleda eleven att förstärka förståelsen av tiosystemet. (K1, 4)

M9 Stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal. (K1, 4)

M10 Handleda eleven att utnyttja och använda räkneoperationernas egenskaper i huvudräkning och i skriftliga uppgifter. (K1, 3, 6)

M11 Handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp. (K4, 5)

M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)

M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)

M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)

M8 Stödja och handleda eleven att förstärka förståelsen av tiosystemet. (K1, 4)

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal. (K1, 4)

M10 Handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper. (K1, 3, 6)

M11 Stödja eleven att förstå geometriska begrepp. (K4, 5)

M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)

M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)

M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)

INNEHÅLL

Betydelse, värderingar och attityder (M1)

Ingår i allt innehåll (t.ex. övning av självbedömning och differentiering)

Arbetsfärdigheter (M2–6)

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.

· Eleverna utvecklar förståelsen av muntliga uppgifter genom att öva användning och gestaltning av ord som uttrycker förändring (t.ex. en aning mera, mindre, större, hälften, en tredjedel).

· Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.

· Man strävar efter att koppla räkneoperationerna till situationer i vardagen.

· Matematiska tankar och lösningar beskrivs genom att bygga med konkreta hjälpmedel och genom att rita.

· Man löser tillsammans problem som tagits ur elevernas vardag och försöker finna lösningar till dem (verbalisera matematik och motivera lösningar samt skriva matematiska uttryck).

· Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.

· Eleverna studerar bl.a. geometriska figurers och kroppars egenskaper.

· Eleverna prövar att producera matematisk text med datorprogram (t.ex. grafiska representanter och tabeller).

· Eleverna prövar enkel kalkylering.

· Eleverna lär sig uppfatta symmetri i omgivningen.

· Eleverna övar att använda skalor i olika sammanhang.

Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M7–14)

Årskurs 3 **Årskurs 4**

Uppfattningen om talens uppbyggnad, samband och delbarhet utvecklas genom att undersöka och klassificera tal (M8–9)

· talens egenskaper (t.ex. särskilja talmängder, jämna och ojämna tal)

· undersöker tallinjens egenskaper samt fortsätter tallinjen enligt given regel

· bilda tal enligt villkoren

· gruppvis räkning (underlag för multiplikation)

· bygga tal med hjälpmedel

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (M8–9)

talen 0–1 000 talen 0–10 000

· förankring av positionssystemet

· kunskap om talföljder (t.ex. tal mindre och större än ett, avstånd till ett annat tal, talområden)

· tallinje

· omvandling av måttenheter

· decimaltal som en del av tiosystemet

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal.

Förmågan att räkna grundläggande räkneoperationer i huvudet och skriftligt övas (M7, M10)

Uppmärksamhet fästs vid olika sätt att lösa räkneoperationer, vilka diskuteras.

Resultatens rimlighet bedöms.

Sambandet mellan addition och subtraktion förankras.

Kommutativitet och associativitet övas.

Avrundning med heltal introduceras.	Avrundning med heltal övas.
En flexibel användning av uppdelningar förankras.	En flexibel användning av uppdelningar förankras och följs upp.
Operatorprioritet övas (+, -, :, ·).	Operatorprioritet inklusive parentes övas.

Additions- och subtraktionsalgoritmer (M7, M10)

Principen för räkning med uppställning, lån och minnessiffra övas.	Additions- och subtraktionsalgoritmer övas.

Multiplikationstabell (M7, M10)

	Multiplikationstabellerna 1–10 repeteras.
Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9.	Multiplikationsalgoritmer förankras · Multiplikation med uppställning (ensiffrig multiplikator)
Multiplikationstabellerna 1–10 förankras (multiplicering och notation enligt teckning).	

Division (M7, M10)

Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision med konkreta hjälpmedel.

	Division enligt talenhet studeras.
Förståelsen av begreppet division förankras (bl.a. bråk och delbarhet).	Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision.
Sambandet mellan multiplikation och division förankras.	Eleverna övar att dela en talenhet i taget.

Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Bråk (M7, M10)

Begreppet bråk och dess räkneoperationer övas i för eleven bekanta situationer med hjälp av hjälpmedel.

Eleverna lär sig begreppet bråk.

De lär sig att teckna bråk och få en uppfattning om dess samband med division.

Eleverna övar att jämföra bråk med modeller.

Eleverna lär sig addition och subtraktion med bråk.

De övar att dela hela tal.

Decimaltal (M7, M10)

Begreppet decimaltal introduceras.

Addition och subtraktion med decimaltal övas.

Eleverna handleds att avrunda decimaltal och räkna med närmevärden.

Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.

Ekvation (T7, T10)

Eleverna introduceras i begreppet obekant. De undersöker ekvationer och övar att lösa dem genom slutledning och prövning.

Geometri (M11)

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer.

De fördjupar sig i trianglar, kvadrater och cirkeln (bl.a. cirkelns delar, rektangel och parallellogram behandlas).

De lär känna begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel.

Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks.

Eleverna övar begreppen cylinder och kon och lär känna deras egenskaper.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje.

De övar koordinatsystemets första och andra kvadrant.

Eleverna ritar enkla förstoringar och förminskningar.

Begreppet för rektangelns ytor och omkrets introduceras.

Eleverna handleds också att iakkta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, tex inom konst.

Eleverna lär känna rektangelns ytor och omkrets.

Mätning (M12)

-

-

Eleverna lär sig klockan som digital tid

Eleverna övar sig att mäta saker som eleverna känner till och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras.

Eleverna mäter bekanta och intressanta storheter i sin omgivning.

Eleverna mäter och beräknar omkretsen av olika figurer.	Eleverna mäter och beräknar arean och omkretsen av olika figurer och volymen av rätblock.
De lär sig enhetsomvandlingar: längd (mm, cm, m, km), massa (g, kg) och volym (dl, l) samt tid (s, min, h, d, mån, a) som decimaltal och bekantar sig med notation.	De lär sig enhetsomvandlingar: längd (mm, cm, dm, m, km), massa (g, kg, t) och volym (cl, dl, l) samt tid (s, min, h, d, mån, a).

Informationsbehandling och statistik (M13)

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas.

Informationen registreras, presenteras och tolkas med hjälp av enkla tabeller och diagram.

	De läser cirkeldiagram.
Eleverna läser och ställer upp stapeldiagram.	De undersöker sannolikhet (om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker).
	Eleverna undersöker multiplikationsprincipen (undersöker antalet olika alternativ).

De övar att söka fram det största och minsta värdet i ett statistiskt material.

Programmering (M14)

Eleverna undersöker hur man spjälkar ner ett problem i mindre delar.

Eleverna undersöker enkla grafiska programmeringsmiljöer (t.ex. ge instruktioner år en figur med hjälp av grafiska kommandokomponenter).

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I MATEMATIK

Matematik i årskurs 5-6

Årskurs 5	**Årskurs 6**
Betydelse, värderingar och attityder	
K1 Förmåga att tänka och lära sig	*K3 Vardagskompetens*

K5 Digital kompetens

M1 Bibehåller elevens inspiration och intresse för matematik samt stödjer elevens självförtroende och utvecklingen av hens positiva självbild. Eleven uppmuntras att lära sig matematik såväl på egenhand som i grupp.

Arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

M2 Handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig. (K1, 4)

M3 Handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer. (K1, 3, 4, 5)

M4 Sporra eleven att presentera sina observationer och lösningar för andra med hjälp av konkreta hjälpmedel, ritningar, verbalt och skriftligt samt även med hjälp av digitala verktyg. (K1, 4, 5)

M5 Stödja eleven att använda olika strategier för att lösa problem. (K1, 4, 5)

M6 Handleda eleven att utveckla och stärka förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt. (K1, 3)

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

M7 Handleda eleven att förstå och använda matematiska symboler. (K1, 4)

M8 Stödja och handleda eleven att utvidga förståelsen av tiosystemet och tillämpa det. (K1, 4)

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal. (K1, 4)

M10 Handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper. (K1, 3, 6)

M11 Stödja eleven att förstå geometriska begrepp. (K4, 5)

M12 Handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet. (K1, 3, 6)

M13 Handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet. (K4, 5)

M14 Inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö. (K1, 4, 5, 6)

INNEHÅLL

Betydelse, värderingar och attityder (M1)

Ingår i allt innehåll (t.ex. övning av självbedömning och differentiering)

Arbetsfärdigheter (M2–M6)

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken.

· Eleverna utvecklar förståelsen av muntliga uppgifter genom att öva användning och gestaltning av ord som uttrycker förändring (t.ex. en aning mera, mindre, större, hälften, en tredjedel).

· Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel.

· Man strävar efter att koppla räkneoperationerna till situationer i vardagen.

· Matematiska tankar och lösningar beskrivs genom att bygga med konkreta hjälpmedel och genom att rita.

· Man löser tillsammans problem som tagits ur elevernas vardag och försöker finna lösningar till dem (verbalisera matematik och motivera lösningar samt skriva matematiska uttryck).

· Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.

· Eleverna studerar bl.a. geometriska figurers och kroppars egenskaper.

· Eleverna prövar att producera matematisk text med datorprogram (t.ex. grafiska representanter och tabeller).

· Eleverna prövar enkel kalkylering.

· Eleverna lär sig uppfatta symmetri i omgivningen.

· Eleverna övar att använda skalor i olika sammanhang.

Begreppsliga och ämnesspecifika mål (M7–M14)

Årskurs 5 **Årskurs 6**

Uppfattningen om talens uppbyggnad, samband och delbarhet utvecklas genom att undersöka och klassificera tal (M8–M9)

· talens egenskaper (t.ex. särskilja talmängder, jämna och ojämna tal)

· bilda tal enligt villkoren

· gruppvis räkning (underlag för multiplikation)

· bygga tal med hjälpmedel

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras (M8–M9)

talen 0-100 000 talen 0–1 000 000

· förankring av positionssystemet

· kunskap om talföljder (t.ex. tal mindre och större än ett, avstånd till ett annat tal, talområden)

· tallinje

· omvandling av måttenheter

· decimaltal som en del av tiosystemet

· begreppet negativt tal förstärks

·

Förmågan att räkna grundläggande räkneoperationer i huvudet och skriftligt övas (M7, M10)

· Uppmärksamhet fästs vid olika sätt att lösa räkneoperationer, vilka diskuteras.

· Resultatens rimlighet bedöms.

· Sambandet mellan addition och subtraktion förankras.

· Kommutativitet och associativitet övas.

· Avrundning med heltal övas.

· Kunskapen om operatorprioriteten förankras (samband till vardagssituationer).

· Eleverna handleds att avrunda talen och uppskatta svarets storleksklass.

Additions- och subtraktionsalgoritmer (M7, M10)

Kunskapen om additions- och subtraktionsalgoritmer förankras.

Multiplikationstabell (M7, M10)

Multiplikation med uppställning (tvåsiffrig multiplikator) studeras.

Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den.

Division (M7, M10)

Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision med konkreta hjälpmedel.

Division enligt talenhet studeras.

Bråk (M7, M10)

Begreppet bråk och dess räkneoperationer övas i för eleven bekanta situationer med hjälp av hjälpmedel.

Eleverna övar sig att multiplicera och dividera bråk med naturliga tal.

Förkortning och förlängning studeras.

Kunskapen att multiplicera och dividera bråk med naturliga tal förankras.

Begreppet rationella tal introduceras.

-

Kunskapen att jämföra bråk förankras.

Decimaltal (M7, M10)

Eleverna lär sig att multiplicera och dividera decimaltal med naturliga tal.

Räkneoperationer med decimaltal repeteras.

Eleverna handleds att avrunda decimaltal och räkna med närmevärden.

Eleverna lär sig bedöma resultatets storhetsklass.

Eleven förstår sambandet mellan decimaltal och bråk.

Procenträkning (M7, M10)

Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent.

De utvecklar en förståelse för procenttal och -värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer.

Ekvation (T7, T10)

Eleverna fördjupas i begreppet obekant

Eleverna lär sig identifiera ekvationer.

Eleverna övar att lösa ekvationer genom slutledning och prövning.

Ekvationen verbaliseras.

Geometri (M11)

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer.

De fördjupar sig i trianglar, kvadrater och cirkeln (bl.a. cirkelns delar, rektangel och parallellogram behandlas).

Begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel förankras.

Elevernas förmåga att rita, mäta och klassificera vinklar förankras.

Polygoner klassificeras.

Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje och en punkt.

Eleverna handleds också att iakkta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, tex inom konst.

-

Koordinatsystemets första och andra kvadrant förankras.

Koordinatsystemets tredje och fjärde kvadrant introduceras.

Eleverna räknar enkla förstoringar och förminskningar.

Eleverna lär känna fyrhörningars ytor och omkretsar.

De räknar fyrhörningars ytor och omkretsar.

De räknar volymen i rätblock.

Mätning (M12)

Eleverna övar sig att mäta saker som eleverna känner till och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras.

Eleverna mäter bekanta och intressanta storheter i sin omgivning.

Enhetsomvandlingar repeteras.

Övar räkning med tidsenheter.

Informationsbehandling och statistik (M13)

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas.

Informationen registreras, presenteras och tolkas med hjälp av enkla tabeller och diagram.

Eleverna bekantar sig med sannolikheter genom att i vardagssituationer uppskatta om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Eleverna läser och ställer upp linjediagram.

Eleverna övar att dra slutsatser om sannolikheter i vardagssituationer.

Begreppet medeltal introduceras.

Användningen och upprättande av tabeller och diagram förankras,

Kunskap om tidigare inlärda nyckeltal förankras och typvärdet undersöks.

Programmering (M14)

Eleverna undersöker hur man spjälkar ner ett problem i mindre delar.

De undersöker programmeringsspråkets mekanismer närmare (t.ex. Iterationssats och villkorssats).

Om möjligt undersöker eleverna programmering av robotserier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i matematik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1–I5		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1–I5	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig.
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1–I5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 sporra eleven att presentera sina observationer och lösningar för andra med hjälp av konkreta hjälpmedel, ritningar, verbalt och skriftligt samt även med hjälp av digitala verktyg	I1–I5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1–I5	Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1–I5	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda	I1–I5	Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

matematiska begrepp och symboler			
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet	I5	Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

≡ Sisältö

14.4.5 Omgivningslära

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund[1] och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker sin egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iaktta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för undervisningen i omgivningslära i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	K1, K7
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1–I6	K3, K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter		
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	K1, K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1–I6	K1, K5
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1–I6	K1, K2, K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	K2, K3, K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1–I6	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2–I6	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1–I6	K2, K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1–I6	K5, K4
Kunskap och förståelse		
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1–I6	K1

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1–I6	K1, K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1–I6	K2, K4, K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1, I3–I6	
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3–I6	K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2, I4–I6	
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1–I3, I6	K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Jag som människa: Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld: Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen: Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp: Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid: Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

I VICHTIS

I Vichtis betonas en upplevelsebaserad undervisning där man med problemlösnings- och undersökningsuppgifter enligt möjlighet utnyttjar den mångfaldiga naturen i området. I Vichtis betonas speciellt tvärvetenskapliga, elevcentrerade studiehelheter som övergriper ämnesgränserna. Speciellt värdesätts elevernas förmåga att respektera olikhet och individualitet samt förmåga att stöda varandras inlärning och växelverkan. Som mål har man, att varje barn i klassen klarar av att samarbeta med alla andra barn i klassen. Eleven lär sig ta ansvar för sitt eget arbete. I Vichtis betonas bedömningens transparens. Läraren och eleverna ställer själv målen för studiehelheten. Elevernas kunnande och utveckling utvärderas på gemensamt överenskommet sätt i förhållande till de gjorda målen.

Omgivningslära i årskurs 3-4

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information

och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

Kunskap och förståelse

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning

till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)

till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

(K3)

INNEHÅLL

Årskurs 3

Jag som människa M1–6, M8, M10–15, M19

· Övar att lyssna på den egna kroppens signaler samt vara medveten om egna tankar, behov, attityder och värderingar.

· Övar att känna igen, uttrycka och reglera känslor.

· Lär sig hitta det som stöder det egna lärandet.

· familjen

· vänner

· känslor

· hälsosamma levnadsvanor, egen hälsa och hygien

Vardagliga situationer och sammanhang M1–14, M17–19

· kännetecken för mobbning och våld – söka hjälp

· tillåtliga och otillåtliga aktiviteter

· riskfaktorer i närmiljön, tex. trafik-, brand- och el-säkerhet

Årskurs 4

· Funderar på egna aktiviteters inverkan på sig själv, på andra männsikor, på djurens välfärd samt naturen och samhället.

· identifiering och egenvård av de vanligaste sjukdomarna

· fysiska och psykiska förändringar i puberteten

· känsloregistret, känslouttryck, känslohantering

· värden t.ex. fundera kring egna och samhällets värden

· hälsosamma levnadsvanor och mentalt välbefinnande

· fortsatt underökning av apparater och konstruktioner

· grundläggande färdigheter i första hjälpen övas

· iakttagande av säkerhetsaspekter i det vardagliga livet

· fysisk och psykisk integritet

· trafikbeteende

· som cyklist i trafiken

· trafikmärken

· principer för hur enkla apparater fungerar t.ex. våg

· samarbete t.ex. öva grupparbete

· kännetecken för och förebyggande av mobbning och våld

· samarbete

På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld M1–16, M19

· Finlands geografi med beaktande av lokala kulturobjekt

· bekantar sig med kartan

· Finland och världsdelarna på jordgloben

· väderstrecken

· naturmiljön och mänsklig verksamhet i närmiljön

· Norden och Baltikum

· användning av kartor

· olika källor vid informationsinsamling

· nätetikett

Att undersöka omgivningen M1–18

· de vanligaste växt-, svamp och djurarterna i närmiljön

· klassificering av växter, djur och svampar

· odlingsprojekt ”från frö till växt”

· hur processen som undersöks framskrider i praktiken: inledande situation-förändring-slutlig situation-rapportering

· undersökningen, observationen och klassificeringen av organismer fortsätter

· livsmiljöer: vatten och träsk t.ex. undersökning av badvatten

· undersökning av jordmånen och berggrunden

· undersökning av vädret

· undersökning av hur apparater och olika konstruktioner fungerar

· friktion och hävkraft

· skillnaden mellan naturmiljön och den byggda miljön och förändringarna som sker i dessa

· observationer i olika livsmiljöer t.ex. fåglar, fjärilar, växter , däggdjur

· rättigheter och skyldigheter i naturen, allemansrätten

Naturens strukturer, principer och kretslopp M1–18

· matproduktion

· undersökning av vanliga ämnen och föremål samt rapportering om dessa

· vattnets kretslopp

· ljud- och ljusfenomen

· elektricitet

Att bygga en hållbar framtid M1–19

· Övar på ansvarsfull aktivitet i den egna närmiljön samt att ta hand om varandra.

· skydda naturen i sitt eget liv

· återvinning

· konsekvensen av ens val (jag-familjen-närmiljön)

· livsstil som skyddar och skonar naturen t.ex. produkters livslängd

· konsekvensen av ens val för t.ex. skolan och närmiljön

· mänsklig verksamhet i närmiljön och dess konsekvenser för miljön t.ex. motorväg,

· avfallshanteringen i hemorten

· hur kan man förebygga den globala uppvärmingen

Omgivningslära i årskurs 5-6

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära (K1, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen (K3, K7)

Undersöknings- och arbetsfärdigheter

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter (K1, K7)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap (K1, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt (K1, K2, K5)

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

Kunskap och förståelse

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans (K2, K3, K5)

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv (K3)

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön (K3)

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor (K2, K3)

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information

och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt (K4, K5)

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika

förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)

förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen (K1)

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen (K1, K5)

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar (K2, K4, K5)

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier (K5)

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och

livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen (K3)

INNEHÅLL

Årskurs 5

Jag som människa M1–6, M8, M10–15, M19

· åldrande och mognande från födsel till döden

· principen om livslångt lärande

· viktiga system i organismen: skelettet, musklerna, blidcirkulationen, reproduktion osv.

· näring, olika näringsämnen t.ex. fibrer, protein, fetter

· hälsosamma levnadsvanor t.ex. näring, vila, motion och människorelationer

Årskurs 6

· psykiska och fysiska förändringar i puberteten t.ex. sexualitet

· värden t.ex. fundera kring egna och samhällets värden

· mentala färdigheter t.ex. känsloregistret, känslouttryck, känslohantering

Vardagliga situationer och sammanhang M1–14, M17–19

· elsäkerhet

· säkerhet i trafiken

· förebyggande av olyckor

· brandsäkerhet

· förgiftningar t.ex. alkohol och tobak

· samarbete t.ex. gemensamma projekt i klassen

· jämlikhet ur olika perspektiv

· ansvar för egna handlingar

· beaktande av andra

· ämnen och produkter som ingår i livsmiljön

· trygg användning

· rusmedelsfostran

· samarbete

På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld M1–16, M19

· längd- och breddgrader

· världsdelar (Europa)

· världshaven

· världens klimat- och växtlighetszoner samt fauna

· människans anpassning till olika förhållanden

· polerna

· användning och tolkning av kartböcker

· kartmärken

· skalor

· Europas karta

· klimat- och växtlighetszoner samt faunan

· Kulturerna i de europeiska länderna

· världsdelar (Asien, Afrika och Oceanien)

· världens kulturer

· förståelse av globaliseringen – naturen och människan – olika former av växelverkan

·

Att undersöka omgivningen M1–18

· identifiering av växter

· olika sätt att göra växtsamlingar t.ex. genom fotografering

· fotosyntesen

· undersökning av djur i närmiljön

· skogstyper

· våtmarker

· kulturlandskap

· allemansrätten

· planering och genomförande av undersökningar i praktiken

· olika sätt att göra växtsamlingar

· klassificering av levande organismer

· planering och genomförande av praktiska undersökningar och

· rapportering enligt ålder och förutsättningar

· undersökning av naturliga vatten och vattenrening

Naturens strukturer, principer och kretslopp M1–18

· produktion av värme, ljus och rörelse med hjälp av elektricitet

· el- och värmeproduktionsmetoder t.ex. vatten-, vind- och kärnkraft, biobränslen (torv, trä, oljeväxter)

· Jordens dragningskraft och friktion samt rörelse- och balansfenomen som orsakas av energi t.ex. rörelsen hos fåglar och flygplan

· energins bevarande

· Jordens naturresurser

· luftens sammansättning och atmosfären

· vattnets egenskaper och dess betydelse som lösningsmedel

· Klassificering av ämnen som fås ur marken samt separationsmetoder

· kolets kretslopp = fotosyntesen och förbränning

· vattnets kretslopp

· Cellernas uppbyggnad

· kolets kretslopp = fotosyntesen och förbränning

· växternas fortplantning

· näringskedjor

· primärproduktionen inom jord- och skogsbruk (näring, djur, skog)

· Jordens och månens rörelser och fenomen som dessa orsakar t.ex. årstiderna, dygnet, tidvatten, mån- och solförmörkelser

· solsystemets uppbyggnad och stjärnhimmeln

·

Att bygga en hållbar framtid M1–19

· återvinning

· konsekvenserna av ens val (djur och naturen)

· växelverkan mellan människan och naturen t.ex. klimatförändringen

· bevarandet av världens kulturarv och

· förståelsen av dess vikt

· hållbar utveckling

· växelverkan mellan människan och naturen t.ex. koldioxidavtrycket

· ämnen och produkter som ingår i livsmiljön

· ursprung, användning och återvinning

· konsekvenserna av ens val t.ex. i ens eget samhälle och på global nivå

· klimatförändringen

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med

tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i omgivningslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i omgivningslära	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1–I6	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1–I6	Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1–I6	Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1–I6	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2–I6	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja	I1–I6	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig

elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor			att tillämpa mönstren i olika roller.
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1–I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1–I6	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1–I6	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1–I6	Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad,	I1, I3–I6	Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem.

livsfunktioner och utveckling			Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3–I6	Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den	I1–I3, I6	Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor,	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och

individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

[1] Statsrådet förordning (422/2012) 3 §

≡ Sisältö14.4.6 Religion

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	K1, K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1, I2	K2, K3, K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1, I3, I6	K4, K5, K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1, I3	K1, K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I3	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1, I3	K2, K5, K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1, I3, I6	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2, I3	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2, I3	K1, K3, K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1, I3, I6	K1, K4, K6, K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 3–6

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll beaktas lokala möjligheter. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Innehållet ska fokusera på religiösa källor, heliga skrifter och personer samt musik, symboler, heliga platser och byggnader. Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald. Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

I2 Religionernas värld: Innehållet ska omfatta kristendomen, andra religioner och irreligiositet i den finländska kulturen och vardagen. Man bekantar sig särskilt med religiösa samfund i skolans närhet och med deras heliga platser. I undervisningen granskas bakgrunden till religioner och livsåskådningar i Finland och Europa och situationen i dag. Innehållet väljs så att eleven får en helhetsbild av Europas religiösa rötter, i synnerhet det grundläggande innehållet i judendomen, kristendomen och islam och deras betydelse. Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

I3 Ett gott liv: Centrala innehåll är människovärdet, att respektera livet och att värna om naturen. Undervisningen fokuserar på att eleven begrundar sina egna val och handlingar och vilka värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktigt innehåll är livskompetens, självkännedom och välbefinnande för kropp och själ. Innehållet ska ge eleven insikt i religionens centrala etiska normer och de etiska uppfattningar som är gemensamma för olika religioner och livsåskådningar. FN:s konvention om barnets rättigheter behandlas. Innehållet ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter.

I VICHTIS

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I RELIGION I

ÅRSKURS 3–4

Årskurs 3	**Årskurs 4**
K1 Förmåga att tänka och lära sig	*K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*
K3 Vardagskompetens	*K4 Multilitteracitet*
K5 Digital kompetens	*K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*
K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M1 vägleda eleven att få insikt i centrala lärorna i religionen i fråga (K1)	**M1** vägleda eleven att få insikt i centrala berättelser i religionen i fråga (K1)
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga (K1, 2)	**M2** handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder inom religionen i fråga (K1, 2)
M3 hjälpa eleven att lära känna karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)	**M3** hjälpa eleven att lära känna karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam (K2)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga (K7)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och samt få insikt i de etiska principer som förenar olika religioner (K7)

M10 vägleda eleven att reflektera över sina val och förstå de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv (K1, 3, 6)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)

M10 vägleda eleven att reflektera över sina val och förstå de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv (K1, 3, 6)

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)

INNEHÅLL

Årskurs 3

Förhållandet till den egna religionen (M1–5, M7, M8, M10)

Eleverna får insikt i den lutherska läran, sakramenten, bönerna, gudstjänsten och församlingens verksamhet. (*tex. samarbete med Församlingen.*

Årskurs 4

Livet på Jesu tid.

Eleverna ges djupare insikt i Nya Testamentets berättelser, Jesus liv, läror och dess betydelse för den kristna tron samt för nutiden. (*Till exempel*

Eleverna bekantar sig med Bibeln som bok. Man fäster uppmärksamhet vid det religiösa språkets och berättelsernas särdrag samt symboliken.

Den förlorade sonen, Den barmhärtige samariten, Liknelsen om sådden, Den gode herden, underverken i samband med behandlingen av Jesus liv)

I undervisningen ges eleverna djupare insikt i de kristna ritualerna under livscykeln (*dop, konfirmation, vigsel, begravning*) samt de olika sederna som anknyter till dessa.

Eleverna ges djupare insikt i kyrkoåret; kyrkoårets struktur och de viktigaste högtiderna.

I undervisningen används psalmer och annan spirituell musik.

Kyrkobyggnaden.

I undervisningen används psalmer och annan spirituell musik. (tex *samarbete med församlingens kantor)*

Religionernas värld (M3–11)

I undervisningen undersöker eleverna vad helighet betyder i religionen, den egna heligheten och andras helighet.*(Eleverna lär känna de världsåskådningar som förekommer i skolan, t.ex. Besökare. Respekt för andra kan behandlas exempelvis med hjälp av medier och internet.)*

Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med de profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, den kristna tron och islam samt Jesus ställning i dessa religioner.

Eleverna diskuterar den egna religionen och om vikten att uppskatta det egna religiösa kulturarvet.

Viktiga föremål för undersökningen är religiösa och kristna samfund i skolans närområde. (I2)

Eleverna bekantar sig med andra kristliga samfund i hemkommunen och lägger via dem märke till den kristna trons mångfald

Ett gott liv (M4, M6–12)

I undervisningen undersöker eleverna de viktigaste etiska principerna i kristendomen: den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudet och de tio budorden.

I undervisningen behandlas livsfrågor, känslor och värden som är viktigas för eleverna. *Från Gamla och Nya testementen kan man välja exempelvis följande berättelser: Skapelseberättelsen, Josef, Noaks ark, David och Goljat, Kain och Abel*

Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. (I2)

Eleverna begrundar egna val samt känslor och orsaker bakom dessa.

Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.

Berättelser om Jesus helbrägdagörelser, Den barmhärtige samariten, Den förlorade sonen, Änkans gåva

Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ. (I2)

Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.

Eleverna begrundar över egna val samt känslor och orsaker bakom dessa.

MÅL I ÅRSKURS 5–6

Årskurs 5

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K3 Vardagskompetens

K5 Digital kompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser (K1)

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)

M4 vägleda eleven att söka och använda information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)

Årskurs 6

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

M1 vägleda eleven att fördjupa sig i centrala lärorna i religionen i fråga (K1)

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk (K2, 3, 4)

M4 vägleda eleven att söka, bedöma och använda information om religionen i olika källor (K4, 5, 6)

M5 handleda eleven att få djupare insikt i religionerna i Europa

M5 handleda eleven att utforska Finlands religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag (K1, 2)

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa (K2)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer (K2, 5, 6)

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv (K2)

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och i de etiska principer som förenar olika religioner (K7)

M10 vägleda eleven att reflektera kring sina val och de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid (K1, 3, 6)

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv (K2)

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid (K1, 3, 6)

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)

ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter (K1, 4, 6, 7)

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet (K1)

INNEHÅLL

5. Årskurs 5	6. Årskurs 6
Förhållandet till den egna religionen (M1–5, M7, M8, M11)	
Eleverna reflekterar kring Paulus och de första kristnas betydelse för kristendomens utveckling till en världsreligion (*Bibeln; Paulus brev, Apostlagärningarna (församlingens uppkomst och utveckling).*	Eleverna lär känna Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som religiösa reformatorer.
-	
Eleverna undersöker Bibeln som bok och dess olika stilarter*, vilka är till exempel myter, lagar, aforismer, dikter och sånger, noveller, kungörelser, profetior och brev. Myter är till exempel de bibliska skapelseberättelserna (skapelsen, syndafallet, syndafloden). Aforismer är till exempel ordspråk.*	Eleverna blir bekanta med den lutherska läran, sakramenten och församlingens verksamhet. *Till exempel var personerna sin tids samhällspåverkare och förnyare -> denna aspekt kan även behandlas i större omfattning via religiös och samhällelig påverkan.*
Kristendomens, judendomens och islams gemensamma profeter samt Jesus ställning i dessa religioner	Eleverna ges en djupare insikt i kyrkan som en religiös byggnad, kyrkoarkitekturen och dess symbolik. (*Besök i kyrkan)*
Eleverna bekantar sig med de viktigaste bibliska berättelsernas inverkan på konsten, vetenskapen och kulturen samt undersöker hur den kristna tron återspeglas i populärkulturen (*serier, filmer, sångtexter osv.*) *Till exempel Jesu korsfästelse*.	I undervisningen används psalmer och annan spirituell musik.
Religionernas värld (M3–11)	
Eleverna undersöker nuläget bland religionerna och världsåskådningarna i Finland och dess bakgrund samt irreligiositet. (*förslagsvis fokusera på religiösa samfund i närområdet, till exempel besök och besökare. Om irreligiositet till exempel webbplatsen Pro-ceremonier)*	Eleverna undersöker nuläget bland religionerna och världsåskådningarna i Europa och dess bakgrund samt irreligiositet. Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med ekumenik (*de kristna kyrkornas samarbete*) och religionsdialog (dialog mellan olika religioner) samt undersöker religionerna med aktuella exempel från medierna och populärkulturen.
Ett gott liv (M4, M6–12)	

Människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen (*berättelser ur GT och NT, FN:s och Unicefs webbsidor. Tex. GT: Skapelseberättelsen NT: Jesus och barnen, Jesus och den samariska kvinnan, Marta och Maria)*

Eleverna reflekterar barns rättigheter och skyldigheter i dagens Finland.

Eleverna reflekterar kring sina val och de värden som påverkar deras agerande samt globalt ansvar. *(Berättelser ur GT och NT, se exempel i föregående stycke)*

Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ.

Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.

Eleverna reflekterar kring etiken i den gyllene regeln inom kristendomen och olika religioner.

Viktiga perspektiv inom etiken är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och välbefinnande för kropp och själ.

Eleverna reflekterar kring naturskydd, att respektera allt liv samt de egna valens betydelse och ansvarsfull verksamhet.

Innehållet som valts i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter enligt ålder.

Eleverna bekantar sig med religonsfrihetens utveckling i Finland.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Fenomenen granskas med hjälp av berättelser, drama, erfarenheter, aktiviteter och gemensamt lärande. Det viktigaste är att med hjälp av begrepp beskriva de fenomen eleverna ska lära sig. I religionsundervisningen används informationstekniska program som främjar inlärningen av innehållet så att elevernas egen aktivitet och samarbete betonas. I undervisningen betonas stressfri atmosfär och diskussion. I undervisningen kan man om möjligt utnyttja besök och besökare. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att avspegla mångfalden av de religioner och världsåskådningar som förekommer i skolan på ett respektfullt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Vid genomförande av lärokurserna ska lösningarna gällande verksamheten och undervisningen ta i beaktande elevernas olika bakgrund när det gäller religion och världsåskådning. Förståelsen av de centrala begreppen stöds. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

I religionsundervisningen ska bedömningen av lärandet vara vägledande och sporrande. Genom respons strävar man efter att sporra eleven att utforska religionernas gemensamma källor och drag samt göra egna tolkningar. I bedömningen beaktas de mångsidiga skriftliga och verbala produktionssätten samt kompetens som uppvisas genom annat arbete och andra uttryckssätt. En viktig del att förmågan att via dessa uttrycka sig själv och sina tankar. Istället för att komma ihåg i detalj fäster man i bedömningen uppmärksamhet vid särskilt tillämpning av informationen samt utveckling at tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i religion

Mål:	**Innehåll**	**Föremål för bedömningen i läroämnet**	**Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta**
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Hantering av information om religion, multilitteracitet i religion	Eleven kan nämna källor och texter till religionen som studeras samt beskriva deras centrala innehåll.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Hantering av information om religion, multilitteracitet i religion	Eleven kan berätta med hjälp av exempel om de centrala ritualerna, sederna och heliga platserna i religionen som studeras samt beskriva deras betydelse.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1, I3	Analys av religionens språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och dess liknelser.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1, I3, I6	Färdigheten att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information från flera källor. Eleven övar att bedöma informationens tillförlitlighet och objektivitet.

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1, I2	Information om religion och kultur	Eleven kan identifiera betydelsen av religionerna i samhällsutvecklingen, kulturen och medierna och kan ge exempel på detta. Hen kan beskriva religionens rötter i Finland och Europa i huvuddrag.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2, I3	Information om religion och kultur	Eleven kan beskriva judendomen, kristendomen och islam i huvuddrag samt deras inbördes förhållande.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1, I3, I6	Multilitteracitet i religion	Eleven vet hur man agerar och strävar efter att agera på ett sakligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I2, I3	Information om etik	Eleven kan identifiera och känner namnen på de etiska principerna i religionen som studeras samt de etiska principer som är gemensamma för religionerna och världsåskådningarna.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2, I3	Människorättsetik	Eleven känner till det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2, I3	Etisk reflektion	Eleven kan ge vardagliga exempel på skapandet av en hållbar framtid. Hen kan tillämpa de etiska principerna i religionen som studeras i sin egen reflektion.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett	I1,I2, I3	Tanke- och kommunikationsfärdigheter	Eleven deltar i den gemensamma diskussionen, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter		
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

14.4.7 Livsåskådningskunskap

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I årskurserna 3–6 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1–I4	K1, K2, K3, K7
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1–I4	K1, K4, K5
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1–I3	K1, K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1–I3	K3, K7
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2–I4	K2, K4, K5
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1–I4	K1, K2
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1–I4	K1, K2, K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1–I3	K2, K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	K2, K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1–I4	K5, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser. Elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Att växa till ett gott liv: Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I2 Olika sätt att leva: Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv: Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i

större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

I VICHTIS

Årskurs 3

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M8, M1	Eleverna övar att bemöta andra och uppskatta olika synpunkter. (I1) Till exempel att bemöta/behandla andra i skolvardagen.	K2, K3
M4	Eleverna introduceras preliminärt i ämnet hållbar utveckling. (I4) Eleverna reflekterar kring förhållandet mellan människan och naturen. Till exempel Rosk'n Rolls material och gäster.	K1, K7
M3, M7, M8	Eleverna undersöker frågan "Vem är jag?" ur olika perspektiv. Identitet? (I1)	K1, K2
M1, M2, M3, M4, M10	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av avtal och löften i såväl olika situationer i sitt liv som i större utsträckning. (I3) Till exempel skolmobbning, jämlikhet. KiVa Skola-materialet, Ahtisaari-materialet	K1, K2, K3
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7
M5, M6	Eleverna fördjupar sig i olika livs- och världsåskådningar (I2), i synnerhet sådana som förekommer i skolan och närområdet. Exempelvis besökare	K2

Årskurs 4

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M5, M6, M8	Eleverna utforskar den finska kulturen och kulturella minoriteter. (I2) Till exempel samer, romer, finlandssvenskar och invandrare	K2
M2, M3, M4	Eleverna reflekterar exempelvis kring betydelsen av jämlikhet, acceptans och förståelse. (I2) (t.ex. i samband med innehåll om minoritetsgrupper)	K1, K2, K3
M4, M1, M10	Eleverna undersöker olika naturuppfattningar till exempel via djurens rättigheter/förhållanden och/eller allemansrätten. (I4)	K1, K2, K7
M10, M1, M4	De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. (I1)	K2, K3
M4, M1, M10	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka betydelsen av rättigheter och skyldigheter i vardagssituationer och naturen, likväl i större utsträckning. (I3)	K7, K1, K6
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Årskurs 5

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M4, M1, M10	Eleverna reflekterar kring olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. (I4)	K7, K1
M2, M3, M1	Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. (I1)	K4, K1
M1, M4, M10	Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. (I3)	K2, K1, K7
M5, M6, M8, M7	Eleverna utforskar olika livs- och världsåskådningar. (I2) Till exempel åskådningar i Finland och Europa.	K4, K2
M3, M6, M7	Eleverna reflekterar kring betydelsen av att veta och tro. (I2)	K4, K1
M9, M4	I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. (I3) Till exempel FN:s och Unicefs webbmaterial	K7, K3, K1

M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Årskurs 6

Undervisningsmål för innehållet i fråga	Centralt innehåll i undervisningen i årskursen i fråga	Mål för mångsidig kompetens
M5, M6, M3	Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. (I4) Till exempel cyklisk och linjär tidsuppfattning. Exempelvis nordeuropeisk, spansk och afrikansk tidsuppfattning.	K1, K4, K2
M1, M4, M9	Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. (I1)	K1, K7, K6
M5, M6	Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. (I2)	K2, K7
M10, M1, M3, M4	Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att exempelvis undersöka betydelsen av fred och demokrati i vardagssituationer och naturen, likväl i större utsträckning. (I3) Till exempel tolerans och diskriminering, Ahtisaari-materialet	K7, K1
M2, M3, M8	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till de ämnen som behandlas i årskursen. (I1–I4)	K1, K2, K7

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan.

Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

≡ Sisältö

14.4.8 Historia

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

I årskurserna 4–6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

Mål för undervisningen i historia i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5	K1–K7
Att söka information om historia		
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	K1, K2, K4, K5, K7

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	K1, K2, K4–K7
Att förstå historiska företeelser		
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1–I5	K1, K2, K3
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1–I5	K2–K4, K6, K7
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1–I5	K2, K4, K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1–I5	K1–K7
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1–I5	K1, K2, K4, K7
Att använda historisk information		
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1–I5	K1, K2, K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1–I5	K1–K7
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1–I5	K2–K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer måluppfyllelsen. Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Innehållet kan behandlas kronologiskt eller enligt tema.

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst: Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken: Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden: Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden – ett brytningsskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

I VICHTIS

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN

I HISTORIA

Årskurs 5 **Årskurs 6**

Betydelse, värderingar och attityder

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap (K1–7)

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne (K1–7)

Att söka information om historia

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor (K1, 2, 4, 5, 7)

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor (K1, 2, 4, 5, 7)

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt (K1, 2, 4, 5, 6, 7)

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt (K1, 2, 4, 5, 6, 7)

Att förstå historiska företeelser

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K6 Arbetslivskompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp (K1, 2, 3)

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp (K1, 2, 3)

M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar (K2, 3, 4, 6, 7)

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser (K2, 4, 7)

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser (K2, 4, 7)

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt

samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor (K1–7)

förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor (K1–7)

M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter (K1, 2, 4 ,7)

Att använda historisk information

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap *K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid*

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar (K1, 2, 4)

M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt (K1–7)

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet (K2, 3, 4, 6, 7)

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar (K1, 2, 4)

M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt (K1–7)

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet (K2, 3, 4, 6, 7)

INNEHÅLL I HISTORIA

Årskurs 5 **Årskurs 6**

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst M1–11

Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria

I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia.

Eleverna bekantar sig med olika historiska källor och deras tillförlitlighet och tolkningen av dem.

De bekantar sig med olika sätt att indela tiden. Det lönar sig att under hela historieundervisningen betona orsakssambanden mellan fenomen, deras kausalitet.

Förhistorisk tid: människornas levnadsförhållanden och deras förändring samt hur förändringarna påverkade människornas liv.

· jordbruks- och jägarkultur

· sten-, brons- och järnåldern i Finland och i världen

· eleverna bekantar sig med Vichtis förhistoria,(t.ex. boplatser), arkeologiska fynd, landhöjningen (t.ex. minnesmärket av den forntida Anculyssjön på Lojoåsen)

· civilisationens uppkomst: t.ex. Egypten och Tvåflodslandet

Detta kan i Vichtis behandlas under åk 4 då undervisningen i historia börjar i åk 4

I2 Gamla tiden och arvet från antiken M1–11

kulturerna i antikens Grekland och Rom

demokratins uppkomst

arvet från antiken: vetenskapen och konsten, antikens återspegling i dagens värld

eleverna bekantar sig med hur man levde i Norden under antiken

I3 Medeltiden M1–11

- den medeltida världsbilden
- religionernas inverkan på människors liv och händelser, t.ex. korstågen och deras följder
- det olikvärdiga ståndssamhället
- kulturella skillnader och likheter mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper
- Finlands övergång till historisk tid
- Finland blir en del av Sverige
- eleverna bekantar sig med historiska händelser under medeltiden i den egna orten, t.ex. Kastmäki, Sankt Lars kyrka i Lojo och Kungsvägen

I4 Nya tiden – ett brytningsskede M1–11

- introduktion av kulturer utanför Europa
- kulturerna möts och följderna av detta, t.ex.

	Kina, Amerika, Indien och Afrika - förändringar i människors tankevärld: utveckling av individualismen, t.ex. Renässansens konstnärer, reformatorerna, härskarna, vetenskapsmännen - utveckling av jämlikhet och frihet, t.ex. upplysningens filosofer, USA:s självständighet och franska revolutionen - Finlands historia i början av den nya tiden t.ex. Gustav Vasa och Mikael Agricola
I5 Finland som en del av Sverige	
	- eleverna bekantar sig med livet i stormakten ur olika samhällsklassers perspektiv - utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen, t.ex. Per Brahes reformer, Stora ofreden, stormaktens uppsving och undergång - tidsperiodens konsekvenser i den egna närmiljön beaktas, t.ex. Svartå slott, Kungsvägen och gästgiverierna

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetssätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i historia

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i historia	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5		Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1–I5	Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1–I5	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1–I5	Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den	I1–I5	Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring

egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor			inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1–I5	Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspänner flera epoker.
Att använda historisk information			
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1–I5	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1–I5	Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1–I5	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

≡ Sisältö

14.4.9 Samhällslära

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhälleliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhälleliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

I årskurserna 4–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för undervisningen i samhällslära i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4	
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1–I4	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor		
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1–I3	K2, K3, K4, K7
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1–I4	K2, K4, K5
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1–I3	K1, K2, K4
Att implementera kunskaper om samhället		
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1, I3	K2, K6, K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1, I4	K3, K4
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer måluppfyllelsen.

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

I VICHTIS

SAMHÄLLSLÄRA

Årskurs 5	**Årskurs 6**
Betydelse, värderingar och attityder	
	M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	**M2** stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor	
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	*K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet* *K6 Arbetslivskompetens*
K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet	**M3** stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag	**M4** handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag och i samhället
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	**M5** hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Att implementera kunskaper om samhället

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet* *K6 Arbetslivskompetens*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

INNEHÅLL

Årskurs 5

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet M1–9

- jag som medlem i olika gemenskaper
- vara medveten om och öva hur man kan påverka i närmiljön, t.ex. familjen, klassen, skolan, Vichtis, Finland, sociala medier, trivsel och säkerhet i närmiljön
- eleverna bekantar sig med aktörer i närmiljön, t.ex. företag, organisationer, föreningar
- hur samhället fungerar ur elevens, familjens och närmiljöns perspektiv
- eleven bekantar sig med de vanligaste yrkena, besök om möjligt
- eleverna fördjupar sig i egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer med beaktande av ekologiska val och återvinning
- hur olika medier påverkar ens handlingar

Årskurs 6

- egna möjligheter att påverka i närmiljön och i större utsträckning på den egna orten, i Finland och i världen (internet, sociala medier), exempel på olika gemenskaper till vilka eleven kan höra
- egna möjligheter att påverka säkerheten och trivseln i den närliggande omgivningen och längre bort
- eleverna reflekterar sina etiska val
- medborgerliga rättigheter och skyldigheter
- mediernas inverkan på ens åsikter och uppfattningar
- kunskap om yrken utöver de vanligaste yrkena enligt eget intresse, besök till arbetsplatser och gäster till skolan om möjligt
- eleverna fördjupar sig i att arbeta, endagspraktik om möjligt
- den egna penninganvändningen planeras

- eleverna fördjupar sig i ansvarsfull konsumtion och hur den förändrat världen
- eleverna reflekterar kring ekologiska val och återvinning med tanke på sin penninganvändning och sina handlingar

I2 Ett demokratiskt samhälle M1–4, M6

- eleven bekantar sig med gemenskaper i närheten t.ex. familjen, klassen, skolan, Vichtis samt med deras rättigheter och skyldigheter
- att uttrycka sina åsikter, t.ex. insändare, responslåda, debatter
- eleverna övar att fatta gemensamma beslut, t.ex. genom att rösta på elevkårsmedlemmar, komma överens om reglerna i klassen-
undersökning av olika värden, synpunkter och syften enligt ålder
- eleverna bekantar sig med principerna jämlikhet och jämställdhet och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön och i hela Finland samt i medierna
- eleverna bekantar sig med de olika kulturerna och minoriteterna i Finland
- eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön och i hela Finland

- eleverna bekantar sig med demokratiska värden och övar att fatta gemensamma beslut
- elevens egna rättigheter och skyldigheter som medlem i olika grupper
- eleverna bekantar sig med rättssystemets grunder
- eleverna fördjupar sig i olikhet, jämställdhet och jämlikhet i den egna närmiljön, Finland, Europa och världen
- eleverna bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och reflekterar kring hur de genomförs i den egna närmiljön, Finland, Europa och världen
- minoriteter och kulturell mångfald samt hur de lyfts fram i medier

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan M1–4, M6, M7, M9- eleverna bekantar sig med demokratisk kompetens och samhällspåverkan samt tränar dem, t.ex. som ansvarsfull medlem i familjen, klassen, elevkåren, skolan, föreningen
- elevkårsverksamheten, diskussionsfärdigheter
- jämlikhet i klassen, i skolan, i Finland, i världen
- ansvarsfullhet och påverkan i medier och på sociala medier
- ansvarsfullhet och påverkan genom den egna penninganvändningen, även penninganvändningen på nätet beaktas
- eleverna övar samarbeta med aktörer i närmiljön, om möjligt ett gemensamt projekt under läsåret-
eleverna bekantar sig med organisationer som är verksamma i närmiljön med tanke på samarbete om möjligt
- att öva demokratisk påverkan i olika grupper, t.ex. familjen, klassen, elevkåren, femte- och sjätteklassisternas påverkningsgrupp Varttivaltuusto, hobbygrupper
- aktivt medborgarskap och ansvarsfullhet i medierna, på sociala medier och på nätet
- demokrati i exempelvis närmiljön, i Vichtis, i Finland, i Europa, i världen
- eleverna bekantar sig med stora organisationer som är verksamma i Finland, t.ex. MLL, FRK,

Unicef**I4 Ekonomisk verksamhet M1–2, M4–5, M8**- planering av ens egen penninganvändning samt förhållandet mellan inkomster och utgifter
- konsumtionsval, återvinning
- reklam
- elevens möjlighet att förtjäna pengar
- reflektion kring sparande
- introduktion till företagsamhet
- ekonomisk verksamhet i närmiljön; eleverna bekantar sig med företag, arbetsplatser samt tjänster och deras producenter i närmiljön, besök till företag och gäster till skolan om möjligt- eleverna bekantar sig med principerna för och betydelsen av ekonomisk verksamhet
- eleverna bekantar sig med företag och tjänsteproducenter i Vichtis, besökt till företag och gäster till skolan om möjligt
- eleverna reflekterar kring företagsamhet ur olika perspektiv
- eleverna reflekterar kring etiken i sina konsumtionsval
- eleverna reflekterar kring konsekvenserna av konsumtion och etiska val i större utsträckning
- eleverna reflekterar kring penninganvändning på nätet
- mediernas roll i ens egna och andras konsumtionsvanor

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 5-6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 5-6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 5-6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i samhällslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4		Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1–I4		Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1–I3	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i sin vardag och i samhället	I1–I4	Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1–I3	Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I2, I3	Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1, I4	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I3	Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

≡ Sisältö

14.4.10 Musik

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och gruppers verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1–I4	K2, K6, K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande		
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1–I4	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1–I4	K1, K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1–I4	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I4	K1, K2, K5, K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1–I4	K2

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1–I4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1–I4	K3
Förmåga att lära sig musik		
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1–I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 3–6

Eleverna tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, lyssna, röra sig till musik, improvisera och komponera samt genom tvärkonstnärligt arbete. Innehållet väljs så att eleverna får mångsidig insikt i olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja de lokala möjligheterna och elevernas erfarenheter.

I1 Musikalisk praxis: I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar: I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar: Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

I VICHTIS

MUSIK

Årskurs 3	Årskurs 4
Delaktighet	
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K6 Arbetslivskompetens	
K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	**M1** uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	
K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens	
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	**M2** handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	**M3** uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	**M4** erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	**M5** uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg
Kulturell förståelse och multilitteracitet	
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	*K4 Multilitteracitet*
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	**M6** handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	**M7** handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande
Välbefinnande och säkerhet i musik	
K3 Vardagskompetens	
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	**M8** hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg
Förmåga att lära sig musik	

K1 Förmåga att tänka och lära sig

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

INNEHÅLL

Årskurs 3

Musikalisk praxis M1–5, M8

Naturlig röstanvändning *(sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning)*

Hörselvård

Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo

Musikmotion

Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Gemensamt musicerande

Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi

Musikens beståndsdelar M7, M9

Musikteori *(noternas och pausernas beteckningar och tidsvärden, taktnumrering)*

Dynamik och dess termer och symboler

Tempo och rytm

Form *(AB, ABA, ABC)*

Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik

Eleverna övar att uppträda

Årskurs 4

Fördjupning av innehållet i årskurs 3

Naturlig röstanvändning *(sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning)*

Hörselvård

Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo

Musikmotion

Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Gemensamt musicerande

Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi

Musikteori *(noternas och pausernas beteckningar och tidsvärden, taktnumrering)*

Dynamik och dess termer och symboler

Tempo och rytm

Form *(AB, ABA, ABC)*

Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik

Eleverna övar att uppträda

Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M6, M8–9

Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök	Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Att förstå betydelsen av musik i livet	Att förstå betydelsen av musik i livet
Integration av musik i olika läroämnen	Integration av musik i olika läroämnen
Introduktion till instrumentgrupper	Introduktion till instrumentgrupper
	Introduktion till musikkulturen i Lojo
Repertoar M5–6, M9	
Musik i olika kulturer	Musik i olika kulturer
Finsk musik	Finsk musik
Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)	Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)
Att producera egen musik	Att producera egen musik
Betydelsen av resultatinriktad övning betonas.	Betydelsen av resultatinriktad övning betonas.

MUSIK

Årskurs 5	**Årskurs 6**
Delaktighet	
L2 Kulturell och kommunikativ kompetens	*K6 Arbetslivskompetens*
L7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	**M1** uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande	
K1 Förmåga att tänka och lära sig	*K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*
K5 Digital kompetens	
K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap	

M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Kulturell förståelse och multilitteracitet

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Välbefinnande och säkerhet i musik

K3 Vardagskompetens

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Förmåga att lära sig musik

K1 Förmåga att tänka och lära sig

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

K4 Multilitteracitet

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

INNEHÅLL

Årskurs 5

Årskurs 6

Fördjupning av innehållet i årskurs 5

Musikalisk praxis M1–5, M8

Naturlig röstanvändning *(sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning)*	Naturlig röstanvändning *(sångteknik, andning, sångställning, uppsjungning)*
Hörselvård	Hörselvård
Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo	Att sjunga unisont i grupp och uppmuntra att sjunga solo
Att röra sig till musik	Att röra sig till musik
Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	Grundläggande teknik för att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument
Gemensamt musicerande	Gemensamt musicerande
Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi	Utvecklande av uttrycksförmåga och fantasi
Introduktion till bandinstrument	Introduktion till bandinstrument

Musikens beståndsdelar M7, M9

Förtecken och ackordsymboler	Förtecken och ackordsymboler
Dynamik och dess termer och symboler	Dynamik och dess termer och symboler
Tempo och rytm och deras termer och symboler	Tempo och rytm och deras termer och symboler
Harmoni och klangfärg	Harmoni och klangfärg
Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik	Uppmärksamhet fästs vid sätt att tolka och uttrycka musik
Eleverna övar att uppträda	Eleverna övar att uppträda

Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället M6, M8–9

Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök	Att lyssna till olika typer av musik samt beskriva egna upplevelser, fantasier och musikaliska försök
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Att förstå betydelsen av musik i livet	Att förstå betydelsen av musik i livet
Integration av musik i olika läroämnen	Integration av musik i olika läroämnen
Introduktion till instrumentgrupper	Introduktion till instrumentgrupper
Avslappningsövningar	Avslappningsövningar
Symfoniorkesterns sammansättning	Symfoniorkesterns sammansättning

Repertoar M5–6, M9

Musik i olika kulturer	Musik i olika kulturer
Finsk musik	Finsk musik
Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)	Mångsidig repertoar (bl.a. barnmusik, popmusik, folkmusik, konstmusik, scenmusik)
Att producera egen musik	Att producera egen musik
Introduktion till musikteknologi	Introduktion till musikteknologi
Olika tidsperioder inom musiken	Olika tidsperioder inom musiken
Betydelsen av resultatinriktad övning betonas.	Betydelsen av resultatinriktad övning betonas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med

tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i musik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1–I4	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röstanvändning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1–I4	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och -spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1–I4	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1–I4	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I4	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens	I1–I4	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

estetiska, kulturella och historiska mångfald			
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1–I4	Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1–I4	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1–I4	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

≡ Sisältö

14.4.11 Bildkonst

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Att iaktta och tänka visuellt		
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel	I1, I3, I6	K1, K3, K4, K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter	I1, I3, I6	K2, K4, K5, K6
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information	I1, I3, I6	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder	I1, I3, I6	K2, K3, K5, K6
M5 handleda eleven att på ett resultatinriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra	I1, I3, I6	K1, K2, K3, K5
M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		
M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1, I3, I6	K1, K4, K5, K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1, I3, I6	K1, K2, K5, K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1, I3, I6	K3, K4, K6, K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1, I3, I6	K1, K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 3–6

Genom att studera egna bildkulturer, omgivningens bildkultur och konstens värld närmar man sig målsättningen för undervisningen i bildkonst. Områdena i bildkonst kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskar man också hur de är förenade med varandra. Utgångspunkter för valet av innehåll är verk, produkter och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevant för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att ta del i valet av innehåll i undervisningen, bildsamlingar som används, arbetsmetoder och redskap. Vid valet av innehåll beaktas lokala möjligheter.

I1 Egna bildkulturer: Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

I VICHTIS

BILDKONST I ÅRSKURS 3–4

Att iaktta och tänka visuellt

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens* *K6 Arbetslivskompetens*

Årskurs 3	**Årskurs 4**
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel	**M1** sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information

Att skapa bilder

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens*

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder

M5 handleda eleven att på ett resultatinriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra

M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder

M5 handleda eleven att på ett resultatinriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra

M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder

Att tolka visuell kultur

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K4 Multilitteracitet* *K5 Digital kompetens* *K6 Arbetslivskompetens*

M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens *K4 Multilitteracitet* *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

INNEHÅLL

Årskurs 3

I1 Egna bildkulturer M1–11

I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.

· elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna

· de är föremål för reflektion och om möjligt utgångspunkt för arbetet

Årskurs 4

I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.

· man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete

· elevernas delaktighet i skolan, hemmet och i kamratkretsarna vid bildkultur beaktas	· elevernas bildkulturer syns i skolan, hemma och i kamratkretsarna
Andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur.	andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur
I2 Bildkulturer i omgivningen M1–11	
Som innehåll i undervisningen används om möjligt	som innehåll i undervisningen används om möjligt
	· bildkulturer och betydande byggnader i de nordiska länderna, den byggda miljön och naturmiljön
· Betydande byggnader	· stilleben av elevens egna föremål
· skolbyggnaden och skolgården	· eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur
· elevens egna föremål	
· reklam som riktar sig till barn och medier	
· eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur	när det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem
	· eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier
när det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem	
· eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. tv, internet, sociala medier	de nordiska ländernas synlighet i medier och reklam
Konstens världar M1–11	
introduktion till den finska konstens guldålder	eleverna bekantar sig med nordisk konst
· eleverna reflekterar kring hur finskheten tar sig uttryck i att skapa och ta emot konst förut och i dag	· eleverna reflekterar kring hur nordiskheten tar sig uttryck i att skapa och ta emot konst förut och i dag
eleverna jämför sin konst med den finska guldålderns konst för att finna likheter och skillnader	· eleverna jämför sin konst med den nordiska konsten för att finna likheter och skillnader
· teckning: blyerts- och tuschteknik	

· grafik: gravyr i olika material

· färglära: primär- och sekundärfärger

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan om möjligt

· teckning: kol, valörer

· färglära: kalla och varma färger, komplementfärger

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan om möjligt

BILDKONST

Årskurs 5

Årskurs 6

Att iaktta och tänka visuellt

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information

Att skapa bilder

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder

M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder

M5 handleda eleven att på ett resultatinriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra

M5 handleda eleven att på ett resultatinriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell framställning på egen hand eller i samarbete med andra

M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder

M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder

Att tolka visuell kultur

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion

M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

K1 Förmåga att tänka och lära sig K2 Kulturell och kommunikativ kompetens K3 Vardagskompetens K4 Multilitteracitet K5 Digital kompetens K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

INNEHÅLL

Årskurs 5

I1 Egna bildkulturer M1–11

I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.

Årskurs 6

I allt innehåll som avser bildkonst tillämpas om möjligt sådana arbetssätt som är specifika för konsten, såsom teckning, grafik, målning, skulptur, konstruktion, fotografering, film och installationskonst eller kombinationer av dessa.

· man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete

· att visa upp elevernas bildkulturer i skolan och på fritiden

· andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur

· man eftersträvar om möjligt att använda elevens egen bildkultur som grund och utgångspunkt för elevens arbete

· att visa upp elevernas bildkulturer i skolan och på fritiden

· andra bildkulturer undersöks i förhållande till elevens egen bildkultur

I2 Bildkulturer i omgivningen M1–11

som innehåll i undervisningen används om möjligt

· bildkulturer och betydande byggnader i Finland och Europa, den byggda miljön och naturmiljön

· föremål som eleven valt till stilleben och en del av en bild/ett verk

· eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur, europeiskhet

som innehåll i undervisningen används om möjligt

· bildkulturer och betydande byggnader i områden utanför Europa, samt den byggda miljön och naturmiljön i dessa områden

· elevens egna föremål och samtida dekorativa föremål jämförs

· de jämför liknande föremål i kulturer utanför Europa för att finna likheter och skillnader

· eleverna reflekterar över sin utvidgade livsmiljö via bildkultur, att vara världsmedborgare

När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.

· eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier

· hur Finland och Europa framställs i medier och reklam

När det gäller medier och reklam ligger fokus på medier och reklam som berör elevernas liv och som intresserar dem.

· eleverna reflekterar kring mediernas betydelse i samhället (fokus på bilder) via synpunkter som ligger eleven nära till hands, t.ex. lokaltidningen, tv, internet, sociala medier

· hur områden utanför Europa framställs i medier och reklam

Konstens världar M1–11

Den europeiska konsthistoriens centrala drag (t.ex. romantiken, realismen, modernismen och samtidskonst)

· teckning: ett tema är människan, hur ljus och skugga påverkar formen

· färglära: brutna färger och valör

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan om möjligt

- konst och arkitektur i områden utanför Europa

· grafisk design: bild och ord

· komposition: perspektiv, teckna rum

· färglära: hur färger påverkar bilden

besök till utställningar och samarbete med bildkonstskolan om möjligt

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmanas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i bildkonst

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i bildkonst	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder och med hjälp av olika visuella hjälpmedel	I1, I3, I6	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter	I1, I3, I6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar visuellt och med hjälp av andra metoder för att producera information	I1, I3, I6	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt samt öva att skapa bilder	I1, I3, I6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.
M5 handleda eleven att på ett resultatinriktat sätt utveckla sina färdigheter för visuell	I1, I3, I6	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

framställning på egen hand eller i samarbete med andra			
M6 handleda eleven att undersöka olika metoder för visuell kommunikation och använda metoder för visuell påverkan i sina egna bilder	I1, I3, I6	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.
Att tolka visuell kultur			
M7 handleda eleven att undersöka bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang samt reflektera över förhållandet mellan verklighet och fiktion	I1, I3, I6	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1, I3, I6	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1, I3, I6	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1, I3, I6	Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1, I3, I6	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

≡ Sisältö

14.4.12 Slöjd

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete,

där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärda kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvise- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1–I6	K1, K2
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1–I6	K1, K5
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1–I4	K2, K4, K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	K4, K6
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1–I5	K3, K6
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	K5

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	K1, K4, K7
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	K1, K3, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 3–6

Innehållet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehållet väljs så att eleven får kunskap om olika material och slöjdmetoder och lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnen och lärmiljöer.

I1 Innovation: Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I3 Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskinerna och anordningarna som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

I4 Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

I5 Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

I VICHTIS

MÅL

I SÖLJD

Årskurs 3 **Årskurs 4**

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens* *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet*

K5 Digital kompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M1 mångsidigt slöjdande

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna

M2 känna till och gestalta hela slöjdprocessen

M2 introducera slöjdprocessen för eleven

M3 söka alternativa lösningar

M3 slöjda enligt instruktioner

M4 behärska de vanligaste verktygen, använda rätta begrepp

M4 namnge och identifiera terminologi, arbetssätt, verktyg oh material

M5 introducera modeller och lösningar som främjar arbetssäkerheten

M5 känna till reglerna i slöjdlokalerna

M6 slöjdarbetet dokumenteras även digitalt

M7 självbedömning av slöjdprocessen

M7 själv- och kamratbedömning av slöjdprocessen

INNEHÅLL

Årskurs 3

Innovation M1–6

Introducera slöjdprocessens olika skeden genom samarbete

Prövning M1–6

Årskurs 4

Söka lösningar utgående från materialens olika egenskaper

Introducera de vanligaste materialen

Introducera de vanligaste elverktygen och eleverna övar att använda dem

Introducera de vanligaste verktygen och materialen som används i olika arbetsskeden

Stöda kreativa lösningar

Introducera de vanligaste materialen som används i slöjd samt deras egenskaper

Identifiera olika material

Introducera olika sätt att bearbeta material

Planering M1–6

Introducera slöjdprocessens olika skeden genom samarbete

Utnyttja olika material i planeringen

Tillverkning M1–6

Namnge de vanligaste verktygen och använda dem korrekt

Göra eleverna förtrogna med slöjdlokalerna

Introducera korrekt arbetsordning

Introducera de vanligaste verktygen och materialen som används i olika arbetsskeden

Beakta arbetssäkerheten i de olika arbetsskedena

Lära välja rätt verktyg för olika material i olika arbetsskeden

Öva använda de vanligaste verktygen och maskinerna

Introducera även ovanligare verktyg

Öva arbetssätt som främjar arbetssäkerheten

Tillämpning M1–6

Stöda kreativa lösningar

Iaktta slöjd i omgivningen

Eleverna bekantar sig med slöjdprocessens långsiktighet och innovativitet

Eleverna bekantar sig med egenskaper som betecknar en högklassig produkt

Dokumentering och bedömning M6, M7

Identifiera unikheten hos elevens eget och andras alster

Eleverna identifierar estetiken i färdiga arbeten

Eleverna dokumenterar färdiga arbeten

Eleverna övar självbedömning

Eleverna bekantar sig med kriterierna för ett finslipat slutresultat

Eleverna lär sig att uppskatta slutfört arbete och uppleva tillfredsställelse

Eleverna dokumenterar arbetet även digitalt

Självbedömning och bedömning tillsammans med andra elever

MÅL

I SÖLJD

Årskurs 5	**Årskurs 6**
K1 Förmåga att tänka och lära sig	*K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*
K3 Vardagskompetens	*K4 Multilitteracitet*
K5 Digital kompetens	*K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*
K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid	
M1 uppmuntra eleven att experimentera och vara innovativ	**M1** eleven uttrycker sig genom slöjd
M2 eleven dokumenterar slöjdprocessens skeden som en del av slöjdprocessen	**M2** eleven kan hantera slöjdprocessen även i samarbete
M3 eleven planerar och tillverkar en egen produkt	**M3** planering och tillverkning av en gemensam slöjdprodukt
M4 eleven kombinerar olika material	M4 eleven använder olika slöjdtekniker och material
M5 eleven för vidare den planerade slöjdprocessen på ett långsiktigt sätt från idéstadiet till slutbedömningen och iakttar arbetssäkerheten	**M5** eleven bär ansvar i den gemensamma slöjdprocessen
M6 digitala verktyg utnyttjas i slöjdprocessens olika skeden	**M6** digitala verktyg utnyttjas i slöjdprocessens olika skeden

M7 eleven uppskattar och bedömer sin egen produkt	**M7** eleven uppskattar och bedömer den gemensamma produkten
M8 eleven ser återvinning som en del av slöjden	**M8** eleven utnyttjar återvinningsmaterial om möjligt eleven ser produktens livslängd som en del av slöjdprocessen

INNEHÅLL

Årskurs 5	**Årskurs 6**
Innovation M1–6	
	Eleven uttrycker sig genom slöjd
Eleven planerar en egen produkt	
	Eleven planerar på egen hand och tillsammans
Prövning M1–6	
Eleven vägleds att prova att utnyttja olika materials egenskaper på ett mångsidigt sätt	Eleven bekantar sig med hur återvinningsmaterial kan utnyttjas i slöjd Eleven vägleds att prova att utnyttja olika materials egenskaper på ett mångsidigt sätt
Planering M1–6	
Eleven handleds att välja material på ett ändamålsenligt sätt	Ett eget arbete planeras på egen hand eller tillsammans
Eleven utarbetar en egen plan och tillverkar en produkt enligt planen	Eleven lär sig att planera samt välja lämpliga material och tekniker och verktyg för de olika skedena på ett ändamålsenligt sätt
Tillverkning M1–6	
Eleven handleds att välja arbetssätt på ett ändamålsenligt sätt	Eleven lär sig att identifiera söndriga verktyg eller maskiner
Eleven bekantar sig med elektroniska komponenter, verktyg och arbetssätt	Eleven lär sig att justera och underhålla verktygen
Arbetssäkerhet som en del av slöjdkulturen	Eleverna tillverkar en produkt som de planerat på egen hand eller tillsammans
Eleverna övar programmering av olika funktioner, tex med hjälp av robotteknik och automation	Eleverna övar programmering av olika funktioner, tex med hjälp av robotteknik och automation
Tillämpning M1–7	

Eleven bekantar sig med robotik och automation	Eleverna reflekterar kring konsumtionsvanor och produktionssätt på ett mångsidigt sätt
Eleven bekantar sig med slöjdens kulturarv	Eleven bekantar sig med livscykeltänkandet
Eleven bekantar sig med återvinning som en del av slöjden	Eleven lär sig mera om hur verktygen, maskinerna och apparaterna fungerar
Det görs studiebesök om möjligt	

Dokumentering och bedömning M6–7

Bedömning och dokumentering av en produkt som eleven planerat själv	Slöjdprocessens olika skeden dokumenteras
Dokumentering enligt arbetsskede	Eleverna identifierar egenskaper som betecknar en högklassig produkt

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformer för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnesgränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetssätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika

faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iaktta slöjdprocessen i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i slöjd

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1–I6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1–I6	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1–I4	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

			Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1–I5	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

≡ Sisältö

14.4.13 Gymnastik

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för

olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	K1, K3
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	K3
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	K3
M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	K3, K6, K7
Social funktionsförmåga		
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	K2, K3, K6, K7

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	K1, K2, K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	K1, K2

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 3–6

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, vanlig gymnastik, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Undervisning i gymnastik omfattar undervisning i simning, vattengymnastik och räddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen utnyttjas lekar, övningar och spel på ett mångsidigt sätt för att främja känslan av delaktighet, behörighet och självständighet. De hjälper även eleverna att uttrycka sig och uppleva det estetiska.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga: I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

I VICHTIS

GYMNASTIK

Fysisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens* *K4 Multilitteracitet*

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Årskurs 3

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Årskurs 4

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Social funktionsförmåga

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens *K3 Vardagskompetens*

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Psykisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K2 Kulturell och kommunikativ kompetens*

K3 Vardagskompetens

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

INNEHÅLL

Årskurs 3

Fysisk funktionsförmåga M1–7

Jag rör på mig på ett mångsidigt sätt

· eleverna bekantar sig med olika motionsmiljöer och hur mar rör sig på ett adekvat sätt (bl.a. säkerhet, klädsel)

· eleverna bekantar sig med olika lekar, spel och idrottsgrenar

· eleverna rör sig även i takt med musik

· gymnastik enligt årstid

Jag utvecklas som motionsutövare

· eleverna övar rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt; nivåer, riktningar och ställningar

Årskurs 4

Jag utvecklas till en skicklig motionsutövare

· eleverna lär sig att under handledning känna igen sin egen färdighetsnivå när det gäller olika faktorer som påverkar koordinationen

· eleverna uppmuntras att utveckla sina koordinationsfärdigheter med hjälp av lekar, referensspel och övningar; statisk balans, dynamisk balans, behärskning av styrka och rörelsehastighet, noggrannhet vad gäller tajmning och sinne för riktning, kombination, modifikation, reaktion (utveckling av kärnfärdigheter)

· eleverna känner igen sina styrkor som motionsutövare

· musik utnyttjas i gymnastik (dans, musikmotion)

· eleverna bekantar sig med och underhåller motionsutrustning

· eleverna övar sig i att se till sin hygien

· eleverna handleds att utveckla sin förmåga att kontrollera sina kroppsrörelser med beaktande av de motoriska färdigheterna

· eleverna lär sig grundläggande simfärdigheter (simma 50 m, dyka 5 m)

· elevernas grundläggande simfärdigheter stärks och de bekantar sig med olika simtekniker

· eleverna lär sig att spela olika referens- och mikrospel

· eleverna bekantar sig med olika idrottsgrenar och redskapen som används inom dem

Social funktionsförmåga M8–9

· eleverna motionerar i olika grupper och par

· eleverna lär sig att beakta andra

· eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel)

· eleverna lär sig att följa spelregler

· eleverna övar att ge positiv kamratrespons

· eleverna arbetar i olika grupper

· eleverna övar att ge positiv kamratrespons

· eleverna arbetar i olika grupper

· eleverna underhåller de gemensamma idrottsredskapen

Psykisk funktionsförmåga M10–11

· man eftersträvar att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas

· eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel)

· man eftersträvar att ge eleven möjligheter att uppleva att hen lyckas

· eleverna lär sig att hantera besvikelser samt andra känslotillstånd i samband med gymnastiken (t.ex. lekar, spel)

MÅL

I GYMNASTIK

Fysisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig *K3 Vardagskompetens*

K5 Multilitteracitet *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Årskurs 5

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Årskurs 6

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Social funktionsförmåga

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens *K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap*

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Psykisk funktionsförmåga

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

INNEHÅLL

Årskurs 5

Fysisk funktionsförmåga M1–7

Hälsosam motion

· eleverna utforskar betydelsen av motion för främjande av hälsa (fysisk, psykisk och social)

· eleverna bekantar sig med faktorer som påverkar konditionen och hur de utvecklas; styrka, uthållighet, hastighet, rörlighet

· utmaningar som en kropp i förändring medför beaktas

· eleverna bekantar sig med mätningar som bedömer konditionsutvecklingen och den fysiska funktionsförmågan

Spelens och idrottsgrenarnas värld

· eleverna bekantar sig mångsidigt med olika lagsporter och individuella grenar

· eleverna bekantar sig med olika hobbymöjligheter när det gäller spel och idrottsgrenar i den egna orten (samarbete med klubbar)

· eleverna övar sina simfärdigheter samt lär sig att räddning i vatten

Årskurs 6

Den fysiska jag

· eleverna bekantar sig med olika konditionsövningar som stöder kompetens inom olika grenar (bl.a. maxhastighet, acceleration, rörelsehastighet)

· eleverna bekantar sig med grunderna för uthållighetsövning (aerob uthållighet, anaerob uthållighet)

· eleverna bekantar sig med grunderna för muskelkonditionsövningar (bl.a. explosiv styrka, statisk styrka)

· eleverna bekantar sig med övningar som utvecklar kroppens smidighet och spänst

· eleverna övar att utnyttja olika mätresultat

Skicklighet inom grenar

· elevernas färdighet och speluppfattning inom olika spel utvecklas

· elevernas färdighet och tekniker i individuella grenar stärks

· det ses till att eleverna kan simma 200 m och att de kan utföra räddning i vatten

· eleverna lär sig övningar inom olika idrottsgrenar så att de kan öva på eget initiativ på fritiden

· eleverna uttrycker sig med hjälp av rörelse

· Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

Social funktionsförmåga M8–9

· elevernas förmåga att spela hederligt och utöva motion stärks

· eleverna lär sig att njuta av sina egna och andras prestationer samt uppskatta dem

· eleverna lär sig att se det estetiska i motion

Psykisk funktionsförmåga M10–11

· eleverna lär sig att känna igen utmaningar som motionsutövare

· eleverna lär sig och uppmuntras att följa upp sin motion med hjälp av en motionsdagbok och/eller portfölj

Motion som livsstil

· eleverna reflekterar kring vilka idrottsgrenar de tycker om

· eleverna lär sig att utöva motion enligt de ålderrelaterade rekommendationerna

· eleverna bekantar sig med betydelsen av motion för främjande och upprätthållande av välbefinnandet

· eleverna lär sig att utnyttja digitala verktyg i sitt motionsutövande

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär än en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i gymnastik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för vitsordet åtta
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att	I1	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer			
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet *(kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet)*
M7 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och	I3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

stärka sin förmåga att arbeta självständigt	
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, I3 av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

Valfritt ämne i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 finns det en valfri årsveckotimme. Nummela skola samarbetar med Nummelan koulu för att kunna erbjuda fler alternativ i de valfria ämnena.

≡ Sisältö

14.4.14 ELEVHANDLEDNING

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina

förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 3–6 genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne. Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.